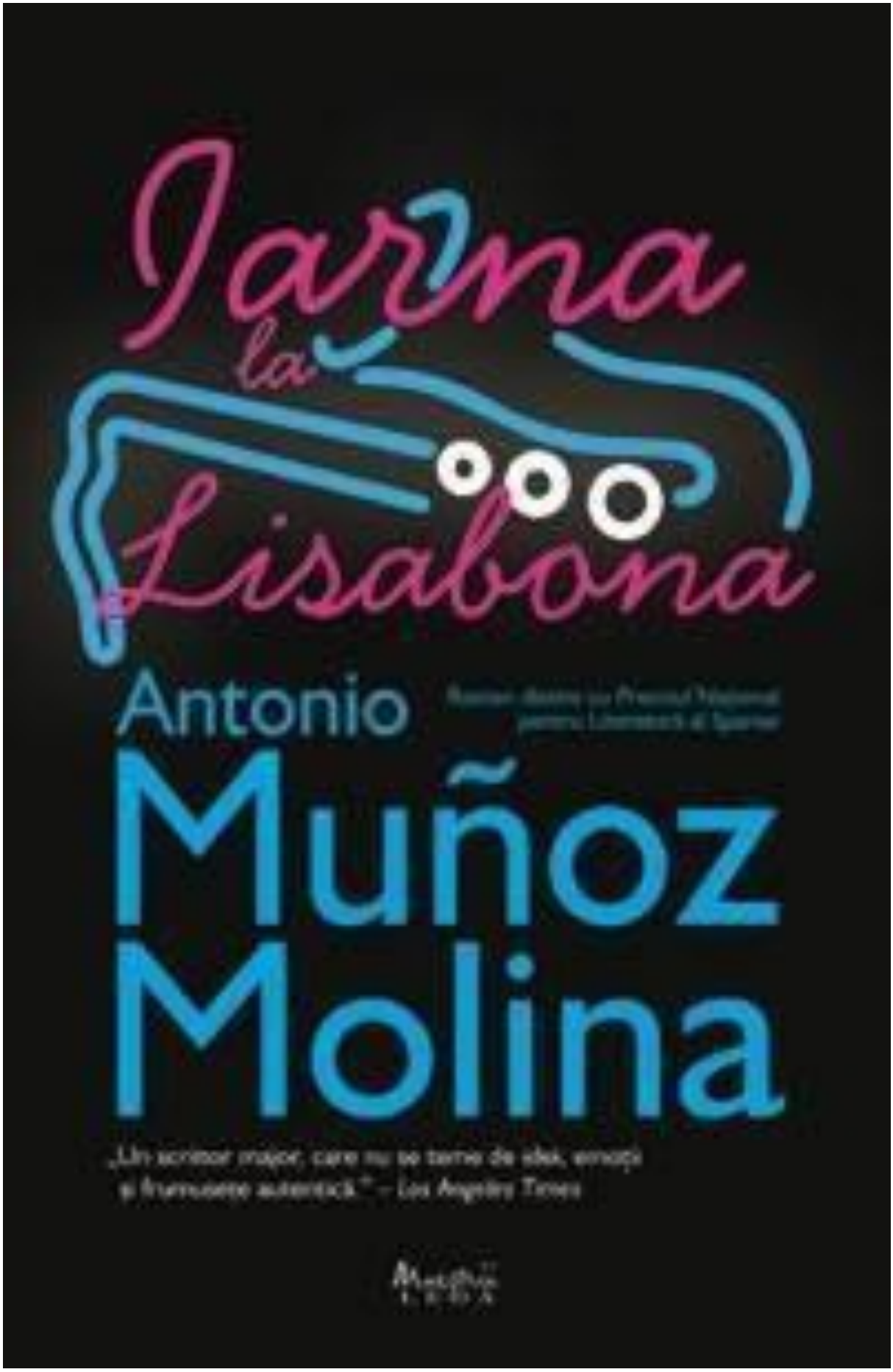
Iarna la Lisabona
Antonio
Muñoz
Molina

Antonio Muñoz Molina

IARNA LA LISABONA

roman

Traducere şi prefață de Ileana Mihăilă

EDITURA FUNDAȚIEI CULTURALE ROMÂNE
1994

PREFAȚĂ

În peisajul cultural al României anilor '80, evoluția dramatică a politicii editoriale a sistemului comunist a generat un fenomen ale cărui urmări îşi continuă reverberațiile şi în prezent, marcând indiscutabil acest final de mileniu în spațiul nostru. O foame de ficțiune s-a adăugat celorlalte privațiuni care marcau dureros universul mental al cititorului roman, pe care lungi perioade benefice racordării noastre la alte spații culturale îl obişnuiseră cu prezența în librăriile şi bibliotecile noastre a tot ce stârnea interes dincolo de granițele țării. Îngustarea permanentă în cele patru decenii ale epocii comuniste a importului de carte străină – supusă restricțiilor conjugate ale barierelor ideologice şi ale costurilor în valută liber-convertibilă – s-a răsfrânt şi asupra posibilităților de noi traduceri. Totuşi, această ultimă libertate – a informației cât mai la zi – s-a văzut finalmente zădărnicită de tiraje tot mai reduse – „confidențiale" – care au transformat cartea într-un obiect de contrabandă. Alăturată altor bunuri de consum râvnite şi imposibile, cartea străină a coborât din rafturi pe tarabe improvizate în talciocurile unde puteau fi găsite – la prețurile cuvenite ultimele traduceri în limba română despre care librăriile deseori nici nu

mai ştiau. Aceasta a transformat actul lecturii într-un lux impur, în rândul tuturor deliciilor cărora ar fi trebuit – treptat – să le pierdem amintirea.

Cât de puternic a fost sentimentul acestei privațiuni, s-a văzut în cei trei ani care s-au scurs din decembrie 1989. Zeci de case editoriale, mii de titluri de cărți – multe reeditări, dar şi foarte multe căiri noi – încearcă să răspundă cât mai repede şi cât mai bine unei cereri de carte care abia dacă a început să iasă din panică, e drept, înlocuind-o – ca urmare a evoluției economiei de piață – cu teama costurilor tot mai mari.

Dacă sub aspectul cantității producția de carte a României începe să se apropie de un anume echilibru dintre cerere şi ofertă, va rămâne încă multă vreme deschisă problema calității, care, finalmente, va departaja valorile de non-valori, în acel proces benefic experimentat de multă vreme în Apus.

Această deschidere spre lectură are loc într-un moment în care cultura occidentală experimentează noi forme de creație a căror menire nu este alta decât refacerea unui nou pact între scriitor şi cititor, ca urmare a eşecului în planul comunicării a ultimelor valuri ale literaturii de avangardă. Post-modernismul – încă în căutarea unei identități ferme – reprezintă, de fapt, la nivelul actului de creație, momentul realizării unei noi sinteze între gustul publicului şi calitățile tehnice remarcabile ale literaturii ultimelor decenii. Dezechilibrul dintre narațiune şi discurs care a marcat lungi serii de romane experimentale

– interesul creatorului conturându-se asupra artei cuvântului, în timp ce lectorul suporta fără plăcere dispariția treptată a acțiunii şi a eroilor – a sfârşit prin a genera o repunere în discuție a fundamentelor înseşi ale actului creator, în vederea unei mai bune încadrări a operei literare în îndelung-definitul orizont de aşteptare al publicului.

Marele succes al romanului sud-american în Europa a fost explicat tocmai prin faptul că el îndeplinea – după opinia lui Umberto Eco – „o funcție ludică şi hedonistă pe care proza autohtonă o pierduseră din vedere". Post-modernismul avea să fie identificat de Eco cu recursul la ironie şi la plăcere ca elemente constructive ale noului tip de text. La acestea se adaugă „lipsa de inocență. Scriitorul astăzi nu mai este un inocent, ştie că mai există şi alte cărți. Dar nici cititorul nu mai este. Nu te mai poți juca cu cititorul, prefăcându-te că această carte este cea dintâi care s-a scris. De aceea unica soluție este să joci cinstit, pornind de la această lipsă de inocență. Creativitatea se transformă, poate, în metacreativitate, însă..." (Prefața autorului la traducerea în spaniolă a *Numelui trandafirului* în 1980). Recursul la tradiția literară ca material de construcție pentru o nouă literatură: procedeul nu este nou, romanii şi-l asumau deja în mod programatic şi pragmatic în momentul creării unei literaturi latine fără complexe de originalitate în fața capodoperelor eline, sprijinind succesul receptării pe recunoaşterea modelelor.

În cunoscutul text *The Progress of the Romance*

al Clarei Reeve (1785) se defineau deja într-o manieră pertinentă cele două tipuri „pure” de narațiune, cel care se inspiră din ceea ce este – sau ar putea fi – viața reală şi cel ce-şi caută obiectul în nemaiîntâmplat sau în greu de crezut, în fantastic. Ambele „posibile narative” îşi găsesc ilustrări în proza europeană contemporană, în combinații complexe din care nu lipseşte recursul la ceea ce Eco numea metacreativitate sau, cu un termen mai familiar nouă, intertextualitate. Dincolo, însă, de aceste aspecte mai mult sau mai puțin originale ale noului val al prozei post-moderniste, rămâne înscrisă acea necesitate pe care Henry James o preciza încă de-acum aproape un secol: „singura obligație pe care de la bun început i-o putem pretinde unui roman, fără să riscăm să fim acuzați că procedăm în chip arbitrar, este să fie interesant. (...) Este singura care îmi trece prin minte”.

Dintotdeauna, traducerile literare au avut – mărturisit sau nu – un dublu scop: recreativ şi procreativ. Termenul de *recreere* trebuie luat într-un dublu scris: acela de rescriere, de recompunere în materialul concret al unei limbi a operei literare, dar şi cel de recreere a cititorului, căruia să-i poată oferi plăcerea lecturii – şi aici intervine selecția operată de editor şi de traducător, al cărei rezultat concret este cartea însăşi, în unicitatea ei. Cel de-al doilea scop este tot creativ, dar pe termen lung: oferindu-se scriitorilor naționali o serie cât mai bogată de opere remarcabile spre lectură, ele se pot transforma în acel punct mişcător cu care începe însuşi actul creației, Şi. ca să revenim la

exemple glorioase, istoria literaturii latine începe… cu traducerea *Odiseei,* bună lecție de modestie şi probitate literară, în acord perfect cu viziunea pe care Umberto Eco o propune asupra post-modernismului.

De ce literatura spaniolă azi la noi? În spațiul european, dincolo de cunoscutele teorii ale ariilor laterale şi ale romanității, Spania oferă serioase subiecte de meditație cititorului român. Un context istoric, asemănător, chiar dacă marcat politic de semn contrar, a plasat cultura spaniolă (nu mai puțin, întreaga ei existență socială), într-un sistem de coordonate care, deşi pare paradoxal la prima vedere, ne sunt mai familiare nouă decât vecinilor ei geografici şi istoric mult mai apropiați – Franța, Italia, Anglia, Germania. Evoluția literaturii spaniole după moartea lui Franco, în 1975, în condițiile trecerii atât la o viață politică democratică cât şi la o integrare economică într-o Europă de care fusese de patru decenii destul de izolată, prezintă asemănări foarte interesante nu numai cu ce se scrie azi în România, ci şi cu ce s-ar putea scrie şi s-ar cere scris, mai precis, cu ceea ce s-ar putea înscrie în coordonatele orizontului nostru de aşteptare. Cei cincisprezece ani pe care experiența spaniolă îi are în plus față de epoca de tranziție a României pot aduce înaintea cititorului român o serie de cărți remarcabile atât prin calitățile lor literare incontestabile cât şi prin subiectele abordate, de o mare varietate, urmărind atât valorificarea subiectelor proprii, cât şi racordarea la temele de larg interes apusean.

O scurtă trecere în revistă în această perspectivă a câtorva date definitorii pentru noua proză spaniolă – în care se înscrie şi romanul care urmează, el nefiind decât primul dintr-o serie pe care Editura Fundației Culturale Române o va pune în lunile următoare la îndemâna cititorului roman – va servi, poate, actului lecturii, nu în sensul unei nedorite schematizări, ci întru lămurirea unor sensuri a căror racordare la istorie şi societate este inevitabilă.

Spania contemporană este nu numai moştenitoarea întregului complex de situații generate de războiul civil (1936-1939) şi de regimul autoritar al generalului Franco ci şi, în planul ideilor, al unei iluzii generatoare de tulburătoare asemănări cu țările comuniste şi, în special poate, cu România: lunga lui supraviețuire, vreme de aproape patru decenii, s-a suprapus peste încrederea dramatică cu care largi pături de opozanți, în exil sau nu, i-au aşteptat sfârşitul, încă din primii săi ani. Refacerea rupturii interne a unității naționale prin recuperarea literaturii din exil (şi, nu mai puțin, a personalităților creatoare), a fost un proces îndelung, care abia dacă cunoaşte în zilele noastre un final: un scriitor ca Michel del Castillo, cunoscut cititorului român prin *Noaptea Verdictului* (Ed. Univers, 1988), aparținea încă la acea dată literaturii franceze, deşi acțiunea romanului se petrece în Spania. Au trebuit părăsite şi căile inutile de-acum – ale literaturii „rezistenței" anti-franchiste din interior, ale angajării politice, ale realismului şi criticii sociale: aceste teme – deşi rămase de actualitate – au

îmbrăcat noi forme estetice, care să le asigure supraviețuirea în condițiile în care subiectul îndrăzneț, ocolirea cenzurii, nu mai reprezentau o calitate suficientă. Literatura Spaniei contemporane se află încă, după părerea specialiştilor, sub imperiul diversității, dominate de două tendințe aparent opuse dar, în fond, complementare: integrarea deplină în cultura occidentală, dincolo de vechile complexe de superioritate şi inferioritate, prin asumarea unui statut de normalitate; pe de alta parte, căutarea, câteodată exagerată, a unei identități distinctive şi reprezentative.

Ce cumpără astăzi cititorul spaniol? O analiză a pieței de carte pune în evidență, şi din acest punct de vedere evoluția gustului tinde spre o normalizare, în sensul unei internaționalizări a operelor literare, constituirea unei serii de criterii – nu întotdeauna aparținând sferei esteticului – care controlează fenomenul receptării. În primul rând, concursul adus de mass-media, romanele popularizate de televiziune sau cinematografie; urmate îndeaproape de literatura de divertisment (romane polițiste, de spionaj sau fantastice); literatura non-ficțională (mărturii, experiențe personale privind probleme care preocupă pături largi – politice, sociale), racordată la evoluția şi importanța jurnalisticii într-o societate de tranziție, semnată adesea de cunoscuți ziarişti care pun în practică tehnici narative situate între ficțiune şi reportaj. Temele sunt adesea de cea mai stringentă actualitate: crime celebre *(Los invitados* de Alonso Grosso, 1978), terorismul (Raul Guerra

Garrido, *Lectura insolita de El Capital,* 1977, Ramon Ayerra, *Los teroristas,* 1981), încercarea de lovitură de stat din 23 februarie 1981 (Ramon J. Sender, Enrique Cerdán Tato, Vicente Soto).

Istoria, atât ca durată lungă cât şi ca trecut apropiat, rămâne un subiect de interes. Adeseori, reconstituirea prezentului în trecut prin mijloacele analogiei împinse spre fantastic se dovedeşte a fi o tehnică cu mijloace nebănuite: Francisco Umbral scrie în 1980 *Los helechos arborescentes,* o alegorie fantastică al cărei sincretism istoric permite coprezența lui Filip al II-lea în Escorial, a lui Fernando al VII-lea din tabloul lui Goya şi a lui Franco în noiembrie 1975. Romanele de reconstrucție a trecutului, numeroase şi variate sub raport stilistic, oscilează între riscul de a plictisi cititorul şi necesitatea vitală de „a se înfrunta cu adevărul ca atare", după cum spunea marele profesor Enrique Tierno Galvan la comemorarea a cincizeci de ani de la începutul războiului civil în Spania, „chiar dacă ni se poate părea trist, neplăcut, nedrept sau crud, viața noastră colectivă nu mai trebuie ascunsă".

Literatura fantastică sau, pur şi simplu, de imaginație, căutând totodată *să încânte, să captiveze şi să emoționeze,* cum cerea criticul şi scriitorul Fernando Sanchez Dragó, este, în fond, adeseori, o altă formă a literaturii de evaziune; aici, însă, funcționează diferit receptarea în funcție de realitățile mentale ale cititorului, ceea ce pentru autor şi cei care-i împărtăşesc condiția istorică este o literatură document, se poate încadra, în alt spațiu, în coordonatele unei literaturi exotice. Nu

numai tradiția însăşi a literaturii spaniole, de la Cervantes încoace, permite dezvoltarea unui strălucit gen hibrid între fantastic şi realist, ci şi, pentru ultimele decenii, situația ei privilegiată în raport cu proza realismului-magic al continentului sud şi centro-american, al cărei cordon ombilical cultural cu Peninsula Iberică nu a fost niciodată secționat definitiv.

Dincolo de cele câteva teme de larg interes, cititorul poate fi atras de opere literare care se racordează câteodată neaşteptat la o anumită franjă a sensibilității sale: cartea place, explicația succesului este întotdeauna la îndemâna criticii, nu însă şi previzibilitatea lui. Nu arareori, autorii unor asemenea romane de mare succes sunt mari scriitori, de o certă valoare (Umberto Eco, Marguerite Yourcenar, Marguerite Duras. García Marquez, Eduardo Mendoza, între alții). Alteori, un roman de succes impune un nou scriitor, pe care timpul îl poate, sau nu, confirma. Câteodată este vorba despre un tânăr scriitor este cazul cărții de față.

Antonio Muñoz Molina s-a născut în 1956 în Andaluzia şi este stabilit în Granada. A urmat cursuri de ziaristică (la Madrid) şi de istoria artei (la Granada) şi a început prin a publica articole în presă, reunite în volumele *El Robinson urbano* (Robinsonul urban), (1989) şi *Diario del Nautilus* (Jurnal de pe Nautilus) (1985). Primul său roman, *Beatus Ille* (1986) a obținut premiul Icar; consacrarea îi este adusă însă de-al doilea roman *El invierno en Lisboa* (Iarna la Lisabona) (1987), premiată în 1988 mai întâi cu Premiul National al

Criticii, şi o lună şi jumătate mai târziu, cu Premiul Național de Literatură (pentru proză). Publică în 1988 *Las otrasvidas* (Celelalte vieți), o culegere de patru povestiri. Următorul roman. *Beltenebros* (1989), este o reuşită readucere în scenă a fantomelor războiului civil, care, peste decenii, indiferente la mersul istoriei, rupte de realitate sau conştiente chiar de zădărnicia continuării unei lupte de fapt încheiate, urzesc o rețea complicată de acțiuni misterioase, de condamnări şi execuții în rândul unor organizații clandestine şi romantice. Distanța dintre miza reală a jocului – pierdută de fapt la terminarea războiului, cu decenii în urmă – şi permanența iluziei acțiunilor conspirative este realizată izbutit, printr-un narator intradiegetic, căruia îi aparține perspectiva critică.

Cu *El jinete polaco* (Călărețul polonez), Antonio Muñoz Molina câştigă premiul Planeta în 1991. Titlul este dat după celebrul tablou al lui Rembrandt cu acelaşi nume, aflat la New York. Din punct de vedete stilistic, acest ultim roman evoluează înspre frazele complexe, influențate poate de modelul epifonemelor lui Joyce, care cunoscuseră diverse adaptări în proza spaniolă ca mijloc de redactare a fluxului neîntrerupt al gândirii (Miguel Delibes, în *Cinco horas con Mario* (Cinci ore cu Mario), de exemplu, roman aproape clasic, tradus în româneşte cu aproape două decenii în urmă, reuşea astfel să redea aproape de perfecțiune savoarea limbii vorbite într-un text scris), dar şi, mai recent, A. Grosso în *Florido Mayo.* Protagonistul reface în cursul narațiunii,

sub forma unui mozaic complex, viața dintr-un sat andaluz (Mágina), încadrată temporal între 1970 şi războiul din Golf. Recreerea trecutului de-a lungul a patru generații este, în fapt, o reconstituire a personalității naratorului, cu mijloacele narative ale prozei moderne şi cu o perfectă stăpânire a recursurilor stilistice ale limbii spaniole.

*

El invierno en Lisboa, primul mare succes de public şi de critică, a reprezentat în fapt o mare surpriză. Opt din zece critici spanioli concordau în a-l considera unul din cele mai bune romane ale anului, fapt reflectat în cele două premii primate. Deşi o parte a criticii semnala progresul față de primul său roman, autorul a atras atenția că, în realitate, existau puncte comune: naratorul intradiegetic (spre deosebire însă de *Beltenebros,* el însuşi lipsit de o istorie a sa proprie, un personaj transparent), reconstruirea timpului printr-un „puzzle" de imagini vii (tehnică pe care o vom întâlni şi în celelalte romane ale sale), obținute prin amintirile altora.

Diferența esențială rezidă în timpul narațiunii – în *Beatus Ille* este trecutul. În *El invierno en Lisboa,* fluxul temporal este circular: momentul de debut este la câteva săptămâni de cel al finalului, dar perioada acoperă câțiva ani... Serii de analepse întrerupte prin reveniri la momentele narațiunii (încadrate toate într-un interval scurt şi într-un spațiu închis – o camera de hotel, o masă într-un bar) recompun o istorie a cărei desfăşurare

necesită arii largi, punctate de mari oraşe (San Sebastian, Berlin, Geneva, Stockholm, Paris, Lisabona).

Criticii spanioli au oscilat între a-l încadra în seria „romanelor negre”, întrucât cuprinde în tema lui crime, lupta pentru obținerea (şi valorificarea) unui tablou celebru, urmăriri şi travestiri, schimbări de identitate şi, mai presus de toate, un omniprezent pistol, niciodată utilizat, simbol al unui climat de violență, specific noii mitologii a marilor aglomerări urbane, a-i pune în evidență recursul la transtextualitate (în special conexiunile cu lumea cinematografiei hollywoodiene şi a jazzului) sau a-l defini, pur şi simplu, ca o poveste de dragoste imposibilă şi perfectă totodată. Greu de încadrat tematic, romanul este totuşi construit cu o perfectă economie de mijloace narative, pe schema clasică a basmului în viziunea lui Propp, având un subiect (Santiago Biralbo) ale cărui gânduri şi acțiuni se concretizează asupra femeii iubite în taină (Lucreția), „obiect” al căutărilor lui, în cursul cărora este sprijinit de o serie de aliați (naratorul fără nume, Floro Bloom, maestrul său, trompetistul Billy Swann), şi intră în coliziune cu seria paralelă a adversarilor (Malcolm, soțul Lucreției, falsificator de tablouri, şi prietenii săi de afaceri necurate, Toussaints Morton împreună cu secretara sa, Daphne). Ca într-un basm popular, model de narațiune pură, eroii sunt bine individualizați, vii prin detalii de personalitate, puternice „efecte de real”. Întreg romanul răspunde perfect gustului pentru o proză în acelaşi timp artistică şi accesibilă, cu un subiect

care să captiveze atenția şi să trezească, în ecou, emoția.

Că *Iarna la Lisabona* este un roman de succes, stau mărturie cele douăzeci de ediții în trei ani. Secretul succesului său se explică prin acel complex de factori culturali şi sociali care condiționează gustul cititorului modern. Dar nu numai atât, din fericire: dincolo de contextul receptării, romanul rămâne, în primul rând, o viguroasă creație literară care a reuşit miracolul etern al adevăratei arte: să nască, pur şi simplu, viață.

Ileana Mihăilă-Hâncu

„Există un moment, în despărțiri, când ființa iubită nici nu mai este cu noi”.

Flaubert, Educația sentimentală

Capitolul I

Trecuseră aproape doi ani de când îl văzusem ultima oară pe Santiago Biralbo, dar când l-am întâlnit din nou, la miezul nopții în barul din *Metropolitan,* salutul nostru a fost la fel de lipsit de emfază, ca şi cum am fi băut împreună toată noaptea de dinainte, şi nu la Madrid, ci la San Sebastian, în barul lui Floro Bloom, unde el cântase la pian o lungă bucată de vreme.

Acum cânta la *Metropolitan*, împreună cu un contrabasist negru şi un baterist francez foarte nervos şi foarte tânăr, care părea nordic şi pe care-l numeau Buby. Grupul se chema *Giacomo Dolphin Trio:* pe-atunci nu ştiam că Biralbo îşi schimbase numele şi că Giacomo Dolphin nu era un pseudonim sonor pentru meseria lui de pianist, ci chiar numele care acum figura în paşaportul său. Mai înainte de a-l vedea, aproape că l-am recunoscut după modul său de a cânta la pian. O făcea de parcă ar fi pus cantitatea cea mai mică posibilă de efort în muzică, ca şi cum ceea ce cânta nici nu avea de-a face prea mult cu el. Eu eram aşezat la bar, cu spatele la orchestră, şi când am auzit cum pianul insinua, foarte de departe, notele unui cântec al cărui titlu nu mi-l puteam aminti, am avut dintr-o dată presimțirea a ceva

anume, poate a acelei senzații abstracte a trecutului pe care uneori am simțit-o în muzică, şi, când m-am întors, încă nu ştiam că ceea ce eram pe cale să recunosc era o noapte pierdută în *Lady Bird,* la San Sebastian, unde de-atâta vreme nu mă mai întorsesem. Pianul aproape că încetă să se mai audă, retrăgându-se în spatele contrabasului şi al bateriei, şi atunci, privind pe rând fără vreun motiv anume chipurile consumatorilor şi ale cântăreților, atât de şterse din pricina fumului, am văzut profilul lui Biralbo, care cânta cu ochii pe jumătate închişi şi cu o țigară în colțul gurii.

L-am recunoscut de îndată, dar n-aş putea spune că nu se schimbase. Poate că o făcuse, dar într-o direcție absolut previzibilă. Purta o cămaşă de culoare închisă şi o cravată neagră, iar timpul adăugase chipului o uşoară demnitate verticală. Mai târziu, mi-am dat seama că eu văzusem întotdeauna la el acea calitate de nezdruncinat a acelor care trăiesc, chiar fără s-o ştie, în acord cu un destin ce probabil le-a fost fixat în adolescență. După treizeci de ani, când toată lumea se îndreaptă şchiopătând spre o decadență mai ruşinoasă decât bătrânețea însăşi, ei se opresc într-o ciudată tinerețe, încrâncenată şi totodată senină, într-un fel de curaj liniştit şi atent. Privirea era schimbarea cea mai de netăgăduit pe care, în acea noapte, am simțit-o la Biralbo, dar acea fermă privire indiferentă sau ironică era cea a unui adolescent devenit puternic prin cunoaştere. Am aflat că, din această pricină, era atât de greu de suportat.

Timp de mai bine de jumătate de oră am băut

bere întunecată şi înghețată şi am stat să-l privesc. Cânta fără să se aplece peste claviatură, mai curând ridicându-şi capul, pentru ca fumul de la țigară să nu-i vină în ochi. Cânta privind publicul şi făcând semne rapide altor interpreți, iar mâinile sale se mişcau cu o viteză ce părea să excludă premeditarea sau tehnica, de parcă ar fi ascultat doar de hazard care, o clipă mai târziu, în aerul în care răsunau notele, se constituia de unul singur într-o melodie, asemenea fumului de țigară ce se ridică în spirale albastre.

În orice caz, era ca şi cum nimic din toate acestea n-ar fi avut vreo legătură cu gândurile ori cu atenția lui Biralbo. Am observat că privea adeseori o chelneriță cu uniformă şi păr blond, care servea la mese şi că, la un moment dat, a schimbat cu ea un surâs. I-a făcut un semn; puțin mai târziu, chelnerița lăsă un whisky pe capacul pianului. Prea multe nu ştiu despre muzică, dar auzindu-l pe Biralbo la *Lady Bird,* înțelesesem cu oarecare uşurare, că muzica poate să nu fie indescifrabilă şi că poate închide în ea poveşti. În acea noapte, în timp ce-l ascultam la *Metropolitan,* îmi dădeam seama, într-un fel foarte neclar, că Biralbo cânta mai bine decât cu doi ani înainte, dar, la puține minute de când îl priveam, am învățat să aud pianul pentru a-mi concentra atenția asupra schimbărilor petrecute în cele mai mici gesturi ale sale: faptul că interpreta stând drept, de exemplu, şi nu aplecat peste claviatură ca în alte vremi, că uneori cânta doar cu mâna stângă pentru a-şi lua paharul sau ca să lase țigara în scrumieră. I-am văzut de asemeni

surâsul, nu acelaşi pe care îl schimba din când în când cu chelnerița blondă. Îi zâmbea contrabasistului sau sieşi cu o fericire bruscă ce ignora lumea din jur, cum poate să zâmbească doar un orb, sigur că nimeni nu va băga în seamă sau nu va împărtăşi motivul bucuriei sale. Privindu-l pe contrabasist, m-am gândit că acest fel de a surâde este întâlnit mai ales la negri, şi că e plin de sfidare şi de mândrie. Abuzul de singurătate şi de bere înghețată mă conducea spre iluminări arbitrare: mă gândii de asemeni, că bateristul nordic, atât de gânditor şi de arătos, aparține unei alte specii, şi că între Biralbo şi contrabasist era un fel de complicitate rasială.

Când au terminat de cântat, nu s-au oprit să mulțumească pentru aplauze. Bateristul a rămas nemişcat şi un pic pierdut, ca un om ce intră într-o încăpere cu prea multă lumină, dar Biralbo şi contrabasistul au părăsit repede estrada conversând în engleză, râzând împreună cu vizibilă uşurare, ca şi cum, la sunetul unei sirene, ar fi încheiat o muncă prelungită şi neînsemnată. Salutând în grabă pe câțiva cunoscuți, Biralbo veni spre mine, deşi în niciun moment nu dăduse semne că m-ar fi văzut în timp ce cânta. Poate că, încă înainte ca eu să-l fi zărit, ştia deja că mă aflam în bar, şi presupun că mă examinase tot atât de îndelung ca şi eu pe el, observându-mi fiecare gest, calculând cu o exactitate mai perspicace decât a mea ce anume făcuse timpul din mine. Mi-am amintit că la San Sebastian – adeseori îl văzusem mergând singur pe străzi – Biralbo avea un fel de-a se mişca ferit, de parcă ar

fi fugit de cineva. Aşa ceva se întrezărea pe-atunci în modul său de a cânta la pian. Acum, în timp ce-l vedeam venind spre mine, printre consumatorii de la *Metropolitan,* mă gândii că devenise mai lent şi mai aşezat, ca şi cum ar fi ocupat un loc stabil în spațiu. Ne-am salutat fără efuziuni, aşa se întâmplase mereu. Prietenia noastră fusese o relație discontinuă şi nocturnă, bazată mai ales pe asemănarea dintre preferințele noastre alcoolice – berea, vinul alb, ginul englezesc, burbonul – decât pe orice fel de confidențe impudice la care niciodată sau aproape niciodată nu am ajuns. Băutori solvabili, amândoi eram neîncrezători în exagerările entuziasmului şi prieteniei pe care o aduc cu sine băutura şi noaptea; doar o dată, aproape în zori, sub influența a patru imprudente pahare de dry-martini, Biralbo îmi vorbise despre dragostea sa pentru o fată pe care eu de-abia dacă o cunoşteam – Lucreția – şi de o călătorie cu ea din care tocmai se întorsese. Amândoi băusem prea mult în acea noapte. A doua zi, când m-am trezit, mi-am dat seama că nu eram mahmur, ci încă beat, şi că uitasem tot ce-mi povestise Biralbo. Mi-am amintit doar de oraşul unde ar fi trebuit să se termine acea călătorie atât de repede începută şi încheiată: Lisabona.

La început nici n-am pus multe întrebări şi nici n-am vorbit prea mult despre viețile noastre la Madrid. Chelnerița blondă se apropie de noi. Uniforma alb cu negru îi mirosea uşor a amidon, iar părul a şampon. Întotdeauna mi-au plăcut la femei aceste mirosuri netede. Biralbo glumi cu ea şi-i mângâie mâna în timp ce-i cerea un whisky,

iar eu am continuat cu berea. După o bucată de vreme vorbeam despre San Sebastian, şi trecutul, impertinent ca un oaspete, se instala între noi.

— Îți mai aminteşti de Floro Bloom? zise Biralbo. A trebuit să închidă *Lady Bird*-ul. S-a întors în satul lui, şi-a găsit iubita de la cincisprezece ani, a moştenit pământul tatălui său. Acum câtva timp am primit o scrisoare de la el. Are acum un fiu şi este agricultor. Sâmbătă noapte se îmbată în cârciuma unui cumnat de-al său.

Fără să intervină depărtarea sau timpul, sunt amintiri uşoare şi amintiri dificile, iar mie cea a *Lady Bird*-ului aproape că îmi scapă. Comparat cu luminile albe, cu oglinzile, cu măsuțele de marmură şi cu pereții netezi ai *Metropolitanului*, care presupun că imita sala de mese a unui hotel de provincie, *Lady Bird,* acea pivniță cu bolți de cărămidă şi penumbră trandafirie, îmi păru în amintire un anacronism exagerat, un loc în care era improbabil să mă fi aflat vreodată. Era aproape de mare, şi când ieşeai din el se ştergea muzica şi auzeai mugetul valurilor izbindu-se de Pieptănul Vânturilor. Atunci mi-am adus aminte: îmi reveni în memorie senzația spumei strălucind în întuneric şi a brizei sărate şi am ştiut că acea noapte de penitență şi de dry-martini se terminase la *Lady Bird* şi era pentru ultima oară când cu fusesem cu Santiago Biralbo.

— Dar un muzician ştie că trecutul nu există – zise el dintr-o dată, ca şi cum ar fi contrazis un gând nerostit de mine -. Ăştia care pictează sau scriu nu fac decât să acumuleze trecutul pe umerii

lor, în cuvinte sau tablouri. Un muzician stă mereu în gol. Muzica sa încetează să existe în momentul în care a încetat s-o cânte. Este prezentul pur.

— Dar rămân discurile.

Eu nu eram prea sigur că-l înțeleg, şi eram încă şi mai puțin sigur de ce ziceam, dar berea mă făcea să-l contrazic. El mă privi cu curiozitate şi zise, surâzând:

— Am imprimat câteva cu Billy Swann. Discurile nu sunt nimic. Şi dacă sunt ceva, când nu-s moarte, şi mai toate sunt, sunt prezentul salvat. Se întâmplă la fel şi cu fotografiile: cu trecerea timpului, nu rămâne niciuna care să nu fie a unui necunoscut. De aceea nu-mi place să le păstrez.

Câteva luni mai târziu am aflat că păstra totuşi câteva; am înțeles însă că descoperirea aceasta nu contrazicea condamnarea trecutului. Mai curând o întărea în mod indirect şi poate în chip de răzbunare, tot astfel cum întăresc nefericirea ori durerea voința de-a fi viu, precum tăcerea, ar fi spus el, întăreşte adevărul muzicii.

Ceva asemănător îl auzisem zicând odată la San Sebastian, dar acum nu mai era atât de înclinat spre astfel de afirmații emfatice. Pe-atunci, pe când cânta la *Lady Bird,* relația sa cu muzica se asemăna cu cea a unui îndrăgostit ce se dăruie într-o pasiune superioară sieşi: unei femei ce uneori îl cheamă, iar alteori îl respinge, fără ca el să-şi poată vreodată explica pentru ce-i este oferită sau refuzată fericirea. Remarcasem nu arareori, în acea vreme la Biralbo, în privirea sau în gesturile

lui, în mersul lui, o înclinație involuntară spre patetism, cu atât mai puternică cu cât acum, la *Metropolitan*, se dovedea absentă, exclusă din muzica lui, invizibilă deja din actele sale. Acum privea mereu drept în ochi şi pierduse obiceiul de a pândi pe ascuns uşile care se deschideau. Presupun că m-am înroşit când chelnerița blondă şi-a dat seama că o priveam. Mi-a trecut prin minte: Biralbo se culcă cu ea, şi mi-am amintit de Lucreția când o văzusem o dată singură pe faleză şi mă întrebase de el. Burnița, Lucreția avea părul strâns şi ud şi mi-a cerut o țigară. Înfățişarea ei era a cuiva care, împotriva voinței sale, acceptă să renunțe pentru un timp la orgoliul său nemăsurat. Am schimbat câteva cuvinte, mi-a zis adio şi a aruncat țigara.

— M-am eliberat de şantajul fericirii – îmi spuse Biralbo după o scurtă tăcere, privind-o pe ospătărița care ne întorcea spatele. De când începusem să bem la barul de la *Metropolitan* eu aşteptam să pomenească de Lucreția. Am ştiut că acum, fără să-i spună numele, vorbea despre ea. Continuă: — Al fericirii şi al perfecțiunii. Sunt superstiții catolice. Ți se trag de la catehism şi de la cântecele de la radio.

I-am spus că nu-l înțelegeam; l-am văzut cum mă priveşte surâzând în oglinda mare din cealaltă parte a barului, printre rândurile de sticle strălucitoare care atenuau fumul, somnolența alcoolului.

— Ba mă înțelegi. Sunt sigur că te-ai deşteptat într-o dimineață şi ți-ai dat seama că nu mai ai nevoie nici de fericire şi nici de iubire pentru a

rămâne, în mod rațional, viu. Este o uşurare, e tot atât de simplu ca şi cum ai întinde mâna şi ai scoate radioul din priză.

— Presupun că omul se mai şi resemnează – m-am alarmat eu. Şi n-am mai băut. Mă temeam că, dacă continuam tot aşa, voi ajunge să-i vorbesc despre viața mea lui Biralbo.

— Nimeni nu se resemnează – zise, atât de încet, încât nu i se simțea furia din voce. — Asta-i altă superstiție catolică. Omul învață şi disprețuieşte.

Asta i se întâmplase, asta-l schimbase până ce-i ascuțise pupilele cu strălucirea curajului şi a cunoaşterii, cu o răceală ca a locurilor goale, unde se simte cu putere o prezență ocultă. În acei doi ani el învățase ceva, poate un singur lucru adevărat, şi de temut, care conținea acum în întregime şi viața şi muzica lui; învățase totodată să disprețuiască şi să aleagă şi să cânte la pian cu dezinvoltura şi ironia unui negru. De aceea nici nu-l mai cunoşteam; nimeni, nici chiar Lucreția nu l-ar mai fi recunoscut, nici nu era necesar să-şi mai schimbe numele şi să locuiască la un hotel.

Era cam două dimineața când am ieşit pe stradă, tăcuți şi înțepeniți, clătinându-ne în acel fel lipsit de demnitate al beților întârziați. În timp ce-l conduceam la hotelul său – se afla pe Gran Vía, nu departe de *Metropolitan,* mi-a explicat că reuşise, în sfârşit, să trăiască doar din muzică. Îşi câştiga viața într-un mod neregulat şi puțin hoinar, cântând mai mereu în cluburile din Madrid şi uneori în cele din Barcelona, călătorind când şi când la Copenhaga ori Berlin, dar nu atât de des

ca pe vremea când trăia Billy Swann. „Dar nimeni nu poate să fie sublim tot timpul şi să trăiască doar din muzică”, zise Biralbo, citând o vorbă ce venea din alte timpuri: de asemenea cânta uneori în studiouri de înregistrare, în discuri de neiertat, pe care, din fericire, nu figura numele lui. „Plătesc bine”, îmi spuse „şi când ieşi de acolo uiți tot ce ai cântat”. Dacă auzeam un pian, într-unul din cântecele acelea de la radio, el era probabil cel care cânta, şi zicând asta, zâmbi de parcă şi-ar fi cerut sieşi iertare. Dar nu era adevărat, m-am gândit, el nu avea niciodată să-şi mai ceară iertare de la nimeni. Pe Gran Vía, în fața strălucirii înghețate a Palatului Telefoanelor, s-a îndepărtat câțiva paşi de mine, pentru a-şi cumpăra țigări de la un chioşc. Când l-am văzut întorcându-se, înalt şi legănat, cu mâinile vârâte în buzunarele paltonului său mare şi descheiat, şi cu gulerul ridicat, am înțeles că lăsa acea impresie de caracter puternic pe care o au întotdeauna purtătorii unei poveşti, ca şi purtătorii unui pistol. Dar nu fac doar o vană comparație literară: el avea o poveste şi purta un revolver.

Capitolul II

Într-una din acele zile am cumpărat un disc cu Billy Swann în care cânta si Biralbo. Am spus că sunt mai curând impermeabil la muzică. Dar în acele cântece era ceva care însemna mult pentru mine, şi-mi fugea mereu printre degete. Am citit o carte – am găsit-o în hotelul lui Biralbo, printre hârtiile şi fotografiile lui – unde scrie că Billy

Swann a fost unul dintre cei mai mari trompetişti ai acestui secol. În acel disc părea să fie unicul, părea că nimeni, niciodată, nu mai cântase la trompetă în lume, că era singur cu vocea şi cu muzica sa în mijlocul unui deşert sau al unui oraş părăsit. Din când în când, în câteva cântece, i se auzea vocea şi părea vocea unui strigoi sau a unui mort. În spatele lui suna cu multă grijă pianul lui Biralbo – G. Dolphin în explicațiile de pe copertă. Două dintre cântece erau ale lui, nume de locuri, care-mi părură în acelaşi timp nume de femei: *Burma, Lisabona.* Cu acea luciditate pe care o dă alcoolul băut de unul singur mă întrebasem cum ar fi să iubeşti o femeie care s-ar numi Burma, cum i-ar străluci părul şi ochii în întuneric. Am oprit muzica, mi-am luat impermeabilul şi umbrela şi am plecat să-l caut pe Biralbo.

Recepția de la hotelul său era ca holul unuia dintre acele cinematografe vechi care par temple părăsite. Am întrebat de Biralbo şi mi-au zis că nimeni cu acest nume nu e trecut acolo în registre. L-am descris, am spus numărul camerei sale, trei sute şapte, i-am asigurat că o ocupa cam de o lună. Recepționerul, care avea un inel de grăsime în jurul gulerului uniformei cu galoane, îmi făcu un semn de bănuială sau de complicitate şi-mi zise: „Dar dumneata îmi vorbeşti de domnul Dolphin”. Aproape ruşinat, i-am dat dreptate, au sunat în camera lui, dar nu era acolo. Un băiat de serviciu care avea să împlinească curând patruzeci de ani îmi zise că-l văzuse în salonul hotelului. Adăugă cu respect că domnul Dolphin cerea mereu să i se aducă acolo cafeaua şi lichiorurile.

L-am găsit pe Biralbo aşezat comod pe o canapea dintr-o piele îndoielnică şi cu multe cusături, privind un program la televizor. În fața lui fumegau o țigară şi o cafea. Avea paltonul pe el; părea că aşteaptă sosirea unui tren. Geamurile acelui loc gol dădeau spre o curte interioară, şi draperiile cam murdare sporeau penumbra. Înserarea de decembrie se zărea prin ele, ca şi cum noaptea şi-ar fi atribuit acolo, în acel gol întunecos, recuceriri parțiale. Nimic din toate acestea nu părea să-l privească pe Biralbo, care mă primi cu zâmbetul ospitalier pe care alții nu-l folosesc decât în sufrageria casei lor. Pe pereți atârnau stângace tablouri de vânătoare, iar în fund, sub una dintre acele picturi abstracte pe care îți vine să le iei aproape ca pe nişte ofense personale, am zărit un pian vertical. Am aflat mai târziu că, în calitate de oaspete fidel, Biralbo obținuse modestul privilegiu de a repeta dimineții. Se răspândise printre oamenii de serviciu bănuiala stimulantă că domnul Dolphin era un muzician celebru.

Îmi spuse că-i plăcea să stea în hotelurile de categoria a doua. Iubea, cu dragostea perversă şi inalterabilă a holteiului, mocheta bej a culoarelor, uşile închise, exagerarea succesivă a numerelor de la camere, ascensoarele aproape niciodată împărțite cu altcineva, în care totuşi găsea urme de oaspeți tot atât de necunoscuți şi de singuratici ca şi el, mucuri de țigară pe jos, zgârieturi sau inițiale în aluminiul uşii automate, acel miros de aer obosit de respirația unor oameni invizibili. Obişnuia să se întoarcă de la muncă şi de la

paharele nocturne când zorii erau foarte aproape, uneori chiar în plină zi, dacă noaptea, după cum se întâmplă câteodată, se prelungea în mod irațional, până dincolo de ea însăşi – îmi spuse că-i plăcea mai presus de toate acea oră stranie a dimineții în care i se părea că este unicul locuitor al coridoarelor şi al întregului hotel, zgomotul aspiratoarelor în spatele uşilor întredeschise, singurătatea eternă, senzația de proprietar văduvit care-l exalta când, la nouă dimineața, se îndrepta spre camera sa răsucind cheia grea, pipăindu-i plăcuța cu numărul ca pe un pat de revolver. Într-un hotel, îmi zise, nimeni nu înşală pe nimeni, nimeni nu are nici măcar vreo scuză pentru a se înşela pe sine în privința propriei sale vieți.

— Dar Lucreția n-ar fi de acord ca eu să trăiesc într-un hotel ca ăsta – îmi spuse, şi nu ştiu dacă în după-masa aceea a fost poate pentru prima oară când pronunța în fața mea numele Lucreției. Ea credea în locuri, credea în casele vechi, cu bufet, şi în cafenelele cu oglinzi. Bănuiesc că ar entuziasma-o *Metropolitanul.* Îți aminteşti de *Viena,* la San Sebastian. Era genul de local în care-i plăcea să-şi dea întâlnire cu prietenii. Credea că există locuri poetice din start şi altele care nu pot să fie.

Vorbea despre Lucreția cu ironie şi distanță, în acel mod pe care îl alegi uneori ca să vorbeşti despre tine însuți, pentru a-ți prelucra un trecut. L-am întrebat de ea: îmi spuse că nu ştia unde era, şi-l chemă pe chelner pentru a-i cere încă o cafea. Chelnerul veni şi plecă în felul ființelor care îndură cu melancolie darul de a fi nevăzute. La

televizor se desfăşura, în alb şi negru, un concurs de nu ştiu ce. Biralbo îl privea din când în când ca omul care începe să se obişnuiască cu avantajele unei toleranțe nesfârşite. Nu era mai gras: era mai mare sau mai înalt, iar paltonul şi nemişcarea îl făceau să pară şi mai mare.

L-am vizitat în multe după-amiezi în acel salon, şi memoria mea tinde să le rezume într-una singură, târzie şi opacă. Nu ştiu dacă a fost în prima din ele când mi-a spus să urc la el în cameră. Voia să-mi dea ceva, iar eu să i-l păstrez.

Când am intrat a aprins lumina, deşi încă nu se înnoptase, iar eu am dat la o parte draperiile de la balcon: jos, pe partea cealaltă a străzii, în colțul Telefoanelor, începeau să se adune bărbați cu pielea întunecată şi hanoracuri închise până la gât şi femei singure şi vopsite care se plimbau încet sau se opreau, ca şi cum ar fi aşteptat pe cineva care ar fi trebuit deja să fi sosit, oameni palizi care niciodată nu înaintau şi niciodată nu se opreau din mişcare. Biralbo examină un moment strada şi trase draperiile. În cameră era o lumină insuficientă şi mohorâtă. Din dulapul în care se clătinau umeraşele goale scoase o valiză mare şi-o aşează pe pat. În spatele draperiilor se auzeau murmurând maşinile şi ploaia, care dintr-o dată începu să răpăie cu violență foarte aproape de noi, pe marchiza unde încă nu era aprinsă firma hotelului. Eu simțeam mirosul iernii şi al umezelii nopții care se lăsa şi mi-am amintit fără nostalgie de San Sebastian, dar nostalgia încă nu e cel mai rău şantaj al despărțirii. Într-o noapte ca aceea, deja foarte târziu, aproape în zori, Biralbo şi eu,

exaltați sau iertați de păcate datorită ginului, ne plimbam fără demnitate şi fără umbrele sub o ploaie liniştită şi parcă pătrunsă de îndurare, cu miros de alge şi de sare, stăruitoare ca o mângâiere, ca străzile cunoscute ale oraşului pe care îl străbăteam. El s-a oprit, înălțându-şi chipul spre ploaie, sub ramurile orizontale şi goale ale tamarinilor, şi mi-a spus: „Eu trebuia să fiu negru, să cânt la pian ca Thelonius Monk, sa mă fi născut în Memphis, Tennessee, să o sărut chiar în această clipă pe Lucreția, să fiu mort".

Acum îl vedeam aplecat peste pat, căutând ceva printre hainele împăturite şi aşezate în ordine în valiză, şi dintr-o dată mă gândii – îi vedeam fața preocupată în oglinda dulapului – că într-adevăr era alt om, dar nu eram sigur că era mai bine. Această impresie dură doar o clipă. Îndată se întoarse spre mine arătându-mi un pachet de scrisori legate cu un elastic. Erau plicuri prelungi, cu dungi albastre şi roşii de *par avion,* cu timbre foarte mici şi exotice şi cu un scris feminin şi înclinat care scrisese cu o cerneală violetă numele lui Santiago Biralbo şi adresa sa la San Sebastian. În colțul de sus o singură inițială: L. Am numărat vreo douăzeci sau douăzeci şi cinci de scrisori. Biralbo mi-a spus mai târziu că acea corespondență durase doi ani şi că s-a întrerupt atât de brusc, de parcă Lucreția ar fi murit sau nu ar fi existat niciodată.

Dar el era cel care în acea vreme avea impresia că nu exista. Era ca şi cum s-ar fi consumai puțin câte puțin, îmi zise, ca şi cum l-ar fi consumat contactul cu aerul, legăturile cu oamenii, absența.

Auzise atunci încetinirea timpului în locurile închise unde nu intră nimeni, tenacitatea oxidului care întârzie secole în a desfigura un tablou sau în a transforma în praf o statuie de piatră. Dar aceste lucruri mi le-a spus o lună sau două după prima mea vizită. Eram tot în camera lui, şi el avea revolverul la îndemână şi se tot ridica, la câteva minute, să privească strada prin perdelele în care strălucea lumina albastră a firmei aprinse deasupra marchizei. Sunase la *Metropolitan* zicând că era bolnav. Aşezat pe pat, lângă lampa de pe noptieră, îşi încărcase şi armase pistolul cu gesturi seci şi fluide, fumând în timp ce o făcea, vorbindu-mi nu despre bărbatul nemişcat pe care se aştepta să-l vadă de cealaltă parte a străzii, ci despre durata timpului când nu se întâmplă nimic, când omul îşi risipeşte viața în aşteptarea unei scrisori, a unui telefon.

— Ia asta cu tine – îmi spuse în prima noapte, fără să privească pachetul în timp ce mi-l întindea, privindu-mă în ochi. Păstrează scrisorile într-un loc sigur, deşi probabil n-o să ți le cer.

Privi spre stradă, înalt şi liniştit în cutele paltonului său de culoare închisă, dând uşor la o parte perdelele. Înserarea şi strălucirea umedă a ploii pe asfalt şi a caroseriilor automobilelor cufundau oraşul într-o lumină lipsită de apărare. Am pus scrisorile în buzunar şi i-am spus că trebuie să plec. Cu un aer obosit, Biralbo s-a îndepărtat de balcon şi s-a aşezat pe pat, pipăindu-şi paltonul, căutând ceva pe noptieră, țigările lui, pe care nu le găsi. Îmi amintesc că fuma mereu țigări scurte, americane, fără filtru. I-

am oferit una dintr-ale mele, i-a rupt filtrul între degetul mare şi arătător şi s-a întins pe pat. Camera nu era prea mare şi eu mă aflam într-o situație incomodă, oprit în dreptul uşii, fără să mă pot hotărî să repet că plec. Probabil nu mă auzise prima oară. Acum fuma cu ochii pe jumătate închişi. Îi deschise pentru a-mi arăta, cu un gest, unicul scaun din cameră. Mi-am amintit de acel cântec al său, *Lisabona:* când îl auzeam, exact aşa mi-l imaginam, întins pe pat într-o cameră de hotel, fumând fără grabă în penumbra străvezie. L-am întrebat dacă până la urmă a ajuns la Lisabona. A început să râdă şi şi-a îndoit perna sub cap.

— Desigur – zise. La momentul potrivit. De ajuns, ajungi peste tot, dar atunci când nu-ți mai pasă.

— Ai văzut-o acolo pe Lucreția?

— De unde ştii? – şi se ridică din pat şi stinse țigara în scrumieră. Am ridicat din umeri, mai mirat chiar decât el de perspicacitatea mea.

— Am ascultat acel cântec, *Lisabona.* M-a făcut să-mi amintesc de acea călătorie pe care ați început-o împreună.

— Acea călătorie – repetă el. Atunci l-am compus.

— Dar tu mi-ai zis că n-ați ajuns la Lisabona.

— Sigur că nu. De aceea am şi scris acel cântec. Tu nu visezi niciodată că te pierzi într-un oraş în care n-ai fost nicicând?

Am vrut să-l întreb dacă Lucreția continuase singură călătoria, dar n-am îndrăznit, era clar că nu voia să mai vorbească despre asta. Privi ceasul

şi păru să se mire de cât de târziu era; zise că, desigur, cântăreții lui l-or fi aşteptând deja la *Metropolitan.*

Nu m-a invitat să merg cu el. În stradă ne-am despărțit repede, el îmi întoarse spatele, ridicându-şi gulerul, şi după câțiva paşi părea să fie deja foarte departe. Când am ajuns acasă, m-am servit cu un pahar şi am pus discul lui Billy Swann. Când bei de unul singur, parcă eşti feciorul în casă al unei stafii. Se dau ordine în linişte şi se execută cu precizia vagă a unui servitor somnambul: paharul, cuburile de gheață, doza corectă de gin sau de whisky, prudentul rotocol sub pahar pe masa de cristal, nu care cumva să vină cineva pe urmă şi să găsească reprobabila urmă rotundă pe care n-a şters-o şervetul umed. M-am întins pe canapea, sprijinindu-mi paharul încăpător pe burtă, şi am ascultat pentru a patra sau a cincea oară acea muzică. Mănunchiul de scrisori bine legat era pe masă, între scrumieră şi sticla de gin. Primul cântec, *Burma,* era plin de întuneric şi de o tensiune foarte asemănătoare cu frica susținută până la capăt. Burma, Burma, Burma, repeta ca o prezicere sau ca un psalm vocea tenebroasă a lui Billy Swann, iar apoi sunetul lent şi ascuțit al trompetei sale se prelungea până se spărgea în note crude, ce dădeau frâu liber teroarei şi dezordinii. În acelaşi timp, fără încetare, muzica mă îmboldea spre revelația unei amintiri, străzi pustii în noapte, strălucirea unor mănunchiuri de lumini de cealaltă parte a străzii, proiectate pe fațade cu columne şi movile de dărâmături, oameni care

fugeau şi se urmăreau, prelungiți de umbrele lor, cu revolvere şi pălării ajurate şi paltoane mari ca cel al lui Biralbo.

Dar această amintire pe care o înrăutățeau singurătatea şi muzica nu ține de viața mea, sunt sigur de asta, ci de un film pe care poate l-am văzut în copilărie şi al cărui titlu nu-l voi şti niciodată. Îmi venise din nou în minte pentru că în acea muzică era urmărire şi era teroare, iar toate acele lucruri pe care eu le întrezăream în ea sau în mine însumi erau conținute de acel unic cuvânt, *Burma,* şi în încetineala de augur cu care îl pronunța Billy Swann: Burma sau Birmania, nu țara pe cate o vezi pe hărți sau în dicționare, ci o dură sonoritate sau o conjurare a ceva anume: eu repetam cele două silabe şi găseam în ele, dincolo de bătăile de tobă care le accentuau în muzică, alte cuvinte anterioare ale unei limbi încredințate inscripțiilor grosolane în piatră şi tablelor de argilă: cuvinte prea obscure pentru a putea fi descifrate fără profanare.

Muzica încetase. Când m-am ridicat să pun din nou discul, am băgat de seamă, fără să mă surprindă, că simțeam o uşoară amețeală şi că eram beat. Pe masă, lângă sticla de gin, pachetul de scrisori avea acel aer de nerăbdare nemişcată al obiectelor uitate. Am desfăcut nodul care îl lega şi, când mi-a părut rău, scrisorile deja mi se desfăcuseră în mâini. Fără să le deschid, le-am privit, am studiat datele ştampilelor poştale, numele oraşului, Berlin, de unde fuseseră trimise, modificările culorii cernelii şi ale scrisului de pe plicuri. Una din ele, ultima, nu fusese trimisă prin

poştă. Avea adresa lui Biralbo scrisă în mare grabă, şi timbrele lipite, dar intacte. Era o scrisoare mult mai subțire decât oricare dintre celelalte. Pe la jumătatea ginului următor am trecut peste scrupulul de a nu privi înăuntrul ei. Nu se afla nimic. Ultima scrisoare a Lucreției era un plic gol.

Capitolul III

Nu ne întâlneam întotdeauna la *Metropolitan* sau în hotelul său. De fapt, după ce mi-a încredințat scrisorile, a trecut o bucată de vreme până când ne-am revăzut. Era ca şi cum amândoi ne-am fi dat seama că, din pricina acestui gest al său, ne făcusem vinovați de un exces de încredere reciprocă pe care nu-l puteam atenua decât încetând să ne mai vedem câteva săptămâni. Eu ascultam discul lui Billy Swann şi priveam, uneori, unul câte unul, plicurile lungi, sfâşiate cu o nerăbdare în care, fără îndoială, Biralbo nu se mai recunoştea şi aproape niciodată n-am simțit tentația de a citi scrisorile, ba chiar erau zile în care uitam de ele, în zăpăceala cărților şi a ziarelor vechi. Dar îmi ajungea să privesc caligrafia îngrijită şi palida cerneală violetă sau albastră pentru a-mi aminti de Lucreția, poate nu atât de femeia pe care Biralbo o iubise şi o aşteptase timp de trei ani, ci de cealaltă, cea pe care o văzusem de câteva ori la San Sebastian, în barul lui Floro Bloom, pe Promenada Maritimă sau pe cea a Tamarinilor, cu aerul ei rătăcit, cu surâsul ei atent, care nu te băga în seamă, în vreme ce te

învăluia fără motiv în certitudinea caldă că tu ai fi cel ales, ca şi cum nici nu i-ar fi păsat de tine, dar ai fi fost chiar persoana pe care dorea s-o vadă în clipa aceea. M-am gândit că există o oarecare vagă asemănare între Lucreția şi oraşul unde Biralbo şi cu mine o cunoscusem, aceeaşi seninătate extravagantă şi inutilă, aceeaşi dorință de a părea în acelaşi timp primitoare şi străină, aceeaşi înşelătoare căldură a zâmbetelor Lucreției, a trandafiriului înserărilor, în spumele lente ale golfului, în ciorchinii tamarinilor.

Am văzut-o pentru întâia oară la barul lui Floro Bloom, poate în aceeaşi noapte în care au cântat împreună Billy Swann şi Biralbo. Pe vremea aceea eu îmi încheiam întotdeauna nopțile la *Lady Bird*, susținut de vaga convingere că acolo veneau improbabilele femei care ar accepta să se culce cu mine când, stingându-se luminile celor din urmă baruri, ar veni o dată cu răsăritul soarelui fiorul dorinței. Dar în acea noapte intenția mea era ceva mai precisă. Aveam întâlnire cu Bruce Malcolm, pe care în unele locuri îl numeau americanul. Era corespondent de presă al unor reviste de artă străine şi se ocupa, mi se spusese, de exportul ilegal de tablouri şi obiecte vechi. În acea perioadă eu eram puțin cam strâmtorat. Aveam în casă câteva tablouri destul de întunecate, cu subiecte religioase, iar un prieten care trecuse, înaintea mea, prin asemenea nevoi urgente mi-a spus că acel american, Malcolm, mi le-ar putea cumpăra la un preț bun şi ar plăti în dolari. L-am chemat, a venit la mine acasă, a examinat tablourile cu o lupă, a curățat zonele mai întunecate cu vată

îmbibată în ceva ce mirosea a alcool. Vorbea într-o spaniolă cu inflexiuni sudamericane şi avea o voce persuasivă şi ascuțită. A făcut cu conştiinciozitate fotografii ale tablourilor, aşezându-le cu fața spre fereastra deschisă, şi după câteva zile m-a căutat pentru a-mi spune că era dispus să plătească o mie cinci sute de dolari pentru ele, şapte sute când i le dădeam, restul când asociații sau şefii săi, care erau la Berlin, aveau să le primească.

Mi-a dat întâlnire pentru a-mi da banii la *Lady Bird.* La o masă mai retrasă mi-a întins cele şapte sute de dolari în bancnote uzate, după ce le numărase cu încetineala unui casier victorian. Ceilalți opt sute nu i-am mai văzut vreodată. Probabil că m-ar fi înşelat şi dacă şi-ar fi ținut cuvântul, dar au trecut ani de zile de când a încetat să-mi mai pese. Mai important este că în acea noapte nu venise singur la *Lady Bird.* Cu el era o fată înaltă şi foarte subțire, care se înclina uşor când mergea iar când zâmbea arăta nişte dinți foarte albi, cu strungăreață. Avea părul lins, tuns exact până la umeri, pometii depărtați şi mai curând copilăroşi, nasul definit de o linie neordonată. Nu ştiu dacă mi-o amintesc cum am văzut-o în acea noapte sau dacă ceea ce văd când o descriu este una din fotografiile pe care le-am găsit între hârtiile lui Biralbo. Stăteau în picioare, în fața mea, cu spatele la scena pe care încă nu apăruseră cântăreții, şi Malcolm, Americanul, apucând-o de braț cu un gest hotărât, de posesiune şi de orgoliu, mi-a spus: „Vreau să te prezint soției mele. Lucreția".

Când Americanul a terminat de numărat banii,

am băut pentru ceva pe care l-a numit cu o bucurie suspectă succesul afacerii noastre. Eu aveam dubla şi neplăcuta senzație de a fi păcălit şi de a juca într-un film pentru care mi se dăduseră prea puține instrucțiuni, dar asta mi se întâmplă deseori când beau cu persoane străine. Malcolm vorbea şi bea mult, nu-i plăceau țigările mele, îmi dădea sfaturi să achiziționez tablouri şi să mă las de fumat, cheia era echilibrul personal, mi-a spus el, zâmbind mult, dând la o parte fumul care-i venea în față, scriindu-mi pe un şervețel marca unor caramele medicinale care înlocuiau nicotina. Paharul Lucreției rămânea intact şi vertical în fața ei. Mi s-a părut capabilă să rămână invulnerabilă şi identică cu sine în orice loc s-ar fi aflat, dar mi-am corectat această judecată când a început să sune pianul lui Biralbo. Cântau singuri, el şi Billy Swann: absența contrabasului şi a bateriei dădea muzicii sale, singurătății sale pe scena strâmtă de la *Lady Bird,* o calitate nudă şi abstractă, ca a unui desen cubist realizat numai în creion. În realitate, acum îmi amintesc – dar au trecut cinci ani – nu mi-am dat seama că începuse muzica până când Lucreția nu ne-a întors spatele pentru a se răsuci spre fundul localului, unde doi bărbați cântau în penumbra şi în jocurile de lumini şi umbre ale fumului. A fost un singur gest, o sclipire secretă şi tot atât de scurtă ca lumina unui fulger, ca acea privire pe care ți-o surprinzi în oglindă. Însuflețit de whisky, de amintirea celor şapte sute de dolari din buzunarul meu – în acea vreme orice cantitate considerabilă de bani mi se părea infinită, îmi impunea taxiuri fără rost şi băuturi

scumpe –, încercam să leg o conversație cu Lucreția, în fața surâsului amețit şi binevoitor al americanului, dar în clipa în care s-a auzit sunetul muzicii, ea s-a întors de parcă Malcolm şi cu mine nici n-am fi existat, şi-a strâns buzele, şi-a dat la o parte şuvițele de păr de pe față. Malcolm a spus: „Soției mele îi place mult muzica" şi a turnat ce mai rămăsese din sticlă în paharul meu fără gheață. Poate că nu a fost chiar aşa, că în clipa în care l-am auzit pe Biralbo Lucreția a încetat să mă privească, dar ştiu că atunci s-a petrecut în ea o schimbare pe care eu am sesizat-o în acelaşi timp cu Malcolm. Ceva se petrecea, nu pe scena unde Biralbo îşi deschidea mâinile peste claviatură, iar Billy Swann, încă în tăcere, înălța trompeta lui cu ceremonioasă încetineală, ci între ei, între Lucreția şi Malcolm, în spațiul mesei unde rămâneau acum uitate paharele, în tăcerea pe care eu încercam să n-o iau în seamă, ca un cunoscut dintr-o dată inoportun.

Era multă lume la *Lady Bird şi* toți aplaudau, iar câțiva fotografi îngenuncheați îl asaltau cu blitzurile lor pe Billy Swann. Floro Bloom îşi sprijinea de bar vasta lui corpolență de tăietor de lemne scandinav – era gras, blond, fericit, avea ochii foarte mici şi albaştri –, şi noi, Lucreția, Malcolm, eu însumi, ne interesam fără prea mult succes de muzică: doar noi nu aplaudam. Billy Swann îşi şterse fruntea cu o batistă şi zise ceva în engleză, încheind cu un hohot obscen care înnoi foarte timid aplauzele. Cu gura foarte aproape de microfon şi cu vocea obosită, Biralbo traduse cuvintele celuilalt şi anunță cântecul următor.

Atunci l-am privit şi eu – Malcolm recitea meditativ chitanța pe care tocmai i-o dădusem şi, din depărtarea fumului, ochii lui Biralbo m-au găsit, deşi nu pe mine mă căutau. Erau fixați asupra Lucreției, ca şi cum în *Lady Bird* nu mai era nimeni altcineva în afară de ea, ca şi cum ar fi fost singuri într-o mulțime unanimă care le spiona gesturile. Privind-o, Biralbo a rostit în engleză şi apoi în spaniolă titlul cântecului pe care urma să-l cânte. Mult mai târziu, la Madrid, m-am cutremurat recunoscându-l: se afla chiar pe acel disc al lui Billy Swann, şi eu l-am ascultat singur, nemişcat, în fața unui pumn de scrisori care străbătuseră toată întinderea Europei şi indiferența timpului pentru a ajunge în mâinile mele de străin. *Tot ce eşti tu,* a spus Biralbo, şi între aceste cuvinte şi primele note ale cântecului a fost o scurtă tăcere şi nimeni nu a îndrăznit să aplaude. Nu doar Malcolm, ci şi eu am băgat de seamă surâsul care a iluminat pupilele Lucreției fără să ajungă pe buzele ei.

Am observat că străinii nu au nici cel mai mic scrupul în a anula, fără aviz prealabil, prietenia sau copioasa lor curtenie. Sub privirea lui Biralbo – dar, de asemenea, de la bar, Floro Bloom ne urmărea –, Malcolm a zis că el şi Lucreția trebuiau să plece, şi mi-a întins mâna. Foarte serioasă, fără măcar să se scoale, ea i-a răspuns ceva în engleză, câteva cuvinte rapide, foarte educate şi reci. Am văzut-o luând paharul şi punându-l la loc pe masă, apucându-l cu degetele ei tari şi murdare de vopsea, de parcă ar fi examinat posibilitatea de a-l sparge. N-a făcut nimic: în timp ce Lucreția îi

vorbea, am observat că Malcolm avea capul uşor turtit, ca al unui saurian. Ea nu era iritată: nu părea că ar putea fi vreodată. Îl privea pe Malcolm, ca şi cum bunul-simț ar fi fost de-ajuns pentru a-l dezarma, iar grija pe care o punea în pronunțarea fiecăruia dintre cuvinte îi sublinia suavitatea vocii, aproape ascunzând ironia. Când Malcolm a vorbit din nou, a făcut-o într-o spaniolă detestabilă. Furia îi dăuna pronunției, îl întorcea la situația de străin într-o țară şi într-o limbă cu înțelegeri secrete duşmănoase. A spus fără să mă privească, fără să privească pe nimeni în afară de Lucreția: „Tu ştii pentru ce ai vrut să venim aici". Nici unuia dintre ei nu-i păsa de prezența mea.

M-am decis să mă interesez de tutun şi de muzică. Malcolm a admis un armistițiu scoțând din buzunarul de la spate un teanc de bancnote, s-a apropiat de bar şi a rămas o vreme să discute cu Floro Bloom, fluturând banii în mâna dreaptă, cu un strop de neruşinare sau de furie. O privea pe Lucreția, care nu se ridicase, pe Biralbo, absent de cealaltă parte a pianului, foarte departe de noi toți. Uneori ridica ochii: atunci Lucreția se îndrepta uşor, ca şi cum l-ar fi privit peste un zid. Malcolm a lăsat banii dând o lovitură seacă în lemnul tejghelei şi s-a îndreptat spre întunericul din spate. Atunci Lucreția s-a ridicat în picioare, a înlăturat prezența mea, ştergându-mă cu un surâs, aşa cum se dă la o parte fumul, şi s-a dus să-i spună ceva lui Floro Bloom. Trompeta lui Billy Swann tăia aerul ca un pumnal ascuțit. Lucreția şi-a mişcat mâinile în fața figurii somnoroase a lui Floro şi într-o clipă, a avut între ele o hârtie şi un

creion. În timp ce scria cu repeziciune, urmărea scena şi coridorul luminate în roşu pe unde dispăruse Malcolm. A îndoit hârtia, s-a întins pentru a o ascunde de cealaltă parte a barului, i-a înapoiat lui Floro creionul. Când Malcolm s-a întors, doar un minut mai târziu, Lucreția tocmai îmi explica cum se ajunge la ei acasă şi mă invita să vin într-o zi să mănânc cu ei. Mințea cu seninătate şi vehemență, aproape cu duioşie.

Niciunul din ei nu mi-a întins mâna când au plecat. În urma lor draperia de la *Lady Bird* a căzut de parcă aplauzele care au răsunat chiar atunci ar fi fost pentru ei. Niciodată nu i-am mai văzut împreună. Niciodată n-am primit acei opt sute de dolari pentru tablourile mele şi nici nu l-am mai văzut pe Malcolm. Într-un anume fel, nici pe acea Lucreția nu am mai văzut-o vreodată: cea pe care am întâlnit-o mai târziu era alta, cu părul mult mai lung, mai puțin senină şi mai palidă, cu voința chinuită sau pierdută, cu acea gravă şi dreaptă expresie a celui care a văzut adevăratul întuneric şi nu a mai rămas nici curat, nici nevinovat. Cincisprezece zile după ce am întâlnit-o la *Lady Bird*, ea şi Malcolm au plecat pe un vapor de mărfuri care i-a dus la Hamburg. Stăpâna casei în care stătuseră mi-a spus că lăsaseră chiria neplătită pe trei luni. Numai Santiago Biralbo a ştiut că plecau, dar nu a văzut barca de pescuit unde s-au urcat pe ascuns la miezul nopții, depărtându-se. Lucreția îi spusese că vaporul îi aştepta în larg, şi nu dorea ca el să se apropie de port pentru a-şi lua rămas bun de la distanță. Îi spusese că avea să-i scrie, îi dăduse o hârtie cu

adresa din Berlin. Biralbo a păstrat-o într-un buzunar şi poate, în timp ce se îndrepta grăbit spre *Lady Bird*, căci se făcuse foarte târziu, şi-a amintit de o altă hârtie şi de un alt mesaj pe care îl aşteptase într-o noapte, cu două săptămâni în urmă, când terminase de cântat cu Billy Swann şi se dusese la bar să-i ceară lui Floro un pahar de gin sau de burbon.

Capitolul IV

Duminicile mă sculam foarte târziu şi luam bere la micul dejun, pentru că îmi era un pic ruşine să mai cer cafea cu lapte la prânz într-un bar. În dimineţile de duminică, iarna, poate fi întâlnită în unele locuri din Madrid o lumină liniştită şi rece care purifică precum într-un gol transparența aerului, o lumină care face să pară mai ascuțite liniile albe ale clădirilor şi în care paşii şi vocile răsună ca într-un oraş pustiu. Îmi plăcea să mă scol târziu şi să citesc ziarul într-un bar curat şi gol, bând exact cantitatea de bere care să-mi permită să ajung la masa de prânz în acea stare de plăcută indolență care te face să priveşti toate lucrurile ca şi cum ai observa, înzestrat cu un carnet de însemnări, interiorul unui fagure cu pereți de sticlă. Spre ora două şi jumătate îndoiam cu grijă ziarul şi îl aruncam într-un coş de hârtii, şi asta îmi dădea un sentiment de uşurare care făcea să fie foarte liniştit drumul spre restaurantul meu, un local familial îngrijit şi vechi, cu tejghea de zinc şi pahare cubice pentru vin, unde ospătarii mă cunoşteau de-acum, dar nu într-atât încât să-

şi permită o familiaritate supărătoare care mă făcuse să fug, în alte dăți, din locuri asemănătoare.

Într-una din acele duminici, pe când eu aşteptam mâncarea la una din mesele din fund, sosiră Biralbo şi o femeie foarte atrăgătoare, pe care nu mi-a trebuit mult timp ca s-o recunosc a fi chelnerița blondă de la *Metropolitan.* Aveau aerul tihnit şi zâmbitor al celor care tocmai s-au sculat împreună. Se alăturară grupului care-şi aştepta rândul aproape de bar, şi eu am rămas să mă uit la ei o vreme, mai înainte de a mă hotărî să-i strig. Mi-a trecut prin minte că nu-mi pasă dacă coama blondă a ospătăriței era vopsită. Se pieptănase fără să piardă multă vreme în fața oglinzii, purta o fustă scurtă şi ciorapi fumurii, iar Biralbo, în timp ce vorbeau ținând în mână țigări şi pahare cu bere, îi mângâia uşor spatele sau mijlocul. Ea nu-şi terminase machiajul, dar îşi făcuse buzele cu un roz aproape mov. Mi-am imaginat mucuri de țigară cu această culoare în scrumieră, pe noptieră, m-am gândit cu melancolie şi ranchiună că mie niciodată nu-mi fusese dată o femeie ca aceea. Atunci m-am sculat pentru a-l chema pe Biralbo.

Chelnerița blondă – se numea Monica – mâncă în mare grabă şi plecă imediat, spunând că intra în tura de după-masă la *Metropolitan.* Luându-şi la revedere, îmi ceru să-i promit că o să ne mai vedem şi mă sărută foarte aproape de buze. Am rămas singuri, Biralbo şi cu mine, privindu-ne cu neîncredere şi rezervă, ştiind fiecare la ce se gândea celălalt, evitând cuvintele care ne-ar fi readus la unicul punct de plecare, la amintirea

atâtor nopți repetate şi absurde care se rezumau într-una singură sau în două. Când eram singuri, chiar dacă nu vorbeam, era ca şi cum în viețile noastre nu ar fi existat decât *Lady Bird* şi îndepărtatele nopți de la San Sebastian, şi conştiința acestei asemănări, a acestei obstinații comune într-un timp disprețuit sau pierdut, ne condamna la conversații pe ocolite, la precauția tăcerii.

Mai rămăsese puțină lume în sala de mese şi coborâseră deja perdeaua metalică. Pe neaşteptate eu am vorbit despre Malcolm, dar aceasta era un fel de a o numi pe Lucreția, un preludiu care ne-ar fi permis să nu ne-o amintim încă cu voce tare. I-am relatat lui Biralbo, cu nuanțe de ironie, povestea tablourilor şi a celor opt sute de dolari pe care nu i-am mai văzut niciodată. A privit în jurul său ca şi cum ar fi vrut să se asigure că Monica nu era cu noi şi a început să râdă.

— Aşa că şi pe tine te-a păcălit bătrânul Malcolm.

— Nu m-a păcălit. Îți jur că în acea noapte eu am ştiut că nu avea să-mi mai dea banii.

— Dar nu-ți păsa. De fapt ție îți era totuna că nu ți-i mai dădea. Lui nu. Precis că şi-a plătit cu banii tăi drumul la Berlin. Vroiau să plece şi nu puteau. Dintr-o dată Malcolm a sosit zicând că-i dăduse şperț căpitanului acelui vapor de mărfuri ca să-i îmbarce în chila vasului. Tu ai plătit acea călătorie.

— Ți-a spus Lucreția?

Biralbo începu să râdă din nou, ca şi cum şi-ar fi bătut joc de el însuşi, şi sorbi o înghițitură de

cafea. Nu, Lucreția nu-i spusese nimic, nu-i spusese nimic până la sfârşit, până în ultima zi. Niciodată nu vorbea despre lucrurile adevărate, ca şi cum tăcerea asupra a ceea ce se petrecea în viețile lor când nu erau împreună i-ar fi apărat mai bine decât minciunile pe care ea le născocea pentru a veni să-l caute sau decât uşile încuiate ale hotelurilor unde se refugiau pentru a se întâlni preț de o jumătate de oră, pentru că ea niciodată nu avea destul timp ca să ajungă la apartamentul lui Biralbo, şi minutele viitoare se transformau în nimic după prima îmbrățişare. Ea se uita la ceas, se îmbrăca, îşi ascundea urmele roşii care îi rămăseseră pe gât cu diverse pudre pe care Biralbo le cumpărase odată, la indicația ei, dintr-un magazin unde se uitaseră la el bănuitor. Fără să se poată resemna să-şi ia rămas bun de la ea în ascensor, cobora cu Lucreția în stradă şi o vedea spunându-i la revedere la fereastra din spate a vreunui taxi.

Se gândea la Malcolm, care era singur, aşteptând-o, pregătit să caute, în hainele sau în părul ei, mirosul altui corp. Se întorcea acasă la el sau în camera de hotel şi se trântea pe pat, mort de gelozie şi de singurătate. Se învârtea printre lucruri încăpățânându-se într-o muncă imposibilă, să zorească timpul, să găsească un leac pentru golul din fiecare oră şi poate din zilele întregi care rămâneau până s-o vadă din nou pe Lucreția. În fața ochilor nu vedea decât ceasuri nemişcate şi ceva întunecos şi adânc ca o tumoare, o umbră pe care nicio lumină şi niciun răgaz n-o uşurau, viața pe care ea o trăia în chiar acele momente, viața cu

Malcolm, în casa lui Malcolm, în care el, Biralbo, intrase pe ascuns o dată pentru a căpăta imagini nu ale scurtei şi temătoarei călduri pe care o primise acolo de la Lucreția – se temeau că Malcolm ar putea să se întoarcă, deşi era plecat din oraş, şi fiecare zgomot pe care îl auzeau era cel al cheii sale în broască –, ci ale celeilalte vieți a ei, instalată de atunci înainte în conştiința lui Biralbo cu o precizie ca a instrumentelor clinice, a obiectelor reale. O casă doar imaginată, niciodată vizitată, poate nu ar fi alimentat cu atâta eficacitate durerea lui ca amintirea exactă pe care o poseda acum despre ea. Pămătuful şi briciul de bărbierit al lui Malcolm, pe o consolă de cristal, sub oglinda din camera de baie, halatul lui Malcolm, dintr-o țesătură foarte poroasă şi albastră, agățat în spatele uşii dormitorului, papucii săi de pâslă sub pat, fotografia lui pe noptieră, lângă ceasul deşteptător pe care el îl auzea în fiecare dimineață în acelaşi timp cu Lucreția... Mirosul coloniei lui Malcolm răspândit prin încăperi, inconfundabil în prosoapele lui, mărunta mizerie a intimității masculine care-l respingea pe Biralbo ca pe un uzurpator. Atelierul lui Malcolm, foarte murdar, cu borcane pline de pensule şi flacoane cu ulei de terebentină, cu reproduceri de tablouri bătute în perete de multă vreme. Dintr-o dată Biralbo, care-mi vorbise tolănit pe scaun, surâzând în vreme ce-şi scutura scrumul de la țigară în ceaşca de cafea, îşi îndreptă spatele şi mă privi foarte fix, pentru că sfârşise prin a descoperi în memoria lui ceva nemaiamintit până atunci, ca acele lucruri pe care

uneori le găsim acolo unde n-ar trebui să se afle şi care ne fac să privim cu adevărat ceva ce nu mai vedeam de mult.

— Eu am văzut acele tablouri pe care tu i le-ai vândut – îmi zise; şi acum cea care le vedea era uimirea lui, şi-i era teamă să nu piardă precizia amintirii. Într-unul din ele era un fel de figură alegorică, o femeie legată la ochi, care avea ceva în mână.

— Un potir. Un potir cu o cruce.

— Avea părul negro şi lung, şi faţa rotundă, foarte albă, cu roşu în obraji.

Aş fi vrut să-l întreb dacă mai ştia ceva în plus despre destinul acelor tablouri, dar lui nu-i mai păsa prea mult de ce aş fi zis eu. Vedea ceva cu o claritate pe care memoria lui i-o refuzase până atunci, un strat al timpului în stare pură, căci imaginea unui tablou pe care niciodată nu se străduise să şi-l amintească îi înapoia poate câteva ore intacte din trecutul său cu Lucreţia, şi puţin câte puţin, în zecimi de secundă, ca o lumină care, oprită până acum doar asupra unui singur chip, se întinde până la a lumina o cameră în întregime, ochii săi descopereau lucrurile pe care în acea după-amiază le văzuse în jurul tabloului, apropierea de Lucreţia, lumina asupritoare de sfârşit de septembrie care era pe atunci în toate camerele în care se întâlneau, fără să ştie că se grăbeau spre ajunul unei absenţe de trei ani.

— Malcolm ne urmărea – zise Biralbo. Mă urmărea pe mine. Odată l-am văzut dând târcoale casei mele, ca un poliţist neîndemânatic, ştii cum, oprit cu un ziar la colţul străzii, bând un pahar la

barul din față – străinii ăştia dau multă crezare filmelor. În unele nopți venea singur la *Lady Bird* şi rămânea să mă privească în timp ce eu cântam, aşezat în fundul barului, prefăcându-se că-l interesa mult muzica sau conversația lui Floro Bloom. Mie îmi era egal, chiar râdeam puțin în sinea mea, dar într-o noapte Floro m-a privit foarte serios şi mi-a zis, fii atent, tipul ăsta are un pistol.

— Te-a amenințat?

— A amenințat-o pe Lucreția, într-un mod ambiguu. Uneori îl păşteau anumite pericole în afacerile lui. Presupun că nu ar fi plecat într-aşa o grabă dacă lui Malcolm nu i-ar fi fost frică de ceva. Avea relații cu persoane periculoase, şi nu era nici atât de viteaz pe cât părea. Puțin după ce ți-a cumpărat tablourile a făcut o călătorie la Paris. Atunci am fost eu în casa lui. La întoarcere i-a zis Lucreției că multă lume voia să-l înşele, şi a scos pistolul, l-a lăsat pe masă, în timp ce mâncau de seară, apoi s-a prefăcut că-l curăță. I-a spus că a pregătit un încărcător întreg pentru cine ar fi vrut să îl înşele.

— Bravade – am zis eu. Bravade de încornorat.

— Aş jura că nici n-a făcut acea călătorie la Paris. Îi spusese Lucreției că fusese să vadă nu ştiu ce tablouri într-un muzeu, nişte tablouri de Cézanne, îmi amintesc de asta. A mințit-o ca să ne spioneze. Sunt sigur că ne-a văzut intrând în casa lui şi că a rămas aşteptând foarte aproape de acolo. Poate l-a bătut gândul să urce şi să ne surprindă şi nu a reuşit să-şi facă curaj.

Când Biralbo îmi spuse toate acestea am simțit un fior. Tocmai terminam de băut cafeaua şi

ospătarii aranjaseră deja mesele pentru cină, ne priveau fără să-şi ascundă nerăbdarea, era cinci după-masă şi la radio cineva vorbea cu fervoare despre un meci de fotbal, dar dintr-o dată eu am văzut, de sus, cum se vede în filme, o stradă obişnuită din San Sebastian, în care un om, oprit pe trotuar, ridică ochii spre o fereastră, cu mâinile în buzunare, cu un pistol, cu un ziar sub braț, călcând cu energic asfaltul ud pentru a-şi dezmorți picioarele. Apoi mi-am dat seama că aşa ceva se temea să vadă Biralbo când privea pe fereastra hotelului său în Madrid. Un om care aşteaptă şi se preface, nu prea mult, atât cât e necesar pentru ca cel care trebuie să-l vadă să ştie că este aici şi că nu o să plece.

Ne-am sculat, Biralbo a plătit consumația, refuzând banii mei, zicând că nu mai era un cântăreț sărac.

Am ieşit în stradă şi deşi încă mai era soare la etajele de sus ale clădirilor, în ferestrele mari şi în acel turn, asemănător cu un far, al hotelului Victoria, era deja o întunecime de cupru în capul străzilor şi un frig de noapte în tindele caselor. Am simțit vechea mea spaimă, iarna, față de după-amiezele de duminică şi am fost mulțumit când Biralbo a propus imediat un loc pentru paharul următor, nu *Metropolitanul,* ci unul din acele baruri neutre şi goale, cu tejgheaua capitonată. Nu există companie în asemenea după-amieze care să-ți aline tristețea, în acea strălucire a luminilor pe asfalt, a reclamelor luminoase în negrul înalt al amurgului, care are încă în depărtări margini roşietice, dar eu preferam să fie cineva cu mine şi

această prezență să mă scutească să aleg întoarcerea, drumul spre casă, mergând singur pe largile trotuare ale Madridului.

— Au plecat atât de grăbiți de parcă i-ar fi urmărit cineva – zise Biralbo după câteva baruri şi ginuri inutile, zise de parcă gândul său se oprise când terminase de mâncat şi el încetase să-mi vorbească despre Lucreția şi Malcolm. Pentru că până atunci se gândiseră să se instaleze definitiv în San Sebastian. Malcolm dorea să deschidă o galerie de artă, fusese chiar pe punctul să închirieze un local. Dar s-a întors de la Paris sau de unde va fi fost în acele zile şi i-a spus Lucreției că trebuiau să plece la Berlin.

— Ceea ce voia era să o îndepărteze de tine – am zis eu; alcoolul îmi dă o rapidă luciditate care îmi permite să ghicesc viețile altora.

Biralbo surâse privind foarte atent nivelul ginului din paharul său. Înainte de a-mi răspunde îl făcu să scadă cam cu un centimetru.

— A fost o vreme în care mă mângâiam crezând aşa, dar acum nu mai sunt atât de sigur. Eu cred că lui Malcolm, de fapt, nici nu-i păsa dacă Lucreția se culca din când în când cu mine.

— Tu nu ştii cum te privea în noaptea aceea, la *Lady Bird.* Avea ochii albaştri şi rotunzi, îți aminteşti?

— ...Nu-i păsa pentru că ştia că Lucreția era a lui sau nu era a nimănui. Putea să rămână cu mine, dar a plecat cu el.

— Îi era frică de el. Eu l-am văzut în acea noapte. Tu mi-ai spus că a amenințat-o cu pistolul.

— Un nouă lung. Dar ea vroia să plece. A profitat pur şi simplu de ocazia pe care i-o oferea Malcolm. O barcă de pescari sau de contrabandişti, un vapor de marfă înmatriculat la Hamburg, care avea mi se pare nume de femeie, Berta sau Lotte sau cam aşa ceva. Lucreția citise prea multe cărți.

— Era îndrăgostită de tine. Şi eu am văzut acest lucru. Şi-ar fi dat seama oricine ar fi privit-o în acea noapte, chiar şi Floro Bloom. Ți-a lăsat un bilet, nu? Eu am văzut-o scriindu-l.

În mod absurd, mă străduiam să-i demonstrez lui Biralbo că Lucreția fusese îndrăgostită de el. Cu indiferență, cu distantă gratitudine, el continua să bea, acoperindu-şi bărbia şi gura cu mâna care o sprijinea, şi eu tot nu ştiam ce se ascunde în spatele strălucirii atente a ochilor lui. Poate că el continua să vadă nu durerea şi nici cuvintele sigure, ci lucrurile banale pe care le împletiseră, fără ca el să-şi fi dat seama, viața lui, acel bilet, de exemplu, care conținea ora şi locul unei întâlniri, şi pe care el a continuat să-l păstreze multă vreme după aceea, când i se părea deja o rămăşiță din viața altuia, la fel ca acele scrisori pe care mi le încredințase şi pe care eu nici nu le-am citit şi nici nu le voi citi vreodată. Dădea uşoare semne de nerăbdare, îşi privea ceasul şi zise că peste puțină vreme trebuia să se ducă la *Metropolitan.* Mi-am amintit de picioarele subțiri, de surâsul şi parfumul chelneriței blonde. Numai eu mă mai încăpățânam să tot întreb. Vedeam privirea lui Malcolm la *Lady Bird* şi o destinam omului care aşteaptă ceva şi se plimbă încet pe sub o fereastră,

nemişcat câteodată în ploaia măruntă de la San Sebastian.

În acest timp Biralbo era în casă, era acolo unde-i dăduse întâlnire Lucreția, poate fusese chiar ea cea care îi sugerase lui Malcolm cu două zile mai devreme ca întâlnirea lui cu mine să aibă loc la *Lady Bird...* Dacă el o urmărea în permanență, în ce alt mod ar fi putut Lucreția să-i lase acel bilet lui Biralbo? Mi-am dat seama că judecam în gol: dacă Malcolm era atât de neîncrezător, dacă percepea şi cea mai uşoară schimbare din privirea Lucreției, şi era sigur că, îndată ce supravegherea lui ar fi încetat, ea s-ar fi dus să se întâlnească cu Biralbo, de ce nu a luat-o cu el la Paris?

Joi la ora şapte la mine acasă sună înainte la telefon nu vorbi până ce nu-mi auzi vocea. Asta spunea biletul, şi semnătura, ca şi în scrisori, era o singură inițială: L. Îl scrisese atât de repede încât uitase să pună virgulele, îmi spuse Biralbo, dar scrisul ei era tot atât de impecabil ca cel dintr-un caiet de caligrafie. Un scris înclinat, minuțios, aproape prevenitor, ca un semn de bună-creştere, ca surâsul pe care mi-l oferise Lucreția când ne făcuse cunoştință Malcolm. Poate îi surâsese aşa când fusese cu el la gară şi îşi luase rămas bun de pe peron. Apoi îi întorsese spatele, se urcase într-un taxi şi sosise acasă chiar la timp pentru a-l primi pe Biralbo. Cu acelaşi surâs, m-am gândit, şi imediat am regretat: lui Biralbo, nu mie, trebuia să-i treacă acest gând prin minte.

— Ea l-a văzut plecând? – am întrebat. Eşti sigur că a aşteptat până ce a pornit trenul?

— Şi cum vrei să-mi mai aduc aminte? Presupun că da, că el a apărut la geam ca să-i spună la revedere şi toate celelalte. Dar putea să coboare la gara următoare, la graniță, la Irun.

— Când s-a întors?

— Nu ştiu. Cred că a mai întârziat două-trei zile. Dar eu am rămas aproape două săptămâni fără nicio veste de la Lucreția. Îi ceream lui Floro Bloom să sune la ea acasă şi nu răspundea nimeni, nu-mi mai lăsa niciun mesaj la *Lady Bird.* Într-o noapte am îndrăznit să sun, şi cineva, nu ştiu dacă Malcolm sau chiar ea, a ridicat receptorul şi pe urmă a închis fără să spună nimic. Eu mă învârteam în neştire pe strada ei şi-i urmăream intrarea la casă din cafeneaua de peste drum, dar niciodată nu-i vedeam ieşind, şi nici măcar noaptea nu puteam şti dacă erau acasă, pentru că avea obloanele trase.

— Şi eu l-am sunat pe Malcolm, ca să-i cir cei opt sute de dolari ai mei.

— Şi ai vorbit cu el?

— Nu, desigur. Se ascundeau?

— Presupun că Malcolm îşi pregătea fuga.

— Nu ți-a explicat nimic Lucreția?

— Mi-a zis doar că plecau. Nu a avut timp să-mi spună mai mult. Eu eram la *Lady Bird,* se întunecase deja, dar Floro încă nu deschisese. Repetam ceva la pian, iar el aşeza mesele şi chiar atunci a sunat telefonul. Am încercat să mai cânt, la fiecare țârâit mi se oprea inima. Eram sigur că de data asta era chiar Lucreția şi mă temeam că telefonul n-o să mai sune. Floro a întârziat o eternitate până să meargă să răspundă, ştii ce

încet se mişca. Când a ridicat receptorul, eu mă oprisem în mijlocul barului, nici nu îndrăzneam să mă apropii. Floro a zis ceva, m-a privit, dând de câteva ori din cap, a zis da de mai multe ori şi a închis. Am întrebat cine telefonase. Cine era să fie, mi-a răspuns. Lucreția. Te aşteaptă peste cincisprezece minute la arcadele de la Constituție.

Era una din primele nopți de octombrie, una din acele nopți premature care te surprind când ieşi în stradă ca trezirea într-un tren care te-a dus într-o țară străină unde este deja iarnă. Era încă devreme, Biralbo sosise la *Lady Bird* când încă în aer era o caldă lumină gălbuie, dar când a ieşit era deja noapte şi ploaia se întețea cu aceeaşi îndârjire ca marea împotriva stâncilor de la țărm. A început sa fugă căutând un taxi, pentru că *Lady Bird* era departe de centru, aproape de marginea golfului, şi când în sfârşit unul s-a oprit, el era ud leoarcă şi nu reuşea să spună unde voia să meargă. Privea în întuneric ceasul luminos de la bordul maşinii, dar cum nu ştia la ce oră ieşise de la *Lady Bird,* se simțea pierdut în timp şi nu credea că va mai ajunge vreodată în Piața Constituției. Şi chiar dacă va ajunge, dacă taxiul avea să găsească drumul în neorânduiala străzilor şi a automobilelor, de cealaltă parte a perdelei de ploaie care se închidea din nou imediat ce-o dădeau la o parte ştergătoarele de parbriz, probabil că Lucreția va fi plecat deja, cu cinci minute sau cinci ore mai înainte, pentru că el nici nu mai ştia să calculeze mersul timpului.

Nu a văzut-o când a coborât din taxi. Felinarele de la colțuri nu reuşeau să lumineze interiorul

întunecos şi umed al arcadelor. A auzit cum se îndepărta taxiul şi a rămas nemişcat, în vreme ce uluirea îi ştergea graba transformând-o în nimic. Pentru o clipă a fost ca şi cum nu şi-ar fi amintit pentru ce venise în acea piață atât de întunecoasă şi de pustie.

— Atunci am văzut-o – spuse Biralbo – Fără niciun fel de surpriză, ca şi cum dacă acum aş închide ochii şi i-aş deschide te-aş vedea pe tine. Era rezemată de perete lângă treptele bibliotecii, aproape în întuneric, dar de departe i se vedea bluza albă. Era o bluză de vară, peste ea purta însă o scurtă albastru închis. După felul cum mi-a zâmbit am înțeles că n-o să ne sărutăm. Mi-a zis: „Ai văzut ce plouă?" Eu i-am răspuns că aşa plouă întotdeauna în filme când eroii se despart.

— Aşa vorbeați voi? – am spus, dar Biralbo nu păru să-mi înțeleagă uimirea. După două săptămâni în care nu v-ați văzut, asta era tot ce aveați să vă spuneți?

— Şi ea avea părul ud, dar de această dată nu-i străluceau ochii. Avea o sacoşă mare de plastic pentru că-i spusese lui Malcolm că se duce după o rochie, aşa că de-abia dacă-i rămâneau câteva minute ca să fie cu mine. M-a întrebat cum de ştiam că acea întâlnire era ultima. „Păi din filme", i-am zis, „când plouă atâta înseamnă că cineva pleacă pentru totdeauna".

Lucreția şi-a privit ceasul – acesta era gestul ei de care lui Biralbo îi fusese cel mai teamă de când se cunoscuseră – şi i-a spus că-i mai rămâneau zece minute ca să bea o cafea. Au intrat în singurul bar care era deschis la coloane, un loc

murdar şi mirosind a peşte care lui Biralbo i s-a părut o ocară chiar mai greu de iertat decât viteza timpului sau decât ciudățenia Lucreției. Sunt momente în care întârzii o clipă în a accepta brusca dispariție a tot ce ți-a aparținut, tot astfel cum lumina e mai rapidă decât sunetul, conştiința este mai rapidă decât durerea, şi ne orbeşte ca un fulger care se desfăşoară în tăcere. De aceea în acea noapte Biralbo nu simțea nimic contemplând-o pe Lucreția, nici nu înțelegea cu adevărat ce însemnau cuvintele ei şi nici expresia feței sale. Adevărata durere a venit câteva ore mai târziu, şi abia atunci a simțit dorința să-şi amintească unul câte unul cuvintele pe care ei doi le pronunțaseră, dar nu a reuşit. A aflat astfel că absența era acea senzație neutră de gol.

— Dar nu ți-a spus de ce plecau aşa? De ce pe un vapor de mărfuri şi de contrabandişti şi nu cu avionul; sau cu trenul?

Biralbo ridică din umeri; nu, nu-i trecuse prin minte să-i pună asemenea întrebări. Deşi ştia ce avea să-i răspundă Lucreția, îi ceruse să rămână, îi ceruse fără să se roage, o singură dată. „Malcolm m-ar ucide", a zis Lucreția, „ştii cum este. Ieri mi-a arătat din nou pistolul acela german pe care îl are". Dar o spunea într-un fel în care nimeni n-ar fi perceput frica, de parcă posibilitatea ca Malcolm s-o omoare nu ar fi fost mai de temut decât cea de a întârzia la o întâlnire. Aşa era Lucreția, spuse Biralbo, cu seninătatea celui care a înțeles în sfârşit: dintr-o dată se stingea în ea orice urmă de ardoare şi privea ca şi cum nu i-ar fi păsat dacă pierdea tot ce avusese sau îşi dorise. Biralbo

preciză: ca şi cum nu i-ar fi păsat vreodată.

Nici nu gustase din cafea. S-au ridicat amândoi în acelaşi timp şi au rămas nemişcați, despărțiți de masă, de zgomotul din bar, închişi de pe-acum în acel loc din viitor unde pe fiecare avea să-l aşeze depărtarea. Lucreția şi-a privit ceasul şi a zâmbit înainte de a spune că trebuie să plece. Pentru o clipă i s-a părut că surâsul ei semăna cu cel din urmă cu cincisprezece zile, când se despărțiseră înainte de ivirea zorilor în fața unei uşi unde era scris cu litere aurii numele lui Malcolm. Biralbo era încă în picioare, dar Lucreția dispăruse în zona de umbră a arcadelor. Pe dosul unei cărți de vizită a lui Malcolm scrisese cu creionul o adresă din Berlin.

Capitolul V

Acel cântec, *Lisabona.* Eu îl ascultam şi eram iarăşi la San Sebastian, în acel fel în care te întorci, în vis, într-un oraş. Un oraş se uită mai repede decât un chip: rămâne remuşcarea sau golul acolo unde mai înainte a fost memoria şi, asemeni unui chip, oraşul nu mai este întreg decât acolo unde conştiința nu a putut să-l consume. Îl vezi dar nu merită întotdeauna aducerea-aminte ceea ce ai văzut în timp ce dormeai şi, în orice caz, o pierzi după câteva ore sau, şi mai rău, după câteva minute, aplecându-te deasupra apei reci din lavoar sau gustând cafeaua. Santiago Biralbo părea să fie imun la această boală a uitării imperfecte. Spunea că nu-şi amintea niciodată de San Sebastian: că dorea să fie ca acei eroi din

filme a căror biografie începe o dată cu acțiunea şi nu au trecut, ci atribute definitorii. În acea noapte de duminică în care îmi povestise despre plecarea Lucreției şi a lui Malcolm – băuserăm iarăşi prea mult şi el ajunse târziu şi nu prea treaz la *Metropolitan* – îmi spuse, când ne-am despărțit: „Imaginează-ți că ne-am văzut pentru prima oară aici. Nu l-ai văzut pe un om pe care îl cunoşteai, ci doar pe unul care cânta la pian". Arătând spre afişul unde se anunțau spectacolele grupului său adăugă: „Nu uita. Acum sunt Giacomo Dolphin".

Dar acea afirmație a lui că muzica era nepătată de trecut era o minciună, căci acel cântec al său, *Lisabona,* nu era altceva decât pura senzație a timpului, neatins şi transparent, ca şi cum ar fi fost păstrat într-un ermetic şipot de cristal. Era Lisabona şi totodată San Sebastian, în acelaşi fel în care un chip contemplat într-un vis conține, fără urmă de mirare, identitatea a două persoane. La început se auzea un zgomot ca acela al acului învârtindu-se în spațiul de linişte al unui disc, iar apoi sunetul era cel al periilor care ştergeau circular fețele metalice ale bateriei şi o bătaie asemănătoare cu cea a unei inimi aproape. Doar mai încolo schița trompeta cu multă grijă o melodie. Billy Swann cânta de parcă s-ar fi temut să nu trezească pe cineva, şi după un minut începea să sune pianul lui Biralbo, care părea să indice, cu îndoială, un drum pe care-l pierdea în întuneric, care apoi se întorcea, în momentul plenitudinii muzicii, pentru a descoperi forma întreagă a melodiei, ca şi cum, după ce te-ai fi pierdut în ceață, te-ai fi înălțat până în vârful unei

coline de unde s-ar fi putut vedea un oraş dilatat de lumină.

N-am fost niciodată la Lisabona, şi au trecut ani de când nu mai merg la San Sebastian. Păstrez amintirea faţadelor în ocru, cu balcoane de piatră întunecate de ploaie, a unei faleze întinse de-a lungul unei coaste împădurite, a unui bulevard care imită un bulevard din Paris şi are un rând dublu de tamarini, goi iarna, încoronaţi, în mai, de ciudaţi ciorchini de flori de un roz palid, foarte asemănător spumei valurilor în serile de vară. Îmi amintesc vilele, părăsite, cu faţa spre mare, insula şi farul în mijlocul golfului şi luminile tot mai depărtate care îl înconjoară noaptea şi se oglindesc în apă cu sclipiri ca de stele submarine. Departe, în zare, era firma albastru şi roz de la *Lady Bird,* cu caligrafia ei de neon, vasele cu pânze ancorate care aveau la proră nume de femei sau de ţări, bărcile de pescuit care împrăştiau un miros pătrunzător de lemn ud, benzină şi alge.

Într-unul din ele s-au suit Malcolm şi Lucreţia, temându-se poate să nu-şi piardă echilibrul în vreme ce-şi duceau valizele peste scârţâitul şi legănatul pasarelei. Valize foarte grele, pline de tablouri vechi, de cărţi, de toate lucrurile pe care nu te poţi decide să le laşi în urma ta când te hotărăşti să pleci pentru totdeauna. În timp ce barca pătrundea tot mai adânc în întuneric, vor fi auzit cu uşurare bătaia lentă a motorului în apă. Se vor fi întors pentru a privi de departe farul insulei, ultimul profil al oraşului luminat, intrând încet de cealaltă parte a mării. Presupun că, la acea oră chiar, Biralbo bea burbon sec fără gheaţă,

în barul de la *Lady Bird*, acceptând melancolica solidaritate masculină a lui Floro Bloom. M-am întrebat dacă Lucreția va fi reuşit să distingă din depărtare luminile de la *Lady Bird,* dacă va fi încercat să o facă.

Fără îndoială însă că le-a căutat când s-a întors în oraş după trei ani şi a fost mulțumită că erau încă aprinse, dar n-a dorit să intre acolo, nu-i plăcea să viziteze locurile unde trăise, nici să-şi vadă vechii prieteni, nici măcar pe Floro, complice liniştitor din alte vremuri al alibiurilor sau al întâlnirilor ei, mesager nemişcat.

Biralbo nu mai credea că se va întoarce vreodată. Îşi schimbase viața în acei trei ani. Se plictisise de ruşinea de a cânta la orga electronică în cafeneaua *Viena* şi la serbările vulgare de cartier. Obținuse un contract de profesor de muzică într-un colegiu catolic de fete, dar continuase să mai cânte în unele nopți la *Lady Bird,* deşi Floro Bloom, blând resemnat în fața unui faliment, din pricina nelealității consumatorilor nocturni, de-abia dacă-i mai putea plăti paharele de burbon. Se scula la opt, explica solfegiul, vorbea de Liszt şi de Chopin şi de *Sonata Lunii* în nişte săli pline de adolescente în uniformă albastră şi locuia singur într-un apartament de bloc, la malul râului, foarte departe de mare. Făcea drumul până în centru cu un tren de periferie poreclit Cârtița şi aştepta scrisori de la Lucreția. În acea vreme eu nu-l vedeam aproape niciodată. Auzisem că se lăsase de muzică, că urma să plece din San Sebastian, că devenise abstinent, că era acum un alcoolic, că Billy Swann

îl chemase ca să cânte cu el în nişte cluburi din Copenhaga. Uneori îl întâlneam pe drum când mergea la serviciu: părul umed şi pieptănat foarte în grabă, un aer de docilitate sau de absență, care se făcea simțit în felul cum îşi purta cravata sau servieta sobră în care păstra extemporalele pe care poate nu le corecta. Avea înfățişarea unui dezertor, de puțină vreme, dintr-o viață dezordonată şi mergea mereu cu ochii în pământ, foarte repede, ca şi cum ar fi fugit, nu prea convins, de o trezire mediocră. Într-o noapte m-am întâlnit cu el într-un bar din Oraşul Vechi, în Piața Constituției. Era puțin băut, m-a invitat la un pahar, mi-a spus că sărbătorea treizeci şi unu de ani şi că de la o anume vârstă aniversările trebuie sărbătorite de unul singur. Cam pe la mijlocul nopții a plătit şi a plecat fără să-şi ceară multe scuze, trebuie să se scoale devreme, mi-a explicat, vârându-şi capul în gulerul paltonului în timp ce-şi băga mâinile în buzunar şi-şi aşeza servieta sub braț. Avea pe atunci un mod irevocabil şi straniu de a pleca: spunând adio, intra dintr-o dată în singurătate.

Scria scrisori şi le aştepta. Îşi construise puțin câte puțin o viață perfect clandestină, în care nu interveneau nici trecerea timpului şi nici realitatea. În fiecare după-amiază la ora cinci când îşi termina orele, se suia în Cârtiță şi se întorcea la el acasă, cu cravata de culoare închisă strânsă la gât şi cu geanta sa de încasator de nu-ştiu-ce sub braț, citind ziarul în timpul scurtei călătorii sau uitându-se la blocurile înalte şi la casele cu curte răspândite între dealuri. Apoi se încuia cu cheia şi-şi punea discuri. Îşi cumpărase în rate un pian

vertical, dar cânta foarte puțin la el. Prefera să se lungească pe pat şi să fumeze ascultând muzică. Niciodată în viața lui nu avea să mai asculte atâtea discuri şi să scrie atâtea scrisori. Scotea cheia de la intrare, şi înainte de a o face, din stradă, se uita la cutia de corespondență care poate conținea o scrisoare; se cutremura deschizând-o. În primii doi ani scrisorile Lucreției obişnuiau să-i vină cam la două-trei săptămâni, dar nu era după-amiază în care el să nu spere că va găsi vreuna când deschidea cutia de scrisori, şi de când se trezea dimineața trăia numai pentru a ajunge la această clipă: de obicei nu recolta decât scrisori de la bancă, anunțuri de la colegiu, reclame pe care le azvârlea cu ură, cu oarecare ciudă. În mod automat, orice plic care avea marginile dungate ale poştei *par avion* îl cufunda în fericire.

Dar tăcerea definitivă a întârziat doi ani până să se instaleze, iar el n-ar putea spune că nu se aşteptase. La capătul a şase luni din care nu trecuse nicio singură zi în care el să nu fi sperat, sosi ultima scrisoare a Lucreției. Nu veni prin poştă: Billy Swann i-o adusese lui Biralbo la câteva luni de când fusese scrisă.

Nu am uitat acea întoarcere a lui Billy Swann în oraş. Mă gândesc că sunt oraşe în care omul se întoarce întotdeauna, tot astfel cum sunt altele în care totul se termină, şi că San Sebastian face parte din prima categorie, deşi când vezi gura râului de pe ultimul pod, în nopțile de iarnă, când te uiți la apele care se retrag şi la grația valurilor albe care înaintează ca o coamă dinspre întuneric, ai impresia că te găseşti la capătul pământului. La

cele două capete ale acestui pod, care poartă numele de Kursaal, ca şi cum s-ar afla pe ţărmurile Africii de Sud, sunt două felinare înalte cu o lumină gălbuie, care par farurile unei coaste imposibile, anunţătoare de naufragii. Dar eu ştiu că în acest oraş te întorci întotdeauna şi că ceea ce voi constata într-o zi e că oricare altul, Madridul de pildă, este doar un loc de trecere.

Billy Swann se întorsese din America, se pare, chiar la timp pentru a evita o condamnare pentru narcotice, poate fugind mai cu seamă de lenta decădere a faimei sale, căci intrase în acelaşi timp în mitologie şi în uitare: foarte puţini dintre cei care îi ascultau discurile vechi, îmi povesti Biralbo, îşi imaginau că mai trăieşte încă. În persistenta singurătate şi penumbră de la *Lady Bird* îl îmbrăţişă îndelung pe Floro Bloom şi îl întrebă de Biralbo. Îi trebui o oarecare vreme până să-şi dea seama că Floro nu pricepea exclamaţiile sale în engleză. Sosise fără alte bagaje în afară de o valiză prăpădită şi teaca de piele neagră şi cu fund dublu în care-şi păstra trompeta. Merse cu paşi mari printre mesele goale de la *Lady Bird,* călcă energic pe estrada unde era pianul şi-i dădu la o parte husa. Cu o gingăşie care se asemăna cu sfiala cântă preludiul unui *blues.* De-abia ieşise dintr-un spital din New York. Într-o spaniolă care-i cerea cui îl auzea mai puţin atenţie cât calităţi de ghicitor îi ceru lui Floro Bloom să-l sune pe Biralbo. De când ieşise din spital trăia într-o stare de permanentă urgenţă: se grăbea să verifice că nu era mort, de-aceea se întorsese atât de repede în Europa. „Aici un cântăreţ încă e cineva”, îi spuse

lui Biralbo, „dar în America e mai puțin decât un câine. În cele două luni pe care le-am petrecut la New York, doar biroul de Narcotice s-a interesat de mine”.

Se întorsese ca să se stabilească definitiv în Europa, îşi făcea planuri mari şi nebuloase în care era inclus şi Biralbo. Îl întrebă despre viața sa din ultima vreme, trecuseră doi ani de când nu mai ştia nimic despre el. Când Biralbo îi spuse că aproape nu mai cânta, că acum era profesor de muzică într-un colegiu de călugărițe, Billy Swann s-a indignat: în fața unei sticle de whisky, cu coatele proptite de barul de la *Lady Bird,* se lepădă de el cu acea furie sfântă care-i înalță câteodată pe bătrânii alcoolici şi îi aminti de vremurile vechi, când avea douăzeci şi trei sau douăzeci şi patru de ani şi el, Billy Swann, îl întâlnise cântând pentru sandvişuri şi bere într-un club din Copenhaga, când voia să învețe totul şi jura că nu va fi niciodată altceva decât un muzician şi că nu-i păsa nici de foame, nici de viața grea dacă ăsta era prețul pentru a reuşi.

— Priveşte-mă – îmi povesti Biralbo că îi spusese. Totdeauna am fost unul dintre cei mari, mai înainte ca deştepții ăştia care scriu s-o fi spus, şi de asemeni după ce au încetat s-o mai spună, şi dacă mor mâine nu vei găsi în buzunarele mele bani destui ca să-mi plăteşti înmormântarea. Dar sunt Billy Swann, iar când eu voi muri nu va mai fi nimeni în toată lumea care să facă să sune trompeta asta aşa cum o fac eu. Când îşi proptea coatele de bar, manşetele cămăşii se înălțau, lăsând să se vadă încheieturile mâinilor foarte

subțiri şi tari, brăzdate de vene. Biralbo observă cât de murdare erau marginile manşetelor lui şi văzu cu uşurare, aproape cu recunoştință că încă rămaseră în ele emfaticii butoni de aur pe care de atâtea ori, în alte vremuri, îi văzuse lucind în lumina scenelor, când Billy Swann îşi înălța trompeta. Dar nu mai credea că-i merită preferința, se temea doar de vorbele lui, de strălucirea umedă a ochilor săi în spatele ochelarilor. Cu un vag sentiment de vinovăție sau de înşelăciune realiză dintr-o dată cât de mult se schimbase şi şchiopătase în ultimii ani: ca o piatră azvârlită în fundul unei fântâni, prezența lui Billy Swann cutremura nemişcarea timpului. În fața lor, de cealaltă parte a barului, Floro Bloom aproba paşnic din cap, fără să înțeleagă niciun cuvânt, şi se străduia ca paharele să nu rămână goale. Dar poate că pricepea totul, se gândi Biralbo, observând o privire a ochilor lui albaştri. Floro Bloom îl surprinsese pe când privea în mod laş la ceas şi număra puținele ore care îi mai rămâneau până să se ducă la serviciu. Preocupat de ceva, Billy Swann îşi goli paharul, plescăi şi îşi şterse gura cu o batistă mai curând murdară.

— Nu mai am nimic să-ți spun – încheie sever -. Acum mai, uită-te o dată la ceas şi spune-mi că trebuie să te duci să te culci, şi-ți trag un pumn în gură.

Biralbo nu plecă: la ora nouă dimineața dădu telefon la colegiu ca să spună că era bolnav. Însoțiți în tăcere de Floro Bloom au continuat să bea timp de două zile. În a treia zi Billy Swann se internă într-o clinică şi-i trebui o săptămână ca

să-şi revină. Se întoarse la hotelul său cu îndoielnica demnitate a celui care a petrecut câteva zile la închisoare, cu mâinile mai osoase şi vocea puțin mai cavernoasă. Când Biralbo a intrat în camera lui şi l-a văzut întins pe pat, s-a speriat că nu-şi dăduse seama până atunci ce față de mort avea.

— Mâine trebuie să plec la Stockholm – zise Billy Swann. Am acolo un contract bun. În câteva luni te chem şi pe tine. Vei cânta cu mine şi vom înregistra împreună un disc.

Auzind toate acestea, Biralbo nu simți nici bucurie, nici recunoştință, ci doar un sentiment de irealitate şi de teamă. Se gândi că dacă pleca la Stockholm îşi va pierde slujba de la colegiu, că dacă va sosi poate în acest timp o scrisoare de la Lucreția, va rămâne mai multe luni părăsită şi fără rost în cutia de scrisori. Îmi pot imagina expresia feței sale în acele zile: am văzut-o într-o fotografie dintr-un ziar unde se scria despre sosirea lui Billy Swann în oraş. Se vedea în ea un om înalt şi îmbătrânit, cu chipul colțuros pe jumătate ascuns de borurile uneia dintre acele pălării pe care le purtau actorii de mâna a doua în filmele vechi. Lângă el, mai puțin înalt, încurcat şi foarte tânăr, era Biralbo, dar numele său nu apărea în comentariile din ziar. De acolo am aflat eu că Billy Swann se întorsese. Trei ani mai târziu, la Madrid, am verificat că Biralbo păstra acea tăietură de ziar, de-acum îngălbenită şi ştearsă, alături de o fotografie în care Lucreția nu mai seamănă deloc cu amintirile mele: are părul foarte scurt şi zâmbeşte cu buzele strânse.

— În ianuarie am fost la Berlin – zise Billy Swann. Am văzut-o acolo pe prietena ta.

S-a oprit puțin, înainte de a continua. Biralbo nu îndrăznea să întrebe nimic. Văzu din nou ce anume îl făcea să retrăiască întoarcerea lui Billy Swann: o noapte de acum mai bine de doi ani, la *Lady Bird*, când ieşise să cânte căutând chipul Lucreției între capetele întunecate ale consumatorilor şi îl găsise în spate, nesigur între fumul şi luminile roşietice, senin şi hotărât, la acea masă unde se aflau şi Malcolm şi un alt bărbat, cu chip familiar, în care la început nu mă recunoscuse.

— Eu cântam de câteva nopți în *Satchmo,* un loc foarte curios, pare un bar de târfe — continuă Billy Swann, când am intrat în cabină, ea era acolo şi mă aştepta. A scos din poşetă o scrisoare şi m-a rugat să ți-o trimit. Era foarte agitată, a plecat imediat.

Biralbo tot nu zise nimic: faptul că, după atâta vreme, cineva îi vorbea despre Lucreția, că Billy Swann fusese cu ea în Berlin, îi provoca o ciudată stare de stupoare, aproape de teamă, de neîncredere. Nu îl întrebă pe Billy Swann ce se întâmplase cu scrisoarea, nici nu-i veni în minte să cerceteze pentru ce Lucreția n-o trimisese prin poştă. După câte ştia el, Billy Swann plecase din Berlin de trei sau patru luni, se întorsese în America, aproape că îl socotiseră mort în acel spital din New York unde întârziase săptămâni întregi până să-şi recapete cunoştința. Nu dorea să întrebe nimic pentru că se temea că-i va spune: „Am uitat scrisoarea în hotelul din Berlin, mi s-a

rătăcit într-un aeroport valiza în care o țineam”. Îşi dorea atât de mult să o citească, încât poate că în acea clipă ar fi preferat-o unei apariții subite a Lucreției.

— Nu am pierdut-o — i-a zis Billy Swann, şi s-a ridicat pentru a deschide tocul trompetei sale, care era pe noptieră. Încă îi tremurau mâinile, trompeta i-a căzut pe jos şi Biralbo s-a aplecat s-o ridice. Când s-a ridicat, Billy Swann deschisese fundul dublu al tecii şi îi întindea scrisoarea.

Privi timbrele, adresa, numele său scris cu acel scris pe care niciodată nu l-ar putea atinge nici singurătatea şi nici nefericirea. Pentru prima oară expeditorul nu era o lungă inițială, ci un nume întreg, Lucreția. Pipăi plicul şi i se păru foarte subțire, dar nu ajunse să-l deschidă. Îl simțea neted şi sensibil sub vârfurile degetelor ca fildeşul unei claviaturi pe care încă nu se hotăra să apese. Billy Swann se întinse din nou în pat. Era o după-amiază de sfârşit de mai, dar el era culcat cu costumul său negru şi în galoşii de mort şi se acoperise cu pătura până la gât pentru că îl pătrunsese frigul când se ridicase. Vocea lui era mai înceată şi mai pe nas ca niciodată. Vorbea de parcă ar fi repetat în cerc primele versuri ale unui *blues.*

— Am văzut-o pe prietena ta. Eu am deschis uşa şi ea era aşezată în cabina mea. Era foarte strâmt şi ea fuma, o umpluse toată de fum.

— Lucreția nu fumează – spuse Biralbo; era o satisfacție măruntă să afirme un detaliu ca acesta, tot atât de precis ca exactitatea unui gest, ca şi cum într-adevăr şi-ar fi amintit dintr-o dată

culoarea ochilor ei sau felul în care ea surâdea.

— Fuma când am intrat eu. Pe Billy Swann îl supăra ca cineva să se îndoiască de memoria lui. Mai înainte de-a o vedea m-a izbit mirosul țigărilor. Ştiu să-l deosebesc de cel al marihuanei.

— Îți mai aminteşti ce ți-a spus? – Acuma da, acum Biralbo îndrăznea. Billy Swann se întoarse foarte încet spre el, cu corpul său de maimuță secerat de albeața păturii, ridurile sale se adânciră când începu să râdă.

— Nu a spus aproape nimic. O îngrijora că poate nu-mi mai aminteam de ea, ca tipii aceia pe care îi întâlnesc din când în când şi-mi spun: „Billy, nu-ți mai aduci aminte de mine? Cântam împreună la Boston în cincizeci şi patru". Aşa mi-a vorbit ea, dar eu îmi aminteam. Mi-am amintit când i-am văzut picioarele. Pot recunoaşte o femeie din douăzeci privindu-i doar picioarele. În teatru e puțin lumină şi nu vezi fețele femeilor care sunt aşezate în rândul întâi, dar picioarele, da. Îmi place să le privesc când cânt. Le văd mişcându-şi genunchii şi lovind podeaua cu tocurile în ritmul muzicii.

— De ce ți-a dat scrisoarea? Are timbrele puse.

— Ea nu purta tocuri. Avea nişte cizme joase, mânjite cu noroi. Nişte cizme de om sărac. Arăta mai bine decât când mi-ai prezentat-o aici.

— De ce trebuia să fii tu acela care să-mi dai scrisoarea?

— Cred că am mințit-o. Ea vroia ca tu s-o primeşti cât mat repede. A scos din poşetă tutunul, rujul, o batistă, toate acele lucruri absurde pe care le poartă femeile. Le-a lăsat pe

toate pe masa din cabină şi nu găsea scrisoarea. Avea chiar şi un revolver. S-a răzgândit înainte de a-l scoate, dar l-am văzut.

— Avea un revolver?

— Un treizeci şi opt strălucitor. Nu există ceva ce o femeie să nu poată purta în poşetă. În sfârşit a scos scrisoarea. Eu am minţit-o. Ea vroia ca eu s-o fac. I-am zis că veneam să te văd peste câteva săptămâni. Dar pe urmă am plecat de la club şi a urmat toată chestia cu New York... Poate că nici n-am minţit-o atunci. Cred că mă gândeam să vin să te văd şi că am greşit avionul. Dar nu ţi-am pierdut scrisoarea, băiete. Am păstrat-o în fundul dublu, ca în vremurile vechi.

A doua zi, Biralbo şi-a luat rămas bun de la Billy Swann având bănuiala, că se simţea orfan şi uşurat totodată. În holul gării, la bufet, pe peron, schimbară promisiuni înşelătoare: că Billy Swann o să se lase deocamdată de băut, că Biralbo va scrie o scrisoare plină de blestemăţii pentru a o rupe cu călugăriţele, că se vor vedea la Stockholm două sau trei săptămâni mai târziu. Biralbo n-o să mai scrie scrisori la Berlin, pentru că împotriva dragostei pentru femei nu există mai bun leac decât uitarea. Dar când trenul se îndepărtă, Biralbo intră din nou în bufet şi citi pentru a şasea sau a şaptea oară acea scrisoare a Lucreţiei, încercând fără succes să ocolească melancolia grăbitei ei răceli: zece sau douăsprezece rânduri scrise pe spatele unui plan al Lisabonei, Lucreţia îl asigura că va reveni în curând şi-şi cerea scuze că nu găsise altă hârtie pe care să scrie. Planul era o fotocopie ştearsă pe care se afla, spre stânga, un

punct întărit cu roşu şi un cuvânt scris de altcineva decât Lucreția: *Burma.*

Capitolul VI

Era de neexplicat faptul că Floro Bloom nu închisese încă *Lady Bird,* dacă nu-i cunoşteai lenea adânc înrădăcinată sau înclinația spre formele cele mai inutile ale corectitudinii. Se pare că adevăratul său nume era Floreal, că provenea dintr-o familie de republicani federali şi că până spre 1970 fusese fericit undeva în Canada, unde ajunsese fugind de persecuții politice de care nu vorbea niciodată. Cât priveşte acea poreclă, Bloom, am motive să cred că i-o dăduse Santiago Biralbo pentru că era gras şi încet şi avea mereu în obraji o roşie rotunjime foarte asemănătoare cu cea a merelor. Era gras şi blond, părea într-adevăr născut în Canada sau în Suedia. Amintirile lui ca şi viața sa vizibilă erau de o simplitate confortabilă: câteva pahare-i ajungeau ca să-şi amintească de un restaurant din Quebec unde lucrase câteva luni, un fel de bufet în mijlocul unei păduri unde poposeau veverițele ca să lingă farfuriile fără să se sperie dacă-l vedeau: îşi mişcau botişorul umed, gheruțele mici, coada, plecau apoi în salturi gingaşe pe pajişte şi ştiau exact la ce oră, noaptea, trebuiau să se întoarcă pentru a isprăvi resturile de la cină. Se întâmpla uneori, când mâncai acolo, ca o veveriță să ți se aşeze pe masă. La barul de la *Lady Bird,* Floro Bloom îşi amintea de ele, ca şi cum ar fi putut să le vadă în fața ochilor săi albaştri şi lăcrimoşi. Nu

se speriau, zicea, parcă vorbind despre o minune. Mişcându-şi botişorul îi lingeau mâinile, ca pisicuțele, erau veverițe fericite. Dar pe urmă Floro Bloom împrumuta gestul solemn al acelei alegorii a Republicii pe care o păstra în camera din spate de la *Lady Bird* şi se apuca să prezică: „Îți imaginezi că vreo veveriță s-ar apropia aici de masa vreunui restaurant? Ar jupui-o de vie, păi sigur, ar băga furculița în ea”.

În acea vară, grație străinilor, *Lady Bird* cunoscu o firavă epocă de argint. Floro Bloom asista la ea cu un strop de supărare: neliniştit şi obosit, mergea să servească la mese şi la bar, aproape că nici nu mai avea vreme să stea de vorbă cu clienții, vreau să zic cu aceia care foarte arareori plăteau. De cealaltă parte a tejghelei, privea localul cu stupoarea celui care-şi vede casa invadată de străini, învingându-şi o mustrare lăuntrică, privea discurile pe care i le cereau, asculta cu impasibilă indiferență confesiunile beților care nu vorbeau decât în engleză, se gândea poate la veverițele blânde de la Quebec, atunci când avea un aer pierdut.

A angajat un ospătar, rămase gânditor în fața aparatului cu înregistrare care-l scutea să răspundă cui nu-l interesa. Timp de câteva luni, până la începutul lui septembrie, Santiago Biralbo cântă din nou la pianul de la *Lady Bird,* bucurându-se de un credit nelimitat în sticle de burbon. Timiditatea sau presentimentul eşecului m-au oprit întotdeauna să frecventez barurile pustii; în acea vară însă m-am întors şi eu la *Lady Bird.* Îmi alegeam un colț departe de bar, beam

singur, vorbeam despre Legea Cultelor în timpul Republicii cu Floro Bloom. Când Biralbo termina de cântat, beam împreună penultimul pahar. În zori porneam spre oraş, urmând curba de lumini a golfului. Într-o noapte, după ce îmi căpătasem locul şi paharul în *Lady Bird,* Floro Bloom se apropie de mine şi şterse tejgheaua privind spre un punct nedeterminat în aer.

— Întoarce-te şi uită-te la blondă – îmi zise. N-ai s-o mai poți uita.

Dar nu era singură. Pe umeri îi cădeau pletele lungi şi linse care străluceau în lumină cu licărul aurului palid. Era în pielea tâmplelor ei o transparență azurie. Avea ochii nepăsători şi albaştri şi a o privi era ca şi cum te-ai fi dăruit fără păreri de rău înfrigurării unei nenorociri. Aşezate pe lungile-i pulpe, mâinile i se mişcau, urmărind ritmul cântecului pe care-l interpreta Biralbo, dar muzica nu reuşea s-o intereseze, nici privirea lui Floro Bloom, nici a mea, nici existența cuiva. Stătea pe un scaun contemplându-l pe Biralbo aşa cum o statuie poate contempla marea şi din când în când bea din paharul ei sau îi răspundea ceva bărbatului de lângă ea, trivial ca explicațiile de pe un disc.

— N-au lipsit niciodată de două sau trei nopți – mă informă Floro Bloom. Se aşază, îşi comandă paharele şi-l privesc pe Biralbo. Dar el nu-şi dă seama. E cu gândurile aiurea. Vrea să plece la Stockholm cu Billy Swann, nu se mai gândeşte decât la muzică.

— Şi la Lucreția – am zis eu, nimeni nu-i lipsit de clarviziune când judecă viețile altora.

— Cine ştie – spuse Floro Bloom. Dar uită-te la blondă, uită-te la tipul ăsta care vine cu ea.

Era atât de mare şi atât de vulgar, încât stăteai un minut pe gânduri până să-ți dai seama că era tot negru. Zâmbea mereu, nu prea mult, atâta cât trebuia pentru ca zâmbetul lui larg să nu pară o insultă. Beau mult şi plecau când se termina muzica, şi el lăsa mereu pe masă bacşişuri disproporționat de mari. Într-o noapte veni la bar să ceară ceva şi rămase lângă mine. Între dinți ținea o țigară, pentru o clipă mă învălui mirosul fumului pe care-l scotea energic pe nas. La o masă, în spate, rezemată de perete, îl aştepta blonda, pierdută în silă şi singurătate. Rămase privindu-mă, cu cele două pahare în mână, şi-mi spuse că mă cunoştea. Un prieten comun îi vorbise de mine. „Malcolm”, zise, şi pe urmă mestecă țigara şi lăsă paharele pe tejghea, ca pentru a-mi da timp să-mi amintesc. „Bruce Malcolm”, repetă, şi dădu cu mâna la o parte fumul care-i venea în ochi. „Dar mi se pare că aici i se spunea americanul”.

Vorbea parcă parodiind accentul francez. Vorbea exact ca negrii din filme şi zicea *ameghican* şi *îmi pague* şi ne zâmbea lui Floro Bloom şi mie de parcă ar fi avut cu noi relații de prietenie mai vechi decât amintirile noastre. Ne întrebă cine cântă la pian şi când i-am spus a repetat cu admirație: *Bigalbo.* Purta o haină de piele. Pielea mâinilor lui avea țesătura palidă şi țeapănă a pielăriei foarte folosite. Avea părul creț şi cărunt şi nu înceta nicio clipă să fie de acord cu ceea ce vedeau ochii lui mari şi bovini. Dând mult din cap ne ceru scuze

şi-şi luă din nou paharele: cu vizibil orgoliu, cu umilință, ne spuse că secretara lui îl aştepta. Este, desigur, un fapt uimitor că, fără să lase niciunul din pahare şi fără să-şi scoată din gură țigara, a pus totuşi o carte de vizită pe tejghea. Floro Bloom şi cu mine am început s-o examinăm în acelaşi timp: Toussaints Morton, zicea, tablouri şi cărți vechi, Berlin.

— Ai cunoscut pe toată lumea – mi-a zis Biralbo, la Madrid. Pe Malcolm, pe Lucreția. Chiar şi pe Toussaints Morton.

— Nu-i meritul meu – am zis; nu-mi păsa că Biralbo îşi râdea de mine, cu acel zâmbet atoateştiutor. Locuiam în acelaşi oraş, mergeam la aceleaşi baruri.

— Cunoşteam aceleaşi femei. Îți aminteşti de secretară?

— Floro Bloom nu se înşelase. Dacă o vedeai, nu mai puteai s-o uiți. Dar era un fel de statuie de gheață. I se vedeau venele albastre sub piele.

— Era un pui de târfă – zise dintr-o dată Biralbo. Nu obişnuia să folosească asemenea cuvinte. Îți aduci aminte de privirea ei în *Lady Bird?* M-a privit exact la fel când şeful ei şi cu Malcolm erau pe punctul să mă omoare. N-a trecut de atunci niciun an, la Lisabona.

Pe dată păru că regretă ceea ce tocmai spusese. Asta era la el un fel de strategie sau un obicei. Zicea ceva şi pe urmă zâmbea privind într-altă parte, ca şi cum zâmbetul său, privirea, te-ar fi îndreptățit să nu crezi ceea ce ai auzit. Căpăta atunci aceeaşi expresie pe care o avea când cânta la *Metropolitan*, un aer de somnolență sau de

dispreț, o liniştită răceală de martor al propriei sale muzici sau al vorbelor sale, tot atât de neîndoielnică şi trecătoare ca un cântec de-abia interpretat. Dar a mai trecut o vreme până ce mi-a vorbit iarăşi despre Toussaints Morton şi despre secretara lui cea blondă. Când a făcut-o, în ultima noapte în care ne-am văzut, în camera lui de la hotel, avea un revolver în mână şi pândea ceva dincolo de draperiile de la balcon. Nu părea să-i fie frică: aştepta doar, nemişcat, contemplând strada, colțul plin cu lume de la Telefoane, atât de absorbit în aşteptarea lui ca atunci când povestea despre zilele care treceau de la ultima scrisoare a Lucreției.

El nu ştia atunci, dar sosirea lui Billy Swann a fost prima profeție a întoarcerii. Câteva săptămâni după plecarea lui apăru Toussaints Morton: şi el venea de la Berlin, din acea parte neverosimilă a lumii unde Lucreția continua să fie o ființă reală.

În amintirile mele acea vară se rezumă la câteva înserări de nepăsare, de cercuri de purpură şi rozăasupra întinderii mării, de nopți prelungite în care alcoolul avea aceeaşi molcomă căldură ca a ploilor uşoare din zori. Cu sacoşă de plajă şi sandale de vară, cu uşorul puf de pe picioare murdare de salpetru, cu pielea delicat înroşită, străine subțiri şi blonde soseau la *Lady Bird* la căderea nopții. De la bar, în timp ce-şi umplea paharele, Floro Bloom le aprecia în tăcere, cu duioşia unui faun, alegea în imaginație, îmi arăta profilul sau privirea vreuneia, iar uneori poate chiar semne favorabile. Acum mi le amintesc pe toate, chiar şi pe cele care o noapte sau două au rămas cu Floro Bloom şi cu

mine când s-a închis la *Lady Bird,* ca ciorne inexacte ale unui model care însuma perfecțiunile risipite în fiecare dintre ele: impasibila, înalta şi înghețata secretară a lui Toussaints Morton.

La început Biralbo nu a sesizat-o, pe atunci el nu se uita prea mult la femei, şi când Floro sau eu îi ziceam să o privească pe vreuna care ne atrăgea în special, el se mulțumea să-i scoată în evidență mărunțele imperfecțiuni, că avea mâinile scurte, de exemplu, sau gleznele prea groase. În a treia sau a patra noapte – ea şi Toussaints Morton veneau întotdeauna la aceeaşi oră şi ocupau aceeaşi masă de lângă scenă în timp ce priveau pe rând fețele consumatorilor obişnuiți, îl surprinse să descopere la acea necunoscută un gest care-i amintea de Lucreția, şi aceasta l-a făcut s-o privească în repetate rânduri, căutând o expresie a feței care nu s-a mai arătat, care poate nici nu ajunsese să se vadă, căci era o prelungire a timpului în care căuta la toate femeile vreo asemănare cu trăsăturile, cu privirea sau cu mersul Lucreției.

În acea vară, mi-a explicat doi ani mai târziu, începuse să-şi dea seama că muzica trebuie să fie o pasiune rece şi absolută. Cânta din nou în mod regulat la *Lady Bird,* aproape întotdeauna singur, simțea în degete fluiditatea muzicii ca un curent tot atât de nesfârşit şi de senin precum curgerea timpului; se lăsa în voia ei ca în voia vitezei într-un automobil, înaintând tot mai repede cu fiece clipă, dăruit unei mişcări obiective de întunecare şi distanțare, condus doar de inteligență, de instinctul de a se îndepărta şi de a fugi fără a mai

cunoaşte alt spațiu decât cel pe care farurile îl luminau, era ca şi cum ai conduce singur la miezul nopții pe o şosea necunoscută.

Până atunci muzica lui fusese o confesiune mereu îndreptată către cineva, către Lucreția, către el însuşi. Acum intuia că ea se transforma, pentru el, într-o metodă de prezicere, aproape că pierduse instinctul automat de a se întreba, în vreme ce cânta, ce-ar gândi Lucreția dacă l-ar putea asculta. Încet-încet, singurătatea i se golea de fantasme: câteodată o bucată de vreme după ce se deştepta, era uimit dându-şi seama că trăise câteva minute fără a-şi aminti de ea. Nici măcar în vise n-o mai vedea, doar din spate, în contra-lumină, astfel încât chipul ei i se refuza mereu sau era cel al altei femei. Adeseori rătăcea printre zgârie-nori iluminați şi faruri roşii şi albastre pe asfalturile lucioase din pricina burniței, un oraş al nimănui în care nici Lucreția nu se afla.

La începutul lui iunie îi scrise o scrisoare, ultima. O lună mai târziu, când deschise cutia de scrisori, găsi ceea ce nu mai văzuse de multă vreme, ceea ce mai aştepta doar dintr-o obişnuință mai adânc înrădăcinată decât însăşi voința lui: un plic lung, cu margini dungate, pe care erau scrise numele şi adresa Lucreției. Doar după ce-l desfăcu plin de nerăbdare îşi dădu seama că era aceeaşi scrisoare pe care o scrisese chiar el cu câteva săptămâni mai înainte. Avea o pată sau o semnătură în creion roşu şi dosul îi era brăzdat de o frază scrisă în germană. Cineva la *Lady Bird* i-o traduse: *Necunoscut la această adresă.*

Îşi citi din nou scrisoarea care călătorise atât de

departe pentru a se întoarce la el. Se gândi fără amărăciune că trecuseră aproape trei ani de când îşi scria lui însuşi, că era timpul să trăiască o altă viață. Pentru întâia oară de când o cunoscuse pe Lucreția îndrăzni să-şi imagineze cum ar fi lumea dacă ea n-ar exista, dacă el n-ar fi întâlnit-o niciodată. Dar numai bând un gin sau un whisky şi urcând apoi să cânte la pian la *Lady Bird* intra fără nicio urmă de îndoială în uitare, în goala-i exaltare. Într-o noapte de iulie un chip se contură înaintea lui, un gest întâmplător care acționă în memoria sa ca acea mână care, aşezându-se pe o cicatrice, reînvie fără să vrea durerea crudă a rănii.

Secretara lui Toussaints Morton îl privea ca şi cum ar fi avut înaintea ei un perete sau un peisaj nemişcat. O văzu din nou câteva ore mai târziu, în acea noapte, în gara Cârtiței. Era un loc murdar şi prost iluminat, cu acel aer de jaf şi pustiire pe care îl au întotdeauna sălile de aşteptare ale gărilor înainte de răsăritul soarelui, dar blonda era aşezată pe o bancă ca pe o canapea într-o sală de bal, neatinsă şi senină, cu o poşetă de piele şi o mapă pe genunchi. Lângă ea Toussaints Morton mesteca o țigară şi surâdea pereților murdari ai gării, lui Biralbo, pe care nu-şi amintea să-l fi văzut la *Lady Bird.* Acel surâs era poate un salut pe care el preferă să nu-l bage în seamă, îi displăcea profund simpatia necunoscuților. Îşi cumpără un bilet şi aşteptă lângă peron, auzind cum bărbatul şi femeia vorbeau foarte liniştiți în spatele lui într-un amestec fluid de franceză şi engleză care pentru el era de neînțeles. Din când

în când un puternic hohot de râs bărbătesc întrerupea murmurul ca de hol de spital şi răsuna puternic în stația pustie. Cu un strop de teamă, Biralbo bănuia că omul râdea de el, dar nu ajunse până la a întoarce capul. Se aşternu o tăcere mai lungă: ştia că îl priveau. Nu se mişcară când sosi trenul. Urcat deja în el, Biralbo îi privi deschis de la geamul său şi întâlni surâsul obscen al lui Toussaints Morton, care mişca din cap, de parcă i-ar fi făcut semn de adio. Îl văzu ridicându-se când Cârtița părăsi foarte încet gara. Trebuie că se urcaseră în ea două sau trei vagoane mai în spate decât cel în care se afla Biralbo, pentru că nu i-a mai văzut în acea noapte. Îi trecu prin cap că poate aveau să-şi continue călătoria până la graniță, la Irun; mai înainte chiar de a fi deschis uşa casei sale, îi şi uitase.

Există oameni care sunt imuni la ridicol şi care par, într-adevăr, meniți în mod hotărât să fie încarnarea unei parodii. Pe atunci mă gândeam că Toussaints Morton era unul dintre ei; foarte înalt, îşi exagera statura purtând cizme cu toc şi folosea haine de piele şi cămăşi rozalii cu ample gulere ascuțite la vârf care aproape că-i ajungeau la umeri. Inele cu pietre prețioase mai mult decât îndoielnice şi lanțuri aurii străluceau pe pielea sa întunecată şi în părul de pe piept. Îşi lărgea zâmbetul mestecând o țigară puturoasă şi purta mereu în buzunarul de sus al hainei o lungă scobitoare de aur cu care obişnuia să-şi curețe unghiile, apoi şi le mirosea discret, de parcă ar fi prizat tutun. Un miros greu de precizat îi trăda prezența chiar înainte de a-l fi putut vedea sau

după ce tocmai plecase; era amestecul fumului de la tutunul său sălbatic cu parfumul ce o învăluia pe secretara lui, ca o palidă şi rece emanație a coamei de păr lins, a nemişcării sale, a pielii roze şi transparente.

Acum, după aproape doi ani, am recunoscut iarăşi acest miros, care avea să rămână pentru totdeauna al trecutului şi al fricii. Santiago Biralbo l-a simțit pentru prima oară într-o după-amiază de vară, la San Sebastian, în holul blocului unde locuia. Se sculase foarte târziu, mâncase într-un bar din apropiere şi nu se gândea să meargă în centru pentru că în acea noapte, era într-o miercuri, era închis la *Lady Bird*. Mergea spre lift ținând încă în mână cheia de la cutia de scrisori – obişnuia să se uite în ea de câteva ori pe zi, poate, cine ştie, întârziase poştaşul – când o senzație de îndepărtată familiaritate şi ciudățenie îl făcu să-şi îndrepte capul şi să privească în jur; cu o clipă mai înainte de a identifica mirosul îi văzu pe Toussaints Morton şi pe secretara lui aşezați fericiți pe canapeaua din hol. Pe genunchii lipiți şi dezgoliți ai secretarei erau aceeaşi geantă şi aceeaşi mapă pe care le ținuse cu două sau cu trei nopți înainte în gara Cârtiței. Toussaints Morton îmbrățişa o pungă mare de hârtie din care ieşea gâtul unei sticle de whisky. Surâdea aproape cu mândrie strângând țigara în colțul gurii, şi-o scoase doar când se ridică în picioare pentru a-i întinde una din mâinile lui mari lui Biralbo; părea, la atingere, lemn lustruit prin îndelungată folosință. Cât despre secretară, Biralbo află pe urmă că se numea Daphne, ea făcu un gest

aproape omenesc când se ridică mişcând într-o parte capul, îşi dădu părul din ochi, îi surâse lui Biralbo, doar cu buzele.

Toussaints Morton vorbea în spaniolă ca omul care conduce maşina cu toată viteza, ignorând regulile de circulație şi luându-i în bătaie de joc pe polițişti. Nici gramatica şi nici decența nu puneau vreo stavilă fericirii lui, şi când nu găsea un cuvânt îşi muşca buzele, zicea *gahat* şi trecea într-altă limbă cu dezinvoltura unui escroc care trece frontiera cu un paşaport fals. Îi ceru scuze lui Biralbo pentru *pătgundeghe,* se declară un admirator împătimit al jazzului, al Art-Tatum-ului, al lui Billy Swann, al serilor liniştite de la *Lady Bird;* spuse că prefera intimitatea incintelor mici neroziei evidente a mulțimilor – jazzul, ca şi flamenco-ul, erau pasiuni ale grupurilor puțin numeroase: îşi spuse numele şi pe cel al secretarei sale, îl asigură că ar conduce în Berlin un discret şi înfloritor comerț cu antichități, mai curând clandestin, după cum sugeră, dacă te apuci să-ți deschizi o prăvălie şi-ți instalezi o firmă luminoasă, impozitele îți mănâncă şi capul. Arătă cu un gest vag mapa secretarei sale, punga de plastic pe care o ducea el însuşi: în Berlin, în Londra, în New York – desigur, Biralbo auzise vorbindu-se de Nathan Levy Gallery —, Toussaints Morton era cineva în comerțul cu gravuri şi cărți vechi.

Daphne surâdea cu placiditatea cuiva care ascultă zgomotul ploii. Biralbo deschisese deja uşa de la lift şi se pregătea să urce la etajul opt, puțin amețit, mereu i se întâmpla asta când vorbea cu

cineva după ce fusese singur vreme de mai multe ceasuri. Atunci Toussaints Morton reținu uşa de la lift în mod vădit, sprijinind-o cu genunchiul şi spuse, surâzând, fără să-şi scoată țigara din gură:

— Lucreția mi-a vorbit mult despre dumneata acolo, la Berlin. Am fost prieteni foarte apropiați. Zicea mereu aşa: „Când nu-mi va mai rămâne nimeni, o să-mi rămână totuşi Santiago Biralbo”.

Biralbo nu zise nimic. Se urcară împreună în ascensor, păstrând o linişte grea, pe care o îndulceau doar zâmbetul de nezdruncinat al lui Toussaints Morton, privirea fixă a pupilelor albastre ale secretarei sale, care privea rapida succesiune a numerelor iluminate ca şi cum ar fi întrezărit peisajul crescând al oraşului şi senina sa îndepărtare. Biralbo nu le spuse să intre: pătrunseră în coridorul casei lui cu interesul binevoitor al acelora care vizitează un muzeu de provincie, examinând cu mici semne de aprobare tablourile, lămpile, canapeaua pe care se aşezară imediat. Dintr-o dată Biralbo se găsi între ei doi, şi nu ştia ce să le spună, era ca şi cum, intrând în propria lui casă, i-ar fi găsind făcând conversație pe canapeaua din sufragerie şi nu s-ar fi putut decide nici să-i dea afară, nici să-i întrebe cu ce ocazie se aflau acolo. Atunci când îți petreci multe ore de unul singur, sentimentul realității îți devine deosebit de fragil: avu o scurtă senzație de rătăcire, foarte asemănătoare aceleia din anumite vise, şi se văzu pe sine însuşi în fața a doi necunoscuți care-i ocupau canapeaua, intrigat nu de motivul prezenței lor acolo, ci de caracterele inscripției care se afla pe medalia de aur pe care o

purta la gât Toussaints Morton. Le oferi un pahar; îşi aminti că nu avea nimic de băut. Cu deosebită plăcere, Toussaints Morton descoperi jumătate din sticla pe care o adusese şi arătă marca cu latul său deget arătător. Biralbo se gândi că avea degetele de contrabandist.

— Lucreția mereu spunea: „Prietenul meu Biralbo nu bea decât cel mai bun burbon”. Mă întreb dacă ăsta va fi destul de bun pentru dumneata. Daphne l-a găsit şi mi-a spus: „Toussaints, e cam scump, dar nici în Tennessee n-ai găsi ceva mai bun”. Şi chestia e că Daphne nu bea. Nici nu fumează, şi nu mănâncă decât verdețuri şi peşte fiert, spune-i-o chiar tu, Daphne, domnul vorbeşte englezeşte. Dar ea e foarte timidă, îmi tot spune „Toussaints, cum poți vorbi atât de mult în atâtea limbi?” „Pentru că trebuie să spun tot ce nu spui tu”, îi răspund... Lucreția nu ți-a vorbit de mine?

Ca şi cum impulsul dat de hohotul său de râs l-ar fi împins înapoi, Toussaints Morton îşi rezemă spatele pe canapea, punând o mână mare şi neagră pe genunchii albi ai lui Daphne, care surâse puțin, senină şi dreaptă.

— Îmi place casa asta. – Toussaints Morton plimbă o privire lacomă şi fericită prin sufrageria aproape goală, mulțumind parcă pentru o ospitalitate îndelung râvnită. Discurile, mobilele, pianul ăsta. Când eram mic, mama mea voia să învăț să cânt la pian. „Toussaints”, îmi spunea, „odată şi-odată ai să-mi mulțumeşti”. Dar n-am învățat. Lucreția îmi vorbea mereu de casa asta. Bun gust, sobrietate. De cum te-am văzut pe

dumneata, noaptea trecută, i-am zis lui Daphne: „El şi Lucreția sunt două suflete gemene. Eu cunosc pe un om chiar dacă îl privesc doar odată în ochi. Pe femei, însă, nu. Sunt patru ani de când Daphne e secretara mea, şi crezi cumva că o cunosc? Nu mai mult decât pe Preşedintele Statelor Unite.

„Dar Lucreția nici n-a fost vreodată aici", se gândi ca din depărtare Biralbo: râsul şi nesecatele cuvinte ale lui Toussaints Morton acționau ca un somnifer asupra conştiinței lui. Stătea încă în picioare şi când îi întrebă dacă vroiau apă, Toussaints Morton îşi acoperi gura de parcă s-ar fi prefăcut că nu-şi putea stăpâni râsul.

— Bineînțeles că vrem apă. Daphne şi cu mine cerem întotdeauna whisky cu apă în baruri. Apă pentru ea, whisky pentru mine.

Când Biralbo se întoarse de la bucătărie, Toussaints Morton era în picioare lângă pian şi răsfoia o carte. O închise brusc, zâmbind, acum având aerul că se scuză. Pentru o clipă Biralbo remarcă în ochii lui o răceală inchizitorială care nu mai ținea de prefăcătorie: ochi mari şi morți, cu un cerc roşietic în jurul pupilelor. Daphne, secretara, avea mâinile încrucişate şi întinse în față, cu palmele în jos, şi-şi privea unghiile. Le avea lungi şi trandafirii, nedate cu lac, de un roz mai palid decât cel al pielii.

— Dă-mi voie – spuse Toussaints Morton. Îi luă lui Biralbo tava din mâini şi umplu două pahare cu burbon, apoi înclinând sticla deasupra paharului lui Daphne se prefăcu a-şi fi amintit dintr-o dată că ea nu bea. Îl lăsă pe al lui pe

măsuța telefonului după ce-şi clătise zgomotos cerul gurii cu prima înghițitură. Se tolăni mai comod pe canapea reconfortat, aproape ospitalier, luându-şi cu nespusă fericire țigara stinsă.

— Ştiam eu – zise -. Ştiam cum eşti dumneata înainte să te văd. Întreab-o pe Daphne. Îi spuneam mereu: „Daphne, Malcolm nu e omul potrivit pentru Lucreția, nu atâta vreme cât trăieşte pianistul ăla care a rămas în Spania”. Acolo, în Berlin, Lucreția ne-a vorbit mult despre dumneata. Când nu era Malcolm de față, se înțelege. Daphne şi cu mine am fost ca o familie pentru ea când s-au despărțit. Daphne poate să ți-o spună: în casa mea Lucreția avea întotdeauna la dispoziție un pat şi o farfurie cu mâncare, n-au fost timpuri prea bune pentru ea.

— Când s-a despărțit de Malcolm? spuse Biralbo. Toussaints Morton îl privi atunci cu aceeaşi privire care-l neliniştise când se întorsese în sufragerie cu paharele şi cu gheața şi izbucni imediat în râs.

— Îți dai seama, Daphne? Domnul se preface că nici nu ştie. Nu-i nevoie, amice, nu mai trebuie să vă ascundeți, cel puțin nu în fața mea. Ştii că eu eram cel care, uneori, duceam la poştă scrisorile pe care ți le trimitea Lucreția? Chiar eu, Toussaints Morton. Malcolm o iubea, el era prietenul meu, dar eu îmi dădeam seama că ea era nebună după dumneata. Daphne şi cu mine stăteam adeseori de vorbă despre asta, şi eu îi ziceam: „Daphne, Malcolm este prietenul meu şi tovarăşul meu de afaceri, dar fata asta are dreptul să se îndrăgostească de cine pofteşte”. Aşa

gândeam eu, întreab-o şi pe Daphne, nu am secrete față de ea.

Pentru Biralbo, cuvintele lui Toussaints Morton năşteau o senzație de irealitate foarte asemănătoare cu cea provocată de burbon: fără ca el să-şi fi dat seama, băuseră deja mai bine de jumătate de sticlă, pentru că Toussaints Morton nu înceta să toarne cu mişcări bruşte în cele două pahare, murdărind tava, masa, ştergându-le însă imediat cu o batistă colorată tot atât de mare ca cea a unui iluzionist. Biralbo, care de la bun început bănuise că minte, începea să-l asculte cu preocuparea unui bijutier nu întru totul ticălos căruia i se întâmplă pentru prima oară să cumpere marfă furată.

— Nu ştiu nimic despre Lucreția – zise. N-am mai văzut-o de trei ani.

— N-ai încredere – Toussaints Morton dădu melancolic din cap, privindu-şi secretara de parcă ar fi căutat la ea o mângâiere, în fața nerecunoştinței. Îți dai seama, Daphne? La fel ca şi Lucreția. Nu mă miră, domnule – se întoarse demn şi serios spre Biralbo, dar avea în ochi aceeaşi privire indiferentă la joc şi la prefăcătorie. Nici ea n-a avut încredere în noi. Spune-i-o, Daphne. Spune-i că a plecat din Berlin fără să ne zică nimic.

— Nu mai stă la Berlin?

Dar Toussaints Morton nu-i răspunse. Se ridică în picioare cu mare greutate sprijinindu-se de speteaza canapelei, gâfâind cu țigara în gura întredeschisă. Secretara l imită cu un gest automat, ținând mapa în brațe ca pe un copil mic,

cu poşeta pe umăr. Când se mişca, parfumul ei se dilata în aer: se regăsea în el ca o idee de cenuşă şi de fum.

— Bine, domnule – zise Toussaints Morton, rănit, aproape trist. Văzându-l în picioare, Biralbo îşi aminti cât era de înalt. Înțeleg. Înțeleg că Lucreția nu mai vrea să ştie nimic de noi. În ziua de azi, vechii prieteni nu mai înseamnă nimic. Dar spune-i că Toussaints Morton a fost aici şi că voia s-o vadă. Spune-i asta.

Împins de o absurdă dorință de a se scuza, Biralbo repetă că nu ştia nimic despre Lucreția: că nu era în San Sebastian, că poate nici nu se întorsese în Spania. Ochii liniştiți şi tulburi ai lui Toussaints Morton rămăseseră fixați asupra lui, ca şi cum ar fi subliniat o minciună evidentă, o inutilă lipsă de onestitate. Mai înainte de a se urca în lift, când erau pe punctul să plece, îi întinse lui Biralbo o carte de vizită: nu se gândea încă să se întoarcă la Berlin, îi spuse, vor mai rămâne câteva săptămâni în Spania. Dacă Lucreția se răzgândea şi vroia să-i vadă, avea aici un număr de telefon de la Madrid. Biralbo ramase singur pe hol şi după ce intră din nou în casă încuie uşa cu cheia. Nu se mai auzea zgomotul ascensorului, dar fumul țigărilor lui Toussaints Morton şi parfumul secretarei sale rămăseseră în aer, aproape solidificate.

Capitolul VII

— Uită-te la el – zise Biralbo. Uită-te la el cum zâmbeşte. M-am apropiat şi am dat uşor la o parte

draperia ca să mă uit în stradă. Pe celălalt trotuar, nemişcat şi mai înalt decât toți cei care treceau pe lângă el, Toussaints Morton privea şi zâmbea de parcă era de acord cu toate: cu noaptea la Madrid, cu frigul, cu femeile care fumau în apropiere, pe marginea trotuarului, sprijinite de un stâlp indicator, de peretele Telefoanelor.

— Ştie că suntem aici? – m-am îndepărtat de balcon: mi se păruse că privirea lui Toussaints Morton ajunsese până la mine, de la distanță.

— Sigur că da – zise Biralbo. Doreşte ca eu să îl văd. Doreşte ca eu să ştiu că m-a găsit.

— De ce nu urcă?

— Din orgoliu. Vrea să mă sperie. De două zile stă acolo.

— N-o văd pe secretara lui.

— O fi trimis-o la *Metropolitan*. Dacă ies cumva pe uşa cealaltă. Îl cunosc. Încă nu vrea să mă prindă. Pentru moment nu doreşte decât ca eu să ştiu că nu pot scăpa de el.

— O să sting lumina.

— Totuna e. El va şti că suntem tot aici.

Biralbo trase complet perdelele şi se aşează pe pat fără să lase pistolul din mână. Camera îmi părea cu fiecare clipă tot mai mică şi mai întunecoasă în lumina murdară a lămpii de pe noptieră. Sună chiar atunci telefonul: era un model vechi, negru şi foarte colțuros, cu aspect funerar. Părea special conceput pentru a transmite nenorociri. Biralbo îl avea la îndemână: rămase pe loc privindu-l şi apoi se uită la mine în timp ce telefonul suna, dar nu ridică receptorul. Eu îmi doream ca fiecare țârâit să fie ultimul, dar urma

încă unul după o clipă de tăcere, mai strident şi mai încăpățânat, de parcă trecuseră ore de când îl ascultam. În sfârşit am ridicat receptorul: am întrebat cine e dar nu mi-a răspuns nimeni, apoi am auzit un fluierat intermitent şi ascuțit. Biralbo nu se mişcase din pat: fuma şi nici măcar nu mă privea, începu să fredoneze un cântec lent în timp ce scotea fumul. M-am dus în balcon. Toussaints Morton nu mai era pe trotuarul de la Telefoane.

— O să se întoarcă – zise Biralbo. Întotdeauna se întoarce.

— Ce vrea de la tine?

— Ceva ce eu nu am.

— Te duci la *Metropolitan* în noaptea asta?

— N-am chef să cant. Sună tu din partea mea şi întreabă de Monica. Spune-i că sunt bolnav.

În cameră era o căldură nesănătoasă, aerul cald bâzâia în aparatele de aer condiționat, dar Biralbo, nu-şi scosese paltonul, părea să fie chiar bolnav. Mereu îl văd îmbrăcat aşa în amintirile mele din acele ultime zile, întins întotdeauna pe pat, sau fumând în spatele draperiilor de la balcon, cu mâna dreaptă în buzunarul paltonului, căutându-şi tutunul sau poate patul revolverului. În dulap păstra câteva sticle de whisky. Beam în paharele opace de la chiuvetă, în mod metodic, fără luare-aminte, nici plăcere, whisky-ul fără gheață îmi ardea buzele, dar eu beam în continuare şi nu ziceam aproape niciodată nimic, îl ascultam doar pe Biralbo şi priveam din când în când spre celălalt trotuar al bulevardului, căutând silueta înaltă a lui Toussaints Morton, cutremurându-mă dacă-l confundam cu oricare

dintre oamenii închişi la piele care se opreau la colțurile străzii când se întuneca. Dinspre stradă, frica urca spre mine ca un sunet de sirene îndepărtate: era o senzație ca de vreme rea, de singurătate şi de vânt rece de iarnă, ca şi cum pereții hotelului şi uşile sale închise nu m-ar mai fi putut apăra.

Dar lui Biralbo nu-i era frică, nu putea să-i fie, pentru că nu-i păsa de ce se întâmpla în exterior, de cealaltă parte a străzii, poate cu mult mai aproape, pe coridoarele hotelului său, dincolo de uşă, când se auzeau paşi înfundați şi chei răsucindu-se într-o broască foarte aproape şi era un oaspete necunoscut şi nevăzut pe care-l auzeam mai apoi tuşind în camera de alături. Adeseori îşi curăța revolverul, punând în mişcări atenția lipsită de concentrare a celui care îşi lustruieşte pantofii. Îmi aduc aminte de marca înscrisă pe țeavă: *Colt trooper 38.* Avea strania frumusețe a unui cuțit proaspăt ascuțit, în forma sa strălucitoare era ca o sugestie de irealitate, ca şi cum nu ar fi fost un revolver care, într-o clipă, putea să tragă sau să ucidă, ci un simbol a ceva anume, mortal în sine însuşi, în neîncrezătoarea lui nemişcare, precum un şip cu venin păstrat într-un dulap.

Îi aparținuse Lucreției. Ea îl adusese de la Berlin, era un atribut al noii ei înfățişări, la fel ca părul atât de lung şi ochelarii cu lentile fumurii şi neexprimata-i voință de mister şi de fugă fără de sfârşit. Se întorsese când Biralbo încetase s-o mai aştepte: nu mai veni din trecut, nici din Berlinul iluzoriu al vederilor şi al scrisorilor, ci din absența

pură, din gol, investită cu o altă identitate, tot atât de uşor de perceput pe chipul ei dintotdeauna precum accentul străin cu care pronunț acum unele cuvinte. Se întoarse într-o dimineață de noiembrie: telefonul îl trezi pe Biralbo, şi la început nu recunoscu acea voce; pentru că o uitase şi pe ea aşa cum uitase şi culoarea exactă a ochilor Lucreției.

— La unu şi jumătate – zise ea – în barul acela de pe Promenada Maritimă. *Pescăruşul.* Îți mai aminteşti?

Biralbo nu-şi amintea: închise telefonul şi privi ceasul deşteptător ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un vis; era douăsprezece şi jumătate într-o dimineață cenuşie şi cu urzeala răritră de dubla ciudățenie de a nu se fi dus la serviciu şi de a auzi vocea Lucreției, proaspătă încă în auz, recuperată, aproape necunoscută, deloc imposibilă la capătul anilor şi al depărtării, ci instalată într-un punct precis din realitate, într-un minut accesibil şi viitor, la unu şi jumătate, zisese ea, şi apoi numele barului şi un rămas-bun fără grijă care-i confirma intrarea ei în tărâmul întâlnirilor posibile, al chipurilor pe care nu e nevoie să ți le închipui pentru că e deajuns să dai un telefon pentru a chema în ajutor prezența lor concretă.

Acum timpul începuse să se scurgă pentru Santiago Biralbo cu o viteză necunoscută şi care îl făcea neîndemânatic, de parcă ar fi cântat cu instrumentişti prea rapizi pentru el. Propria încetineală trecea în lucruri, aşa încât boilerul de la duş părea că nu se va mai încălzi niciodată şi hainele curate dispăruseră din dulapul în care se

aflaseră întotdeauna şi ascensorul era ocupat şi întârzia ore până să urce şi nu existau taxiuri în cartier, nici în altă parte a oraşului, nimeni nu aştepta vreun tren în stația Cârtiței.

Îşi dădu seama că această serie de mici întârzieri îl împiedica să se gândească la Lucreția: cu cinsprezece minute înainte de a se încheia cei trei ani ai absenței ei, în vreme ce Biralbo căuta un taxi, Lucreția era mai departe ca niciodată de gândurile lui. Doar când se urcă în taxi şi spuse unde merge îşi aminti, cutremurându-se de spaimă, că într-adevăr avea întâlnire cu ea, că avea să o vadă aşa cum îşi vedea proprii săi ochi înfricoşați în oglinda retrovizoare. Dar nu era chipul lui cel pe care-l privea, ci un altul, ale cănii trăsături îi erau în parte străine, căci era cel ce avea să fie privit de Lucreția, judecat de ea, anchetat în căutarea acelor urme ale timpului pe care doar acum Biralbo era în stare să le remarce, ca şi cum s-ar fi putut vedea pe sine însuşi cu ochii Lucreției.

Dar înainte chiar de a se întâlni cu ea îl atrăgea ca un magnet prezența ei invizibilă, pentru ca fiorul şi teama erau tot Lucreția şi senzația de a se lăsa în voia taxiului, ca pe vremuri, ca atunci când alerga la o întâlnire în care, timp de jumătate de oră, îşi punea la bătaie, în taină, întreaga-i viață. Se gândi că în ultimii trei ani timpul fusese un obiect nemişcat, asemeni spațiului când călătorim noaptea prin întinderi cufundate în beznă. Îi măsurase durata doar prin distanța dintre scrisorile Lucreției, pentru că celelalte acte ale vieții sale îi apăreau, în memoria lui nepăsătoare,

ca figurine într-un decor, crăpături sau pete în peretele pe care-l privea fix când se culca şi nu putea să adoarmă. Acum, în taxi, nu mai exista niciun fel de detaliu care să nu fie unic şi spulberat de timp şi risipit în el: în timpul trufaş pe care iarăşi trebuia să-l măsoare în minute şi chiar în fracțiuni de secunde, pe cadranul ceasului care se afla în fața lui, lângă volan, pe cel al bisericii pe lângă care trecu la unu şi douăzeci, pe cel pe care şi-l imagina deja la încheietura mâinii Lucreției, misterios şi stăruitor ca bătaia sângelui său. Tot astfel cum redobândise siguranța de necrezut că Lucreția chiar exista, îşi recăpăta teama de a nu sosi prea târziu; şi totodată, de-a se fi îngrăşat şi ticăloşit, de-a fi nedemn de amintirea pe care ea i-o păstra sau necredincios prevestirilor imaginației ei.

Taxiul intră în oraş, trecu pe lângă plopii de la marginea râului, traversă bulevardul Tamarinilor şi străduțele umede din Oraşul Vechi şi ieşi dintr-o dată pe Promenada Maritimă, în fața unei nesfârşite amiezi cenuşii, brăzdate, în burniță, de pescăruşi sinucigaşi. Un bărbat nepăsător şi singur, cu un palton de culoare închisă şi pălăria trasă pe ochi privea marea ca şi cum ar fi contemplat sfârşitul lumii. În fața lui, de cealaltă parte a balustrade, valurile săltau deasupra stâncilor în înalte izbucniri de spumă. Lui Biralbo i se păru că-l vede pe om ferind o țigară de vânt cu mâna făcută căuş. Se gândi: omul acela sunt eu. Barul unde avea întâlnire cu Lucreția era pe un țărm stâncos care intra până în mare. Văzu strălucirea ferestrelor sale de cristal când ieşiră

dintr-o curbă. Deodată, întreaga viață a lui Biralbo păru cuprinsă în cele două minute care mai lipseau până să se oprească taxiul. Deasupra coamelor cenuşii ale valurilor se legănau pescăruşi nemişcați. Văzându-i prin geam, Biralbo îşi aminti de omul cu paltonul închis la culoare: avea ceva în comun cu ei, indiferența în fața dezastrului. Dar acesta nu era decât un mod de a nu se gândi la faptul înspăimântător că mai lipseau doar câteva secunde până să se întâlnească cu Lucreția. Taximetristul se opri la marginea falezei şi rămase pe loc privindu-l pe Biralbo în retrovizor. „*Pescăruşul”,* spuse el aproape solemn. „Am sosit”.

În ciuda ferestrelor mari de cristal din spate, la *Pescăruş* domnea un întuneric ca pentru întâlniri clandestine, pentru whisky la ore nepotrivite şi pentru prudente beții. Uşile automate se deschiseră în tăcere în fața lui Biralbo. Văzu mese curate şi pustii, cu fețe de masă pepite, şi un bar foarte lung la care nu era nimeni. De cealaltă parte a geamurilor era insula încununată de far şi, dincolo de ea, depărtarea cenuşie a stâncilor şi marea, verdele închis al colinelor brăzdate de negură. Senin, ca şi cum ar fi fost altcineva, îşi aminti un cântec: *Stormy weather.* Asta i-o readuse în minte pe Lucreția.

Se gândi că sosise cu întârziere, că greşise ora sau locul întâlnirii. Din profil, înaintea peisajului neclar, tulburat când şi când de picături de spumă, o femeie fuma în fața unui pahar încăpător şi străveziu din care nu băuse. Părul foarte lung şi ochelarii fumurii îi ascundeau fața. Se ridică în picioare, lăsă ochelarii pe masă.

„Lucreția”, zise Biralbo, fără să se poată mişca, dar nu o chema, o numea doar, căci nu-i venea să creadă.

Nu-mi imaginez aceste lucruri, nu caut detaliile în cuvintele pe care mi le-a spus Biralbo. Le văd parcă din depărtare, cu o precizie ce nu datorează nimic nici voinței şi nici memoriei. Văd lenta lor îmbrățişare prin geamurile mari de la *Pescăruş,* în lumina palidă a acelei amiezi de la San Sebastian, ca şi cum în acea clipă eu m-aş fi plimbai pe Promenada Maritimă şi aş fi zărit pe furiş cum se îmbrățişau un bărbat şi o femeie la barul pustiu. Le văd pe toate din viitor, din nopțile de teamă şi beție în hotelul lui Biralbo, când el îmi povestea despre întoarcerea Lucreției încercând să modereze totul printr-o ironie dezmințită de privirea ochilor lui, de revolverul pe care îl păstra pe noptieră.

Îmbrățişând-o pe Lucreția, sesiză în părul ei un miros care-i era străin. Se dădu un pas înapoi ca s-o privească mai bine şi ceea ce văzu nu era chipul pe care amintirile i-l refuzaseră vreme de trei ani, nici ochii a căror culoare nici acum n-ar fi putut-o preciza, ci doar certitudinea pură a timpului: era cu mult mai slabă decât înainte şi părul întunecat şi obosita paloare din obraji îi subțiau trăsăturile. Căci orice chip nu-i decât o prevestire care tocmai s-a împlinit. Al Lucreției i se păru mai necunoscut şi mai frumos ca niciodată, pentru că avea semnele unei împliniri care, cu trei ani în urmă, de-abia se anunța şi care, înflorind, făcea să se reverse asupra ei dragostea lui Biralbo. Altădată, Lucreția obişnuia să se îmbrace în culori

vii şi-şi tundea întotdeauna părul deasupra umerilor. Acum purta un pantalon negru foarte strâmt, care-i sublinia silueta fină, şi un hanorac cenuşiu foarte subțire. Acum fuma țigări americane şi bea mai iute decât Biralbo, golind paharele cu bărbătească hotărâre. Urmărea tot ce se petrecea în jur din spatele ochelarilor ei fumurii. Izbucni în râs când Biralbo o întrebă pe însemna cuvântul *Burma.* Nimic, îi spuse, un loc din Lisabona: se folosise de dosul acelui plan fotocopiat pentru că avea chef să-i scrie şi nu găsise altă hârtie.

— Nu s-a mai întâmplat apoi să ai chef – zise Biralbo, zâmbind pentru a îmblânzi inutilul reproş, supărarea pe care o simțea chiar el în vocea sa.

— În fiecare zi – Lucreția îşi dădu părul pe spate, strângându-l cu mâinile apăsate pe tâmple. În fiecare zi şi la orice oră nu mă gândeam decât să-ți scriu. Îți scriam chiar dacă n-o făceam. Îți povesteam toate lucrurile pe măsură ce mi se întâmplau. Toate, chiar şi cele mai rele. Chiar şi pe acelea pe care n-aş fi vrut să le ştiu nici eu. Şi tu de altfel ai încetat să-mi scrii.

— Doar când mi-au trimis înapoi scrisoarea.

— Am plecat din Berlin.

— În ianuarie?

— De unde ştii? – zâmbi Lucreția: se juca cu o țigară fără s-o aprindă, cu ochelarii. În privirea ei atentă era o îndepărtare mai definitivă şi mai cenuşie decât cea a oraşului întins peste golf, risipit în spatele colinei şi al brumei.

— Billy Swann te-a văzut atunci. Adu-ți aminte.

— Tu îți aduci aminte de toate. Mi-a fost

întotdeauna teamă de memoria ta.

— Nu mi-ai spus că te gândeai să te desparți de Malcolm.

— Nu mă gândeam: într-o dimineață m-am deşteptat şi am făcut-o. Încă n-a reuşit într-adevăr să o creadă.

— Mai e tot la Berlin?

— Aşa cred – în privirea Lucreției strălucea o hotărâre care pentru întâia oară nu mai cunoştea nici îndoiala şi nici frica: nici mila, se gândi Biralbo. Dar nu mai ştiu nimic despre el de atunci.

— Unde te-ai dus? Lui Biralbo îi era teamă să pună întrebări. Îşi dădea seama că avea să ajungă la o limită dincolo de care nu îndrăznea să treacă. Fără a-i ocoli privirea, Lucreția rămase tăcută: putea să refuze ceva fără să zică nu şi nici să-şi mişte capul, doar privind fix în ochi.

— Vroiam să merg oriunde el nu s-ar fi aflat. Nici el şi nici prietenii lui.

— Unul dintre ei a fost aici – zise încet Biralbo. – Toussaints Morton.

Lucreția avu un foarte scurt gest de alarmă care nu reuşi să-i tulbure nici privirea şi nici linia subțire şi roză a buzelor. Pentru o clipă privi în jurul ei ca şi cum s-ar fi temut că o să-l vadă pe Toussaints Morton aşezat la o masă în apropiere, cu coatele sprijinite de bar, surâzând în spatele fumului uneia din țigările lui boante.

— Vara asta, în iulie – continuă Biralbo. Credea că eşti la San Sebastian. Mi-a zis că erați foarte buni prieteni.

— El nu-i prietenul nimănui, nici măcar al lui Malcolm.

— Era sigur că tu şi cu mine trăim împreună, zise Biralbo melancolic şi sfios, şi schimbă imediat tonul. Face afaceri cu Malcolm?

— Lucrează singur, cu secretara aia a lui, Daphne. Malcolm îi era un fel de salariat. Malcolm a fost întotdeauna doar pe jumătate atât de important față de cât se credea el însuşi.

— Te-a amenințat?

— Malcolm?

— Când i-ai spus că pleci.

— N-a zis nimic. Nu-i venea să creadă. Nu putea crede că o femeie l-ar putea părăsi. Încă stă şi mă aşteaptă.

— Lui Billy Swann i s-a părut că te temeai de ceva atunci când ai fost să-l vezi.

— Billy Swann bea mult. – Lucreția zâmbi într-un mod pe care Biralbo nu i-l cunoştea: era ca şi felul ei de a goli un pahar sau de a ține țigara, semne ale timpului, ale caldei ciudățenii, ale unei vechi fidelități risipite în van. Nu-ți poți închipui bucuria mea când am aflat că era la Berlin. Nu doream să-l aud cântând, vroiam doar să-mi vorbească de tine.

— Acum este la Copenhaga. M-a sunat cu câteva zile în urmă, sunt şase luni de când nu mai bea.

— De ce nu eşti şi tu cu el?

— Trebuia să te aştept.

— Nu voi rămâne la San Sebastian.

— Nici eu. Acum pot să plec.

— Nici măcar nu ştiai dacă mă voi întoarce.

— Poate că nici nu te-ai întors.

— Sunt aici. Sunt Lucreția. Tu eşti Santiago

Biralbo.

Lucreția îşi întinse mâinile peste masă până ce le uni cu ale lui Biralbo, care rămăseseră nemişcate. Îi atinse faţa şi părul, parcă pentru a-l recunoaşte cu o siguranță pe care privirea nu i-o putea da. Poate că ceea ce o împingea nu era duioşia, ci sentimentul că amândoi erau oarecum orfani. Doi ani mai târziu, la Lisabona, de-a lungul unei nopți şi-al unui răsărit de soare iarna, Biralbo avea să învețe că acesta era singurul lucru care avea să-i unească pentru totdeauna, nu dorința şi nici amintirea, ci părăsirea, siguranța că sunt singuri şi că nu au nici măcar scuza unei iubiri destrămate.

Lucreția îşi privi ceasul, dar nu spuse că trebuia să plece. Acesta a fost aproape singurul gest pe care el îl recunoscu, singura nelinişte a altui timp pe care o regăsea intactă. Dar acum Malcolm nu mai era, nu mai exista niciun motiv pentru clandestinitate şi grabă. Lucreția îşi luă țigările şi bricheta şi-şi puse ochelarii.

— Mai cânți la *Lady Bird?*

— Aproape deloc. Dar dacă vrei, voi cânta în această noapte. Lui Floro Bloom o să-i facă plăcere să te vadă. Mereu mă întreabă de tine.

— Nu vreau să merg la *Lady Bird* – zise Lucreția, deja în picioare, închizându-şi fermoarul la hanorac. Nu vreau să merg în niciun loc care să-mi amintească de acele vremuri.

Nu s-au sărutat când şi-au luat rămas bun. La fel ca în urmă cu trei ani, Biralbo văzu cum se îndepărta taxiul cu care ea pleca, dar de data aceasta Lucreția nu se mai întoarse pentru a-l mai

privi de la geamul din spate.

Capitolul VIII

Se întoarse încet în oraş, mergând pe lângă balustrada Promenadei Maritime, stropită când şi când de spuma rece, sfâşiată de colții stâncilor. Bărbatul cu paltonul de culoare închisă era tot în acelaşi loc, privind poate pescăruşii. Pe scările largi de la Acvariu coborî spre portul pescarilor, năucit, flămând, puțin amețit, susținut de o exaltare morală care nu se asemăna nici cu fericirea şi nici cu nefericirea, care era anterioară sau indiferentă față de ele, precum dorința de a mânca orice sau de a fuma o țigara. În timp ce mergea rostea cu voce înceată versurile unui cântec pe care Lucreția îl preferase întotdeauna şi care erau o parolă şi o impudică declarație de dragoste când ea şi Malcolm intrau la *Lady Bird,* şi Biralbo începea s-o cânte, nu în întregime, ci doar insinuând-o, risipind câteva note care nu lăsau loc de îndoială în altă melodie. Descoperi că acest cântec nu-l mai emoționa, că nu mai făcea aluzie la Lucreția, nici la trecut, ci doar la el însuşi. Îşi aminti de ceea ce îi spusese Billy Swann: „Muzicii nu-i pasă de noi. Nu-i pasa de durerea sau de entuziasmul pe care noi îl punem în ea când o cântăm sau o ascultăm. Se foloseşte de noi ca o femeie de un amant care o lasă rece”.

În acea noapte avea să cineze cu Lucreția. „Du-mă în vreun loc nou”, îi zise ea, „într-un loc unde eu să nu mai fi fost niciodată”. I-o spusese de parcă ar fi cerut nu un restaurant, ci o țară

necunoscută, dar acesta era felul ei de a vorbi dintotdeauna, punând un fel de poftă eroică şi de dorință imposibilă în cele mai banale episoade ale vieții ei.

Avea s-o revadă la ora nouă, acum de-abia bătuse de ora trei în clopotnițele din apropiere, de la Santa Maria del Mar; din nou timpul era pentru Biralbo un loc fără aer, asemănător camerelor în care, cu trei ani în urmă, se întâlnea cu Lucreția când ea pleca şi îl lăsa singur în fața unui pat răvăşit şi a mării nemişcate care se vedea de la geam, acea mare de la San Sebastian, care în serile de iarnă, din depărtare, este ca placa verticală a unei table de şcoală. Hoinări pe sub arcade, printre grămezile de năvoade şi lăzile fără peşte, găsind o oarecare uşurare în culorile caselor, potolite de cenuşiul aerului, în fațadele albastre, în cadrele verzi sau roşii ale ferestrelor, în linia înaltă a acoperişurilor care se întindeau spre dealurile din zare. Era ca şi cum întoarcerea Lucreției l-ar fi făcut să vadă din nou oraşul, care aproape că nici nu mai existase atunci când ea nu mai era. Până şi tăcerea care-i sublinia paşii şi mirosurile regăsite ale portului, toate îi confirmau apropierea de Lucreția.

El nu-şi amintea că am luat împreună prânzul în acea zi. Eu eram cu Floro Bloom într-o cârciumă din Oraşul Vechi şi l-am văzut intrând lent şi absent, cu părul ud, şi aşezându-se la o masă din spate. „Lacheul Vaticanului nu mai vrea să aibă de-a face cu cei care sunt doar nişte paria în această lume” zise cu voce tare Floro Bloom, întorcându-se spre el, care nu ne văzuse. Îşi aduse

halba de bere şi se aşează la masa noastră, dar nu vorbi aproape deloc în timpul prânzului. Ştiu că a fost chiar în ziua aceea pentru că s-a înroşit puțin când Floro l-a întrebat dacă era chiar bolnav de-adevăratelea: în dimineața aceea sunase la colegiu ca să vorbească cu el şi cineva — „o voce clericală” — îi spusese că don Santiago Biralbo lipsise de la ore pentru că se simțea indispus. „Indispus”, subliniase Floro Bloom, „nimănui altcuiva decât unei călugărițe nu i-ar mai trece prin cap în ziua de azi să folosească acest cuvânt”. Biralbo mâncă în grabă, îşi ceru scuze că nu lua cafeaua cu noi, trebuia să plece, prima oră pe care o avea era la patru. Când ieşi din bar, Floro Bloom dădu cu tristețe din capul său de urs: „El zice că nu-i aşa”, îmi spuse, „dar eu sunt sigur că îl obligă să spună rozariul, călugărițele alea”.

Nici în după-amiaza aceea nu s-a dus la ore. În ultima perioadă, pe măsură ce-şi pierdea încrederea în viitorul său ca muzician şi se obişnuia cu insulta de-a preda solfegii, descoperise în sine însuşi o nelimitată înclinație spre docilitate şi spre josnicie care se stinsese brusc în răstimpul a câteva ore. Nu că nu i-ar mai fi fost teamă că-l vor da afară de la colegiu, dar de când o văzuse pe Lucreția era ca şi cum altul s-ar fi aflat în acel pericol, altul cel care se trezea cuminte în fiecare zi dis-de-dimineață şi era în stare să se împace cu repetițiile pentru un cântec religios cu elevele sale. Sună la colegiu: poate aceeaşi voce clericală care trezise iarăşi în Floro Bloom instinctul ereditar al profanatorului de mânăstiri îi dori însănătoşire grabnică cu neîncredere şi răceală. Nu-i păsa, Billy

Swann încă îl aştepta la Copenhaga, curând va veni vremea să înceapă o altă viață, cealaltă viață, cea adevărată, cea pe care muzica i-a anunțat-o întotdeauna ca o prefigurare a ceva anume, ceva ce el cunoscuse doar, într-un mod aproape tangibil, când i se arătaseră ochii înfocați ai Lucreției. Se gândi că nu învățase să cânte la pian cu adevărat decât atunci când o făcuse pentru a fi ascultat şi dorit de ea; că dacă vreodată ar atinge darul perfecțiunii, va fi doar din statornicie față de viitorul pe care Lucreția i-l întrezărise în acea noapte dintâi când îl auzise cântând la *Lady Bird,* când nici chiar el nu se gândea că i-ar fi vreodată cu putință să se asemene cu un adevărat muzician, cu Billy Swann.

— Ea m-a născocit – zise Biralbo într-una din ultimele nopți, când nici nu mai mergeam la *Metropolitan* -. Eu nu eram atât de bun pe cât credea ea, nu-i meritam entuziasmul. Cine ştie, poate că am învățat doar pentru ca Lucreția să nu-şi dea niciodată seama că eu nu eram decât un impostor.

— Nimeni nu ne poate născoci – zicând asta am simțit că era, poate, o mare durere. – Trecuseră mulți ani de când cântai la pian când ai cunoscut-o. Floro spunea mereu că cel care te-a făcut să descoperi că erai un muzician a fost Billy Swann.

— Billy Swann sau Lucreția. – Trântit în patul său de hotel Biralbo ridică din umeri, de parcă i-ar fi fost frig. E totuna. Pe-atunci eu nu existam decât dacă cineva se gândea la mine.

Îmi trecu prin minte că dacă asta era adevărat, atunci eu nu existasem niciodată, dar n-am spus

nimic. L-am întrebat pe Biralbo de acea cină cu Lucreția: unde au fost, despre ce au vorbit. Dar el nu-şi mai amintea cu exactitate numele localului, durerea aproape îi ştersese noaptea aceea din memorie, nu-i rămăseseră de acolo decât singurătatea din urmă şi lungul drum în taxiul care-l dusese acasă, şoseaua luminată de faruri, tăcerea, fumul țigărilor lui, ferestre luminate în case singuratice pe dealuri, prin ceața sură. Aşa fusese mereu acea parte a vieții lui îngemănate cu Lucreția: o tablă de şah cu alergări şi cu taxiuri, o călătorie în noapte prin spațiul în alb a ceea ce nu s-a petrecut nicicând. Fiindcă în acea noapte nu s-a întâmplat nimic care să nu-i fi fost prezis dinainte de mai vechea senzație a eşecului, de golul din stomac: singur, în casa lui, ascultând discuri care nu-i mai aduceau certitudinea fericirii, se pieptăna în fața oglinzii sau îşi alegea o cravată de parcă n-ar fi fost chiar el cel care avea întâlnire cu Lucreția, ca şi cum, în realitate, ea nici nu s-ar fi întors.

Închiriase un apartament în fața gării, o locuință cu două camere aproape goale de la ale cărei ferestre se vedeau albia întunecată a râului umbrit de plopi şi cele din urmă poduri. La ora opt Biralbo intrase, dar nu se putuse hotărî să urce, rămase o vreme privind afişele de la un cinematograf şi apoi rătăci prin galeriile întunecoase de la San Telmo aşteptând în zadar ca minutele să treacă, în timp ce foarte aproape, de cealaltă parte a străzii, în întuneric, valurile se înălțau deasupra parapeților podului Promenadei Maritime cu străluciri de fosfor.

Privindu-le, el ştiu pentru ce avea senzația că mai trăise cândva o asemenea noapte: o visase, se plimba aidoma într-unul din visele lui cu oraşe nocturne, nu putea decât să împlinească ceva ce, în mod misterios, i se întâmplase în timpul absenței Lucreției şi care era de-acum ireparabil.

Într-un târziu urcă. În fața unei uşi ostile, apăsă de mai multe ori pe butonul soneriei mai înainte ca ea să-i deschidă. O auzi scuzându-se pentru mizeria din casă şi pentru camerele goale, o aşteptă multă vreme în sufragerie, unde nu se afla decât un fotoliu şi o maşină de scris, ascultând zgomotul duşului, examinând cărțile aliniate pe jos, lângă perete. Mai erau şi cutii de carton, o scrumieră plină cu mucuri de țigări, o sobă stinsă. Deasupra ei, o poşetă neagră şi întredeschisă. Îşi închipui că era aceeaşi în care ea păstrase scrisoarea pe care i-o înmânase lui Billy Swann, Lucreția era încă sub duş, se auzea zgomotul apei pe cortina de plastic. Biralbo deschise de-a binelea poşeta, simțindu-se uşor abject. Şervețele de hârtie, un ruj, o agendă plină de însemnări în germană, care lui Biralbo i se părură în mod dureros adrese ale altor bărbați, un revolver, un mic portofel cu fotografii, în una din ele, în fața unui pâlc de copaci galbeni, Lucreția, cu o jachetă bleumarin, se lăsa îmbrățişată de un bărbat foarte înalt, împreunându-i mâinile pe mijlocul ei. De asemeni o scrisoare, în care pe Biralbo îî surprinse să-şi recunoască scrisul, şi o ilustrație îndoită cu grijă, o reproducere după un tablou: o casă, un drum, un munte albastru apărând dintre copaci. Prea târziu îşi dădu seama că încetase să mai

audă zgomotul duşului. Lucreția îl privea din prag, cu părul ud, învelită într-un halat de prosop care nu-i acoperea genunchii. Îi străluceau ochii şi pielea şi părea mai slabă: doar ruşinea îi domoli lui Biralbo dorința.

— Căutam țigări – zise, cu poşeta încă în mâini. Lucreția se apropie de el câțiva paşi pentru a i-o lua şi-i arătă un pachet care se găsea lângă maşina de scris. Mirosea puternic a săpun şi a colonie, a piele goală şi umedă sub țesătura albastră a halatului de baie.

— Malcolm făcea aşa – îi spuse. Îmi scotocea prin geantă când eu eram la duş. O dată am aşteptat să se culce ca să-ți scriu o scrisoare. Am rupt-o apoi în mii de bucăți şi m-am culcat. Ştii ce-a făcut? S-a sculat, a mers să caute în coşul de hârtii şi, pe jos, a strâns una câte una toate bucățelele până ce a reconstituit scrisoarea. I-a trebuit toată noaptea. S-a chinuit degeaba, era o scrisoare absurdă. De aceea o şi rupsesem.

— Billy Swann mi-a spus că aveai un revolver.

— Şi o reproducere după Cézanne. – Lucreția o îndoi pentru a o păstra în poşetă. – Ți-a spus şi asta.

— Era al lui Malcolm revolverul?

— I l-am luat. A fost singurul lucru cu care am plecat de la el.

— Deci ți-era într-adevăr frică de el. Lucreția nu-i răspunse. Rămase o clipă privindu-l cu mirare şi duioşie, ca şi cum nici ea nu s-ar fi obişnuit încă cu prezența lui, cu acel loc pustiu care nu aparținea nici unuia dintre ei. Singura lampă din cameră era pe jos şi le prelungea, oblic,

umbrele. Luându-şi poşeta cu ea, Lucreția dispăru dincolo de uşa dormitorului. Lui Biralbo i se păru că încuiase cu cheia. Cu coatele sprijinite de pervaz, privi linia râului şi luminile oraşului, voind să gonească din imaginație faptul de neconceput că, la câțiva paşi de el, în spatele uşii închise, Lucreția se aşezase poate pe pat, parfumată şi goală, pentru a-şi pune ciorapii de mătase, puțina rufărie de corp al cărui contrast va fi accentuat în penumbră de tonul de roz şi de alb al pielii ei.

De la această fereastră oraşul i se părea altul: strălucitor, întunecos ca Berlinul pe care vreme de trei ani îl văzuse în vise, adus aproape de noaptea lipsită de lumini şi de alba linie a mării. „Visăm acelaşi oraş", îi scrisese Lucreția într-una din ultimele ei scrisori, „dar eu îi zic San Sebastian, iar tu, Berlin".

Acum îi zicea Lisabona: dintotdeauna, cu mult înainte de a pleca la Berlin, de când o cunoscuse Biralbo, Lucreția trăise în neliniştea şi bănuiala că adevărata ei viață o aştepta într-un alt oraş şi între oameni necunoscuți, şi asta o făcea să renege surd locurile unde se afla şi să pronunțe cu disperare şi dorință nume de oraşe în care fără îndoială că i s-ar împlini destinul dacă vreodată le-ar vizita. Vreme de mulți ani ar fi dat orice ca să poată trăi la Praga, la New York, la Berlin, la Viena. Acum numele era Lisabona. Avea pliante în culori, tăieturi din ziare, un dicționar portughez, un plan mare al Lisabonei, în care Biralbo nu văzuse scris cuvântul *Burma.* „Trebuie să merg cât mai curând", îi spuse în acea noapte, „parcă ar fi sfârşitul pământului, imaginează-ți ce vor fi simțit

navigatorii din vechime când se îndepărtau în largul mării şi nu mai vedeau pământul”.

— Voi merge cu tine – zise Biralbo. Nu-ți amintești? Înainte vorbeam mereu să fugim împreună într-un oraş necunoscut.

— Dar tu nu te-ai mişcat din San Sebastian.

— Am stat şi te-am aşteptat ca să-mi țin cuvântul.

— Nu se poate aştepta într-atâta.

— Eu am putut.

— Nu ți-am cerut-o niciodată.

— Nici eu nu mi-am pus-o în gând. Dar asta nu are nimic de-a face cu voința. În ultimul timp, în aceste luni din urmă, eu credeam că nu te mai aşteptam, dar nu era adevărat. Chiar şi acum te mai aştept încă.

— Nu vreau s-o faci.

— Spune-mi atunci pentru ce te-ai întors.

— Sunt în trecere. Voi pleca la Lisabona.

Îmi dau seama că în această poveste aproape că nu se desfăşoară decât nume: numele Lisabonei, titlul acelui cântec neguros pe care eu încă îl mai ascult, şi cel al Lucreției. Numele, ca şi muzica, mi-a spus o dată Biralbo, cu înțelepciunea celui de-al treilea sau al patrulea gin, smulg din timp ființele şi locurile la care fac aluzie, instituie prezentul fără alte arme decât misterul sonorității lor. De aceea el a putut compune acel cântec fără să fi fost niciodată la Lisabona: oraşul exista înainte ca el să-l fi văzut, tot astfel cum există acum pentru mine, care nu l-am văzut, trandafiriu şi ocru la amiază, uşor înnorat în fața splendorii mării, parfumat cu silabele numelui său ca de o

răsuflare misterioasă, Lisabona, cu tonalitatea numelui Lucreției. Dar chiar şi de nume trebuie să te lepezi, spunea Biralbo, pentru că şi în ele îşi află sălaş o posibilitate ascunsă de aducere-aminte, şi este absolut necesar ca s-o smulgi din tine cu totul, pentru a putea trăi, zicea, pentru a ieşi în stradă şi a te plimba spre o cafenea ca şi cum ai fi, într-adevăr, viu.

Dar acesta era unul din lucrurile pe care n-a început să le învețe decât după întoarcerea Lucreției, după acea noapte de vorbe şi alcool în care dintr-o dată a înțeles că pierduse totul, că fi fusese smuls până şi dreptul de a supraviețui în amintirea a ceea ce nu mai exista. Au băut în baruri lăturalnice, în aceleaşi baruri în care mergeau cu trei ani în urmă pentru a se ascunde de Malcolm, şi ginul şi vinul alb le permiteau să-şi găsească vechiul joc al prefăcătoriei şi ironiei, al vorbelor rostite ca şi cum n-ar fi fost rostite, şi tăcerea mântuită într-o singură privire sau vorbă care năştea râsul şi mulțumirea Lucreției când se plimba agățată conjugal de brațul lui Biralbo, sau îl privea în tăcere la tejgheaua unui bar. Râsul îi salvase întotdeauna: eleganța sinucigaşă de a-şi bate joc de ei înşişi care era o mască solidară şi reciprocă a disperării, a unei duble spaime în care fiecare dintre ei continua să fie cumplit de singur, condamnat şi rătăcit.

Dinspre versantul unuia dintre cei doi munți simetrici care închid golful liniştit şi nocturn precum un lac, priviră oraşul, dintr-un loc cu lumânări şi tacâmuri de argint şi ospătari care rămâneau încremeniți în penumbră, cu mâinile

încrucişate peste lungile lor şorțuri albe. Şi el, Biralbo, iubea locurile, cu condiția ca în ele să se afle Lucreția, iubea în fiecare minut plenitudinea timpului cu senina zgârcenie a celui care pentru întâia oară are înaintea lui mai multe ore şi monede decât a îndrăznit vreodată să-şi dorească. Precum oraşul de cealaltă parte a geamurilor mari, întreaga noapte părea să li se ofere fără niciun fel de limite, un pic amară, întunecată şi nu întru totul favorabilă, dar cu adevărat reală, aproape la îndemână, recunoscută şi impură precum chipul Lucreției. Ei erau alții; acceptau să fie astfel, să se privească de parcă s-ar fi văzut pentru întâia oară, să nu mai invoce focul sfânt şi alterat de depărtare, să-şi refuze nostalgia, căci era adevărat că timpul îi făcuse mai buni şi că statornicia nu le fusese fără rost. Cu o anume cruzime Biralbo înțelese că nimic din toate acestea nu-l salva, că recunoaşterea reciprocă şi lacomă nu excludea severa evidență a singurătății: mai curând o confirma, ca o melancolică axiomă. Se gândi: „O doresc într-atât încât nu e cu putință să o pierd”. Atunci a spus din nou că o va duce la Lisabona.

— Dar nu-ți dai seama – zise Lucreția cu suavitate, ca şi cum lumânările şi penumbra i-ar fi domolit vocea. Trebuie să merg eu singură.

— Spune-mi dacă te aşteaptă cineva acolo.

— Nu e nimeni, dar asta nu are importanță.

— Burma este numele unui bar?

— Asta ți-a spus-o Toussaints Morton?

— Mi-a spus că l-ai părăsit pe Malcolm pentru că erai încă îndrăgostită de mine.

Lucreția îl privi prin fumul albastru şi cenuşiu

al ţigărilor ca din celălalt capăt al lumii şi, totodată, ca şi cum ar fi fost înăuntrul lui şi ar fi putut să se vadă pe sine însăşi dinspre pupilele lui Biralbo.

— O mai fi încă deschis la *Lady Bird?* – spuse, dar poate nu asta voia să zică.

— Dar tu nu vroiai să mergem.

— Acum da. Vreau să te aud cântând.

— Am acasă un pian şi o sticlă de burbon.

— Vreau să te aud la *Lady Bird.* O mai fi Floro Bloom?

— La ora asta e închis. Dar am o cheie.

— Du-mă la *Lady Bird.*

— O să te duc la Lisabona. Când vrei tu, mâine chiar, în noaptea asta. O să renunț la colegiu. Floro are dreptate: mă pun să duc elevele la liturghie.

— Hai la *Lady Bird.* Vreau să cânți cântecul acela: *Tot ce eşti tu.*

La ora două noaptea un taxi îi lăsă în prag la *Lady Bird.* Era închis, nici vorbă, Floro Bloom şi cu mine plecaserăm la ora unu după ce aşteptaserăm degeaba să apară Biralbo. Poate că şi Lucreția se lăsase prinsă în şantajul timpului. Nemişcată pe trotuar, ridicându-şi gulerul jachetei albastre pentru a se apăra de umezeală şi de burniță, îi ceru lui Biralbo să țină aprinsă preț de câteva minute firma de neon, care zugrăvi cu intermitente nuanțe de roz şi albastru asfaltul ud, chipul Lucreției, mai palid încă în bătaia luminilor nocturne. În întuneric *Lady Bird* mirosea a garaj, a pivniță şi a fum de tutun. Fără nicio teamă, îşi prelungeau jocul de-a trecutul ca pe scena unui

teatru pustiu. Biralbo servi paharele, aranjă luminile, o privi pe Lucreția de pe estrada pianului: purificate parcă de aduceri-aminte, lucrurile se petreceau într-un fel definitiv şi abstract, el avea să cânte, iar ea, ca în alte nopți îndepărtate, se pregătea să-l asculte de la bar, ținând un pahar în mână, dar nu mai era nimeni şi nimic, ca în amintirea distorsionată dintr-un vis. Pentru că se născuseră pentru a fi rătăcitori, iubiseră întotdeauna filmele, muzica, oraşele necunoscute. Lucreția îşi sprijini coatele de bar, gustă din whisky şi zise, bătându-şi joc de ea însăşi şi de Biralbo, şi de tot ce era pe calc să zică, şi iubindu-l mai presus de toate.

— Mai cântă-l o dată. Mai cântă-l o dată pentru mine.

— Sam – zise el, luând în calcul râsul şi complicitatea. Santiago Biralbo.

Îi era frig la degete, băuse atât de mult încât viteza muzicii în imaginația lui îi condamna mâinile la o stângăcie foarte asemănătoare cu frica. Pe claviatură, ieşind din lucioasa suprafață neagră, erau două mâini singure şi automate care aparțineau altuia, nimănui. Se aventură cu multă îndoială să cânte câteva note, dar nu avu timp să contureze forma întreagă a melodiei. Cu paharul în mână, Lucreția se apropie de el, mai înaltă şi lentă pe tocuri.

— Mereu am cântat pentru tine – zise Biralbo. Chiar şi înainte de a ne fi cunoscut. Chiar şi când tu erai la Berlin, iar eu nu mai eram sigur că vei reveni. De muzica pe care o cânt nici nu-mi pasă dacă tu nu o asculți.

— Acesta era destinul tău. Lucreția rămase în picioare în fața estradei pianului, dreaptă şi îndepărtată, la un pas de Biralbo. Eu n-am fost decât un pretext.

Întorcându-şi privirea pentru a nu accepta adevărul de temut pe care-l văzuse în ochii Lucreției, Biralbo reînnodă începutul acelui cântec: *Tot ce eşti tu,* ca şi cum muzica încă l-ar fi putut apăra sau mântui. Dar Lucreția continuă să vorbească, se apropie şi mai mult de el, îi spuse să aştepte puțin. Cu un gest liniştit îşi lăsă mâna pe claviatură şi-i ceru s-o privească.

— Nu te-ai uitat la mine până acum – zise. Încă nu ai vrut să mă priveşti.

— Nici n-am făcut altceva de când m-ai sunat... Mi te închipuiam înainte chiar de a te vedea.

— Nu vreau să mă închipui. – Lucreția îşi puse o țigară între buze şi o aprinse fără să aştepte ca el să-i ofere foc. – Vreau să mă vezi. Priveşte-mă: nu sunt aceeaşi de pe vremuri, nu sunt cea care eram la Berlin şi-ți scria scrisori.

— Îmi placi mai mult acum. Eşti mai reală ca niciodată.

— Nu-ți dai seama. – Lucreția îl privi cu tristețea celui care se uită la un bolnav. – Nu-ți dai seama că timpul a trecut. Nu o săptămână şi nicio lună, trei ani întregi, Santiago, au trecut trei ani de când am plecat. Spune-mi câte zile am fost noi împreună. Spune-mi-o.

— Spune-mi tu pentru ce ai vrut să venim la *Lady Bird.*

Dar la această întrebare nu căpătă niciun răspuns. Lucreția îi întoarse încet spatele şi se

îndreptă spre telefon cu mâinile vârâte în buzunarele jachetei, ca şi cum i s-ar fi făcut frig. Biralbo o auzi comandând un taxi, o privi fără să se mişte în timp ce ea îi zicea adio din uşa de la *Lady Bird.* Dintr-un capăt în altul al barului, în spațiul dintre cele două priviri ale ei, simți ca o palmă foarte înceată mărimea şi întunericul abisului. Pustiu pe care pentru întâia oară era în stare să-l măsoare, pe care până în acea noapte şi până la acea discuție nici măcar nu îl întrezărise. Închise pianul, clăti paharele în chiuvetă, stinse luminile. Când, ieşind în stradă, coborî jaluzeaua metalică de la *Lady Bird,* îl uimi că încă nu simțea durerea.

Capitolul IX

— Fantome – zise Floro Bloom cu un fel de fervoare euharistică, de parcă ar fi ținut în mâini un potir. Cu buzele rujate. Luând în cealaltă mână un pahar, intră în magazie murmurând diferite lucruri cu capul plecat şi cu faldurile ample ale sutanei mişcându-se foşnitor între picioare, ca şi cum ar fi mers spre sacristie după celebrarea liturghiei. Lăsă scrumiera şi paharul pe birou şi-şi frecă mâinile cu o învăluitoare suavitate ecleziastică. Fantome – repetă, semnalându-mi cu un deget arătător, grav, cele trei mucuri mânjite cu ruj. Neras şi cu sutana neîncheiată la piept, părea un țârcovnic neruşinat. O femeie fantomă. Tare nerăbdătoare. Aprinde multe țigări şi le părăseşte la jumătate. *Phantom Lady*. Ai văzut filmul ăsta? Pahare în chiuvetă. Două. Fantome

conştiincioase.

— Biralbo?

— Cine altul dacă nu el. Oaspetele umbrelor. Floro Bloom goli scrumiera şi-şi închise ceremonios nasturii de la sutană, clătindu-şi apoi cerul gurii cu o înghiţitură de whisky. Ăsta-i defectul barurilor când sunt deschise de multă vreme. Le năpădesc fantomele. Intră la toaletă şi dă peste o fantomă care se spală pe mâini. Suflete din Purgatoriu. Mai bău o înghiţitură, ridicându-şi paharul spre drapelul Republicii. Ectoplasme de oameni.

— Poate că se sperie când te văd cu sutana.

— Material de primă calitate. Floro Bloom ridică fără niciun efort o ladă mare cu sticle şi o duse la bar. Croitorie ecleziastică şi militară. Ştii tu de câţi ani am eu sutana asta? Optsprezece. Făcută pe măsura mea. A fost singurul lucru pe care l-am luat cu mine când m-au dat afară de la Seminar. Ideală ca halat de lucru şi de casă. Ştii cumva cât e ceasul?

— Opt.

— Păi ar cam trebui să deschidem. Floro îşi scoase sutana cu un suspin plin de tristeţe. Mă întreb dacă tânărul Biralbo va veni să cânte în noaptea asta.

— Pe cine o fi adus ieri?

— O femeie fantomă şi castă. Floro Bloom ridică o draperie şi-mi arătă patul prăpădit pe care eu sau el îl foloseam uneori. Nu s-a culcat cu ea. Cel puţin nu aici. Aşa că nu rămâne decât o singură posibilitate: frumoasa Lucreţia.

— Deci voi aţi ştiut – zise Biralbo: ca pe orice

om care a trăit absorbit de o pasiune fără margini îl uimea să descopere că şi alții aflaseră despre ceea ce pentru el fusese o stare foarte profundă a conştiinței lui. Iar surpriza îi era cu atât mai mare cu cât îl obliga să-şi modifice o veche amintire. Dar Floro nu mi-a spus nimic atunci.

— Se simțea îndurerat. „Neloiali", îmi zicea, „eu care le-am fost mijlocitorul în vremuri grele şi acuma se ascund de mine".

— Nu ne ascundeam – Biralbo vorbea de parcă încă ar fi putut simți atingerea acelei dureri. Ea se ascundea. Nici eu nu o vedeam.

— Dar ați făcut împreună acea călătorie.

— Eu n-am ajuns s-o sfârşesc. Mi-a mai trebuit un an până să merg la Lisabona.

Stau încă şi ascult cântecul: ca o istorie care mi-a fost povestită de multe ori, mă bucur de fiecare detaliu, de fiecare sfâşiere, de fiecare capcană pe care mi-o întinde muzica, disting vocile împreunate ale trompetei şi pianului, aproape le îndrum, pentru că în fiecare clipă ştiu ce se va auzi îndată, ca şi cum eu însumi aş inventa cântecul şi povestea pe măsură ce le ascult, încet şi îndoit, ca o conversație auzită pe furiş de cealaltă parte a unei uşi, ca amintirea acelei ultime ierni pe care am petrecut-o la San Sebastian. Aşa e, sunt unele oraşe şi unele chipuri cu care nu faci cunoştință decât pentru a le putea pierde pe urmă, nimic nu ne este nicicând înapoiat, nici ceea ce am vrut, nici ceea ce meritam.

— A fost o trezire bruscă – zise Biralbo. Ca atunci când ai adormit la amiază şi te trezeşti pe

înserat, şi nu recunoşti lumina, nici nu-ți mai aminteşti unde te afli şi cine eşti. Aşa li se întâmplă bolnavilor în spitale, mi-a povestit Billy Swann în acel sanatoriu din Lisabona. S-a trezit şi a văzut că era mort şi visa că trăia, că era încă Billy Swann. Ca în povestea aceea a adormiților din Efes care îi place aşa de mult lui Floro Bloom, îți aminteşti? Când Lucreția a plecat, eu am stins luminile de la *Lady Bird* şi am ieşit în stradă; şi, dintr-o dată, trecuseră trei ani, chiar atunci, în acele ultime cinci minute. Îi auzeam vocea zicându-mi de mai multe ori în şir în timp ce mergeam spre casă: „Au trecut trei ani". Încă pot s-o aud, dacă închid ochii.

Spuse că, mai curând decât în durere ori în singurătate, se deşteptase în uimirea unei lumi şi a unui timp lipsite de rezonanțe, ca şi cum de atunci înainte trebuia să trăiască mereu în interiorul unei case capitonate: oraşul, muzica, memoria lui, viața lui, se îmbinaseră de când o cunoscuse pe Lucreția într-un joc de corespondențe sau de simboluri care se susțineau unele pe altele într-un fel nespus de delicat, îmi zise, ca instrumentele unei orchestre de Jazz. Billy Swann obişnuia să-i spună că ceea ce contează în muzică nu este măiestria, ci ecoul. Într-un spațiu pustiu, într-un local plin de voci şi de fum, în sufletul cuiva. Oare nu este chiar ăsta pur şi simplu un ecou, un instinct al timpului şi al întrezăririi, ceea ce se întâmplă în mine când ascult acele cântece pe care Billy Swann şi Biralbo le-au cântat împreună, *Burma* sau *Lisabona?*

Dintr-o dată se năpustise asupra lui tăcerea:

simți că în el se destrămau ultimii ani ai vieții sale asemenea ruinelor năruite în fundul mării. De acum înainte lumea nu va mai fi un sistem de simboluri care să trimită la Lucreția. Fiecare gest şi dorință şi fiece cântec pe care l-ar cânta se vor sfârşi în ele însele asemeni unei flăcări care se stinge fără să lase în urma ei cenuşă. În foarte puține zile sau săptămâni, Biralbo se văzu îndreptățit să numească renunțare sau seninătate acel pustiu fără voci. Orgoliul şi obişnuința singurătății îi veniră în ajutor, pentru că orice gest pe care l-ar fi făcut ar fi fost, fără putință de tăgadă, o rugăminte, nu avea să o caute pe Lucreția, nici să-i scrie, nici să bea în barurile din preajma casei ei. Cu o punctualitate de nezdruncinat, se ducea la colegiu în fiecare dimineață şi la ora cinci după-amiaza se întorcea acasă cu Cârtița, citind ziarul sau privind în tăcere rapidele privelişti din împrejurimi. Încetă să mai asculte discuri: orice cântec pe care-l auzea, cele pe care le iubea mai mult, cele pe care ştia să le cânte cu ochii închişi, erau de acum mărturia unei înşelăciuni. Când bea peste măsură îşi imagina scrisori teribil de lungi pe care niciodată nu a ajuns să le scrie şi stătea şi privea cu încăpățânare telefonul. Îşi aminti de o noapte petrecută cu câțiva ani în urmă: de-abia o cunoscuse pe Lucreția şi-şi imagina, uşuratic, posibilitatea de a se culca cu ea, dar nu vorbiseră decât de trei sau patru ori la *Lady Bird,* la o masă din barul *Viena.* Cineva sună la uşă, lucru de mirare, căci era deja foarte târziu, când deschise, Lucreția se afla în fața lui, cu totul neaşteptată, cerându-şi iertare,

oferindu-i ceva, o carte sau un disc pe care, după câte se părea, i-l promisese şi de care Biralbo nu-şi amintea.

În ciuda voinței sale, se cutremura ori de câte ori auzea țârâitul telefonului sau al soneriei şi apoi se lepăda de el însuşi pentru slăbiciunea de a-şi fi permis să creadă că era poate Lucreția cea care suna. Într-o noapte am fost să-l vedem, Floro Bloom şi cu mine. Când a deschis uşa, am citit în privirea lui uluirea celui care a petrecut multe ore în singurătate. În timp ce înaintam pe coridor, Floro Bloom înălță solemn, cu amândouă mâinile, o sticlă de whisky irlandez, imitând în acelaşi timp sunetul unui clopoțel.

— *Hoc est enim corpus meum* – zise, în vreme ce servea paharele. *Hic est enim calix sanguinis mei.* Malț pur, Biralbo, proaspăt adus din bătrâna Irlandă.

Biralbo dădu drumul la muzică. Spuse că fusese bolnav şi, cu un aer de uşurare, se duse la bucătărie să caute gheață. Se mişca în tăcere, cu neîndemânatică ospitalitate, surâzând doar cu buzele la glumele lui Floro, care se instalase într-un balansoar, cerând aperitive şi cărți pentru poker.

— Bănuiam noi, Biralbo – zise. Şi cum azi barul meu e închis am hotărât să venim să îndeplinim cu tine câteva fapte de milostenie, a da de băut celor însetați, a dojeni pe cei păcătoşi, a vizita pe cei bolnavi, a învăța pe cei neştiutori, a sfătui pe cei ce stau la îndoială... Ai nevoie de un sfat bun, Biralbo?

Amintirile mele despre acea noapte sunt mai

degrabă tulburi: nu mă simțeam deloc în apele mele, m-am îmbătat cât ai clipi, am pierdut la poker, spre miezul nopții sună telefonul în camera plină de fum. Floro Bloom mă privi pieziş, cu fața aprinsă din pricina whisky-ului. Când bea aşa de mult ochii lui păreau mai mici şi mai albaştri. Biralbo stătu puțin pe gânduri înainte să răspundă: pentru o clipă ne privirăm toți trei de parcă am fi aşteptat acea convorbire.

— Să facem aici trei corturi – zise Floro în timp ce Biralbo se îndrepta spre telefon. Mi se păru că trecuse multă vreme de când suna şi că era pe punctul să amuțească. Unul pentru Ilie, altul pentru Moise...

— Eu sunt – zise Biralbo, privindu-ne neîncrezător, arătându-se a fi de acord cu ceva ce nu voia că noi să ştim. Da. Chiar acum. Voi lua un taxi. În cincisprezece minute.

— Degeaba – zise Floro. Biralbo închisese telefonul şi aprindea o țigară. Nu reuşesc să-mi amintesc pentru cine era celălalt cort...

— Trebuie să plec. Biralbo îşi căută bani prin buzunare, îşi puse la loc tutunul, nici nu-i păsa că noi eram acolo. Voi mai rămâneți dacă vreți, e bere în bucătărie. S-ar putea să mă întorc târziu.

— *Malattia d'amore...* – zise Floro Bloom, în aşa fel încât doar eu să-l pot auzi. Biralbo deja îşi pusese jacheta şi se pieptăna în grabă în fața oglinzii din hol. Am auzit că trântea cu putere uşa şi apoi zgomotul liftului. Nici nu trecuse un minut de când sunase telefonul şi Floro Bloom şi cu mine eram singuri şi dintr-o dată ne-am simțit intru şi încasa şi în viața altuia. – A adăposti pe străini. Cu

melancolie, Floro lăsa să se scurgă în paharul său sticla goală. Uită-te la el: îl cheamă, şi el se repede ca un câine. Se piaptănă înainte de a ieşi. Îşi părăseşte cei mai buni prieteni...

De la una din ferestre l-am văzut pe Biralbo ieşind şi înaintând ca o umbră, fugind prin burniță înspre locul unde stăteau aliniate luminile verzi ale taxiurilor. „Vino. Vino cât mai repede", îl implorase Lucreția cu o voce pe care nu i-o cunoştea, tremurând de plâns sau de frică, pierdută parcă într-o întunecare a morții, în oraşul îndepărtat şi împresurat de iarnă, în spatele vreuneia din ferestrele şi luminile fără somn pe care eu încă le priveam din casa lui Biralbo în vreme ce el înainta, adăpostit din nou în penumbra unui taxi, înțelegând poate că un impuls mai puternic decât dragostea şi întru totul străin duioşiei, dar nu şi dorinței şi nici singurătății, încă-l lega de Lucreția, în pofida lor chiar, în ciuda voinței şi a rațiunii lor, în ciuda oricărui fel de speranță.

Coborând din taxi văzu o singură lumină aprinsă în partea cea mai de sus a fațadei întunecate. Cineva era la fereastră şi se dădu la o parte când Biralbo rămase singur în lumina felinarelor de pe stradă. Urcă în salturi pe o scară care nu se mai sfârşea. Gâfâia şi îi tremurau mâinile când apăsă pe butonul soneriei. Nimeni nu veni să-i deschidă, îi trebui ceva timp ca să înțeleagă că uşa era întredeschisă. Chemând-o încet pe Lucreția, o împinse. În capătul coridorului strălucea o lumină în spatele cristalelor opace. Mirosea puternic a fum de țigară şi a parfum de

femeie, care nu era al Lucreției. Când Biralbo deschise uşa camerei iluminate răsună ca împuşcătură soneria telefonului. Era pe jos, lângă maşina de scris, într-o dezordine teribilă de cărți şi hârtii murdărite de urma unor pantofi foarte mari. Continuă să sune cu un fel de cruzime încăpățânată, în vreme ce Biralbo examina dormitorul pustiu, cald încă şi cu patul desfăcut, camera de baie unde văzu halatul albastru al Lucreției, palida bucătărie plină de pahare nespălate. Se întoarse în sufragerie: preț de o clipă crezu că telefonul nu va mai suna, se cutremură auzind un nou țârâit, mai lung şi mai ascuțit. Aplecându-se să-l ridice văzu că una din acele hârtii călcate în picioare era o scrisoare pe care el i-o trimisese Lucreției. Îi auzi vocea. I se păru că acoperise cu mâna receptorul.

— De ce-ai întârziat atâta?

— Am venit cât am putut de repede. Unde eşti?

— Te-a văzut cineva urcând?

— De jos mi s-a părut că era cineva la fereastră.

— Eşti sigur?

— Cred că da. Sunt hârtii şi cărți pe jos.

— Ieşi imediat de acolo. Ei stau probabil la pândă.

— Spune-mi ce se petrece, Lucreția.

— Sunt undeva în Oraşul Vechi. Hanul *Cubana,* lângă piața Trinității.

— Vin chiar acum.

— Fă un ocol. Nu te apropia dacă nu eşti sigur că nu te urmăresc.

Biralbo era pe punctul să mai întrebe ceva când

ea închise. Rămase locului o clipă, ascultând absurd tonul telefonului. Privi scrisoarea mânjită cu noroi: era datată din octombrie; cu doi ani înainte. Dintr-un delicat sentiment de lealitate față de sine însuşi o luă fără s-o citească şi stinse lumina. Se uită pe fereastră: i se păru că cineva se ascundea în urma unui prag, că văzuse mucul aprins al unei țigări. Farurile unei maşini îl liniştiră. În umbra portalului nu era nimeni. Închise foarte încet uşa şi coborî scările încercând să nu i se audă paşii. La ultimul palier se opri la auzul unei conversații. Brusc răsună o muzică, ca şi cum cineva ar fi deschis şi închis o uşă, şi apoi un râs de femeie. Nemişcat în întuneric, Biralbo aşteptă ca liniştea să fie din nou deplină pentru a-şi continua coborârea. Cu o uşurare plină de nelinişte se îndreptă spre dunga de lumină care venea din stradă, palidă şi rece ca a lunii. O umbră se înălță dintr-o dată în bătaia ei. Într-o clipă lumina murdară din vestibul îl zăpăci pe Biralbo: văzu înaintea sa, atât de aproape încât l-ar fi putut atinge, chipul întunecat şi zâmbitor al unui bărbat, văzu nişte ochi de bou şi o mână foarte mare care i se întindea cu o încetineală ciudată, auzi ca din depărtări o voce care-i pronunța numele, „dragul meu Bigalbo” şi, când împinse acel chip cu o violență care-i surprinse până şi pe el şi o rupse la fugă spre stradă, văzu ca într-o străfulgerare o coamă blondă şi o mână care ținea un pistol.

Îl durea umărul: îşi aminti sunetul greu al unui corp care se prăbuşea şi o înjurătură obscenă în franceză. Alerga căutând străduțele cartierului

vechi: vântul sărat şi rece al mării îi izbi faţa şi-şi dădu seama că nu ştia unde se află. Îşi auzea paşii sunând pe asfaltul ud: ecoul îi înapoia în străzile pustii, sau poate erau paşii omului care-l urmărea. Cu o neobişnuită claritate îi apăru înaintea ochilor imaginea chipului Lucreţiei. Simţea că se sufocă şi continua să fugă, traversă o piaţă luminată în care se aflau un palat şi un ceas, îi ajunse în nări mirosul de pământ umed şi de ferigi al coastei muntelui Urgull, simţi că era invulnerabil şi că dacă nu se oprea din fugă avea să-şi piardă cunoştinţa, trecu pe lângă o verandă din care străbătea o lumină roşie şi o femeie care fuma rămase privindu-l nemişcată. Ca şi cum ar fi ieşit din adâncurile unui puţ, se sprijini de un perete, cu gura larg deschisă şi cu ochii închişi, simţind cu spatele frigul pietrei netede. Deschise ochii: îl orbea ploaia, avea părul ud leoarcă. Era chiar lângă biserica Santa Maria del Mar. Nu văzu pe nimeni pe străzile care se deschideau în faţa ei. Deasupra capului său, mai sus decât clopotniţele şi acoperişurile, în ceaţa galbenă şi cenuşie din care cobora liniştită ploaia, băteau din aripi pescăruşi nevăzuţi. În capătul străzilor întunecoase străluceau clădirile înalte de pe bulevardele iluminate parcă de reflectoare nocturne. Biralbo tremura de oboseală şi de frig şi ieşi din întuneric, mergând foarte aproape de pereţi, de obloanele barurilor închise. Din când în când întorcea capul: era ca şi cum în acea noapte numai el s-ar fi preumblat printr-un oraş părăsit.

Hanul *Cubana* era aproape tot atât de scârbos pe cât o promitea numele său. Holurile lui

miroseau a cearşafuri uşor transpirate şi a pereți cu igrasie, a aer închis din dulapuri. În spatele tejghelei de la recepție un cocoşat pedala pe o bicicletă statică, îşi şterse fața de sudoare cu un prosop murdar, în timp ce îl studia cu o neîncredere lentă pe Biralbo.

— Domnişoara vă aşteaptă – zise. Camera douăzeci şi unu, în fundul culoarului.

Îşi puse ochelarii care-i măreau ochii şi arătă un colț neclar în penumbră. Biralbo observă un uşor tremurat al mâinilor sale umflate, aproape albastre.

— Ascultați – omul îl chemă când el intrase deja în hol. Să nu credeți că îngăduim întotdeauna astfel de lucruri.

În spatele uşilor încuiate se auzeau foşnete de corpuri şi sforăieli de beți. Irealitatea se făcuse iarăşi stăpână asupra lui Biralbo: când ciocăni la uşa camerei douăzeci şi unu se îndoi că, într-adevăr, avea să-i deschidă Lucreția. Lovi uşor de trei ori, ca şi cum ar fi fost un semnal convenient. La început nu s-a întâmplat nimic: se gândi că şi de data asta va împinge uşa şi nu va fi nimeni de partea cealaltă, că se rătăcise, că niciodată nu avea s-o mai găsească pe Lucreția.

Auzi scârțâitul unui pat, paşii unor picioare desculțe pe dale inegale: foarte aproape, cineva tuşea şi era tras un zăvor. Îl izbi iarăşi în nări mirosul de sudoare veche şi de pereți igrasioşi şi nu reuşi să lege această senzație cu încântarea de neînvins de a privi, după atâtea zile, ochii suri ai Lucreției. Cu părul lăsat liber, cu pantaloni de culoare închisă şi bluză viorie strânsă pe talie,

părea şi mai slabă şi mai înaltă. Închise uşa, sprijinindu-se de ea îl îmbrățişă îndelung pe Biralbo fără să lase din mână revolverul. Frica sau frigul o făceau să tremure de parcă ar fi răscolit-o dorința. Privind în jur sărăcia ruşinoasă a patului şi a noptierei pe care se afla lampa cu abajur brodat, Biralbo îşi aminti într-o străfulgerare de luciditate şi de milă de hotelurile de lux pe care ea le îndrăgise dintotdeauna. E o minciună, se gândi, nu suntem aici, Lucreția nu mă îmbrățişează, nu s-a întors.

— Te-au urmărit? Nici măcar chipul ei nu mai era cel de altădată: anii sau singurătatea îl chinuiseră, poate că nu mai era frumoasă, dar cui îi păsa. oricum nu lui Biralbo.

— Am ieşit în fugă. N-au putut să mă prindă.

— Dă-mi o țigară. N-am mai fumat de când m-am închis aici.

— Spune-mi de ce te urmăreşte Toussaints Morton.

— L-ai văzut?

— L-am trântit la pământ dintr-o lovitură. Dar chiar mai înainte simțeam parfumul secretarei lui.

— *Poison.* Nu foloseşte niciodată altul. I-l cumpără el.

Lucreția se lungise pe pat, tremura încă, trăgând în piept cu lăcomie fumul de la țigară. Pe picioarele ei desculțe, Biralbo remarcă cu nesfârşită duioşie urmele roşietice de la tocurile pe care ea nu era obişnuită să le poarte. Aplecându-se o sărută uşor pe obraji. Fugise, la fel ca şi el, avea părul ud şi mâinile înghețate.

Vorbi foarte rar, cu ochii închişi, strângând din

buze din când în când pentru ca Biralbo să nu audă zgomotul sec al dinților când un fior prelung îi făcea să se lovească unii de alții. Atunci apuca mâna lui Biralbo şi o lipea de pieptul ei, înfigându-i palidele sale unghii la încheieturi, ca şi cum s-ar fi temut că el avea să plece sau că, dacă-i dădea drumul, ea s-ar cufunda în teamă. Când tremura îşi pierdea şirul cuvintelor, care erau şterse de o exaltare foarte asemănătoare febrei, se ridica în mijlocul patului, rămânea nemişcată în vreme ce el îi aşeza o țigară între buze, care nu mai erau trandafirii, ca în alte vremuri, ci aspre şi reduse la o linie dublă de încăpățânare şi singurătate ce se risipea uneori în forma vechiului ei surâs, cel pe care Biralbo aproape că-l uitase, pentru că aşa îi zâmbea Lucreția când era pe punctul să o sărute, cu atâția ani în urmă. Se gândi că acest surâs nu-i era destinat lui, că era ca acele gesturi infantile pe care le repetăm în vise.

Pentru întâia oară vorbi despre viața ei la Berlin: despre frig, despre nesiguranță, despre camerele închiriate de Malcolm, mai mizerabile chiar decât cele ale Hanului *Cubana,* care, dintr-o pricină oarecare pe care ea nu o află niciodată, pierduse protecția foştilor lui şefi şi slujba la acea îndoielnică revistă de artă pe care nimeni nu reuşise s-o vadă vreodată, îi spuse că, după mai multe luni în care se văzuse obligată să îngrijească de copii şi să facă curățenie în diverse birouri şi case de nemți cu nume imposibile, Malcolm s-a întors într-o zi cu ceva bani, zâmbind mult, duhnind a băutură, anunțând-o că în foarte scurtă vreme seria ghinioanelor lui va lua sfârşit: o

săptămână sau două după aceea s-au mutat în alt apartament şi şi-au făcut apariția Toussaints Morton şi secretara lui, Daphne.

— Îți jur că habar n-am din ce trăiam – zise Lucreția –, dar nici nu-mi păsa. Măcar nu mai vedeam gândaci fugind prin chiuveta de la bucătărie când aprindeam lumina. Era ca şi cum Malcolm şi Toussaints s-ar fi ştiut dintotdeauna, glumeau tot timpul, râdeau în hohote, se încuiau cu secretara ca să vorbească de afaceri, ziceau ei. plecau în călătorie şi trecea o săptămână până să se întoarcă şi, când veneau, Malcolm îmi arăta un teanc de dolari sau de franci elvețieni şi-mi zicea: „Ți-am promis eu, Lucreția, ți-am promis că bărbatul tău o să fie cineva...”. Dintr-o data Toussaints şi Daphne au dispărut, Malcolm a devenit foarte nervos, a trebuit să părăsim apartamentul şi ne-am dus în nordul Italiei, la Milano, ca să schimbăm aerul, zicea el.

— Îl căuta poliția?

— Ne-am întors în camerele cu gândaci. Malcolm îşi petrecea ziua întreagă trântit pe pat şi-l blestema pe Toussaints Morton, jura că o să-l țină minte când o să dea de el. Într-o zi a primit o scrisoare la post-restant. A venit acasă cu o sticlă de şampanie şi mi-a spus că mergem înapoi la Berlin. Asta s-a întâmplat în octombrie, anul trecut. Toussaints Morton era iar cel mai bun prieten al lui, nici nu-şi mai amintea de toate înjurăturile pe care se gândise să i le spună. Din nou scotea teancuri de bancnote din buzunarul pantalonilor, nu-i plăceau cecurile şi nici conturile la bancă, înainte să se culce îşi număra banii şi-i

lăsa apoi în sertarul de la noptieră, punând deasupra un revolver...

Lucreția se întrerupse; preț de câteva minute Biralbo ascultă doar zgomotul neregulat al răsuflării ei, simțindu-i dintr-o dată pieptul cutremurându-se sub mâna lui întinsă. Muşcându-şi buzele, Lucreția încerca să-şi domolească un fior tot atât de puternic precum convulsiile febrei. Întoarse privirea spre noptieră, spre revolverul care strălucea sub lumina slabă a veiozei. Apoi îl privi pe Biralbo cu acea expresie de înstrăinare şi recunoştință cu care se uită un bolnav la cel care a venit să-i facă o vizită.

— Aproape în fiecare zi Toussaints şi Daphne veneau să ia masa cu noi. Aduceau vinuri foarte scumpe, caviar, fals, presupun, somon afumat, lucruri din astea. Toussaints îşi înnoda şervetul la gât şi propunea mereu să închinăm, zicea că toți pariu eram o familie mare... Duminicile, dacă era vreme frumoasă, ne duceam cu toții la iarbă verde, pe Malcolm şi pe Toussaints îi încânta să se scoale devreme, ca să pregătească proviziile, încărcau port-bagajul maşinii cu coşuri cu fețe de masă şi cu lăzi de băutură, dar mai înainte chiar de a ieşi din casă erau deja beți, Malcolm cel puțin, cred că celălalt nu se îmbăta niciodată, măcar că vorbea şi râdea atâta, păreau doar că se prefac a forma unul din acele cupluri foarte trainice, iar lui Daphne îi era totuna, zâmbea, îmi vorbea foarte puțin, mereu mă supraveghea, nu avea încredere în mine, dar se prefăcea, cu stilul acela al ei de a se face că priveşte la televizor şi că se plictiseşte grozav, câteodată chiar scotea andrelele şi un ghem de

lână şi începea să tricoteze... Ei stăteau deoparte, bând mereu, tăind lemne pentru foc, făcând glume care-i distrau grozav pe amândoi, povestind bancuri murdare foarte încet, ca să nu-i auzim. De Crăciun au venit şi ne-au spus că închiriaseră o cabană lângă un lac, într-o pădure, aveam să petrecem acolo Revelionul, în cadru intim, doar cu câțiva invitați, dar până la urmă n-a apărut decât unul singur, îi ziceau Portughezul, dar părea să fie belgian sau neamț, foarte înalt, cu tatuaje pe brațe, un bețiv care bea bere, când termina o cutie o îndoia între degete şi o arunca unde se nimerea. Îmi amintesc că în acea zi, treizeci şi unu dimineața, el se pusese pe băutură şi s-a apropiat de Daphne, eu cred că a pus mâna pe ea, şi atunci ea, care tricota, a luat o andrea şi i-a îndreptat-o spre gât, el a rămas nemişcat şi alb la față, apoi a plecat din cameră şi nu s-a mai uitat nici la Daphne şi nici la mine, ne-a mai privit doar mai târziu, noaptea, când Toussaints îl strangula pe aceeaşi canapea unde el se lungea ca să bea bere, îmi amintesc şi acum ce mari i s-au făcut ochii, şi fața vânătă şi albastră, şi mâinile... Malcolm îmi spusese că avea de gând să facă cu Portughezul cea mai grozavă afacere a vieții lor, vor câştiga atâția bani că după aceea oricare dintre noi se va putea retrage pe Riviera, ceva în legătură cu un tablou, toată dimineața se plimbaseră tustrei pe malul lacului, deşi ningea foarte tare, eu îi vedeam oprindu-se din loc în loc şi dând din mâini de parcă s-ar fi certat, apoi s-au încuiat în cealaltă cameră în vreme ce Daphne şi cu mine pregăteam de mâncare, strigau, dar eu nu înțelegeam ce

spuneau, pentru că Daphne a dat radioul mai tare. Au ieşit de acolo foarte târziu, mâncarea era de mult rece şi n-au spus nimic; erau toți trei foarte serioşi, Toussaints o privea din când în când pieziş pe Daphne, şi-i zâmbea, îi făcea semne, se uita la Malcolm fără să zică nimic, iar Portughezul între timp mânca cu mult zgomot şi nu vorbea cu nimeni, era doar în cămaşă, în ciuda frigului, după cum arăta trebuie să fi fost atlet sau aşa ceva mai înainte de-a se fi apucat de băutură, atunci i-am văzut tatuajele acelea pe brațe şi m-am gândit că o fi fost înrolat în legiunea străină în Indochina sau în Africa, pentru că avea pielea foarte înnegrită de soare. Afară ningea tare şi se însera deja, în încăpere era o linişte foarte ciudată, o tăcere de zăpadă, iar eu simțeam că avea să se petreacă ceva şi-mi ardeau obrajii, băusem mult vin, aşa că mi-am pus jacheta şi am ieşit afară, m-am plimbat un timp prin pădure, spre lac, dar mi s-a părut dintr-o dată că mă aflam foarte departe şi că aveam să mă pierd, mă scufundam în zăpadă fără să mai pot înainta şi picioarele îmi înghețaseră, era deja noapte, m-am întors la cabană luându-mă după lumina din fereastră, şi când m-am apropiat de ea am văzut ce făceau cu Portughezul, era chiar în fața mea, privindu-mă, de cealaltă parte a geamului, dar tăcerea făcea ca totul să pară foarte îndepărtat sau că ar fi închipuire, unul din acele jocuri care îi plăceau lui Toussaints, ca şi cum s-ar fi prefăcut că-l sugrumau, dar era adevărat, Portughezul avea fața albastră şi ochii lui mă priveau, Toussaints era în spatele lui, în picioare, aplecat deasupra umărului său, ca şi cum i-ar fi

spus ceva la ureche, şi Malcolm îi răsucea un braț la spate, cu cealaltă mână îi băga pistolul în coşul pieptului, vârându-l în cămaşa albă, şi Portughezului i se vedeau vinele de la gât şi îl strângeau cu ceva foarte subțire care strălucea, un fir de nilon, mi-am amintit că uneori îl văzusem în mâinile lui Toussaints, care se juca cu el răsucindu-şi-l pe degete, ca atunci când îşi curăță unghiile cu scobitoarea aceea atât de lungă... Daphne era şi ea acolo, dar cu spatele la mine, tot atât de liniştită ca atunci când tricota sau se uita la televizor, iar Portughezul dădea puțin din picioare, erau mai curând spasme, îmi aduc aminte că purta pantaloni *blue-jeans* şi cizme militare, dar eu nu auzeam loviturile sale în podeaua de lemn, şi zăpada mă orbea, atunci Toussaints şi Malcolm m-au văzut, eu nu m-am mişcat. Daphne s-a întors şi ea spre fereastră, şi ochii Portughezului încă se uitau fix la mine, dar deja nu mă mai vedeau, îi tremurau puțin picioarele, apoi au încetat să se mai mişte şi Malcolm i-a luat pistolul din piept, şi Portughezul tot mai mă privea...

N-a fugit: când Malcolm a ieşit s-o caute ea tremura, nemişcată, încremenită din pricina frigului. Îşi amintea ce s-a mai întâmplat pe urmă, ca şi cum ar fi văzut totul din spatele unui geam aburit. Malcolm o împinsese uşor înăuntrul cabinei, îi scosese jacheta udă, apoi ea era aşezată pe canapea şi avea în față un pahar cu brandy, iar Malcolm se îngrijea de ea cu mârşăvia plină de atenții a unui soț vinovat.

Impasibilă, se uita la ce făceau ei: Toussaints s-

a întors din garaj, curățându-şi zăpada de pe umeri, şi a adus o pânză groasă de sac şi o frânghie, a îngenunchiat lângă Portughez, vorbindu-i ca unui bolnav care nu şi-a revenit după anestezie, i-a îndreptat picioarele, în vreme ce Malcolm îl ridica de umeri, iar Daphne întindea sacul pe jos, chiar lângă picioarele Lucreției. Corpul era greu, scândurile duşumelei bubuiră când căzu peste ele, cu mâinile împreunate peste pântece, foarte noduroase, foarte tari, tatuajele pe brațe, fața întoarsă într-un chip ciudat, parcă contractată deasupra umărului stâng, ochii acum închişi pentru că Toussaints îi trecuse o mână peste pleoape, se învârteau în jurul mortului ca infirmierii cu mişcări bruşte şi eficace, îl înveliră în sac, Malcolm îi ridică capul pentru ca funia să vină peste gât şi apoi îl lăsă să cadă cu un zgomot sec, îi legară picioarele, mijlocul, încingând cu frânghia ceva ce nu mai era de-acum un corp, ci o povară, o formă neclară şi grea care-i făcu să gâfâie şi să blesteme când au ridicat-o, când au ieşit izbindu-se de uşi şi de colțurile mobilelor, precedați de Daphne, care-şi pusese cizmele de apă şi un impermeabil roz şi ținea sus, cu mâna dreaptă, o lampă cu carbid aprinsă, pentru că afară, pe poteca înspre lac, fulgii de zăpadă sclipeau fosforescent într-un întuneric de pivniță cu capacul pus. În el i-a văzut topindu-se Lucreția din pragul cabanei, simțindu-se tot atât de rătăcită şi de slăbită ca şi cum ar fi pierdut mult sânge, auzea voci înfundate în zăpadă, înjurăturile lui Toussaints, engleza pe nas şi gâfâită a lui Malcolm, aproape până şi zgomotul răsuflării lor,

iar apoi bufnituri, lovituri de topor, pentru că suprafața lacului era înghețată, în sfârşit un plescăit ca al unei pietre foarte mari care se scufunda în apă, apoi nimic, tăcerea, voci pe care vântul le risipea printre copaci.

În dimineața următoare s-au întors în oraş. Gheața se închisese din nou peste netezimea de nezdruncinat a lacului. Vreme de câteva zile Lucreția a fost ca şi moartă, într-un somn de narcotice. Malcolm avea grijă de ea, îi aducea cadouri, mari buchete de flori, îi vorbea în şoaptă, fără să-i pomenească niciodată de Toussaints Morton şi nici de Daphne, care dispăruseră din nou. O anunță că nu peste multă vreme aveau să se mute într-un apartament mai mare. Imediat ce a putut să se scoale, Lucreția a fugit: încă fugea şi acum, după aproape un an, nu era nici măcar în stare să-şi închipuie că vreodată fuga ei se va sfârşi.

— Şi între timp eu aici – zise Biralbo, înecat într-un sentiment de banalitate şi de vinovăție, el mergând la ore în fiecare dimineață, acceptând liniştit umilința, bănuiala eşecului, aşteptând ca un adolescent disprețuit scrisori care nu veneau, străin de Lucreția, necredincios, inutil în aşteptarea lui, în supuşenia durerii lor, în neştiința sa asupra adevăratei vieți şi asupra cruzimii. Se aplecă spre Lucreția, îi mângâie pomeții ascuțiți ai obrajilor, care ieşeau în lumină ca fața unei femei înecate, şi, în timp ce o făcea, simțea cu vârfurile degetelor o umezeală ca de lacrimi, şi apoi. când îi atingea bărbia, începutul uşor al unui tremurat care în scurtă vreme avea să

o înfioare toată ca unda unei pietre în apă. Fără să deschidă ochii, Lucreția îl trase spre ea, îmbrățișându-l, încleştându-şi mâinile pe mijlocul şi pe coapsele lui, înfigându-i în ceafă unghiile, moartă de groază şi de frig, ca în acea noapte în care răsuflarea ei aburise geamul ferestrei în spatele căreia, încet-încet, era sugrumat un om. „Mi-ai făcut o promisiune" spuse, cu fața ascunsă la pieptul lui Biralbo, ridicându-se pe coate pentru a-i prinde pântecul sub muchiile dure ale şoldurilor ei şi ajungând la gura lui, ca şi cum s-ar fi temut să nu-l piardă: „Du-mă la Lisabona".

Capitolul X

Conducea surescitat din cauza fricii şi a vitezei: nu mai simțea, ca-n alte dăți, abandonarea din taxiuri, nemişcarea din fața burbonului, pasiva senzație a unei călătorii într-un tren pierdut în noapte, viața inertă a ultimilor ani. Berbecul de atac al timpului, chiar el îl mânuia, ca atunci când cânta la pian, iar ceilalți interpreți şi toți cei care-l ascultau erau prăvăliți în viitor şi-n gol de îndrăzneala fanteziei lui şi de mişcarea disciplinată şi amețitoare cu care mâinile sale loveau clapele pianului, neîmblânzind muzica, nedomolindu-i vigoarea, lăsându-se cu totul în voia ei, asemeni unui călăreț ce dă frâu liber calului în vreme ce-i înfige pintenii în burtă. Conducea maşina lui Floro Bloom cu seninătatea celui care, în sfârşit, s-a regăsit în preaplinul ființei sale, în miezul cel mai profund al vieții lui, părăsind pentru totdeauna nălucirea memoriei şi a resemnării, trăindu-şi pe

deplin nemişcarea statornică şi caldă în vreme ce gonea cu o sută de kilometri la oră. Mulțumea fiecărei clipe care-i îndepărta de San Sebastian, de parcă distanța i-ar fi desprins de trecut, scăpându-i de vrăjile-i întunecate, doar pe el şi pe Lucreția, fugari dintr-o cetate blestemată, de-acum nevăzută în spatele colinelor şi al ceții, astfel încât niciunul din ei să nu poată cădea pradă ispitei de a întoarce ochii spre ea. Tremurânda limbă indicatoare de la bordul luminat al maşinii nici nu măsura viteza, ci neînfricarea inimii lui, ştergătoarele de parbriz îndepărtau metodic ploaia pentru a le arăta drumul spre Lisabona. Dacă ridica ochii spre oglinda retrovizoare, vedea fruntea Lucreției: se întorcea puțin pentru a o privi din profil atunci când ea îi aşeza între buze o țigară aprinsă, îi privea pe ascuns mâinile care mânuiau butoanele radioului, dând mai tare când se auzea unul din acele cântece care erau odinioară adevărate, pentru că găsiseră în maşina lui Floro – este posibil, de altfel, ca el să le fi lăsat acolo cu buna-ştiință – casete vechi, înregistrate la *Lady Bird,* din vremurile cele bune, pe când ei nici nu se cunoşteau, când Billy Swann şi Biralbo cântau împreună, iar ea s-a apropiat la sfârşit şi a spus că nu a mai auzit pe nimeni cântând la pian asemenea lui. Vreau să cred că au auzit şi caseta care a fost trasă în noaptea în care Malcolm m-a prezentat Lucreției şi că în zgomotul de fond al paharelor ciocnite şi al conversațiilor deasupra căruia s-a ridicat înalta trompetă a lui Billy Swann a rămas o urmă a vocii mele.

Ascultau muzica în vreme ce călătoreau spre

vest, pe şoseaua de pe coastă, lăsând mereu în dreapta lor țărmurile stâncoase şi marea, îşi recunoşteau imnurile secrete care-i legaseră în taină mai înainte chiar de a se fi cunoscut, fiindcă mai târziu, atunci când le ascultau împreună, li s-au părut semne distinctive ale simetriei propriilor vieți de până atunci, prezicătoare ale hazardului care le-a potrivit pe toate pentru ca ei să se întâlnească, până şi muzica unor şlagăre ale anilor '30: *Fly me to the moon,* îi spuse Lucreția, după ce automobilul lăsase în spate cele din urmă străzi din San Sebastian. „Du-mă în Lună, la Lisabona".

Pe la şase după-amiază, când se înnopta de-acum, se opriră lângă un motel aflat la o mică distanță de şosea: de aici nu se vedeau decât ferestrele iluminate în spatele copacilor. În timp ce încuia maşina, Biralbo auzi foarte aproape zgomotul lent al refluxului. Cu geanta de călătorie pe umăr şi cu mâinile în buzunarele unui lung palton în carouri, Lucreția îl aştepta deja în fața intrării luminate a hotelului. Din nou înțelesul de zi cu zi al timpului i se risipea lui Biralbo: îi era absolut trebuincios să afle un alt fel de a-l măsura atunci când era cu ea. Ultima noapte, întâlnirea lui cu Floro Bloom şi cu mine, toate cele ce i se întâmplaseră mai înainte ca Lucreția să-i telefoneze, toate aparțineau unui trecut îndepărtat. Conducea de cinci sau şase ore când se oprise la motel; şi toate acestea şi le amintea cu lipsa de consistență a de-abia câtorva minute, părându-i-se puțin probabil ca în chiar acea dimineață el să mai fi fost la San Sebastian, ca oraşul să mai existe încă, acolo departe, în

întuneric.

Încă existam. Îmi place să aşez faţă în faţă trecuturi simultane: poate că în acelaşi timp în care Biralbo cerea o cameră, eu îl întrebam pe Floro Bloom despre el. Încheindu-şi nasturii de la sutană mă privi cu blânda tristeţe a celui care n-a putut să stea în calea unui dezastru.

— Pe la opt dimineaţa a venit la mine acasă. Cine naiba o fi, mă întreb, mahmur cum eram. Mă scol mai-mai să cad, ies pe hol, blestemând în latineşte, în timp ce soneria de la uşă nu se mai astâmpăra cu ţârâitul, de parcă era unul din ceasurile alea deşteptătoare care nu te iartă. Deschid: Biralbo. Cu ochii cât cepele, ca un om nedormit, cu mutra aia de turc pe care o are când nu se rade. La-nceput nici nu pricepeam ce-mi zice, i-am spus: „Maestre, ai privegheat şi te-ai rugat toată noaptea, în vreme ce noi dormeam?” Când colo nici nu mă bagă-n seamă, n-avea timp de pierdut cu bancuri, m-a pus să-mi bag capul în apă rece şi nici măcar să-mi fac o cafea nu m-a lăsat. Voia să mă duc acasă la el. Mi-a arătat o hârtie: lista lucrurilor pe care trebuia să i le aduc. Actele, carnetul de cecuri, cămăşi curate, ce ştiu eu. Ah: şi un pachet de scrisori pe care le păstra în noptieră. Ghici de la cine. Mai făcea şi pe secretosul la ora aia, ca şi cum eu mai aveam chef de secrete: „Floro, nu mă întreba nimic, pentru că nu ţi-aş putea răspunde”. Ies în stradă, îl aud că mă strigă, vine în fugă: uitase să-mi dea cheile. Când m-am întors, m-a primit de parcă eram trimisul Ţarului. Băuse cam juma' de litru de cafea şi părea în stare să fumeze două ţigări deodată. A

devenit brusc foarte serios, zise că trebuia să-mi ceară o ultimă favoare. „De-aia şi sunt prietenii”, i-am zis eu, „ca să profiți cât poți de pe urma lor şi nici măcar să nu le spui nimic”. Voia să-i dau maşina mea. „Unde te duci?” Iar a făcut pe secretosul: „O să-ți spun. Cât de repede o să pot”. Îi dau cheile şi-i zic: „să-mi scrii”, dar nici nu m-a mai auzit, o întinsese deja.

Camera pe care le-au dat-o nu era prea mare. Era spațioasă şi nu prea primitoare sau potrivită, cu un lux făcut inutil de o uşoară senzație de adulter. În vreme ce se apropia de ea, Biralbo simțea cum îl părăsea fragila-i fericire, că-i era frică. Ca s-o învingă, se gândi: „Mi se întâmplă ceea ce am visat întotdeauna, sunt în hotel cu Lucreția şi nu va pleca peste o oră, mâine dimineață când mă scol, ea o să fie cu mine, mergem la Lisabona”. Închise uşa cu cheia, se întoarse spre ea şi o sărută, căutându-i mijlocul subțire pe sub țesătura paltonului. Era prea multă lumină, Lucreția nu lăsă aprinsă decât veioza de pe noptieră. Se purtau cu un soi de politețe, cu uşoară răceală, de parcă ar fi vrut să treacă peste faptul că pentru prima oară în trei ani aveau să se culce împreună.

Camuflat sub un fel de măsuță de toaletă foarte severă găsiră un frigider plin cu băutură. De parcă ar fi fost poftiți la o petrecere la care nu ştiau pe nimeni, se aşezară în pat fiecare la câte un capăt, fumând, cu paharele între genunchi. Orice mişcare a lor era ca o prevestire a ceva ce nu reuşea să se petreacă. Lucreția se rezemă de pernă, îşi privi paharul, razele aurii ale luminii în gheață, apoi îl

privi în tăcere pe Biralbo, iar în ochii ei, umbriți de oboseală şi neîncredere, el regăsi dogoarea din alte vremuri, nu şi nevinovăția, dar ce-i păsa, o prefera aşa, mai înțeleaptă, izbăvită de teamă, vulnerabilă, hipnotică precum statuia unei zeițe. Nimeni nu i-ar fi putut găsi, erau pierduți în lume, într-un hotel, în mijlocul nopții şi al furtunii care biciuia geamurile, acum el purta revolverul şi avea să ştie s-o apere. Se aplecă cu grijă spre ea, când o văzu sculându-se de parcă s-ar fi deşteptat dintr-o dată şi privind spre fereastră. Auziră motorul unei maşini, un zgomot de cauciucuri în pietrişul de pe drum.

— Nu se poate să ne fi urmărit, zise Biralbo. Asta nu-i şoseaua principală.

— M-au urmărit ei pe mine până la San Sebastian. Lucreția se uită pe fereastră. Era încă o maşină în fața intrării motelului, jos, între copaci.

— Aşteaptă-mă aici. Verificând piedica revolverului, Biralbo ieşi din încăpere. Nu-l speria pericolul: îl îngrijora că teama ar putea-o face pe Lucreția din nou străină.

În holul de la intrare un călător glumea cu recepționerul. Tăcură când apăru el, vorbeau fără îndoială despre femei. Punând revolverul în cutia de bord, conduse până la un restaurant din împrejurimi unde o firmă de neon anunța gustări la minut şi sandviciuri. La întoarcere, luminile unei stații de benzină i se părură demne de aducere-aminte, dotate cu acea calitate de simboluri pe care o au primele privelişti dintr-o țară necunoscută în care ai ajuns noaptea, stații răzlețe, oraşe întunecate cu obloanele trase.

Ascunse maşina între copaci şi auzi un scrâşnet lung de ferigi umede sub roți, apoi, în vreme ce se îndrepta spre motel, privi ferestrele luminate: în spatele uneia dintre ele, Lucreția aştepta. Vag, îşi aminti fără regrete de toate lucrurile pe care le părăsise: viața cea veche, colegiul, *Lady Bird,* care avea poate încă luminile aprinse.

Când intră în holul motelului, recepționerul îi spuse ceva în şoaptă călătorului şi amândoi îl priviră. Ceru cheia de la cameră. I se păru că acel călător era puțin beat. Recepționerul, un om slab şi foarte palid, îi zâmbi larg înmânându-i cheia şi-i dori noapte bună. Auzi un râs înăbuşit când se îndrepta spre ascensor. Era nelinişti şi nu îndrăznea să recunoască față de el însuşi că simțea nevoia unuia dintre acele zdrobitoare pahare de burbon pe care Floro Bloom le păstra pentru cei mai buni prieteni ai săi în cămara cea mai tainică de la *Lady Bird.* În vreme ce introducea cheia în uşa camerei se gândi: „Odată şi-odată am să-mi spun că în acest gest era ascunsă toată viața mea".

— Provizii pentru a face față unui lung asediu – spuse, arătându-i Lucreției punga cu sandviciuri. Încă n-o privise. Era aşezată pe pat, în sutien, învelitoarea o acoperea până în talie. Citea una din scrisorile pe care i le trimitea lui Biralbo de la Berlin. Plicuri goale şi foi scrise de mână erau risipite pe genunchii ei îndoiți sau pe noptieră. Le strânse pe toate şi sări sprintenă din pat ca să caute bere şi pahare de carton. O rufă subțire şi întunecată, strălucind ca mătasea, îi acoperea pubisul şi îi trimitea o linie subțire pe şolduri. De-

o parte şi de alta a feței îi flutura părul parfumat şi lins. Deschise două cutii cu bere şi spuma i se prelinse pe mâini. Găsi o tavă, puse pe ea paharele şi sandviciurile, nu părea să bage de seamă împietrirea şi dorința lui Biralbo. Bău o sorbitură de bere şi-i zâmbi cu buzele umede, dându-şi la o parte părul de pe față.

— Ce curios e să citeşti scrisorile astea după atâta timp.

— De ce-ai voit să le aduc?

— Ca să ştiu cum eram eu atunci.

— Dar în ele nu-mi povesteai niciodată adevărul.

— Acesta era singurul adevăr: cel pe care ți-l povesteam. Viața mea reală era o minciună. Mă salvam, scriindu-ți ție.

— Eu eram cel pe care-l salvai. Eu nu trăiam decât pentru a-ți aştepta scrisorile. Am încetat să mai exist atunci când n-au mai sosit.

— Iată ce viață am trăit – Lucreția îşi încrucişă brațele peste piept, de parcă i-ar fi fost frig sau s-ar fi îmbrățişat pe ea însăşi. Scriind scrisori sau aşteptându-le, trăind din cuvinte, atâta timp, atât de departe.

— Tu erai întotdeauna lângă mine, chiar dacă eu nu te gândeam. Mergeam pe stradă şi-ți povesteam ce vedeam, mă emoționam ascultând un cântec la radio şi mă gândeam: „Sigur că şi Lucreției i-ar plăcea dacă l-ar putea auzi”. Dar nu mai vreau să-mi amintesc de nimic. Acum suntem aici. În noaptea aceea la *Lady Bird* tu aveai dreptate: a-ți aminti este o minciună, noi nu mai repetăm ceea ce s-a petrecut în urmă cu trei ani.

— Mi-e frică. Lucreția luă o țigară şi aşteptă ca el să i-o aprindă. Poate că e prea târziu.

— Am supraviețuit peste toate. N-o să ne pierdem acum.

— Cine ştie dacă nu ne-am şi pierdut.

Cunoştea acea mişcare a colțurilor gurii, acea expresie de milă senină şi de renunțare pe care timpul o rafinase în privirea Lucreției. Dar sfârşi prin a înțelege că nu mai era, ca pe vremuri, un semn de trecătoare descurajare, ci o obişnuință definitivă a sufletului ei.

Involuntar, îndeplineau pas cu pas o comemorare: şi în noaptea aceea, ca în cea dintâi, mai greu de şters din conştiința lui Biralbo decât faptele sale prezente, Lucreția închise lumina mai înainte de a se furişa între cearşafuri. La fel ca atunci, el îşi termină în întuneric țigara şi paharul, se întinse lângă ea, dezbrăcându-se la nimereală, repezit şi neîndemânatic, cu o zadarnică voință de tainică pecetluire ce se prelungi în cele dintâi mângâieri. Altceva n-a ştiut niciodată să-şi amintească: gustul gurii ei, delicatul şi prelungul fulger al pulpelor Lucreției, leşinul de fericire şi dorință în care simți că se pierde când se împletiră cu ale sale.

Dar îmi spuse că o parte a conştiinței lui rămânea străină de febră, neatinsă de sărutări, trează de neîncredere şi singurătate, ca şi cum el însuşi, calm în umbra din încăpere, ar fi păstrat aprins jarul fără somn al țigării lui şi ar fi putut să se vadă îmbrățişând-o pe Lucreția şi şi-ar fi murmurat la ureche că nu era adevărat ceea ce se petrecea, că nu-şi recăpăta darurile unei împliniri

atâta vreme pierdute, ci voia doar să născocească şi să păstreze cu ochii închişi şi cu corpul orbeşte lipit de pulpele reci ale Lucreției copia imperfectă a unei nopți anume, irepetabile, imaginare şi cufundate în uitare.

Băgă de seamă duşmănia din sărutările amândurora, singurătatea dorinței lui, uşurarea pe care o datorau întunericului. Căuta în el apropierea puțin ostilă a celuilalt corp, nevrând să accepte încă ceea ce mâinile lui simțeau, încăpățânatul calm, acea grijă retractilă cu care se reneagă focul. Tot mai auzea acea voce care-l avertiza la ureche, se vedea iar în picioare într-un colț al camerei, iscoadă indiferentă care va fi observând în vreme ce fuma zgomotul fără rost al corpurilor, nelinişştea celor două umbre care respirau ca şi cum ar fi scormonit țărâna.

Pe urmă aprinse lumina şi căută țigările. Fără să-şi ridice capul de pe pernă, Lucreția îi ceru s-o stingă. Mai înainte de-a o face Biralbo îi privi strălucirea ochilor prin părul ciufulit. Cu acel aer de uşurătate pe care-l avea când mergea desculță, se duse la baie. Biralbo auzi ca pe o insultă zgomotul robinetelor şi al apei rotindu-se la gurile de scurgere. Ieşind de acolo, ea lăsă aprinsă acea lumină tot atât de palidă ca a unui frigider. O văzu cum vine goală şi uşor aplecată şi intră dârdâind şi cu bărbia tremurândă. Dar aceste semne de duioşie nu-l mai îmbărbătau pe Biralbo: era pentru totdeauna o alta, aşa fusese de când se întorsese, poate chiar cu mult înainte, când încă nici nu plecase, depărtarea nu era minciună, dar era îndrăzneala de a crede că cineva ar putea-o

învinge, prefăcătoria de a sta de vorbă şi de a aprinde ţigări ca şi cum n-ai şti că orice cuvânt de-acum e în zadar.

Biralbo nu-şi mai amintea pe urmă dacă a reuşit sau nu să adoarmă. Ştia doar că multe ore-n şir a continuat să o îmbrăţişeze în penumbra luminată pieziş de becul din baie şi că în nicio clipă dorinţa lui nu s-a domolit. Uneori Lucreţia îl mângâia în somn şi surâdea spunând lucruri pe care el nu a putut să le înţeleagă. A avut un coşmar, s-a trezit tremurând şi el a trebuit s-o prindă de mâinile care-i căutau faţa pentru a-şi înfige unghiile în ea. Lucreţia aprinse lumina, ca şi cum ar fi vrut să fie sigură că se deşteptase. Căldura prea mare sporea lipsa de somn. Biralbo se risipi din nou în apropierea tulbure a viselor: vedea încă încăperea, fereastra, mobilele, chiar şi hainele lui pe jos, dar era în San Sebastian sau n-o avea alături pe Lucreţia, sau era o altă femeie cea pe care o ţinea atât de strâns în braţe.

A ştiut că adormise atunci când a tresărit, simţind cu certitudine că cineva se mişca prin cameră: o femeie, cu spatele, îmbrăcată cu un straniu halat roşu – Lucreţia. Preferă ca ea să-l creadă încă adormit. O văzu deschizând cu grijă frigiderul şi turnându-şi un pahar, închise ochii când ea se aplecă deasupra noptierei ca să ia o ţigară. Flacăra brichetei îi luminã faţa. Se aşeză lângă fereastră ca şi cum s-ar fi pregătit să aştepte ivirea zorilor. Lăsă paharul jos şi-şi aplecă faţa: părea că vrea să vadă ceva dincolo de geam.

— Nu ştii să te prefaci – zise când el se apropie de ea. Mi-am dat seama că nu dormeai.

— Nici tu nu ştii.

— Ai fi preferat altfel?

— Mi-am dat seama imediat. Prima oară când te-am atins. Dar n-am vrut să fiu sigur.

— Mi se părea că nu eram singuri. Când am stins lumina totul s-a umplut de chipuri, ale oamenilor care vor fi dormit aici în alte nopți, al tău, nu cel de azi, ci de acum trei ani, al lui Malcolm când se lăsa peste mine şi eu nu voiam.

— Aşa că Malcolm tot ne mai urmăreşte.

— Îl simțeam parcă foarte aproape de noi, în camera de-alături, ascultând. L-am şi visat.

— Voiai să mă zgârii pe față.

— M-a salvat faptul că te-am recunoscut. N-am mai visat lucruri din astea.

— Dar te-ai trezit din nou.

— Tu nu ştii că eu nu dorm aproape deloc. La Geneva, când făceam rost de ceva bani cumpăram Valium şi tutun, mâncam doar din ce-mi rămânea.

— Nu mi-ai spus că ai fost la Geneva.

— Trei luni, când am plecat de la Berlin. Muream de foame. Dar acolo nici câinii nu suferă de foame. Să nu ai bani la Geneva e mai rău decât să fii un câine sau un gândac. I-am văzut cu sutele, peste tot, chiar şi pe noptierele acelor hoteluri de negri. Îți scriam şi apoi aruncam scrisorile. Mă priveam în oglindă şi mă întrebam ce ai gândi tu dacă m-ai putea vedea. Tu nu cunoşti fața pe care ți-o vezi în oglindă când trebuie să te culci fără să fi mâncat. Mi-era teamă că o să mor în una din camerele alea sau în mijlocul străzii şi că o să mă îngroape fără măcar să ştie cine eram.

— Acolo l-ai cunoscut pe bărbatul din

fotografie?

— Nu ştiu de cine-mi vorbeşti

— Ba ştii. Cel care te îmbrățişează în pădure.

— Încă nu te-am iertat că mi-ai controlat geanta.

— Ştiu, ştiu; aşa făcea şi Malcolm. Cine era?

— Eşti gelos?

— Da. Te culcai cu el?

— Avea un centru de fotocopiat. Mi-a dat de lucru. Aproape că am leşinat la uşa lui.

— Te culcai cu el.

— Dar ce importanță are?

— Pentru mine are importanță. Cu el nu vedeai fețe în întuneric.

— Nu pricepi nimic. Eu eram singură. Fugeam. Mă căutau ca să mă omoare. În el era bunătate, ceva ce nici tu nici eu nu avem. A fost amabil şi generos şi niciodată nu mi-a pus întrebări, nici când ți-a văzut fotografia în portofelul meu, acea tăietură din ziar pe care mi-ai trimis-o. N-a întrebat nimic nici atunci când i-am cerut să-mi plătească spitalul. A făcut-o ca şi cum ar fi crezut că el era de vină.

Lucreția aştepta în tăcere o întrebare pe care Biralbo n-o puse. Avea gura uscată şi-l dureau plămânii, dar continua să fumeze cu o îndârjire străină cu totul de plăcere. Se lumina de ziuă de cealaltă parte a copacilor, pe un cer neted şi cenuşiu, pe care încă dăinuia noaptea, brăzdată de fâşii de purpură zdrențuită. Trecuseră ore de când nu mai ascultau marea. Peste foarte scurtă vreme întâia lumină avea să ridice negura dintre copaci. În picioare, în fața ferestrei, Lucreția continuă să

vorbească fără să-l privească pe Biralbo. Poate nu pentru ca el să ştie sau să-i fie milă de ea, ci pentru ca şi el să-şi primească partea lui de pedeapsă, dreapta măsură de ticăloşie şi de ruşine.

— …în acea noapte la cabană. Nu ți-am povestit totul. Mi-au dat somnifere şi coniac, cădeam din picioare când Malcolm m-a dus în pat. Îl priveam şi vedeam pe umerii lui capul Portughezului cu ochii deschişi şi limba vânătă care-i ieşea din gură. M-a dezbrăcat ca pe un copil adormit, apoi au intrat Toussaints şi Daphne, surâzând, ştii cum, ca acei părinți care vin să spună noapte-bună. Sau poate că asta s-a întâmplat mai înainte. Toussaints vorbea întruna, apropiindu-se mereu, îi simțeam răsuflarea. Mi-a zis: „Dacă fetița bună nu tace, tata Toussaints taie limba”. Mi-a spus-o în spaniolă şi mi s-a părut foarte curios, eu, de luni de zile, vorbeam şi chiar visam în germană sau în engleză. Chiar şi tu îmi vorbeai în germană când te visam. Apoi au plecat. Am rămas singură cu Malcolm, îl vedeam mişcându-se prin cameră, dar eram adormită, s-a dezbrăcat şi eu mi-am dat seama ce avea de gând, dar nu puteam să fac nimic, era ca atunci când te urmăreşte cineva în vis şi nu poți să fugi. Era greu şi se mişca peste mine, gemea, cu ochii închişi, îmi muşca gura şi gâtul şi iarăşi se mişca şi eu nu mai doream decât ca totul să se termine cât mai repede ca să pot dormi. Malcolm gemea de parcă era pe moarte, cu gura deschisă, şi mi-a murdărit fața cu salivă. Nu se mai mişca, dar era greu ca un mort, atunci am înțeles ce înseamnă asta: era greu ca Portughezul

când îl duceau de cap şi de picioare şi l-au ridicat în pânza aia de sac. Pe urmă, la Geneva, a început să-mi fie rău şi-mi venea să vărs când mă sculam, dar nu de foame, şi mi-am amintit de Malcolm şi de acea noapte. De salivă. De felul cum gemea cu gura lipită de a mea.

Se luminase de ziuă. Biralbo se îmbrăcă şi spuse că se duce să facă rost de două ceşti cu cafea. Când se întoarse cu ele, Lucreția încă se uita pe fereastră, dar acum lumina îi subția trăsăturile şi îi făcea şi mai palidă pielea în contrast cu mătasea roşie în care se înfăşurase, un veşmânt foarte larg, strâns pe talie, cu un vag aer chinezesc sau medieval. Se gândi cu remuşcare şi ciudă că i-l făcuse cadou bărbatul din fotografie. Când Lucreția se aşeză pe pat ca să-şi bea cafeaua, genunchii şi pulpele îi ieşiră din pânza roşie. Niciodată nu o dorise aşa de mult. Îşi dădu seama că trebuia să plece de unul singur că trebuia să i-o spună înainte să i-o ceară ea.

— Am să te duc la Lisabona – zise. Nu voi pune nicio întrebare. Sunt îndrăgostit de tine.

— Ai să te întorci la San Sebastian. Ai să-i dai maşina înapoi lui Floro Bloom. Spune-i că nu l-am uitat.

— Nu-mi pasă de nimeni în afară de tine. N-am să-ți cer nimic, nici măcar să fii iubita mea.

— Du-te cu Billy Swann, ia un avion chiar mâine. Vei fi cel mai bun pianist negru din lume.

— Asta nu va mai însemna nimic dacă tu nu eşti cu mine. Voi face tot ce vrei. Te voi face să te îndrăgosteşti iar de mine.

— Tu nu înțelegi că eu aş da orice pentru ca

asta să se întâmple. Dar singurul lucru pe care eu îl doresc într-adevăr este să mor. Mereu, acum, aici chiar.

Niciodată, nici chiar atunci când se cunoscuseră, nu întrezărise Biralbo în ochii ei atâta duioşie: se gândi cu durere şi mândrie şi disperare că n-o va mai întâlni niciodată în ochii nimănui. Lucreția îl sărută, întredeschizând buzele şi se îndepărtă. Lăsă halatul de mătase roşie să alunece pe jos şi intră goală în baie.

Biralbo se apropie de uşa închisă. Cu mâna nemişcată pe mâner ascultă susurul apei. Apoi îşi puse haina, şi după o clipă de îndoială, destrămată de amintirea zâmbetului lui Toussaints Morton, îşi luă cheile şi revolverul. Portofelul era mult prea voluminos: îşi aminti că înainte să plece din San Sebastian îşi scosese toți banii din bancă. Puse deoparte câteva bilete şi lăsă restul pe noptieră, între paginile unei cărți. Se întoarse după ce deschisese încet uşa: uitase să ia scrisorile Lucreției. Un soare orizontal şi galben strălucea în geamurile din hol. Simți mirosul de pământ jilav şi de tufe de ferigi în timp ce se îndrepta spre automobil. Doar când îl porni şi acceptă că pleca, într-adevăr, înțelese ultimele cuvinte pe care i le spusese Lucreția şi seninătatea cu care le pronunțase: acum şi el îşi dorea să moară în acel fel pasionat, răzbunător şi rece în care cineva îşi doreşte ceea ce este doar al lui, ceea ce ştie că a meritat dintotdeauna.

Capitolul XI

Fix la douăsprezece noaptea se domoleau luminile şi rumoarea discuțiilor în *Metropolitan* iar o lumină roşie şi albastră încercuia locul unde aveau să cânte interpreții. Cu un aer liniştit de veterani siguri de eficacitatea lor, precum gangsterii care se pregătesc să îndeplinească o crimă la ora stabilită, membrii lui *Giacomo Dolphin Trio,* cu coatele sprijinite de un colț al barului de care doar chelnerița blondă sau eu ne apropiam, îşi terminau paharele şi țigările şi schimbau semne între ei. Contrabasistul se mişca solemn ca o subretă neagră. Zâmbind fără grabă şi fără chef, se aşeza comod pe un taburet şi-şi sprijinea de umărul stâng gâtul contrabasului, examinându-şi spectatorii de parcă n-ar fi avut cunoştință de nicio altă virtute afară de condescendență. Buby, bateristul, se aşează în fața tobelor, iscusit şi tainic ca un luptător somnambul, ştergându-le în cercuri cu perii speciale, fără a le lovi încă, prefăcându-se că ar cânta. Niciodată nu bea alcool. Avea la îndemână întotdeauna un suc de portocale. „Buby este un puritan", îmi spuse Biralbo, „nu consumă decât heroină". Cât despre el, Biralbo, era ultimul care părăsea barul şi paharul de whisky. Cu părul cârlionțat, cu ochelarii negri, cu umerii lăsați şi mâinile bălăngănindu-se ca ale unui pistolar, se îndrepta fără grabă spre pian, fără să se uite la nimeni şi, cu un gest brusc, îmbrățişa claviatura întreagă, întinzându-şi degetele în acelaşi timp în care se aşeza în fața ei. Se făcea linişte: eu îl auzeam trosnindu-şi ritmic degetele şi lovind în podea cu piciorul şi fără anunțuri prealabile, iar muzica începea, ca şi cum, de fapt, ar fi sunat deja

de multă vreme şi doar atunci ne-ar fi fost îngăduit s-o ascultăm, fără preludiu, fără emfază, fără început şi fără sfârşit, aşa cum se ascultă dintr-o dată ploaia când ieşi în stradă sau când deschizi geamul într-o noapte de iarnă.

Mai presus de toate mă fascina încremenirea din privirile lor şi viteza mâinilor, a fiecărei părți din trupurile lor unde se putea manifesta vizibil ritmul; capetele, umerii, călcâiele, totul în ei trei se mişca cu acel instinct al simultaneității cu care se mişcă în bătaia lor bronhiile şi aripioarele peştilor în spațiul închis al unui acvariu. Păreau că nu mai executau muzica, ci că erau blând posedați şi străbătuți de ea, că o împingeau spre urechile şi spre inimile noastre prin undele aerului cu senina nepăsare a unei înțelepciuni pe care nici măcar ei nu o dominau, ci bătea, nesfârşită şi obiectivă, în muzică, precum viața în puls sau frica şi dorința în întuneric. Deasupra pianului, lângă paharul de whisky, Biralbo avea o hârtie oarecare pe care-şi notase în ultima clipă titlurile cântecelor pe care urmau să le cânte. Cu timpul am ajuns să le recunosc, să aştept liniştita furie cu care îşi risipeau melodia pentru a se întoarce mai pe urmă la ea, ca râul în matcă după o revărsare, şi pe măsură ce le ascultam, căpătăm de la fiecare dintre ele lămurirea propriei mele vieți, şi chiar a aducerii mele aminte, a tot ce nu aveam să am niciodată şi pe care le recunoşteam în muzica tot atât de precis ca liniile feței mele într-o oglindă.

Ei înălțau cântând splendori de arhitectură translucide care se prăbuşeau la urmă, doborâte ca praful de sticlă, sau aşezau lungi spații de

seninătate ce se învecinau cu liniştea pură şi se frământau pe negândite până ce răneau auzul şi-l încolăceau într-un bine-gândit labirint de cruzime şi stridență. Surâzând, cu ochii pe jumătate închişi, ca şi cum s-ar fi jucat de-a nevinovăția, se întorceau mai apoi la o linişte ca de vorbe susurate. Mereu era o clipă de uluire şi tăcere înainte să înceapă aplauzele.

Privindu-l pe Biralbo, impenetrabil şi singur, cinic, fericit în spatele ochelarilor fumurii, observând de la barul *Metropolitanului* eleganța impasibilă şi cosmopolită a gesturilor lui, mă întrebam dacă acele cântece vor mai fi făcând aluzie la Lucreția: *Burma, Fly me to the moon, Just one of those things, Alabama song, Lisabona.* Credeam că-mi e de ajuns să le repet numele ca să-mi fie totul clar. De-aceea mi-a trebuit atâta timp până să înțeleg ceea ce el îmi spusese într-o noapte: că autobiografia este cea mai murdară perversiune pe care o poate avea un interpret în timp ce cântă. Aşa încât trebuia mereu să-mi aduc aminte că el nu se mai numea Santiago Biralbo, ci Giacomo Dolphin, între altele pentru că-mi atrăsese atenția să-i spun mereu aşa când erau alții de față. Nu, aceasta nu era doar o subtilitate, în a evita cine ştie ce verificări ale poliției: de mai bine de un an acesta era singurul şi adevăratul său nume, semn că sfărâmase, cu o disciplină plină de curaj, vraja cea rea a trecutului.

De la San Sebastian la Madrid, biografia lui era o pagină albă brăzdată de numele unui singur oraş. Lisabona, de datele şi locurile unde fuseseră înregistrate câteva discuri. Fără să-şi ia rămas

bun de la Floro Bloom şi nici de la mine – nu mi-a spus că pleca în ultima noapte în care am băut împreună la *Lady Bird* – a dispărut din San Sebastian cu fermitatea şi prudența celui care pleacă pentru totdeauna. Vreme de aproape un an a stat la Copenhaga. Primul său disc cu Billy Swann acolo a fost înregistrat: pe el nu figurau nici *Burma,* nici *Lisabona.* După călătorii ocazionale prin Germania şi Suedia, cvartetul lui Billy Swann, incluzându-l pe cel care încă nu se numea Giacomo Dolphin, a cântat într-o serie de localuri din New York, până spre jumătatea lui 1984. Judecând după anunțurile dintr-o revistă pe care am găsit-o între hârtiile lui Biralbo, în vara acelui an, trio-ul lui Giacomo Dolphin – dar acest nume încă nu era înscris în paşaportul său – a cântat cu regularitate în mai multe cluburi din Quebec. (Citind toate astea, mi-am amintit de Floro Bloom şi de veverițele care veneau să-i mănânce din palmă şi m-a copleşit un sentiment statornic de recunoştință şi de surghiun.) În septembrie 1984 Billy Swann n-a participat la un anume festival din Italia pentru că fusese internat într-o clinică franceză. Două luni mai târziu, altă revistă dezmințea ştirea că ar fi murit, aducând drept dovadă participarea lui într-un viitor apropiat la un concert organizat la Lisabona. Nu era prevăzut ca Santiago Biralbo să cânte cu el. Nici nu a făcut-o: pianistul care l-a acompaniat pe Billy Swann în noaptea de 12 decembrie într-un teatru din Lisabona era, după cum scriau ziarele, un muzician de origine irlandeză sau italiană care se numea Giacomo Dolphin.

În primele zile ale acelui decembrie el se afla la Paris, fără să facă nimic, fără să se plimbe măcar prin oraş, care-l plictisea de altfel, citind romane polițiste în camera hotelului, bând până la ore foarte târzii în cluburi pline cu fum şi fără să vorbească cu nimeni, pentru că-i fusese întotdeauna lene să vorbească franțuzeşte, îmi zicea că îl obosea imediat, precum băutul unor lichioruri foarte dulci. Se afla la Paris aşa cum s-ar fi putut afla în orice altă parte, singur, aşteptând, nesigur, un contract care nu-i mai sosea, dar nici de asta nu-i păsa, chiar îi convenea să mai întârzie câteva săptămâni până să-l sune, aşa încât atunci când a țârâit telefonul a fost de parcă ar fi auzit un nedorit ceas deşteptător. Era unul dintre cântăreții lui Billy Swann, Oscar, contrabasistul, chiar cel care avea să cânte mai târziu cu el la *Metropolitan.* Telefona de la Lisabona şi vocea lui suna ca de la mare distanță, lui Biralbo îi trebui ceva vreme până să priceapă ce îi spunea, că Billy Swann era foarte bolnav, că medicii se temeau că va muri. Se apucase iar de băutură în ultima vreme, zise Oscar, bea până nu mai ştia de el şi bea din nou când se trezea dintr-o beție. Într-o zi se prăbuşise chiar lângă tejgheaua unui bar şi au trebuit să-l ducă cu o ambulanță la una din clinicile acelea pentru nebuni şi bețivi, un vechi sanatoriu, în afara Lisabonei, un loc care părea un castel agățat de o costişă de deal împădurit. Fără să-şi fi recăpătat complet cunoştința, îl striga pe Biralbo sau îi vorbea de parcă ar fi fost aşezat pe marginea patului său, întreba de el, cerea să-l cheme, să nu-i spună nimic, să vină cât mai repede ca să cânte

cu el. „Dar este mai probabil că nu va mai cânta niciodată”, zise Oscar. Biralbo îşi notă adresa sanatoriului, închise telefonul, îşi puse într-o geantă hainele curate, paşaportul, romanele polițiste, bagajele sale de pribeag. Avea să călătorească la Lisabona, dar încă nu asocia numele acelui oraş, unde poate că Billy Swann avea să moară, cu titlul unui cântec pe care-l compusese chiar el, şi nici măcar cu un loc îndelung oprit amintirii sale. Doar după câteva ore în sala de aşteptare a aeroportului, când văzu scris *Lisabona* cu literele luminoase pe tabloul pe care se anunțau zborurile, îşi aminti ce însemnase acest cuvânt pentru el, cu atâta vreme în urmă, într-o altă viață, şi înțelese că toate oraşele în care trăise de când plecase din San Sebastian erau episoadele dilatate ale unei călătorii pe care de-abia acum o va încheia: atâta vreme de aşteptare şi de fugă, iar acum, la capătul a două ore, avea să ajungă la Lisabona.

Capitolul XII

Îşi imaginase un oraş tot atât de învăluit în ceață ca San Sebastian sau Paris. Îl surprinse transparența aerului, precizia rozului şi a ocrului pe fațadele caselor, aceeaşi culoare roşcată la toate acoperişurile, nemişcătoarea lumină aurie care domnea peste colinele oraşului având splendoarea unei ploi proaspete. De la fereastra camerei sale, într-un hotel cu coridoare întunecoase unde toată lumea vorbea în şoaptă, se vedea o piață cu balcoane toate la fel şi profilul statuii unui rege

călare care arăta cu emfază spre sud. Îşi dădu seama că, dacă i se vorbea cu repeziciune, portugheza îi era tot atât de indescifrabilă ca şi suedeza. În acelaşi timp, însă, că celorlalți le era foarte uşor să-l înțeleagă pe el: îi spuseseră că locul unde vroia să meargă era foarte aproape de Lisabona. Într-o gară mare şi veche se sui într-un tren care intră pe dată într-un tunel foarte lung: când ieşi de acolo se însera deja. Văzu cartiere cu clădiri înalte în care începeau să se aprindă luminile şi gări aproape pustii, în care oameni cu pielea măslinie se uitau la tren de parcă ar fi stat multă vreme să-l aştepte, dar care, pe urmă, nu se mai urcau în el. Câteodată trecea chiar pe lângă geamul lui rafala de lumină a altor trenuri care mergeau spre Lisabona. Îmbătat de singurătate şi tăcere privea chipuri necunoscute şi locuri neştiute, ca şi cum ar fi contemplat acele flăcărui galbene care apar în întuneric atunci când închidem ochii. Dacă-i închidea pe-ai săi, el nici nu mai era la Lisabona: călătorea cu metroul prin subteranele Parisului, sau cu unul dintre acele trenuri care străbat pădurile întunecoase de mesteceni de prin nordul Europei.

După fiecare stație trenul rămânea tot mai gol. Când rămase singur în vagon, Biralbo se temu că se rătăcise. Simțea aceeaşi descurajare şi neîncredere pe care le simte cel ce călătoreşte cu metroul la ora cea mai târzie a nopții şi nici nu aude, nici nu vede pe nimeni şi se teme că trenul acesta nu merge acolo unde se anunțase sau că e goală cabina conductorului. În sfârşit coborî într-o gară murdară cu pereții acoperiți cu plăci de

faianță. O femeie care se preumbla pe peron bălăngănind o lampă de semnalizare – lui Biralbo îi trecu prin minte că semăna cu acele lămpi mari submarine pe care le purtau, cu un secol în urmă, scafandrii – îi explică cum să ajungă la sanatoriu. Era o noapte umedă şi fără lună şi, ieşind din gară, Biralbo simți mirosul puternic de pământ jilav şi de scoarță de pin. Exact la fel mirosea la San Sebastian, în unele nopți de iarnă, în hățişurile de pe muntele Urgull.

Mergea înainte pe şoseaua prost luminată şi, dincolo de teama că Billy Swann va fi murit deja, era o nemărturisită senzație de pericol şi de cutremurată aducere-aminte care transforma în simboluri luminile caselor răzlețe, mirosul de pădure al nopții, zgomotul apei care picura şi se prelingea pe undeva, foarte aproape, printre copaci. Nu mai văzu gara şi i se păru că şoseaua şi noaptea se închideau treptat în spatele lui, nu mai era sigur că pricepuse ce îi spusese femeia cu lămpaşul. Atunci ieşi dintr-o curbă şi văzu umbra înaltă a unui munte presărat cu lumini şi un sat ale cărui case se strângeau în jurul unui palat sau castel cu columne înalte şi arcuri şi stranii turnuri ori coşuri conice luminate de jos, mărite peste măsură de o lumină ca de făclii.

Era ca şi cum s-ar fi pierdut într-un peisaj de vis, felul cum înainta înspre acea unică lumină ce tremura în întuneric: la stânga şoselei găsi drumul despre care-i vorbise femeia şi semnul indicator pentru sanatoriu. Drumul urca şerpuind printre copaci, prost luminat de scundele felinare galbene ascunse prin tufişuri. Îşi aminti ceva ce-i spusese

odată Lucreția: că a ajunge la Lisabona ar fi ca şi cum ai ajunge la capătul lumii. Îşi aminti că o visase cu o noapte înainte, un vis scurt şi brăzdat de ciudă în care-i văzuse chipul aşa cum era cu mulți ani în urmă, când de-abia se cunoscuseră, cu atâta claritate încât n-o recunoscuse decât atunci când se trezise. Îşi spuse că mirosul de pădure era cel care i-o readucea în minte: spărgând canoanele puternice ale uitării, se întoarse înapoi la San Sebastian, apoi într-un loc şi mai îndepărtat, deocamdată necunoscut, ca o gară al cărei nume nu-l putuse încă citi de la fereastra trenului. Era, îmi explică el la Madrid, ca şi cum de când sosise la Lisabona se topeau puțin câte puțin marginile timpului, voluntara-i înregimentare în prezent şi-n uitare, fruct numai al disciplinei şi al voinței, asemenea înțelepciunii lui în muzică: era ca şi cum pe drumul ce străbătea acea pădure ar fi fost trasată granița nevăzută dintre două țări duşmane şi el, pe undeva anume, trecuse dincolo. Aceasta a înțeles şi l-a înfricoşat atunci când a sosit la intrarea în sanatoriu, când a văzut luminile din hol şi automobilele parcate în fața lui: nu-şi amintea de o plimbare prin San Sebastian de-a lungul coastelor muntelui Urgull, nu era acesta mirosul şi nici senzația de negură şi umezeală care-i înapoiau întreagă durerea de-a o fi pierdut pe Lucreția într-o altă epocă a vieții sale şi a lumii întregi. Era un alt loc şi o altă noapte ceea ce-şi amintea, luminile unui hotel, sclipirea unui automobil ascuns între pini şi ferigi înalte, un drum întrerupt spre Lisabona, ultima oară când fusese cu Lucreția.

O călugăriță cu pălărie care se desfăşura asemeni unor aripi albe în jurul capului îi spuse că programul de vizite se terminase la ora aceea. Îi explică atunci că venise de foarte departe, numai ca să-l vadă pe Billy Swann, că se temea să nu-l găsească mort dacă întârzia o oră sau o zi. Cu capul plecat călugărița îi zâmbi pentru întâia oară. Era tânără, avea ochi albaştri şi vorbea calm în engleză „Mister Swann nu va muri. Nu acuma". Mişcându-şi în fața lui rigida pălărie albă, înaintând pe lespezile reci ale coridoarelor de parcă şi-ar fi dezlipit cât mai puțin picioarele unul de celălalt, îl conduse pe Biralbo în camera lui Billy Swann. De arcadele înalte erau suspendate globuri de lumină murdare de praf, ca în cinematografele vechi, iar la fiecare colț al coridoarelor şi pe fiecare palier al scărilor monumentale dormitau uşieri în uniforme gri deasupra unor mese recuperate parcă de prin vechi birouri. Aşezat pe o bancă, lângă o uşă închisă, se afla Oscar, contrabasistul, cu brațele puternice încrucişate şi capul în piept, ca şi cum de-abia ar fi adormit

— Nu s-a mişcat de aici de când l-au adus pe mister Swann.

Călugărița vorbise în şoaptă, dar Oscar se ridică, frecându-se la ochi, zâmbindu-i lui Biralbo cu recunoştință obosită şi cu surprindere.

— Şi-a revenit – zise. Azi e mult mai bine. Se temea că a trecut ziua concertului.

— Când trebuia să cântați?

— Săptămâna care vine. Este convins că aşa vom face.

— Mister Swann a înnebunit. Călugărița dădu din cap şi borurile pălăriei ei mişcară aerul împrejur.

— Veți cânta – zise Biralbo. Billy Swann e nemuritor.

— Cam greu. Oscar încă se freca la ochi cu degetele sale mari cu burice albe. Pianistul şi bateristul au plecat.

— Voi cânta eu cu voi.

— Bătrânul era îndurerat că n-ai vrut să vii la Lisabona – zise Oscar. La început, când l-am adus aici, nu vroia să te anunțe. Dar când delira pronunța numele tău.

— Puteți intra – zise călugărița din uşa întredeschisă. Mister Swann era treaz.

Chiar dinainte să-l vadă, de când îi mirosise în aer a boală şi a medicamente, Biralbo se simți subjugat de un impuls teribil de profund, de recunoştință şi de căldură, de vină şi de milă totodată, de uşurare, pentru că nu voise să meargă cu Billy Swann la Lisabona şi drept pedeapsă fusese cât pe ce să nu-l mai vadă niciodată. Ce trădare murdară, l-am auzit spunând odată, chiar şi când nu mai e îndrăgostit, omul e în stare să prefere dragostea, prietenilor: intră în cameră şi încă tot nu-l putea vedea pe Billy Swann, era foarte întuneric, era acolo o fereastră mare şi o canapea cu fața de plastic, şi pe ea se găsea tocul negru al trompetei şi apoi, la dreapta, un pat înalt şi alb şi o lampă care-i lumina pieziş trăsăturile dure ca de maimuță, trupul descărnat sub pături şi învelitoare, aproape inexistent, absurda pijama în dungi a lui Billy

Swann. Cu brațele întinse drept pe lângă corp şi capul înclinat pe perne, Billy Swann zăcea tot atât de nemişcat ca şi cum ar fi pozat pentru o statuie frumoasă. Auzind vocile, recăpătă viață şi pipăi masa în căutarea ochelarilor.

— Pui de cățea – zise, arătându-l pe Oscar cu unghia lungă şi galbenă a degetului său arătător. Ți-am interzis să-l chemi. Ți-am zis că nu vreau să-l văd la Lisabona. Te-ai gândit că o să mor, nu-i aşa? Îi invitai pe vechii prieteni la înmormântarea lui Billy Swann…

Îi tremurau uşor mâinile, mai descărnate ca niciodată, modelate de forma pură a oaselor: la fel ca şi pomeții şi tâmplele şi fălcile încordate de cadavru, schelet transfigurat în parodie a omului viu pe care-l susținuse. Doar nervuri şi pielea străbătută de vene de alcoolic: părea că rama neagră a ochelarilor face parte din oasele sale, din ceea ce va rămâne din el când va fi mort de multă vreme. Dar în ochii lui încrustați ca pe o mască ingrată de carton şi în linia acidă a gurii rămâneau neatinse orgoliul şi batjocura, autoritatea sfântă a blasfemiei şi reproşului, mai legitimă acum ca niciodată, pentru că privea moartea cu acelaşi dispreț cu care în alte vremuri privise eşecul.

— Aşa încât ai venit – îi zise lui Biralbo, şi îmbrățişându-l se sprijini de el ca un boxer incorect. N-ai vrut să cânți cu mine la Lisabona, dar ai venit să mă vezi murind.

— Am venit să-ți cer de lucru, Billy – spuse Biralbo -. Mi-a zis Oscar că nu aveți pianist.

— Limbă de Iuda. Fără să-şi scoată ochelarii, Billy Swann îşi adânci capul în perne. Nici baterist

şi nici pianist. Nimeni nu vrea să cânte cu un mort. Ce făceai la Paris?

— Citeam romane în pat. Tu nu eşti mort, Billy. Eşti mai viu decât noi.

— Explică-i asta lui Oscar şi călugăriței şi medicului. Când intră aici se ridică puțin în vârful picioarelor ca să mă privească, de parcă m-ar şi vedea pe catafalc.

— Vom cânta împreună pe doisprezece, Billy. Ca la Copenhaga, ca-n vremurile vechi.

— Ce ştii tu, băiete, de vremurile vechi. Multe s-au întâmplat înainte ca tu să te naşti. Alții au murit chiar atunci şi de treizeci de ani tot cântă în Iad sau unde va fi trimițând Dumnezeu oamenii ca noi. Priveşte-mă, eu sunt o umbră, sunt un surghiunit. Nu din țara mea, ci din acele vremuri. Cei care am rămas ne prefacem că nu am murit, dar e o minciună, suntem doar nişte impostori.

— Tu nu minți niciodată atunci când cânți.

— Dar nici nu spun adevărul…

Când Billy Swann izbucni în râs, fața i se contractă ca într-un spasm de durere. Biralbo îşi aminti de fotografiile de pe primele discuri, profilul său de pistolar sau de erou nelegiuit, cu o şuviță strălucind de briantină între ochi. Asta făcuse timpul din chipul său: îl redusese, năruindu-i fruntea pe care încă mai rămăsese un smoc din acea şuviță temerară, unind într-o singură grimasă ca de cap micşorat nasul şi gura şi bărbia despicată care aproape că dispărea atunci când Billy Swann cânta la trompetă. Se gândi că poate era mort, dar nimeni nu-l doborâse, nimeni şi nimic, niciodată, nici măcar alcoolul sau uitarea.

Cineva bătu la uşă. Oscar, ce rămăsese lângă ea ca un paznic tăcut, o deschise puțin pentru a vedea cine era: prin crăpătura uşii apăru capul mişcător şi întraripat al călugăriței, care cercetă camera de parcă ar fi căutat o sticlă clandestină de whisky. Spuse că se făcuse foarte târziu, că era timpul să-l lase să doarmă pe mister Swann.

— Eu, soră, nu dorm niciodată – spuse Billy Swann. Adu-mi un ulcior de vin sfințit şi roagă-te la Dumnezeul catolicilor să-mi vindece insomnia.

— O să vin mâine să te văd. Biralbo, care păstra o spaimă copilărească față de vălurile albe ale călugărițelor, se supuse imediat obligației de a pleca. Sună-mă dacă ai nevoie de ceva. La orice oră. Oscar are numărul de telefon de la hotel.

— Nu vreau să vii mâine. Ochii lui Billy Swann păreau mai mari în spatele lentilelor de la ochelari. Pleacă din Lisabona chiar mâine, în noaptea asta. Nu vreau să rămâi să aştepți moartea mea. Să plece şi Oscar cu tine.

— O să cântăm împreună, Billy. Pe doisprezece.

Billy Swann se ridică, sprijinindu-se de Oscar, fără să-l privească pe Biralbo, ca un orb.

— Eu ştiu că-ți era teamă şi că din pricina asta mi-ai povestit minciuna aia că te duceai să cânți la Paris. Să nu-ți pară rău acum. Încă ți-e teamă. Ascultă-mă şi pleacă fără să întorci capul înapoi.

Dar Billy Swann era cel căruia îi era teamă în acea noapte, îmi zise Biralbo, teamă să nu moară, sau să nu-l vadă cineva murind, sau să nu rămână singur în orele din urmă ale sfârşitului: teamă nu numai pentru el, ci şi pentru Biralbo, cine ştie dacă doar pentru el, căci nu trebuia să

vadă ceva ce Billy Swann şi întrezărise în acel sanatoriu de la capătul lumii. Ca pentru a-l salva de la un naufragiu sau pentru a nu se molipsi de moarte, îi ceru să plece, iar apoi căzu peste pernă, şi călugărița îl acoperi până la gât şi stinse lumina.

Când Biralbo sosi la gară, se miră dându-şi seama că era abia nouă seara. Se gândi că acele locuri, sanatoriul, pădurea, satul, castelul cu turnuri conice şi pereții acoperiți de iederă aparțineau numai nopții, că niciodată la ei nu soseau zorii sau că se topeau ca negura în lumina soarelui. La bufet bău un rachiu de culoarea opalului şi fumă o țigară în timp ce aştepta plecarea trenului. Cu un strop de fericire şi de spaimă se simți pierdut şi străin, mai mult ca la Stockholm sau la Paris, pentru că numele acestor oraşe măcar există pe hartă. Cu redutabila autoritate suverană a celui care se găseşte singur într-o țară străină, dădu pe gât al doilea pahar de rachiu şi se sui în tren, ştiind cu exactitate cât de treaz îl lăsau să mai fie alcoolul, singurătatea şi călătoria. Spuse *Lisabona,* când văzu apropiindu-se luminile oraşului, aşa cum se spune numele unei femei pe care o săruți şi care nu te tulbură. Într-o gară care părea părăsită trenul se opri chiar lângă un altul care mergea în sens opus. Se auzi şuieratul şi amândouă începură să se mişte foarte încet, cu un zgomot de metale care se loveau fără niciun ritm. Biralbo, împins înainte, privi ferestrele celuilalt tren, chipuri precise şi îndepărtate pe care nu avea să le mai vadă niciodată, care-l priveau pe el cu un soi de melancolie simetrică. Singură în ultimul vagon, înainte de luminile roşii şi de

revenirea întunericului revenit, o femeie fuma cu capul plecat, atât de absorbită de gândurile ei încât nici măcar nu-şi ridicase ochii spre a privi afară când trenul se puse în mişcare. Avea o scurtă albastru închis cu guler ridicat şi părul foarte scurt. „Din pricina părului”, îmi spuse Biralbo pe urmă, „de-aceea n-am recunoscut-o la început”. Se ridică inutil în picioare, făcu semne cu mâna în gol, pentru că trenul său intrase vertiginos în tunel când îşi dădu seama că, preț de o secundă, o văzuse pe Lucreția.

Capitolul XIII

Nu-şi mai amintea câtă vreme, câte ceasuri ori câte zile a umblat ca un lunatec pe străzile şi scările monumentale ale Lisabonei, pe străduțele murdare şi prin înaltele foişoruri, prin piețele cu columne şi statui de regi călare, prin marile magazine întunecate şi prin gropile de gunoi din porturi, şi mai departe încă, dincolo de un pod nesfârşit şi roşu care trecea peste un râu asemenea mării, în cartiere de la periferie cu mănunchiuri de blocuri care se înălțau ca nişte faruri sau ca nişte insule în mijlocul unor terenuri virane, în fantomatice gări din apropierea oraşului ale căror nume le citea fără să-şi poată aminti în care oare o văzuse pe Lucreția. Dorea să se lase în voia întâmplării pentru ca imposibilul să se poată repeta: privea unul câte unul chipurile tuturor femeilor, cele pe care le întâlnea pe stradă, cele care treceau nemişcate dincolo de geamurile tramvaielor sau autobuzelor, cele care mergeau pe bancheta din spate a taxiurilor sau se arătau la o fereastră într-o stradă pustie. Chipuri bătrâne, impasibile, banale, indecente, gesturi nesfârşite şi priviri, scurte albastre care niciodată nu erau ale Lucreției, tot atât de asemănătoare între ele ca şi răspântiile, antreurile întunecoase, acoperişurile stacojii şi labirintul celor mai proaste străzi din Lisabona. O încăpățânare obosită, pe care în alte vremuri ar fi numit-o disperare, îl mâna înainte ca marea pe cel ce nu mai are putere să înoate, şi chiar şi când îşi permitea un răgaz şi intra într-o

cafenea, alegea o masă de la care să poată vedea strada, iar din taxiul care la miezul nopții îl aducea înapoi la hotel privea trotuarele pustii ale bulevardelor şi colțurile luminate de firme de neon unde se postau femei singure cu brațele încrucişate. După ce stingea lumina şi se lungea fumând în pat tot mai vedea în penumbră fețe şi străzi şi o mulțime de oameni care treceau înaintea ochilor săi pe jumătate închişi cu o iuțeală tăcută ca aceea a proiecțiilor cu lanterna magică, şi oboseala nu-l lăsa să adoarmă, ca şi cum privirea lui, flămândă de dorința de a-şi continua căutările, ar fi părăsit trupul nemişcat de pe pat şi ar fi ieşit în oraş ca să se piardă iarăşi în el până la sfârşitul nopții.

Dar nu mai era sigur că o văzuse pe Lucreția, nici că dragostea era cea care-l mâna să o caute. Cufundat în acea stare hipnotică a celui ce merge singur printr-un oraş necunoscut, nici măcar nu mai ştia dacă o căuta: atâta doar că şi ziua şi noaptea tihna îi era complet străină, că în fiecare din străduțele care suiau pe colinele Lisabonei sau se cufundau tot atât de abrupte precum urcătorile la munte simțea o chemare neînduplecată şi tainică peste care nu putea trece, că ar fi trebuit şi ar fi putut să plece când i-o ceruse Billy Swann, dar acum era mult prea târziu, ca şi cum ar fi pierdut ultimul tren pentru a părăsi un oraş asediat.

Dimineții se ducea la sanatoriu. Urmărea în zadar, plin de superstiție, geamurile trenurilor care se încrucişau cu al său şi citea numele stațiilor până ce le învățase pe dinafară. Înfofolit într-un

halat prea mare pentru el şi cu o pătură pe genunchi, Billy Swann îşi petrecea zilele contemplând pădurea şi satul de la fereastra camerei sale şi nu vorbea aproape niciodată. Fără să se întoarcă, ridica mâna ca să ceară o ţigară şi apoi o lăsa să ardă fără s-o ducă mai mult de o dată sau de două ori la gură. Biralbo îl vedea din spate, profilat în lumina cenuşie a ferestrei, singur şi inert ca o statuie într-o piaţă goală. De la mâna lungă şi îndoită care ţinea ţigara se ridica, vertical, fumul. O mişca puţin ca să se desprindă scrumul, care cădea alături fără ca el să pară a-şi da seama, dar dacă se apropia cineva, putea să vadă un tremurat al degetelor care nu înceta niciodată. O negură călduţă şi umedă, ca de burniţă, îneca peisajul şi făcea ca locurile şi lucrurile să pară foarte îndepărtate. Biralbo nu-şi amintea să-l mai fi văzut vreodată pe Billy Swann atât de senin sau de docil, atât de rupt de toate, chiar şi de muzică şi de băutură. Din când în când cânta ceva foarte încet, cu îngândurată dulceaţă, versuri din vechi litanii ale negrilor sau din cântece de dragoste, mereu întors cu spatele, unindu-şi apoi buzele pentru a imita, leneş, sunetul unei trompete. În prima dimineaţă când intră să-l vadă, Biralbo îl auzi inventând stranii variaţii la o melodie care-i era totodată necunoscută şi familiară. *Lisabona.* Rămase în dreptul uşii întredeschise pentru că Billy Swann nu părea să fi luat notă de prezenţa lui şi murmura cântecul de parcă ar fi fost singur, bătându-i liniştit ritmul cu piciorul.

— Deci n-ai plecat – zise, fără să se întoarcă spre el, privind fix în geamul ferestrei, de parcă ar

fi fost o oglindă unde l-ar fi putut vedea pe Biralbo.

— Am văzut-o azi-noapte pe Lucreția.

— Pe cine? Acum Billy Swann întoarse capul. Se răsese şi părul rar şi încă negru strălucea de briantină. Ochelarii şi halatul îl făceau să pară un pensionar liniştit. Dar această impresie era repede spulberată de strălucirea din ochii lui şi de tensiunea ciudată a oaselor sub pielea obrajilor. Biralbo se gândi că aşa trebuie să strălucească fălcile unui mort proaspăt ras.

— Pe Lucreția. N-oi fi vrând să cred că nu-ți mai aminteşti de ea.

— Fata de la Berlin – zise Billy Swann cu un aer ca de necaz sau de batjocură. Eşti sigur că n-ai văzut o fantomă? Întotdeauna m-am gândit că ea asta era.

— Am văzut-o într-un tren care mergea încoace.

— Mă întrebi dacă a venit cumva să mă vadă?

— Era o posibilitate.

— Nimănui altcuiva decât ție sau lui Oscar nu i-ar trece prin minte să vină într-un loc ca ăsta. Miroase a moarte pe holuri. N-ai simțit? Miroase a spirt, a cloroform şi a flori ca la întreprinderile de pompe funebre din New York. Se aud țipete noaptea. Tipi legați cu curele de paturi care văd gândaci urcându-li-se pe picioare.

— N-a durat nici măcar o secundă. Acum Biralbo era în picioare lângă Billy Swann şi privea pădurea verde închis înecată în ceață, fermele risipite în vale, încununate de coloane de fum, acoperişurile îndepărtate ale gării: un tren tocmai intra, părea să înainteze în perfectă linişte. Mi-a trebuit ceva timp până să-mi dau seama că o

văzusem. S-a tuns scurt.

— N-a fost decât închipuirea ta, băiete. Asta-i o țară foarte curioasă. Aici lucrurile se întâmplă într-un mod ciudat, ca şi cum s-ar fi petrecut cu câțiva ani în urmă şi tu ți-ai aminti despre ele.

— Mergea cu trenul acela, Billy, sunt sigur.

— Şi ție, mă rog, ce-ți pasă. Billy Swann îşi scoase încet ochelarii: aşa făcea întotdeauna când voia să-i arate cuiva toată puterea disprețului său. Parcă te vindecaseşi, nu? Am făcut un pact. Îți mai aminteşti? Eu mă lăsam de băut şi tu de lins rănile ca un câine.

— Tu nu te-ai lăsat de băut.

— Am făcut-o acum. Billy Swann se va duce la groapă mai sobru ca un mormon.

— Ai văzut-o pe Lucreția?

Billy Swann îşi puse din nou ochelarii şi nu se uită la el. Privea atent turnurile sau coşurile palatului, întunecate de ploaie, atunci când îi vorbi din nou, cu o intonație studiată şi neutră, aşa cum se vorbeşte unui servitor, cuiva pe care nici nu-l vezi.

— Dacă nu mă crezi, întreabă-l pe Oscar. El n-o să te mintă. Întreabă-l dacă a venit vreo fantomă în vizită la mine.

„Dar nu Lucreția era fantoma, ci eu”, mi-a spus Biralbo după mai bine de un an, în ultima noapte în care ne-am văzut, întins pe patul său de hotel din Madrid, neruşinat şi senin de beat de whisky, atât de lucid şi de străin de toate de parcă ar fi vorbit în fața unei oglinzi: el era cel care aproape nici nu exista, care se ştergea puțin câte puțin de-a lungul plimbărilor sale prin Lisabona, precum

amintirea unui chip pe care nu l-am văzut decât o singură dată. Şi Oscar a negat că vreo femeie l-ar fi vizitat pe Billy Swann: precis, îi spuse, el nu lipsise nicio clipă de acolo, ar fi văzut-o, de ce să-l mintă. Din nou coborî pe poteca din pădure şi bău în gară, în vreme ce aştepta trenul ca să se întoarcă la Lisabona, privind tencuiala trandafirie a pereților şi arcadele albe ale sanatoriului, gândindu-se la liniştea stranie a lui Billy Swann, care va fi rămas nemişcat în spatele vreuneia dintre ferestrele acelea mari, aproape că-l simțea urmărindu-l şi dezaprobându-l, tot aşa cum îşi amintea felul în care murmurase notele acelui cântec compus de Biralbo cu mult înainte de a ajunge la Lisabona.

Se întoarse în oraş ca să se piardă în el, ca într-una din acele nopți de muzică şi burbon care nu păreau să se mai termine niciodată. De acum iarna adumbrise străzile şi pescăruşii zburau peste acoperişuri şi statui ecvestre de parcă ar fi căutat adăpost împotriva furtunilor mării. În fiecare înserare timpurie era o clipă în care oraşul părea câştigat pentru totdeauna de iarnă. Dinspre malul râului totul era împresurat de negură, ştergând zarea şi clădirile mai semețe de pe dealuri, iar armătura roşie a podului înălțat peste apele cenuşii se întindea spre un gol. Dar atunci începeau să se aprindă luminile, înşiruitele felinare ale bulevardelor, palidele anunțuri luminoase care se stingeau şi clipeau formând nume sau desene, linii fugare de neon vopsind ritmic în roz şi roşu şi albastru cerul atât de jos al Lisabonei.

El mergea mereu, bolnav de nesomn în spatele gulerului ridicat al paltonului, recunoscând locuri pe unde mai trecuse de-atâtea ori sau rătăcindu-se tocmai când era mai sigur că învățase urzeala orașului. Era, îmi zise, ca şi cum ai bea acele ginuri parfumate care au transparența sticlei şi a dimineților reci de decembrie, ca şi cum ți-ai inocula o substanță, înveninată şi dulce, care ți-ar dilata conştiința dincolo de marginile rațiunii şi ale fricii. Percepea toate lucrurile cu o exactitate înghețată prin care întrezărea câteodată cu câtă naturalețe este posibil să aluneci spre nebunie. Sfârşi prin a înțelege că, pentru cel care-şi petrece multă vreme singur într-un oraş străin, nu există nimic care să nu se poată transforma în primul semn al unei halucinații: ca fața ospătarului care-i servea cafeaua sau a recepționerului căruia-i lăsa cheia camerei lui erau tot atât de ireale ca şi prezența, într-o clipă regăsită şi pierdută, a Lucreției, ca şi propria-i figură în oglinda de la baie.

Niciodată nu înceta să o caute şi niciodată nu se gândea la ea. În acelaşi fel în care ceața şi apele râului Tajo izolau Lisabona de restul lumii, transformând-o nu într-un loc, ci într-un peisaj al timpului, el simțea pentru întâia oară în viață caracterul insular absolut al gesturilor lui: devenea tot atât de străin de propriul său trecut şi de viitorul său ca de obiectele care-l înconjurau noaptea în camera de hotel. Poate că la Lisabona a cunoscut pentru întâia oară aceeaşi îndrăzneață şi ermetică fericire pe care eu o descoperisem la el în prima noapte când l-am văzut cântând la

Metropolitan. Îmi amintesc de ceva ce mi-a spus odată: că Lisabona era patria sufletului său, unica patrie posibilă pentru cei care se nasc străini.

Şi de asemeni a celor care aleg să trăiască şi să moară ca nişte renegați; una din axiomele lui Billy Swann era că orice om cât de cât decent termină prin a detesta țara în care s-a născut şi fuge din ea pentru totdeauna, scuturându-şi praful de pe tălpile sandalelor.

Într-o după-amiază, Biralbo se simți obosit şi pierdut într-un cartier din care nu se putea întoarce pe jos mai înainte de căderea nopții. Hangare părăsite din cărămidă roşie erau aliniate la marginea răului. Pe malurile murdare ca nişte gropi de gunoi erau aruncate între bălării maşinării vechi oare păreau oseminte de animale dispărute. Biralbo auzi un zgomot familiar şi îndepărtat ca de metale târşâindu-se. Un tramvai se apropia încet, înalt şi galben, clătinându-se, între zidurile înnegrite şi straturile de zgură. Se sui în el: nu înțelese ce-i explica vatmanul, dar îi era totuna unde mergea. Departe, deasupra oraşului, strălucea soarele cețos de iarnă, dar peisajul prin care trecea Biralbo era cenuşiu ca o înserare ploioasă. După o călătorie care i se păru foarte lungă, tramvaiul se opri într-o piață deschisă spre estuarul râului. Avea terase adânci, încununate de statui şi frontoane de marmură şi o scară largă care se cufunda în apă. Pe piedestalul său cu elefanți albi şi îngeri înălțând trompete de bronz, un rege al cărui nume Biralbo nu reuşi să-l afle niciodată ținea hățurile calului, ridicându-se cu seninătatea unui erou împotriva vântului dinspre

mare, care mirosea a port şi a ploaie.

Era încă zi, dar luminile începeau să se aprindă în penumbra înaltă şi umedă a porticurilor. Biralbo trecu pe sub un arc cu figuri alegorice şi cu scuturi şi îndată se pierdu pe străzi pe care nu era deloc sigur că mai trecuse vreodată. Dar asta i se întâmpla mereu la Lisabona: nu reuşea să deosebească necunoaşterea de amintire. Erau străzi mai înguste şi mai întunecoase, locuite de magazine înfundate şi de mirosuri dense ca de port. Străbătu o piață mare şi înghețată ca un sarcofag de marmură, în care străluceau pe partea carosabilă liniile curbe ale tramvaielor, printr-o stradă în care nu se afla nicio singură uşă, ci doar un lung zid ocru cu ferestre zăbrelite. Intră pe o străduță ca un tunel, care mirosea a pivniță şi a saci de cafea şi grăbi pasul auzind în spate paşii altcuiva. Coti din nou, pătruns de teama că cineva îl urmărea. Dădu o monedă unui cerşetor aşezat pe o treaptă, care avea lângă el un picior ortopedic, cât se poate de demn, de culoare portocalie, cu o şosetă în carouri, cu curele şi catarame şi un mic pantof foarte curat, aproape melancolic. Văzu crâşme murdare, pentru marinari, şi portaluri de pensiuni sau de neîndoielnice bordeluri. De parcă ar fi coborât într-un puț, simțea că aerul se face tot mai dens: vedea tot mai multe baruri şi tot mai multe chipuri, măşti întunecate, ochi migdalați, cu pupile reci, trăsături palide şi nemişcate, antreuri cu becuri roşii, pleoape albastre, zâmbete parcă de buze tăiate care sprijineau țigări, care se aplecau spre a-l chema pe la colțuri, din pragurile cluburilor cu uşi capitonate şi draperii de catifea

purpurie, sub anunțuri luminoase care se aprindeau şi se stingeau, deşi încă nu era noapte, dorindu-i sosirea, anunțând-o.

Nume de oraşe sau de țări, de porturi, de regiuni îndepărtate, de filme, nume care străluceau fosforescent, necunoscute şi incitante ca luminile unui oraş contemplat dintr-un avion în puterea nopții, strânse laolaltă ca ramificațiile de coral sau cristalele de gheață. *Texas,* citi, *Hamburg*, cuvinte roşii şi albastre, galbene, violet palid, dâre subțiri de neon. *Asia, Jacarta, Mogambo, Goa,* fiecare dintre baruri şi dintre femei i se oferea sub un hram corupt şi sacru, şi mergea ca şi cum ar fi urmărit cu degetul arătător planigloburile imaginației şi memoriei sale, ale vechiului instinct al fricii şi al pierzaniei pe care întotdeauna le recunoscuse în aceste nume. Un negru cu ochelari întunecați şi pardesiu de gabardină foarte strâmt se apropie de el şi îi vorbi arătându-i ceva în palma albă a mâinii sale. Biralbo dădu din cap că nu, şi celălalt începu să enumere lucruri pe englezeşte: aur, heroină, un revolver. Simțea că-i era frică, se complăcea în ea ca în amețeala celui ce conduce noaptea un automobil. Îşi aminti de Billy Swann care, întotdeauna când sosea într-un oraş necunoscut, nu căuta decât străzile cele mai periculoase. Văzu atunci acel cuvânt iluminat, la ultimul colț, lumina albastră tremurândă, de parcă ar fi fost gata să se stingă, înaltă în întuneric asemeni unui far, ca luminile de pe cel din urmă pod din San Sebastian. Pentru o clipă n-o văzu, apoi se desfăşurară flăcări iuți albastre, în sfârşit se

luminară una câte una literele suspendate deasupra străzii, alcătuind un nume, o chemare, *Burma.*

Intră ca un om care închide ochii şi se aruncă în gol. Femei blonde, cu pulpe groase şi de-o urâțenie severă, beau la bar. Erau acolo oameni şterşi, în picioare, aşezați pe divane, aşteptând ceva, numărând pe ascuns bani, postați în fața unor cabine cu becuri roşii care uneori se stingeau. Atunci cineva ieşea dintr-una din ele cu capul plecat şi alt bărbat intra şi se auzea cum închidea uşa pe dinăuntru. O femeie se apropie de Biralbo „doar patru monede de douăzeci şi cinci de scuzi", îi spuse. El o întrebă într-o portugheză şovăitoare pentru ce acel loc se numea *Burma.* Femeia zâmbi fără să priceapă nimic şi îi arătă culoarul unde se aliniau cabinele. Biralbo intră într-una din ele. Era tot atât de strâmtă ca lavoarul unui tren şi avea în centru o fereastră rotundă opacă. Una câte una vârî cele patru monede în şănțulețul vertical. Lumina din cabină se stinse şi o luminiță roşie ilumină acea fereastră asemănătoare unui ochi de bou. „Nu sunt eu", se gândi Biralbo, „nu mă aflu la Lisabona, acest loc nu se numeşte *Burma*". De cealaltă parte a geamului, o femeie palidă şi aproape goală se răsucea sau dansa pe un podium rotitor. Îşi mişca brațele întinse, prefăcându-se că se mângâie, îngenunchea sau se întindea cu disciplină şi dispreț, agitându-se, privind uneori fără nicio expresie pe figură şirul de ferestre rotunde.

Cea a lui Biralbo se stinse de parcă ar fi acoperit-o bruma. Îi era frig la ieşire şi se rătăci.

Tunelul cabinelor aidoma nu-l duse la bar, ci la o cameră goală, cu un singur bec şi o uşă metalică întredeschisă. Pe pereți emu pete de umezeală şi desene obscene. Biralbo auzi paşii unor oameni urcând o scară cu trepte de fier, dar nu avu timp să asculte de ispita de-a se ascunde. O femeie şi un bărbat, ținându-se de mijloc, apărură în uşă. Bărbatul era nepieptănat şi evită privirea lui Biralbo. Continuă să meargă înainte când ei nu l-ar mai fi putut vedea. Scara cobora până la un garaj sau o prăvălie foarte slab luminată. Între armături de fier, sfera mare a unui ceas strălucea ca sulful deasupra unui spatiu tot atât de gol ca o pistă de dans părăsită.

La fel ca în anumite stații de cale ferată cu bolți gotice şi înalte vitralii înnegrite de fum, era în acel loc o senzație de distanțe infinite, amplificată de penumbră, de becurile roşii aprinse deasupra uşilor, de muzica obsedantă şi violentă care răsuna în gol, în muchiile metalice ale scărilor. În spatele unui bar lung şi gol, un ospătar palid în smoching pregătea o tavă cu băuturi. Poate din pricina luminii, lui Biralbo i se păru că un strat uşor de pudră roz îi acoperea obrajii. Se auzi o sonerie. Lumina roşie se aprinse deasupra unei uşi metalice. Ținând tava numai cu o mână, ospătarul străbătu tot salonul şi bătu în uşă. În clipa în care se deschidea se stinse lumina: lui Biralbo i se păru că aude un vacarm de râsete şi de pahare amestecat cu muzică.

De pe o altă uşă, mai din spate, ieşi un bărbat închizându-se la pantaloni cu o oarecare neruşinare, ca a unuia care tocmai iese de la

closet. Era alt bar acolo, mai îndepărtat, iluminat ca acele capele foarte adânci ale catedralelor. Alt ospătar în smoching şi un client singuratic se zăreau cu precizia unor siluete decupate într-un carton negru lucios. Bărbatul care se încheiase la pantaloni îşi puse o pălărie trăgând-o pe ochi şi-şi aprinse o țigară. O femeie ieşi după el, înfoindu-şi cu degetele coama blondă, punându-şi în poşetă o pudrieră sau o oglindă în timp ce strângea din buze. De la barul cel mai apropiat de scara de ieşire, Biralbo îi văzu trecând pe lângă el, vorbind încet cu un murmur de s-uri şi de vocale închise portugheze. Când tocurile femeii răsunară pe scările metalice, încă se simțea mirosul unui parfum foarte puternic şi vulgar.

— Sunteți singur, domnule? Ospătarul se întorsese cu tava goală şi îl privea fără să zâmbească în spatele tejghelei de marmură. Avea fața foarte lungă şi părul lipit pe frunte. Nu aveți de ce să fiți aşa la *Burma.*

— Mulțumesc – zise Biralbo. Aştept pe cineva.

Chelnerul îi zâmbi cu buzele sale prea roşii. Nu-l credea, fără îndoială, poate că dorea să-i dea curaj. Biralbo comandă un gin şi rămase privind barul simetric din fundul sălii. Acelaşi ospătar, acelaşi smoching cu croiala ca din 1940, acelaşi client cu umerii căzuți şi cu mâinile nemişcate lângă pahar. Simți aproape ca o uşurare descoperirea că nu privea într-o oglindă, pentru că celălalt nu fuma.

— Aşteptați o femeie? Chelnerul vorbea o spaniolă eficace şi arbitrară. Când vine puteți trece la douăzeci şi cinci. Dumneata apeşi soneria şi eu

aduc paharele.

— Îmi place locul acesta. Şi numele lui – zise Biralbo, zâmbind ca un beţiv singuratic şi fidel. Îl nelinişti gândul că celălalt client o fi zicând acelaşi lucru celuilalt chelner. Dar cel mai mare merit al ginului gol şi îngheţat este că te dă gata într-o clipă. *Burma.* De ce se numeşte aşa?

— Domnul este ziarist? – chelnerul părea neîncrezător. Avea un zâmbet ca de sticlă.

— Scriu o carte. Biralbo simţi plin de fericire că minţind nu-şi ascundea viaţa, ci o inventa puţin câte puţin. „Lisabona nocturnă".

— N-are rost să le scrieţi pe toate. Şefilor mei nu le-ar face plăcere.

— Nici nu mă gândeam s-o fac. Doar urme, ştii dumneata. Sunt oameni care ajung într-un oraş şi nu găsesc ce caută.

— Domnul vrea să servească încă un gin?

— Mi-ai ghicit gândul. După atâtea zile fără să schimbe o vorbă cu nimeni, Biralbo simţea o dorinţă lipsită de pudoare de a sta de vorbă şi de a minţi. *Burma.* E deschis de multă vreme?

— Cam de un an. Înainte era un magazin de cafea.

— Stăpânii lui au dat faliment, presupun. Atunci se numea tot aşa?

— Nu avea niciun nume, domnule. S-a petrecut ceva. Se pare că nu cafeaua era adevărata afacere. A venit poliţia şi a înconjurat tot cartierul. I-au scos cu cătuşe la mâini. Despre proces s-a scris în ziare.

— Erau contrabandişti?

— Conspirau. Chelnerul se sprijini pe coate

înaintea lui Biralbo şi se apropie mult de fața lui, vorbindu-i în şoaptă, cu o pecete teatrală de taină. Ceva legat de politică. *Burma* era o societate secretă. Erau arme aici...

Se auzi o sonerie şi ospătarul străbătu salonul mergând cu paşi reținuți de dans spre o uşă deasupra căreia se aprinsese lumina roşie. Celălalt consumator se dezlipi încet de la barul din fund şi înaintă spre ieşire, urmând o linie dreaptă suspectă. Pe chipul lui se succedau ca nişte flăcări tonurile de lumină şi de penumbră. Era foarte înalt şi fără îndoială că era beat, avea mâinile vârâte în buzunarele jachetei cu aer militar. Nu era portughez, nici spaniol, nici măcar nu părea să fie european. Avea dinții mari şi o barbă tunsă, roşietică, fața puțin turtită şi curbura deosebită a frunții îl făceau să se asemene pe departe cu un saurian. Se opri în fața lui Biralbo, legănându-se deasupra cizmelor lui mari cu catarame, zâmbindu-i cu uimire letargică, jubilând cu întârziere ca un bețiv, înaintea privirii acelor ochi albaştri, memoria lui Biralbo se întoarse la cele mai bune zile de la *Lady Bird,* la cele mai vechi, la fericirea candidă şi aproape adolescentină de a fi fost iubit de Lucreția. „Nu-ți aminteşti de mine?" îi spuse celălalt, iar el îi recunoscu râsul, accentul leneş şi nazal. „Nu-ți mai aminteşti de bătrânul Bruce Malcolm?"

Capitolul XIV

— Ne aflam acolo – zise Biralbo unul în fața celuilalt, privindu-ne cu neîncredere, cu simpatie,

ca doi cunoscuți care n-au ajuns să-şi fie apropiați şi cărora nu le trebuie nici cinci minute ca să nu mai ştie ce să-şi spună. Dar mi-era simpatic. Atâția ani urându-l şi până la urmă dându-mi seama că-mi făcea plăcere să stau cu el de vorbă despre vremurile vechi. Poate că ginul a fost de vină pentru toate. Adevărul e că atunci când l-am văzut mi-a tresărit inima. Îşi amintea de San Sebastian, de Floro Bloom, de toate. Mi-a trecut prin minte că nimic nu apropie mai mult doi bărbați decât faptul că au iubit aceeaşi femeie. Şi de-a o fi pierdut. Şi el o pierduse pe Lucreția...

— Ați vorbit despre ea?

— Cred că da. După trei sau patru ginuri. Privi în jurul lui localul şi zise: „Sunt sigur că i-ar place Lucreției".

Dar au întârziat câtăva vreme până să rostească acel nume, îi dădeau mereu târcoale, se opreau când erau pe punctul să-l pronunțe, ca în fața unui cerc gol pe care se prefăceau că nu-l văd, pe care şi-l ascundeau unul altuia cu băutura şi cuvintele, cu întrebări şi minciuni despre ultima perioadă de timp şi evocări ale unui trecut ale cărui zile de apogeu erau ale amândurora, pentru că spațiul gol pe care atâta au întârziat până să îndrăznească a-l numi îi unea ca o veche conspirație. Mai cereau câte un gin, penultimul întotdeauna, zicea Malcolm, care încă-şi amintea glumele spaniole, vorbeau despre întâmplări tot mai îndepărtate, disputându-şi detalii salvate din uitare, exactități fără rost, prima oară când s-au întâlnit, primul concert al lui Billy Swann la *Lady Bird, dry-martini*-urile lui Floro Bloom, alchimie

pură, zise Malcolm, cafelele cu frişcă de la *Viena,* viața aceea liniştită de la San Sebastian, să nu-ți vină să crezi că trecuseră de-abia patru ani, ce făcuseră oare de-atunci încoace: nimic, decădere, maturitate sordidă, viclenie ca să ocoleşti nenorocul, ca să câştigi un pic mai mulți bani vânzând tablouri sau să supraviețuieşti cântând la pian în cluburi din oraşe prea reci, singurătate, spuse Malcolm, cu ochii tulburi, *loneliness,* strângând paharul între degetele sale umbrite de păr roşietic, ca şi cum ar fi vrut să-l spargă. Atunci Biralbo simți teamă şi frig şi o amărăciune ca o presimțire a mahmurelii şi se gândi că poate Malcolm avea asupra lui un pistol, acela pe care Lucreția îl văzuse, acela pe care îl înfipsese odată în pieptul unui om care era strangulat cu un fir de nylon... Dar nu, cine-ar crede o asemenea poveste, cine-şi poate imagina că asasinii ar exista cu adevărat în afara romanelor sau a rubricilor de ştiri senzaționale din ziare şi că s-ar aşeza lângă tine să bea gin şi să te întrebe de prieteni comuni într-o crâşmă, la subsol, în Lisabona: erau amândoi tot atât de singuri şi aproape la fel de beți, cuprinşi de aceeaşi laşitate şi de aceeaşi nostalgie, singura diferență perceptibilă era că Malcolm nu fuma, şi chiar şi asta îi făcea complici, pentru că amândoi îşi amintiră caramelele medicinale pe care, în acea vreme, mereu le purta Malcolm asupra sa, le făcea cadou la toată lumea, chiar şi lui Biralbo, care într-o noapte aruncase una şi o călcase în picioare la *Lady Bird,* otrăvit de ciudă şi de gelozie. Dintr-o dată Malcolm rămase tăcut în fața paharului gol şi îl privi pe Biralbo fără

să ridice capul, înălțându-şi doar ochii.

— Dar eu te-am invidiat întotdeauna – zise, cu vocea schimbată, de parcă până atunci s-ar fi prefăcut doar că era beat. Muream de invidie când cântai la pian. Terminai de cântat, noi te aplaudam, veneai la masa noastră zâmbind cu paharul în mână, cu acea privire disprețuitoare, fără să te uiți la nimeni…

— Nu era decât teama. Mi-era frică de toate, să cânt la pian, chiar şi să mă uit la oameni. Mă temeam că-şi râd de mine.

— …invidiam felul în care te priveau femeile. Malcolm continua să vorbească fără să-l audă. Nu-ți păsa de ele, tu nici măcar nu le vedeai.

— Niciodată n-am crezut că ele m-ar fi văzut – zise Biralbo: bănui că Malcolm îl mințea, că-i vorbea despre altcineva.

— Chiar şi Lucreția. Da, chiar şi ea. Se opri de parcă ar fi fost pe punctul să dezvăluie o taină, bău o înghițitură de gin, ştergându-şi gura cu mâna. Tu nu-ți dădeai seama, dar eu n-am uitat cum te privea. Urcai pe podium, cântai câteva note, şi gata, nimic nu mai exista pentru ea în afara muzicii tale. Mi-amintesc că mi-a trecut o dată prin minte: „Chiar aşa şi-ar putea dori un bărbat să-l privească femeia pe care o iubeşte”. M-a părăsit, ştii doar. O viață întreagă împreună şi m-a lăsat baltă la Berlin.

Minte, se gândi Biralbo, voind să se apere de o capcană nevăzută, de aiurarea alcoolului, se preface că niciodată n-a ştiut nimic ca să verifice ceva anume, nu ştiu ce, şi pe care eu trebuie să-l ascund, a mințit tot timpul pentru că nu ştie să

nu mintă, minciună sunt şi nostalgia, prietenia, durerea, până şi strălucirea acestor ochi prea albaştri care nu arată nimic altceva decât propria lor răceală, chiar dacă e adevărat că este singur şi rătăcit în Lisabona, la fel ca şi mine, singur şi rătăcit şi cu gândul la Lucreția, şi stând cu mine de vorbă doar pentru că şi eu am cunoscut-o. Aşa că trebuie să rămână prudent şi să nu mai bea, să-i spună că trebuie să plece, să fugă cât mai repede, chiar acum. Dar capul îi era greu, îl amețeau muzica şi jocurile de lumini, o să mai aştepte câteva minute, cât să mai bea un pahar.

— Am o întrebare pe care mereu am vrut să ți-o pun – zise Malcolm, era atât de serios încât părea treaz, avea poate acea gravitate a omului care e pe punctul să cadă sub masă. O întrebare personală. Biralbo înțepeni, regretă că băuse atâta şi că rămăsese acolo. Nu-mi răspunzi dacă nu vrei. Dar dacă o faci, promite-mi că ai să-mi spui adevărul.

— Promit – zise Biralbo. Ca să se apere, îşi spuse: „Acum o s-o spună. Acum o să mă întrebe dacă m-am culcat cu nevastă-sa".

— Erai îndrăgostit de Lucreția?

— Acum nu mai are nicio importanță. A trecut atâta vreme, Malcolm.

— Mi-ai promis adevărul.

— Dar tu ai spus mai înainte că eu nici nu mă uitam la femei, nici măcar la ea.

— La Lucreția, da. Mergeam la *Viena* să luăm micul dejun şi ne întâlneam cu tine. Şi la *Lady Bird,* îți aminteşti? Terminai de cântat şi te aşezai cu noi la masă. Vorbeați mult amândoi, o făceați ca să vă puteți privi în ochi, cunoşteați toate

cărțile şi văzuserăți toate filmele şi ştiați numele tuturor actorilor şi tuturor cântăreților, îți aminteşti? Eu vă ascultam şi îmi părea întotdeauna că stăteați de vorbă într-o limbă pe care n-o puteam pricepe. De-aceea m-a părăsit. Pentru filme şi cărți şi cântece. Nu zice că nu, erai îndrăgostit de ea. Ştii de ce am plecat cu ea de la San Sebastian? O să-ți spun. Ai dreptate, acum nu mai are importanță. Am luat-o cu mine ca să nu se îndrăgostească de tine. Chiar dacă nu v-ați fi cunoscut, chiar dacă nu v-ați fi văzut niciodată, eu tot aş fi fost gelos. Şi o să-ți mai spun ceva: încă mai sunt.

Biralbo îşi dădea vag seama că nu sunt singuri în subsolul mare al *Burmei.* Femei blonde şi bărbați învăluiți în fumul țigărilor urcau sau coborau scările metalice şi luminile roşii continuau să se aprindă deasupra uşilor închise. Cu sentimentul că străbătea un deşert, traversă toată întinderea salonului ca să ajungă la cabinetele de toaletă. Cu fața foarte aproape de plăcile de faianță înghețate de pe pereți, îi trecu prin minte că se scursese multă vreme de când se despărțise de Malcolm, că o să-i trebuiască încă mult mai multă vreme până să se întoarcă. Se aplecă să-şi clătească fața cu apă rece deasupra unui lavoar tot atât de mare ca o cristelniță. Mai era cineva în oglindă când deschise ochii. Dintr-o dată toate chipurile din memoria lui reveneau, ca şi cum ar fi fost convocate de gin sau de Lisabona, toate chipurile uitate pentru totdeauna şi pierdute fără leac, şi cele pe care niciodată nu crezuse că avea să le mai vadă. La ce-o fi folosind să fugi

dintr-un oraş într-altul dacă te vor urmări până la capătul lumii. Era la Lisabona, în cabinetele de toaletă ireale ale Clubului *Burma,* dar fața pe care-o vedea înaintea ochilor, în spatele lui, pentru că zărind pistolul întârzie o clipă mai înainte să se întoarcă, aparținea tot trecutului şi lui *Lady Bird:* zâmbind cu o fericire de necuprins, Toussaints Morton i-l îndrepta în ceafă. Continua să vorbească la fel ca un negru din filme sau ca un actor prost care imita la teatru accentul francez. Avea părul mai cărunt şi era mai gras, dar purta încă aceeaşi cămaşă şi aceleaşi brățări şi avea o politețe liniştită de şarpe veninos.

— Prietene – zise –, întoarce-te încetişor, dar nu ridica mâinile, te rog, ăsta e un gest vulgar, nu-l înghit nici la cinema. E destul dacă le ții pe lângă corp, la oarecare distanță. Aşa. Dă-mi voie să-ți controlez buzunarele. Simți ceva rece în ceafă? E pistolul meu. Nimic în haină. Perfect. Acum n-au rămas decât pantalonii. Înțeleg, nu mă privi aşa, şi pentru mine e tot atât de neplăcut ca şi pentru dumneata. Ia închipuie-ți că cineva ar intra chiar acum? S-ar gândi la ce poate fi mai rău, văzându-mă aşa lipit de dumneata, la toaletă. Dar nu-ți fă griji, prietenul Malcolm păzeşte uşa. Fără îndoială că nu merită încrederea noastră, nu, nici pe cea a dumitale, dar trebuie să-ți mărturisesc că nu am vrut să risc să-l las singur. Aşa că dulcea Daphne este cu el. Daphne, nu-ți aminteşti? Secretara mea. Avea chef să te vadă din nou. Nimic în pantaloni. Şosetele? Sunt oameni care țin acolo un cuțit. Nu dumneata. Daphne îmi tot zicea: „Toussaints, Santiago Biralbo e un tânăr excelent.

Nu m-ar mira ca Lucreția să-l lase pe animalul acela de Malcolm din pricina lui". Acum vom ieşi. Să nu-ți treacă prin minte să țipi. Nici să fugi, ca ultima oară când ne-am văzut. Îți vine să crezi dacă îți spun că încă mă doare acea lovitură? Daphne are dreptate. Am căzut prost. Dumneata te gândeşti că dacă ai cere ajutor, ospătarul ar chema poliția. Eroare, prietene. Nimeni nu va auzi nimic. Ai văzut câte magazine cu aparate pentru surzi sunt în oraşul acesta? Deschide uşa. Mai întâi dumneata, te rog. Aşa, cu mâinile depărtate, priveşte drept în față, zâmbeşte. Ți s-a stricat frizura. Eşti palid. Ți-a făcut rău ginul? Cine te pune să umbli prin baruri cu Malcolm. Zâmbeşte-i lui Daphne. Ea te apreciază mai mult decât crezi. În linie dreaptă, te rog. Vezi lumina aceea din fund?

Nu-i era frică, doar o greață rămasă în stomac, căința de-a fi băut atâta, un gând încăpățânat că acele lucruri nu se petreceau cu adevărat. În spatele său Toussaints Morton se conversa plin de jovialitate cu Malcolm şi Daphne, cu mâna dreaptă în buzunarul jachetei sale cafenii, cu brațul uşor îndoit, ca şi cum ar fi imitat gestul măsurat al unui dansator. Când trecură pe sub ceasul cel mare atârnat de tavan, fețele lor se colorară palid în verde. Biralbo înălță ochii şi văzu în jurul sferei o inscripție circulară: *Um Oriente ao oriente do oriente.*

Toussaints Morton îi spuse suav să se oprească în fața uneia dintre uşile închise. Toate erau metalice şi erau vopsite în negru sau în albastru foarte închis, la fel ca şi pereții şi pardoseala de

lemn. Malcolm deschise şi se dădu la o parte pentru ca ceilalți să treacă, foarte cuminte, cu capul plecat, ca un băiat de hotel.

Camera era mică şi strâmtă şi mirosea a săpun vulgar şi a sudoare rece. Un divan, o lampă, o plantă agățătoare din plastic şi un bideu o umpleau toată. Lumina avea tonuri trandafirii în care părea să se dizolve o muzică ambientală fără niciun rost, de chitară şi de orgă. „Poate că mă vor omorî aici", se gândi Biralbo cu indiferență şi fără să se amăgească, privind tapetul de pe pereți, tapiseria de culoarea somonului de pe divan, care avea pete întinse şi arsuri de țigară. Abia aveau loc să se mişte toți patru într-un spațiu atât de strâmt, era aproape ca şi cum ai fi călătorit într-un vagon de metrou, simțind în şira spinării lucrul acela tare şi înghețat şi în ceafă respirația grea a lui Toussaints Morton. Daphne privi sever divanul şi se aşează aproape pe margine, cu genunchii foarte strânşi. Cu o legănare a capului îşi alungă din ochi părul blond platinat şi apoi rămase nemişcată, în profil față de Biralbo, privi porțelanul roz al bideului.

— Aşază-te şi tu – îi porunci Malcolm. Acum el ținea pistolul în mână.

— Prietene – zise Toussaints Morton –, va fi nevoie să ierți şi dumneata mojicia lui Malcolm, a băut prea mult. Nu e numai vina lui. Te-a văzut pe dumneata, mi-a dat telefon, i-am spus să-ți țină puțin de urât, nu până într-atât, desigur. Mi-ai îngădui să-ți spun că şi dumitale îți miroase răsuflarea a gin?

— E târziu – zise Malcolm. N-o să stăm aici

toată noaptea.

— Detest muzica asta. Toussaints Morton privea în toate colțurile, căutând difuzoarele nevăzute din care începuse să se audă blând o fugă barocă. Daphne, închide-o.

Totul deveni şi mai straniu când se făcu tăcere. Muzica de afară nu trecea prin pereții capitonați. Din buzunarul de sus al jachetei sale, Toussaints Morton scoase un tranzistor şi-i desfăcu antena foarte lungă până ce atinse cu ea tavanul. Se auziră între fluierături cuvinte portugheze, italiene, spaniole. Toussaints Morton asculta şi înjura mânuind tranzistorul cu degetele sale herculeene. Se opri când reuşi să prindă ceva ce părea o uvertură de operă. „Acum o să mă lovească", se gândi Biralbo, adept incurabil al cinematografului, „va pune muzica mai tare pentru ca nimeni să nu-mi audă țipetele".

— Îl ador pe Rossini – zise Toussaints Morton. Antidotul perfect atât împotriva lui Verdi, cât şi a lui Wagner.

Aşează cu grijă tranzistorul lângă robinetele bideului şi se aşează pe marginea lui, fredonând melodia cu gura închisă. Simțindu-se incomod, poate şi puțin vinovat sau abătut ca urmare a băuturii, Malcolm se sprijinea când pe un picior, când pe celălalt, şi-l țintea pe Biralbo, încercând să nu-l privească în ochi.

— Iubitul meu prieten. Preaiubitul meu prieten. Figura lui Toussaints Morton se lăți într-un zâmbet părintesc. Toate acestea sunt foarte dezagreabile, crede-mă, şi pentru noi. Aşa încât ar fi bine să facem ceea ce trebuie cât mai repede. Eu

îți pun trei întrebări, dumneata îmi răspunzi la oricare dintre ele, şi noi toți o să uităm ce-a fost. Numărul unu: unde este frumoasa Lucreția. Numărul doi, unde este tabloul. Numărul trei, dacă nu mai e niciun tablou, unde sunt banii. Te rog, nu mă privi aşa, nu spune ceea ce era cât pe-aci să spui. Dumneata eşti un cavaler, am ştiut-o de când te-am văzut pentru întâia oară, dumneata presupui că trebuie să ne minți crezând că aşa o aperi pe Lucreția, fără îndoială, nu e demn de un cavaler să spună în dreapta şi-n stânga secretele unei doamne. Permite-mi să-ți spun că ştim deja jocul ăsta. L-am jucat acum o bucată de vreme la San Sebastian, îți aminteşti?

— Sunt ani de când nu mai ştiu nimic despre Lucreția. Biralbo începuse să simtă plictiseala celui care răspunde la un chestionar oficial.

— E curios atunci că într-o anume noapte dumneata ai ieşit din casa ei de la San Sebastian, cu nişte maniere foarte urâte, ce-i drept. Toussaints Morton îşi atinse umărul stâng, prefăcându-se că i s-ar fi trezit o veche durere. Că în ziua următoare ați pornit-o amândoi la un drum foarte lung...

— Este adevărat? Ca şi cum s-ar fi deşteptat dintr-o dată, Malcolm înălță pistolul şi, pentru întâia oară de când intraseră în cameră, îl privi pe Biralbo în ochi. Cei ai lui Daphne, foarte deschişi şi ficşi, se mişcau dintr-o parte într-alta, cu uşoare tresăriri, ca pupilele unei păsări.

— Malcolm – zise Toussaints Morton – aş prefera ca, după atâția ani, să nu alegi chiar acest moment ca să pricepi că ai fost ultimul care şi-a

dat seama. Calmează-te. Ascultă-l pe Rossini. *La gazza ladra...*

Malcolm ocărî în engleză şi mai apropie puțin pistolul de fața lui Biralbo. Se priveau în tăcere, ca şi cum ar fi fost singuri în cameră sau n-ar fi auzit cuvintele celuilalt. Dar în ochii lui Malcolm se citea mai puțin ură, cât uluire sau teamă şi dorință de a şti.

— De-aceea m-a părăsit – zise, dar nu-i vorbea lui Biralbo, repeta cu voce tare ceva ce niciodată nu îndrăznise să gândească. Ca să obțină tabloul şi să-l vândă şi să cheltuiască cu tine toți banii ăia...

— Un milion şi jumătate de dolari, poate ceva mai mult, cum ştii desigur şi dumneata. Şi Toussaints Morton se apropia de Biralbo, vorbindu-i mai încet. Dar e o mică problemă la mijloc, prietene. Aceşti bani sunt ai noştri. Îi vrem, pricepi? Acum.

— Nu ştiu nici despre ce bani şi nici despre ce tablou îmi vorbiți. Biralbo se trase mai în spate pe divan pentru ca răsuflarea lui Morton să nu-i vină în nas. Era liniştit, un pic amețit încă din pricina ginului, aproape complet străin de sine însuşi, de acel loc, nerăbdător. Ceea ce ştiu sigur e că Lucreția n-avea un ban. Niciunul. I-am dat banii mei ca să poată pleca din San Sebastian.

— Ca să poată veni la Lisabona, vrei să spui. Mă înşel? Doi foşti amanți se întâlnesc din nou şi încep împreună un drum lung...

— N-am întrebat-o unde mergea.

— Nici nu aveai nevoie. Toussaints Morton încetă să mai zâmbească. Păru, într-o clipă, că nici

n-o făcuse vreodată. Ştiu că ați plecat împreună. Mai ştiu chiar şi că dumneata conduceai maşina. Vrei să îți spun data exactă? Daphne trebuie s-o aibă notată în agendă.

— Lucreția fugea de voi. De o bucată de vreme Biralbo îşi dorea cu putere să poată fuma. Scoase încet tutunul şi bricheta, rezistând privirii vigilente a lui Malcolm, şi aprinse o țigară -. Mai ştiu şi eu câte ceva. Ştiu că se temea să n-o omorâți ca pe tipul acela, Portughezul.

Toussaints Morton îl urmărea, imitând fără ruşine gestul celui care ascultă nerăbdător sfârşitul unui banc ca să pufnească în râs, schițând deja un zâmbet, ridicând puțin din umeri. În sfârşit dădu drumul unui hohot şi-şi plesni coapsele cu palmele late ale mâinilor.

— Chiar vrei s-o credem? Şi îi privi cu gravitate pe Biralbo şi pe Malcolm, de parcă ar fi trebuit să-şi împartă între ei toată mila lui. Vrei să spui că Lucreția nu ți-a explicat nimic despre planul pe care ni l-a furat? Că nu ştiai nimic despre *Burma?*

— Minte – spuse Malcolm. Lasă-l pe mâna mea. Îl fac eu să spună adevărul.

— Liniştește-te, Malcolm. Toussaints Morton îl dădu la o parte agitându-şi zgomotos mâna pe care străluceau brățările aurii. Mă tem ca nu cumva amicul Biralbo să fie mai neghiob chiar decât tine... Şi spune-mi, domnule. Acum vorbea ca unul din acei polițişti plini de răbdare şi de bunătate. De acord. Regret din suflet, dar pot înțelege. Îi era frică, şi o înțeleg, pentru că ne-a văzut omorând un om. Specia umană n-a pierdut mare lucru în acea noapte, dar dumneata poți să-

mi spui, şi nu fără motiv, că nu-i momentul să stăm să analizam asemenea amănunte. Şi cu asta sunt de acord. O singură întrebare vreau să-ți pun: de ce frumoasa Lucreția, atât de înspăimântată de crima la care nu trebuia să asiste, nu s-a dus imediat la Poliție? Era uşor, scăpase de noi, ştia locul exact unde se afla cadavrul. Dar n-a făcut-o... Nu-ți dai seama din ce cauză?

Biralbo nu spuse nimic. Îi era sete şi îl usturau ochii, era prea mult fum în încăpere. Daphne îl privea cu un anume interes, aşa cum e privit cel care călătoreşte pe locul de alături. El trebuia să se țină tare, fără să clipească măcar, să se prefacă că ştie şi că ascunde totul. Îşi aminti de o scrisoare a Lucreției, ultima, un plic pe care-l găsise gol câteva luni după ce plecase pentru totdeauna din San Sebastian. *Burma,* repeta în gând, *Burma,* de parcă ar fi spus o vrajă, al cărei înțeles nu-l ştiuse, un cuvânt sacru şi de neînțeles.

— *Burma* – zise Toussaints Morton. Este dureros că nimic nu se mai respectă azi. Cineva închiriază acest local şi uzurpă acest nume şi transformă totul într-un bordel. Când am văzut firma din stradă i-am spus lui Daphne: „Ce-ar gândi răposatul dom Bernardo Ulhman Ramires dacă ar înălța capul?”. Dar bag de seamă că dumneata nici nu ştii cine a fost dom Bernardo. Tineretul nu ştie nimic şi vrea să treacă peste toate. Chiar dom Bernardo mi-a spus-o odată, la Zürich, parcă-l văd aşa cum te văd pe dumneata. „Morton”, mi-a spus, „în ceea ce ne priveşte pe

oamenii din generația şi din clasa mea socială, sfârşitul lumii a sosit. Nu ne mai rămâne altă consolare decât să colecționăm tablouri şi cărți frumoase şi să umblăm dintr-o stațiune balneară internațională în alta". Trebuia sâ-i fi auzit vocea, măreția cu care spunea, de exemplu, „Oswald Spengler". sau „Asia", sau „civilizație". Avea în Angola păduri întregi şi plantații de cafea mai mari decât Portugalia, şi ce palat, prietene, într-o insulă, în mijlocul unui lac, eu nu l-am văzut niciodată, spre ghinionul meu, dar se povestea că era tot din marmură, ca Taj Mahalul. Dom Bernando Ulhman Ramires nu era un moşier, era creierul unui regat magnific înălțat în junglă, bănuiesc că acuma tipii ăştia îl vor fi transformat într-un sat de zdrențăroşi scuturați de friguri. Dom Bernardo iubea Orientul, iubea marea Artă, dorea ca colecțiile sale să se poată compara cu cele mai bune din Europa. „Morton", îmi zicea, „când văd un tablou şi îmi place, nu-mi pasă de câți bani trebuie să dau ca să-l am". Iubea mai presus de toate pictura franceză şi hărțile vechi, era în stare să umble o jumătate de lume ca să examineze un tablou, iar eu le căutam pentru el, nu numai eu, avea o duzină de agenți care băteau Europa în căutare de tablouri şi hărți. Spune-mi un mare artist, oricare, dom Bernardo avea un tablou sau un desen de-al lui. Îi plăcea de asemenea opiumul, de ce s-o ascundem, aceasta nu-i micşorează măreția. În timpul războiului lucrase pentru englezi în sud-estul Asiei şi de acolo venise cu gustul pentru opiu şi cu o colecție de pipe pe care nimeni în toată lumea n-o va egala. Îmi amintesc

că-mi recita mereu un poem în portugheză – un vers suna aşa: „Um Oriente ao oriente do Oriente...”. Te plictiseşti? Îmi pare rău, eu sunt un sentimental. N-am decât dispreț pentru o civilizație în care nu-şi mai găsesc locul oameni ca dom Bernardo Ulhman Ramires. Ştiu, ştiu: dumneata nu aprobi imperialismul. Şi din acest punct de vedere te asemeni cu Malcolm. Dumneata te uiți la culoarea pielii mele şi te gândeşti: „Toussaints Morton ar trebui să urască imperiile coloniale”. Eroare, prietene. Dumneata ştii unde aş fi eu dacă n-ar fi fost imperialismul, cum zice Malcolm. Nu aici, fără îndoială, lucru care pentru dumneata ar fi o uşurare. În vârful unui cocotier, în Africa, sărind ca o maimuță. Aş cânta un tam-tam, presupun, aş face măşti din scoarță de copaci... N-aş şti nimic despre Rossini, nici despre Cézanne. Şi nu-mi vorbi *du Bon Sauvage,* te implor!

— El să ne vorbească despre Cézanne – zise Malcolm. Să ne spună ce-au făcut el şi Lucreția cu tabloul.

— Iubitul meu Malcolm – Toussaints Morton surâdea cu blândețe papală –, o dată şi-o dată te va pierde nerăbdarea ta. Am o idee: să-l recrutăm pe prietenul nostru Biralbo pentru vesela noastră societate. Să-i propunem un târg. Să admitem posibilitatea ca relațiile sale mercantile cu frumoasa Lucreția să nu fi fost tot atât de satisfăcătoare ca cele sentimentale... Aceasta este oferta mea, prietene, cea mai bună şi cea din urmă: dumneata ne ajuți să ne recuperăm ceea ce este al nostru, iar noi te includem la împărțeala

beneficiilor. Îți aduci aminte, Daphne? Aceeaşi ofertă i-am făcut-o Portughezului.

— Nu facem niciun târg – spuse Malcolm. Nu cât sunt eu aici. Crede că ne poate păcăli, Toussaints, zâmbea în timp ce-i vorbeai. Spune-ne unde este tabloul, unde sunt banii, Biralbo. Spune-ne sau te omorâm. Chiar acum.

Strângea atât de tare patul pistolului, încât avea încheieturile degetelor albe şi-i tremura mâna. Daphne se dădu uşor la o parte de lângă Biralbo, se ridică în picioare, lipindu-şi spatele de perete. „Malcolm”, zicea în şoaptă Toussaints Morton, „Malcolm”, dar el nu-l asculta şi nici nu-l vedea, se uita doar la ochii liniştiți ai lui Biralbo de parcă i-ar fi cerut să-i fie frică sau să se supună, afirmând în tăcere, tot atât de rigid ca şi felul în care ținea pistolul, permanența unei vechi ranchiune, inutila, aproape comuna turbare de-a fi pierdut dreptul la amintiri şi la demnitatea înfrângerii.

— Ridică-te – zise, şi când Biralbo se sculă în picioare îi puse pistolul în mijlocul pieptului. De aproape era tot atât de mare şi de neruşinat ca o bucată de fier. Vorbeşte chiar acum sau te omor.

Biralbo mi-a povestit mai târziu că vorbise fără să ştie ce spunea: că în acea clipă groaza îl făcuse invulnerabil. Spuse:

— Trage, Malcolm. Mi-ai face o favoare.

— Unde am mai auzit eu asta? – zise Toussaints Morton, dar lui Biralbo i se păru că vocea sa răsuna în altă cameră, pentru că el nu vedea în fața lui decât pupilele lui Malcolm.

— În *Casablanca* – zise Daphne, cu indiferență

şi precizie. Bogart îi spunea aşa lui Ingrid Bergman.

Auzind asta, pe chipul lui Malcolm se petrecu o schimbare. O privi pe Daphne, uită că avea pistolul în mână, adevărata furie şi cruzimea adevărată îi contractară gura şi-i micşorară ochii când îl privi iarăşi pe Biralbo şi se aruncă asupra lui.

— Filme – zise, dar era foarte greu să-i înțelegi cuvintele. Numai asta conta pentru voi, aşa-i? Îi disprețuiați pe cei ce nu le cunoşteau, vorbeați despre ele şi despre cărțile voastre şi cântecele voastre, dar eu ştiam că de fapt vorbeați despre voi, nu vă păsa de nimeni şi de nimic, realitatea era prea săracă pentru voi, nu-i adevărat?...

Biralbo văzu cum trupul mare şi înalt al lui Malcolm se apropia ca şi cum ar fi fost gata să se prăvale peste el, îi văzu ochii atât de aproape încât i se părură ireali, dând înapoi se izbi de divan, iar Malcolm se tot apropia ca o avalanşă, îl lovi cu piciorul în burtă, se dădu la o parte ca să evite căderea şi atunci avu în față mâna care încă strângea pistolul, o lovi sau o muşcă şi întunericul coborî asupra lui şi când deschise iarăşi ochii pistolul era în mâna lui dreaptă. Se ridică în picioare strângându-l bine, dar Malcolm încă era îndoit de burtă, cu fața lipită de divan, iar Daphne şi Toussaints Morton îl priveau şi se dădeau înapoi, „cuminte”, murmura Morton, „cuminte, prietene”, dar nu reuşea să zâmbească, privind fix pistolul care acuma era îndreptat asupra lui, şi Biralbo făcu câțiva paşi cu spatele şi pipăi uşa în căutarea zăvorului, dar nu-l găsea, Malcolm

întoarse fața spre el şi începu să se ridice foarte încet, în sfârşit uşa se deschise şi Biralbo ieşi cu spatele, amintindu-şi că aşa ieşeau eroii din filme, trânti uşa şi începu să fugă spre scările de fier şi numai când trecu prin penumbra trandafirie a barului unde beau femeile blonde îşi dădu seama că încă ținea pistolul în mână şi că multe perechi de ochi îl priveau rând pe rând cu surpriză şi spaimă.

Capitolul XV

Ieşi în stradă şi izbindu-l dintr-o dată în față aerul umed al nopții, înțelese de ce nu-i era frică: dacă o pierduse pe Lucreția, nu-i mai păsa de nimic. Băgă pistolul greu într-unul din buzunarele paltonului şi preț de câteva clipe nu fugi, cuprins de o lene ciudată, aidoma celei care uneori ne înțepeneşte în vis. Deasupra capului său se stingea şi se aprindea, cu pauze scurte, firma *Burma Club,* luminând un zid teribil de înalt, cu balcoane pustii. Începu să meargă foarte iute, cu mâinile în buzunare, de parcă ar fi întârziat undeva, nu putea alerga, pentru că o mulțime de oameni, ca într-un port asiatic, umpleau strada, chipuri albastre şi verzi sub firmele de neon, misterioase femei singure, grupuri de negri care se mişcau de parcă s-ar fi supus unui ritm pe care doar ei îl ascultau, grupuri de bărbați cu fețele arămii şi trăsături orientale care păreau aduşi acolo de un tulbure dor de oraşele ale căror nume străluceau pe stradă. *Shanghai, Hong Kong, Goa, Jakarta.*

Avea liniştea de moarte a celui care simte că se îneacă şi-şi întorcea capul să privească firma *Burmei*, atât de aproape încă, de parcă nici nu s-ar fi mişcat din loc. Fiecare clipă era pentru el un minut nespus de lung şi privea nenumăratele chipuri căutându-l între ele pe cel al lui Malcolm, al lui Toussaints Morton, al lui Daphne, chiar şi pe al Lucreției, ştiind că ar trebui să fugă şi că îi lipsea voința s-o facă, aidoma celui care ştie că trebuie să se scoale, dar îşi mai dăruie un răgaz, şi când deschide iarăşi ochii crede că a dormit multă vreme, dar n-a trecut niciun minut şi iarăşi se hotărăşte să se scoale. Atârna atât de greu pistolul, mi-a spus, erau atâtea fețe şi atâtea trupuri, încât ca să-şi facă drum printre ele era ca şi cum ai înainta în desişul nesfârşit al junglei. Atunci se întoarse şi îl văzu pe Malcolm în aceeaşi clipă în care ochii albaştri şi îndepărtați îl descopereau pe el, dar Malcolm venea spre el tot atât de încet de parcă ar fi înotat împotriva unui curent puternic, încâlcit în alge, mai înalt decât ceilalți, cu ochii fixați asupra lui Biralbo ca asupra țărmului la care şi-ar fi dorit să ajungă, şi din pricina asta cei doi se mişcau şi mai încet, pentru că nu încetau o clipă să se privească şi se izbeau de trupuri pe care nu le vedeau şi între care se înecau câteodată, ascunzându-i fiecăruia vederea celuilalt. Dar iarăşi se descopereau, cu tot mai puține chipuri şi lumini de cluburi în jur, şi deodată Biralbo îl văzu pe Malcolm liniştit şi singur în mijlocul unui caldarâm pe care nu se mai afla nimeni, oprit în fața propriei sale umbre, şi atunci chiar începu să fugă şi străzile i se

deschideau înainte ca o şosea în faţa farurilor unui automobil. Auzea în spatele lui răpăitul paşilor lui Malcolm şi chiar gâfâitul răsuflării sale, foarte departe şi foarte aproape, ca o ameninţare sau o plângere în tăcerea pieţelor strălucitoare şi goale, pieţe mari cu columne, străzi cu vitrine una după alta, unde paşii săi şi cei ai lui Malcolm răsunau la unison, şi pe măsură ce oboseala îl făcea să-şi piardă răsuflarea i se fărâmiţa în mii de bucăţi conştiinţa spaţiului şi a timpului, era la Lisabona şi la San Sebastian, fugea de Malcolm cum într-o altă noapte fugise de Toussaints Morton, nu încetase nicio clipă acea urmărire printr-un oraş dedublat care-şi desfăcea urzeala pentru a se transforma în labirint şi în hăituială.

Şi aici străzile deveneau dintr-o dată egale şi geometrice, abandonate, într-un fel, nopţii, perspectivele goale ale unor pieţe mai luminoase de unde venea o rumoare slabă şi certă de oraş locuit. Fugea spre aceste lumini ca spre un miraj care se tot îndepărta. Auzi în spatele lui zgomotul lent al unui tramvai care şterse paşii lui Malcolm şi îl văzu trecând chiar pe lângă el, înalt şi galben şi pustiu ca un vas în derivă şi oprindu-se puţin mai încolo, poate l-ar putea prinde, cineva coborî, şi tramvaiul întârzie o clipă până să pornească din nou, Biralbo aproape că îl prinsese, când se puse foarte încet în mişcare şi se clătină depărtându-se. Ca şi cum ar fi privit într-o gară trenul pe care l-a pierdut, Biralbo rămase nemişcat, cu gura şi ochii deschişi, ştergându-şi transpiraţia de pe faţă şi saliva care-i mânjea buzele, uitând de Malcolm, de obligaţia de a fugi şi, deşi îl costa un efort

imposibil întorsul capului, se răsuci încet şi văzu că şi Malcolm se oprise la câțiva metri de el, pe marginea celuilalt trotuar, ca pe cornişa unei clădiri de pe care urma să se arunce, gâfâind şi tuşind, dându-şi la o parte părul roşu din ochi. Atinse în buzunar patul pistolului şi o halucinație rapidă îl făcu să se vadă țintind spre Malcolm şi aproape că auzi împuşcătura şi căderea surdă a trupului peste şine, ar fi fost tot atât de nespus de uşor ca şi cum ar fi închis ochii şi nu s-ar mai fi mişcat niciodată şi ar fi fost mort, dar Malcolm se şi îndrepta spre el, scufundându-se pas cu pas într-o stradă de nisip. Fugi din nou, dar nu mai putea, văzu la stânga lui o înfundătură mai întunecoasă, o scară mare, un turn subțire şi mai înalt decât acoperişurile caselor, absurd de singur şi ridicat între ele, cu ferestre gotice şi nervuri de fier, fugi spre o lumină şi o uşă întredeschisă unde era un om, un taxator care avea prinsă de curea o geantă plină cu monezi şi care îi dădu un bilet. „Cincisprezece scuzi”, îi spuse, îl împinse înăuntru, închise fără grabă un soi de grilaj ruginit, învârti de o manivelă de cupru, iar locul acela pe care Biralbo încă nu-l privise începu să se cutremure şi să scârțâie ca podelele unui vapor cu aburi, să se ridice, vedea o față dincolo de grilaj, care se scufunda în subsol, care dispăru cu totul pe când Biralbo încă nu pricepea cu-adevărat că era într-un ascensor şi că nu mai avea nevoie să fugă.

Taxatorul, o femeie cu un batic pe cap şi un bărbat cu favoriți albi şi cu o gabardină severă îl priveau cu o dezaprobare plină de interes. Femeia

avea fața foarte lată şi mesteca ceva, examinând cu încetineală metodică pantofii murdari de noroi, cămaşa scoasă din pantaloni, figura congestionată şi transpirată a lui Biralbo, mâna sa dreaptă mereu ascunsă în buzunarul paltonului. De cealaltă parte a ferestrelor gotice, oraşul se lățea şi se îndepărta pe măsură ce ascensorul îşi continua mişcarea: piețe albe asemenea unor lacuri de lumină, firme luminate slab deasupra acoperişurilor, cu fața spre întunericul de-abia ghicit al gurii râului, clădiri încălecate pe o colină care culmina cu un castel luminat violent de reflectoare.

Când ascensorul se opri întrebă unde se aflau: în oraşul de sus, îi spuse taxatorul. Ieşi într-un pasaj unde sufla vântul rece al mării ca pe puntea unui vapor. Scări şi ziduri de case părăsite coborau vertical spre străzile profunde pe unde poate că încă umbla Malcolm. Lângă turnul unei biserici în ruină era un taxi care-i păru tot atât de ciudat şi de nemişcat ca una din acele insecte pe care le surprinzi când ai aprins lumina. Îi ceru taximetristului să-l ducă la gară. Privea prin geamul din spate în căutarea luminilor altei maşini, urmărind chipurile din colțurile în umbra. Apoi oboseala îl dărâmă pe speteaza tare din plastic şi-şi dori ca acea călătorie în taxi să dureze cât mai mult până să se sfârşească. Cu ochii întredeschişi se scufunda în oraş ca într-un peisaj submarin, recunoscând locuri, statui, firme de prăvălii vechi sau de magazine, holul hotelului său de unde părea să fi ieşit cu nespus de multă vreme în urmă.

Întreaga Lisabonă, îmi spuse, chiar şi gările, este un labirint de scări care niciodată nu reuşesc să ajungă până în vârf, întotdeauna rămâne deasupra celui care urcă o cupolă sau un turn sau un şir de case galbene care-i sunt inaccesibile. Se urcă pe scări metalice şi coridoare cu closete murdare, până la peroanele de unde pleca trenul pe care-l lua în fiecare dimineață ca să-l viziteze pe Billy Swann.

De câteva ori se temu că încă-l mai urmăreau. Privea înapoi şi fiecare privire era cea a unui duşman ascuns. Aşteptă în restaurantul gării să nu mai rămână nimeni pe peron şi bău un pahar de rachiu. Se temea şi de privirile controlorilor şi ale ospătarilor, ghicea în ele şi în cuvintele pe care le asculta în spatele lui şi nu le putea pricepe semne ale unei conspirații de care poate că nu avea să reuşească să scape. Îl priveau, poate îl şi recunoşteau, bănuiau starea lui de fugar şi de străin. În oglinda unei toalete se înspăimântă de chipul său: avea părul răvăşit şi era foarte palid şi cravata desfăcută îi atârna ca un şireang în jurul gâtului, dar ceea ce era cel mai înspăimântător erau acei ochi ciudați care nu mai priveau ca în urmă cu câteva ore, care păreau totodată să simtă milă față de el şi să-i prezică condamnarea. „Sunt eu”, zise cu voce tare, privindu-şi buzele care se mişcau în oglindă, „sunt Santiago Biralbo”.

Totuşi lucrurile, locurile întunecoase, turnurile conice ale palatului înconjurate de acoperişuri de culoarea fumului, drumul din pădure păstrau o misterioasă şi liniştită identitate, întărită şi de pecetea nopții. La intrarea în sanatoriu, un om

încărca sacoşe şi valize într-o maşină mare, un taxi strălucitor care nu semăna cu taxiurile vechi din Lisabona. „Oscar”, zise Biralbo: omul se întoarse cu fața spre el, pentru că în întuneric nu îl recunoscuse, sprijini cu multă grijă contrabasul de scaunul din spate şi, când văzu cine e, îi zâmbi, ştergându-şi fruntea cu o batistă tot atât de albă în penumbră ca şi surâsul său.

— Plecăm – zise – în noaptea asta. Billy a hotărât că se simte mai bine. Urma să te sun la hotel. Doar îl cunoşti, vrea să începem să repetăm chiar de mâine.

— Unde este?

— Înăuntru, îşi ia rămas-bun de la călugărițe. Mă tem că se străduieşte să le dea în dar ultima lui sticlă de whisky.

— E adevărat că nu mai bea?

— Suc de portocale. Zice că e mort. „Noi, morții, suntem abstinenți, Oscar”. Aşa-mi zice. Fumează mult şi bea suc de portocale.

— Oscar, trebuie să-ți pun o întrebare.

— Fără îndoială. Ți-ai luat o față ca de polițist.

— Cine a achitat nota de plată de la sanatoriu? În dimineața asta am văzut o factură. Este enorm de scump.

— Întreabă-l pe el. Fără să-l privească pe Biralbo, Oscar se feri de prea marea lui apropiere ştergându-şi cu batista transpirația de pe mâini. Uite-l. Tocmai vine.

— Oscar. Biralbo se aşează în fața lui şi-l făcu să se oprească. Ți-a poruncit să mă minți, aşa-i? Ți-a interzis să-mi spui că Lucreția venise...

— Se întâmplă ceva pe aici? Înalt şi fragil,

cufundat în palton cu borul pălăriei chiar deasupra ochelarilor, cu o țigară în gură şi cu cutia trompetei în mână, Billy Swann venea spre ei cu spatele înspre lumină. Oscar, du-te şi spune-i taximetristului că putem pleca.

— Chiar acum, Billy. Oscar se supuse cu sentimentul de uşurare al celui care a reuşit să scape de o pedeapsă. Avea față de Billy Swann un respect sacru pe care uneori nu reuşea să-l distingă de teamă.

— Billy – spuse Biralbo, şi simți că vocea îi tremura ca atunci când băuse prea mult sau după o noapte întreagă de nesomn – spune-mi unde este.

— Arăți prost, băiete. Billy Swann era foarte aproape de el, dar Biralbo nu-i vedea ochii, ci doar strălucirea lentilelor de la ochelari. Ai o față de mort, mai rău ca mine. Nu te bucuri că mă vezi? Bătrânul Billy Swann s-a întors în împărăția celor vii.

— Te întreb de Lucreția, Billy. Spune-mi unde pot s-o găsesc. Este în pericol.

Billy Swann încercă să-l dea la o parte, ca să intre în taxi, dar Biralbo nu se mişcă din loc. Era atât de întuneric încât nu-i putea vedea expresia feței, şi asta-l făcea şi mai de neînțeles, un palid gol sub borurile pălăriei. Dar Billy Swann îl vedea pe el: luminile din hol îi luminau fața. Lăsă jos cutia trompetei, aruncă țigara după ce mai trase scurt un fum care făcu să i se vadă linia dură a buzelor, apoi îşi scoase foarte încet mănuşile, îndoindu-şi degetele, de parcă i-ar fi fost amorțite.

— Ar trebui să-ți vezi chiar acum fața, băiete.

Tu eşti în pericol.

— Nu o să stau aici toată noaptea, Billy. Trebuie s-o găsesc înaintea lor. Vor s-o omoare. Au fost cât pe ce să mă omoare pe mine.

— Vino cu noi – zise Billy Swann. Taximetristul pusese motorul în funcțiune, dar Biralbo nu se dezlipea de uşa din față. Îi era frig şi avea puțină febră, o senzație de grabă şi de amețeală.

— Spune-mi unde este Lucreția.

— Când vrei tu, Billy. Oscar îşi scosese capul mare şi cârlionțat pe geam şi-l privea cu neîncredere pe Biralbo.

— Femeia asta nu-i bună pentru tine, băiete – zise Billy Swann, dându-l la o parte cu un gest hotărât. Deschise portiera şi lăsă cutia pe scaunul din față, ordonându-i sec taximetristului să nu se mai grăbească chiar aşa. O făcu în engleză, dar motorul se opri. – Poate că nu e vina ei. Poate că e din pricina a ceva ce ai în tine şi care nu are nimic de-a face cu ea şi care te duce la pierzanie. Ceva asemănător whisky-ului sau heroinei. Ştiu despre ce-ți vorbesc şi tu ştii că eu ştiu. Mi-e de-ajuns să mă uit chiar acum la ochii tăi. Seamănă cu ai mei după o săptămână în care am stat încuiat cu o ladă de sticle. Urcă în taxi. Închide-te în hotelul tău. O să cântăm pe doisprezece şi vom pleca de aici. Când o să te sui în avion va fi ca şi cum n-ai fost vreodată la Lisabona.

— Nu înțelegi, Billy, nu e vorba de mine. De ea e vorba. O vor ucide dacă o găsesc.

Fără să-şi scoată pălăria, Billy Swann se aşează înăuntrul taxiului, punându-şi pe genunchi cutia neagră a trompetei. Nu închise portiera. De parcă

ar fi vrut să câştige timp, aprinse o țigară şi trimise fumul spre Biralbo.

— Te gândeşti că tu eşti cel care a căutat-o, că în acea zi ai văzut-o din întâmplare în tren. Dar ea te-a căutat în repetate rânduri şi eu n-am vrut niciodată ca tu să afli. I-am interzis să te vadă. M-a ascultat pentru că se teme de mine ca şi Oscar. Îți aminteşti de teatrul acela de la Stockholm unde am cântat înainte de a pleca în America? Ea era acolo, în sală, venise de la Lisabona să ne vadă. Ca să te vadă pe tine, vreau să spun. Şi puțin mai târziu la Hamburg, ea a ieşit din cabina mea cu cinci minute înainte ca tu să vii. Ea m-a adus aici şi a plătit cu anticipație doctorii. Acum are mulți bani. Este singură. Presupun că te aşteaptă chiar în această clipă. Mi-a explicat cum se ajunge la ea acasă. Din gara asta, de aici de jos, pleacă un tren spre coastă la fiecare douăzeci de minute. Coboară în penultima gară, când ai să vezi un far. Trebuie să-l laşi în spate şi să mergi cam o jumătate de milă, având mereu marea în stânga ta. Mi-a spus că are o casă cu turn şi grădină înconjurată de un zid. Chiar lângă grilaj e un nume în portugheză. Nu mă întreba pentru că nu sunt în stare să-mi amintesc nicio vorbă în limba asta. Casa lupilor sau cam aşa ceva.

— *Quinta dos Lobos* – zise Oscar în întuneric. Eu mi-aduc bine aminte.

Billy Swann închise uşa taxiului şi rămase privindu-l impasibil pe Biralbo în timp ce ridica geamul de la portieră. Preț de o clipă, când şoferul manevra ca să intre pe cărare, îi veni în ochi lumina unui felinar. Era o față slabă şi împietrită

şi atât de necunoscută ca şi cum omul ale cărui trăsături Biralbo nu le văzuse în timp ce îl asculta fusese un impostor.

Capitolul XVI

Mi-l amintesc vorbindu-mi multe ore în şir în camera lui de la hotel, otrăvit de tutun şi de cuvinte, oprindu-se ca să-şi aprindă ţigările, ca să bea scurte înghiţituri dintr-un pahar în care de-abia dacă mai rămăsese puţină gheaţă, stăpânit fără leac, noaptea târziu, pe la trei sau patru dimineaţa, de locurile şi de numele pe care cu atâta răceală începuse să le evoce, hotărât să continue să vorbească până ce noaptea se va sfârşi, nu numai acea noapte viitoare de la Madrid pe care o împărţeam amândoi, ci şi cealaltă, aceea care se întorsese în cuvintele sale ca să pună stăpânire pe el şi pe mine ca un duşman cu chipul învăluit. Nu-mi istorisea o poveste, fusese prins prin trădare de ea, aşa cum uneori îl prindea muzica, fără să-i lase vreme să răsufle, nici posibilitatea să tacă ori să se hotărască. Dar nimic din toate astea nu lăsa să se ghicească în vocea lui calmă şi senină şi nici în ochii săi, care încetaseră să mă mai privească, rămânând fixaţi, în vreme ce-mi vorbea, de jarul ţigării sau de gheaţa din pahar sau de draperiile trase ale balconului, pe care eu le dădeam puţin la o parte din când în când ca să verific fără nicio uşurare că nimeni nu ne urmărea pe trotuarul din faţă. Povestea de parcă ar fi vorbit despre altcineva, cu tonul neutru şi minuţios al celui care dă o declaraţie: poate că

dacă n-a voit să se oprească până la sfârşit a fost pentru că ştia deja că nu ne vom mai vedea niciodată.

— Şi atunci – îmi spuse –, când am aflat unde era Lucreția, când taxiul lui Billy Swann a plecat şi eu am rămas singur pe drumul din pădure, totul a fost la fel ca întotdeauna, ca atunci când eram la San Sebastian şi aveam întâlnire cu ea şi mi se părea că orele sau minutele care mai lipseau până s-o văd aveau să fie mai lungi decât întreaga mea viață şi că barul sau hotelul unde mă aştepta ea erau în cealaltă parte a lumii. Şi totodată aceeaşi teamă că ea plecase, iar eu n-o voi mai putea găsi. La început, la San Sebastian, când plecam în căutarea ei, priveam toate taxiurile cu care se încrucişa al meu, temându-mă că Lucreția ar putea fi într-unul din ele...

Înțelesese dintr-o dată că uitarea era o minciună şi că singurul adevăr, izgonit chiar de el din conştiință, de când plecase din San Sebastian, îşi găsise adăpost în visurile lui, unde nici puterea voinței şi nici ranchiuna nu-l puteau ajunge, în visurile care-i înfățişau vechiul chip şi gingăşia de neuitat a Lucreției, aşa cum le cunoscuse cu cinci sau şase ani în urmă, când niciunul din ei nu pierduse încă nici curajul nici dreptul la dorință şi la nevinovăție. În Stockholm, în New York, în Paris, în hotelurile străine în care se deştepta, după lungi săptămâni în care nu-şi amintea de Lucreția, exaltat sau mulțumit de prezența altor femei trecătoare, îşi amintise şi uitase visuri în care o durere caldă îi lumina fericirea neştirbită a celor mai bune zile pe care le trăise alături de ea şi

culorile spulberate pe care lumea nu le-a avut decât atunci. Ca în acele visuri, acum el era cel care o căuta şi o ghicea, fără să o vadă, într-o privelişte cu copaci şi dealuri noptatice care-l purta cu iuțeală spre mare. Privea toate luminile, îngrozit că ar putea să n-o vadă la vreme pe cea a farului, ca să poată coborî din tren. Era trecut de miezul nopții şi nu mai era niciun călător în vagon în afară de Biralbo. Controlorul îi spuse că nu mai erau decât zece minute până la penultima stație. Printr-o ferestruică ovală vedea mişcându-se departe, în spate, barele metalice ale vagonului următor, şi nici acolo nu părea să mai călătorească nimeni. Îşi privi ceasul şi nu era în stare să-şi amintească câte minute trecuseră de când vorbise cu controlorul. Tocmai avea de gând să-şi pună paltonul, când văzu chipul lui Malcolm la ferestruica ovală din spate, privindu-l, lipit de geam.

Se ridică, avea muşchii amorțiți şi îl dureau genunchii. Trenul mergea atât de repede încât nu se putea ține pe picioare, nici Malcolm, de altfel, care pentru a-şi păstra echilibrul rămase nemişcat, cu picioarele depărtate, în vreme ce uşa vagonului se balansa şi se izbea în fața lui, împinsă de un vânt rece care se pornise dintr-o dată şi care ajunsese până la Biralbo, aducând cu el zgomotul monoton al roților de tren pe şine şi un scârțâit de lemn şi încheieturi metalice care păreau să-şi iasă din țâțâni la curbe. Fugi pe hol prinzându-se cu amândouă mâinile de şirul de speteze, voi să deschidă cealaltă uşă a vagonului, dar nu era cu putință, iar Malcolm se apropiase

atât de tare încât putea să-i vadă strălucirea albastră a ochilor. În mod absurd se încăpățâna să tragă de uşă spre înăuntru şi de-aceea nu reuşea s-o deschidă, o frână îl împinse în ea şi se trezi, cuprins de groază şi de amețeală, pe o platformă care se mişca de parcă i s-ar fi deschis sub picioare, în gol, în spațiul dintre două vagoane, deasupra unei bezne în care scânteiau şi dispăreau şinele şi sufla un vânt care trecea prin el, tăindu-i răsuflarea, împingându-l spre un parapet care de-abia dacă-i ajungea la mijloc şi de care reuşi să se prindă chiar când simți, ca într-o presimțire, că avea să cadă, că o să fie azvârlit între şine.

Se întoarse, Malcolm era la un pas de el, de cealaltă parte a uşii, în străfulgerarea unui singur gest trebuia să se desprindă de parapet şi să ajungă la celălalt vagon, fără să privească în jos, fără să vadă cum se mişcau planşeurile metalice deasupra amețitoarei şi şerpuitoarei poteci de pietriş pe care întunericul o înfuleca aidoma unui puț. Sări cu ochii închişi, şi uşa se deschise iar se închise la loc în urma lui ermetic, dintr-o singură mişcare. Alergă prin vagonul gol spre o altă uşă şi spre o altă ferestruică ovală: era posibil ca succesiunea şirurilor de scaune fără nimeni pe ele şi luminile galbene şi prăpăstiile de umbră cosită de vânt să nu se termine niciodată, ca şi cum trenul ar fi mers numai pentru ca el să se ducă s-o caute pe Lucreția, urmărit de Malcolm, pe care nu-l mai vedea, poate fiindcă nici el nu reuşea să iasă din celălalt vagon. Auzi lovituri, văzu apărând în ovalul de cristal figura lui Malcolm, care lovea uşa

cu picioarele şi pe care reuşi s-o deschidă, şi acum venea spre el cu părul răvăşit de vânt, ieşi din nou în beznă ținându-se cu amândouă mâinile de barele înghețate ale parapetului, dar dincolo nu mai era nicio uşă, ci doar un perete cenuşiu de metal, ajunse la locomotivă şi Malcolm se tot apropia încet de el, aplecat în față de parcă ar fi mers împotriva vântului.

Îşi aminti de pistol: căutându-l îşi dădu seama că îl lăsase în palton. Dacă trenul încetinea, poate avea să-şi ia inima în dinți şi să sară. Dar trenul fugea de parcă s-ar fi rostogolit pe o pantă, iar Malcolm deschisese deja singura uşă care-l separa de el. Îşi sprijini spatele de metalul ondulat şi îl văzu apropiindu-se de parcă n-avea să ajungă niciodată, ca şi cum viteza trenului i-ar fi ținut la distanță. În mâinile deschise ale lui Malcolm nu se afla pistolul. Îşi mişca buzele, poate că striga ceva, dar vântul şi zgomotul locomotivei îi împrăştiau cuvintele, curajul zadarnic al furiei. Cu picioarele foarte depărtate şi cu palmele deschise se aruncă asupra lui Biralbo sau fu împins spre el. Nu se luptau, păreau să se îmbrățişeze sau să se sprijine stângaci unul de celălalt ca să nu cadă. Alunecau pe platformă şi cădeau în genunchi şi se ridicau încolăcindu-se ca să cadă din nou sau ca să fie împinşi în acelaşi timp în gol. Biralbo auzea o răsuflare despre care nu ştia dacă este a lui sau a lui Malcolm, cuvinte murdare în engleză pe care poate că le rostea chiar el. Simțea mâini şi unghii şi lovituri şi greutatea unui corp şi senzația îndepărtată că îi era izbit capul de muchiile de metal. Se ridică în picioare, văzu lumini, ceva cald

şi umed care i se prelingea pe frunte îl orbi: îşi şterse ochii cu mâna şi îl văzu pe Malcolm ridicându-se chiar lângă el, atât de încet de parcă ar fi ieşit dintr-un lac de nămol, prinzându-se cu amândouă mâinile de stofa pantalonilor lui, de buzunarul sfâşiat al hainei sale. Mai înalt şi mai greu de desluşit ca niciodată, Malcolm se clătină peste el şi-şi întinse spre gâtul său mâinile lui mari şi nemişcate, şi pentru o clipă, când Biralbo se trase la o parte, păru că se apleacă peste parapet ca şi cum ar fi vrut să examineze adâncimea terasamentului sau a nopții. Biralbo îi văzu mâinile agitându-se ca aripile unei păsări, văzu o privire de uluire şi de implorare când trenul sări de parcă se răsturna, iar el căzu prăvălit cu fața la planşeurile metalice: auzi un țipăt tot atât de ascuțit şi de lung ca scârțâitul frânelor şi închise ochii ca şi cum întunericul voit l-ar fi putut salva de a mai auzi.

Rămase trântit la pământ, pentru ca tremura aşa de tare, încât n-ar fi putut să se țină pe picioare. Vedea case risipite între copaci, bariere cu treceri de nivel în spatele cărora aşteptau automobile. Acum trenul înainta puțin mai încet. Biralbo se aşează în genunchi, îşi şterse din nou fața de umezeala murdară, încă tremurând, căutând pe bâjbâite un mâner ca să se poată ridica. Când trenul aproape că se oprise, văzu în spatele copacilor o lumină înaltă care dispărea şi revenea cu un ritm la fel de lipsit de grabă şi tot atât de exact ca bătăile unui pendul. De parcă s-ar fi întors dintr-un vis sau dintr-o uitare completă, îl surprinse să-şi amintească unde ajunsese şi

pentru ce se afla acolo.

Sări peste linii pentru ca nimeni să nu-l vadă şi se îndepărtă de luminile gării mergând printre vagoane părăsite, împiedicându-se de liniile ascunse sub buruieni. Trecu peste un gard din scânduri putrezite, se împiedică şi căzu urcându-se pe un terasament şi nu mai vedea nici gara, nici lumina farului. Mort de frig, continuă să meargă înainte pe pământul umed şi plin de gropi, printre copaci, fugind de luminile caselor unde lătrau câinii şi de gardurile grădinilor care-i închideau drumul. Tot ocolindu-l pe unul din ele la nesfârşit, se temu că se rătăcise: era pe o stradă curată şi obişnuită, cu obloanele trase şi felinare la colțuri şi coşuri de hârtii din plastic. Se gândi: „Am hainele sfâşiate, am fața mânjită de sânge, dacă mă vede cineva, cheamă poliția”. Dar îi lipseau şi inteligența şi voința de a face orice altceva decât să urmeze drumul drept al străzii, căutând zgomotul sau mirosul mării, lumina farului între eucalipți.

Strada era, desigur, atât de dreaptă şi de lungă pentru că mergea paralel cu şoseaua de pe coastă: uneori Biralbo auzea foarte aproape motoare de automobile şi simțea bătându-i în față briza mării. Gardurile aidoma ale fermelor se sfârşiră într-un teren viran noroios pe care se înălțau cu fața spre bezna netedă a cerului schelele unei clădiri în construcție. Într-o parte era şoseaua, iar apoi farul şi genunile mării. Ca să evite farurile automobilelor, se îndepărtă de bordura şoselei şi merse aproape de marginea falezei. Departe, în zare, se înălța şi strălucea fosforescent spuma, lovindu-se de stânci: nu a vrut să rămână s-o

privească pentru că-l înspăimânta legănarea acelui abis care-l ținea nemişcat şi părea să-l cheme. Farul îl lumina cu o rază asemănătoare cu cea a lunii mari şi galbene din timpul verii, o lumină rotitoare şi poliedrică, care-i multiplica umbra amestecându-i-o iarăşi atunci când se stingea. Cu capul plecat şi cu mâinile în buzunare, mergea cu acea încăpățânare a vagabonzilor rătăcind pe străzi, fără altă pavăză împotriva vântului rece al mării decât gulerul ridicat al hainei. Era de acum foarte departe de far când văzu peste coroanele pinilor casa pe care i-o prevestise Billy Swann. Un gard foarte lung care nu se putea vedea din şosea, apoi un grilaj întredeschis şi un nume: *Quinta dos Lobos*.

Intră temându-se de lătratul câinilor. Grilajul s-a deschis în tăcere când l-a împins cu mâna şi n-a auzit, în vreme ce străbătea un fel de grădină, decât zgomotul paşilor săi pe pietriş. Văzu un turn, o mică galerie cu coloane, o fereastră luminată. Se opri în fata uşii, cu aceeaşi senzație de gol şi de sfârşeală pe care o simțise pe platforma trenului şi la marginea falezei. Apăsă pe sonerie şi nu se întâmplă nimic. Mai apăsă o dată: de acea dată o auzi chiar el, foarte departe, în fundul casei. Apoi tăcere, vântul printre copaci, siguranța că a auzit nişte paşi şi că era cineva, cu băgare de seamă, nemişcat, în spatele uşii. „Lucreția”, spuse, de parcă i-ar fi vorbit la ureche ca să n-o trezească, „Lucreția”.

Dar eu nu-mi pot închipui cum era chipul pe care Biralbo l-a văzut atunci şi nici felul cum s-a petrecut între ei recunoaşterea sau duioşia,

niciodată nu i-am văzut şi nici nu mi i-am putut imagina împreună: ceea ce-i lega, ceea ce poate că încă îi uneşte, era o legătură care închidea în ea însăşi esența secretului. Niciodată n-au avut martori, nici măcar când nu-i mai îmboldea nimic să se ascundă. Dacă cineva pe care eu nu-l cunosc a fost împreună cu ei sau i-a surprins vreodată într-unul din acele baruri şi hoteluri clandestine unde-şi dădeau întâlnire la San Sebastian, sunt sigur că nu a putut vedea nimic din ceea ce aveau cu adevărat: o țesătură de cuvinte şi gesturi, de pudoare şi lăcomie, pentru că nicicând n-au crezut că se meritau şi nu şi-au dorit şi n-au avut niciodată ceva care să nu fie numai ei înşişi, un regat al lor nevăzut în care n-au locuit aproape niciodată, dar de care nici nu se puteau lepăda, pentru că granițele lui îi înconjurau tot atât de fără scăpare ca şi pielea sau parfumul, forma unui corp. Privindu-se, ei îşi aparțineau unul altuia, asemenea celui care ştie cine este văzându-se într-o oglindă. Rămaseră o clipă fiecare de câte o parte a pragului, fără să se îmbrățişeze, fără să spună nimic, de parcă amândoi s-ar fi trezit față în față cu cineva pe care nu se aşteptau să-l vadă. Mai frumoasă sau mai înaltă, aproape de nerecunoscut, cu părul tuns foarte scurt, cu o bluză de mătase, Lucreția deschise larg uşa pentru a-l vedea bine în lumină şi-i spuse să intre. Poate că şi-au vorbit la început cu o distanță neîncălzită de amintirile comune, ci de acea politețe laşă şi lacomă care de-atâtea ori îi făcuse să-şi fie străini când un singur cuvânt sau o mângâiere le-ar fi fost de ajuns ca să se recunoască.

— Ce ți s-a întâmplat? – zise Lucreția. Ce ți-au făcut la față?

— Trebuie să pleci de aici. Pipăindu-şi fruntea, Biralbo atinse mâna care-i dădea părul la o parte ca să-i vadă rana. Oamenii aceia te caută. Te vor găsi dacă nu fugi.

— Ai buza crăpată. Lucreția îi atingea fața şi el nu-i simțea vârfurile degetelor. Îi mirosea părul, vedea atât de aproape culoarea exactă a ochilor ei, totul îi venea ca din depărtarea unui leşin: dacă se mişca, dacă făcea numai un pas, avea să cadă. – Tremuri. Vino, sprijină-te de mine.

— Dă-mi un pahar de ceva. Şi o țigară. Mor de nevoia să fumez. Mi-am lăsat tutunul în palton. Ca şi pistolul. Cui i-ar trece prin minte.

— Ce pistol? Dar nu, nu vorbi, sprijină-te de mine.

— Cel al lui Malcolm. Era să mă omoare cu el, şi eu i l-am luat. În modul cel mai stupid.

Realiza totul cu intermitențe, în alternanțe rapide de luciditate şi leşin. Dacă închidea ochii era iarăşi în tren şi se temea că-l va prăvăli amețeala. În timp ce mergea, ținându-se de Lucreția, se văzu într-o oglindă şi se sperie de fața lui mânjită de sânge şi de cercul roşietic care îi înconjura pupilele. Ea îl ajută să se întindă pe o canapea, în camera goală unde ardea focul. Deschise ochii şi Lucreția nu mai era. O văzu întorcându-se cu o sticlă şi cu două pahare. Îngenunchiată lângă el, îi şterse fața cu un prosop umed şi apoi îi puse o țigară în gură.

— Malcolm ți-a făcut asta?

— Am căzut cu fața de ceva. Ceva de metal.

Sau poate că el m-a împins. Totul era foarte întunecat. Cine mai ştie. Eu cădeam şi mă ridicam şi el mereu voia să mă lovească. Săracul Malcolm. Turba din pricina mea. Era nebun după tine.

— Unde este acum?

— Pe lumea cealaltă, bănuiesc. Între şine, dacă a mai rămas ceva. L-am auzit țipând. Încă-l mai aud.

— Tu l-ai omorât?

— Păi nu mai ştiu. Cred că i-am dat un brânci, dar nu sunt sigur. Poate că l-au şi găsit. Trebuie să pleci de aici.

— Te-a urmărit cineva?

— Toussaints Morton o să te găsească dacă nu pleci. Cum o să citească mâine ziarele va şti unde să te găsească. Îi va lua o săptămână sau o lună, dar te va găsi. Pleacă de aici, Lucreția.

— Cum o să plec acum când ai venit tu.

— Oricine poate intra. Nici măcar nu aveai grilajul închis.

— L-am lăsat deschis pentru tine.

Biralbo sorbi o înghițitură din paharul său de burbon şi se sprijini de umărul Lucreției ca să se ridice. Îşi dădu seama că ea crezuse că el avea să o sărute şi că de aceea zâmbise aşa când se aplecase spre el. Burbonul îi ardea rănile de pe buze şi-l readucea la viață cu o caldă şi dorită încetineală. Îi trecu prin minte că trecuseră mulți ani de când Lucreția îl privea aşa ca acum: foarte fix, atentă la fiecare detaliu al prezenței lui, aproape înspăimântată de intensitatea propriei sale priviri, de teamă că un gest, oricare, ar putea fi un semn că el ar vrea să plece. Dar nu-şi aducea el aminte:

se cutremură dându-şi seama că vedea pentru prima oară în ochii Lucreției o privire al cărei martor până atunci fusese doar Malcolm. Ceea ce memoria lui nu putuse niciodată păstra îi era înapoiat de gelozia unui mort.

Se spălă pe față cu apă rece într-o sală de baie foarte mare căreia strălucirea porțelanului şi a robinetelor îi dădea un aer de veche sală de operații. Avea buza de jos crăpată şi o rană în frunte. Se pieptănă cu grijă şi îşi aranjă cravata ca pentru o întâlnire cu Lucreția. În timp ce se întorcea în salonul unde ea îl aştepta, examină pentru întâia oară casa: în fiecare încăpere, locurile păreau să fi fost aranjate ca să proslăvească forma pură a spațiului şi a singurătății. Călăuzit de o muzică dată foarte încet reuşi să se întoarcă lângă Lucreția fără să se rătăcească.

— Cine cântă asta? o întrebă. Muzica îi oferea o mângâiere tot atât de caldă ca aerul unei nopți de mai, ca amintirea unui vis.

— Tu, zise Lucreția. Billy Swann şi cu tine. *Lisabona.* Nu te recunoşti? Mereu m-am întrebat cum ai putut să compui acest cântec fără să fi fost niciodată la Lisabona.

— Tocmai din pricina asta. Acum însă n-aş mai putea să îl scriu.

Era aşezat pe un colt al canapelei, în fața focului, în mijlocul camerei goale. Doar o etajeră cu discuri şi cărți, o combină muzicală la perete, cu lumini mici roşii şi verzi în spatele gemulețelor întunecate. Nu contează ce lucruri posedă sau păstrează, se gândi, adevărații singuratici

construiesc golul în locurile în care stau şi pe străzile pe care merg. În cealaltă parte a canapelei, Lucreția fuma ascultând muzica, cu ochii întredeschişi, deschizându-i câteodată de-a binelea ca să se uite la Biralbo, cu nețărmurită duioşie.

— Am o istorie întreagă să-ți povestesc, îi spuse.

— Nu vreau s-o aflu. Am auzit multe în această noapte.

— Trebuie s-o ştii. De data aceasta am să-ți spun tot adevărul.

— ÎI bănuiesc deja.

— Ți-a vorbit de tablou, nu? De planul pe care l-am luat de la ei.

— Nu pricepi, Lucreția. N-am venit aici ca să-mi povesteşti nimic. Nu vreau să ştiu de ce te caută, nici pentru ce mi-ai trimis acel plan al Lisabonei. Am venit să te previn că trebuie să fugi. Am să plec imediat ce-mi termin paharul.

— Nu vreau să pleci.

— Mâine am repetiție cu Billy Swann. Vom cânta pe doisprezece. Lucreția se apropie şi mai mult de el. Obişnuința temerității şi a singurătății îi mărise ochii. Părul atât de scurt înapoia trăsăturilor ei, liniile line şi adevărul pe care poate că nu-l avuseseră decât în adolescent. Voi să spună ceva, dar strânse buzele cu acel gest al ei de zădărnicie sau de renunțare şi se ridică în picioare. Biralbo o văzu îndepărtându-se spre etajera cu cărți. Se întoarse cu una în mână şi o deschise în fața lui. Era un volum cu pagini mari şi lucioase, cu reproduceri de artă. Lucreția îi arătă unul dintre ele, sprijinind cartea deschisă pe

claviatura maşinii de scris. Biralbo mi-a spus că a privi acel tablou era ca şi cum ai fi auzit o muzică foarte aproape de tăcere, ca şi cum ai fi fost foarte lent pătruns de melancolie şi de fericire. Înțelese dintr-o dată că aşa ar fi trebuit să cânte el la pian, la fel cum pictase acel om; cu recunoştință şi pudoare, cu înțelepciune şi nevinovăție, ca şi cum ar fi ştiut totul şi n-ar fi ştiut nimic, cu gingăşia şi teama celui care îndrăzneşte pentru întâia oară să schițeze o mângâiere, să rostească cuvântul necesar. Culorile, subțiate de apă sau de depărtare, desenau pe spațiul alb un munte vioriu, o întindere cu uşoare pete verzui, care păreau copaci ori umbre de copaci în umbrişul unei după-amieze de vară, o potecă pierzându-se înspre povârnişuri, o casă joasă şi singuratecă cu o fereastră de-abia schițată, o alee cu copaci care aproape o ascundeau, ca şi cum cineva ar fi ales să trăiască acolo neştiut, ca să privească singur vârful muntelui vioriu. *Paul Cézanne,* citi în josul lui, *La montagne Saint Victoire, 1960, Col. B.U. Ramires.*

— Eu am avut acest tablou – zise Lucreția şi închise cartea dintr-o mişcare. Privind fotografia, nu poți să-ți închipui cum era. L-am avut şi l-am vândut. N-o să mă împac niciodată cu gândul că n-am să-l mai văd.

Capitolul XVII

Înteți focul, aduse țigări, umplu paharele cu încetineala senină a celui ce îndeplineşte o ceremonie intimă. Afară vântul biciuia geamurile şi

se auzea aproape mugetul valurilor izbindu-se de stânci. Biralbo luă cartea şi o lăsă deschisă pe genunchi, ca să se mai uite la tablou în vreme ce Lucreția vorbea. Contemplarea acelui peisaj transformase dintr-o dată totul: noaptea, fuga, teama de a muri, de a nu o găsi pe Lucreția. Ca dragostea uneori şi ca aproape întotdeauna muzica, acea pictură îl făcea să înțeleagă posibilitatea morală a unei dreptăți stranii şi inflexibile, a unei ordini aproape întotdeauna tainice care modela hazardul şi făcea lumea locuibilă, fără să fie din această lume. Ceva sacru şi ermetic şi în acelaşi timp cotidian şi diluat în aer, asemenea muzicii lui Billy Swann când cânta la trompetă într-un ton atât de jos, încât sunetul său se pierdea în tăcere, ca lumina în ocru şi roz a amurgurilor Lisabonei: senzația de a nu descifra înțelesul muzicii, sau al petelor de culoare, sau al misterului nemişcat al luminii, ci de a fi înțeles şi acceptat de către ele. Dar încă cu ani în urmă el ştiuse şi uitase toate acestea. Le recupera acum aşa cum le avusese atunci, cu mai multă înțelepciune şi mai puțină înfocare, legate pentru totdeauna de Lucreția, de vocea ei linişştită dintotdeauna şi de felul cum zâmbea fără să-şi dezlipească buzele, de acel parfum al zilelor de altădată care iarăşi era ca mireasma aerului unei patrii pierdute.

De-aceea îi şi păsa atât de puțin de povestea pe care ea i-o istorisea: îi păsa de vocea ei, nu de cuvintele sale, de prezența ei şi nu de motivul pentru care o găsise acolo, mulțumea ca pentru un dar pentru fiecare din lucrurile care i se

întâmplaseră de când sosise la Lisabona. Îşi ridică ochii de pe carte ca s-o privească pe Lucreția şi se gândi că poate n-o mai iubea, că poate nici măcar n-o mai dorea. Dar acea răceală fără bănuială, care-l curăța de trecut şi de stricăciunile durerii, era şi în spațiul în care avea să o vadă aşa cum o văzuse cu câteva zile sau câteva ore mai înainte de a se îndrăgosti de ea, la *Lady Bird* sau la *Viena,* în vreo stradă uitată din San Sebastian: tot atât de prielnică şi de viitoare, tot atât de iluminată ca acele oraşe în care suntem pe cale să ajungem pentru întâia oară.

Auzea din nou cuvintele, numele care atâta timp îl urmăriseră şi al căror întuneric rămas neclintit chiar şi după acea noapte, pentru că el era în continuare mai puternic decât adevărul sau minciuna închise în el: Lisabona, Burma, Ulhman, Morton, Cézanne, nume care se destrămau în vocea Lucreției pentru a se aduna din nou într-o urzeală necunoscută care modifica şi corecta în parte amintirile lui Biralbo, iarăşi auzi cuvântul Berlin, recunoscând în sunetul său straturile succesive şi îndepărtate de mizerie şi durere pe care i le adăugase timpul din acele vremuri de demult, în care îi scria Lucreției scrisori şi nu se mai aştepta s-o vadă vreodată: când se supusese mediocrității şi decenței şi dădea ore într-un colegiu de călugărițe, culcându-se devreme, în timp ce ea vedea cum îl strangulau pe un om cu un fir de nylon şi fugea apoi pe zăpada murdară a străzilor în căutarea unei cutii de scrisori sau a cuiva căruia să-i poată încredința ultima ei scrisoare pentru Biralbo, acel plan al Lisabonei,

mai înainte ca Malcolm şi Toussaints Morton şi Daphne s-o prindă...

— Te-am mințit, zise Lucreția. Aveai dreptul să cunoşti adevărul, dar nu ți l-am spus. Sau nu în întregime. Pentru că dacă ți l-aş fi spus te-aş fi legat de mine şi eu voiam să fiu singură şi să ajung singură la Lisabona, eram de ani de zile legată de Malcolm şi chiar şi de tine, de amintirile şi de scrisorile tale, şi mi se rătăcise viața şi eram sigură că aveam s-o capăt înapoi dacă rămâneam singură, de-aceea te-am mințit şi ți-am spus să pleci când eram în hotelul acela, de-aceea am avut curajul să-i iau lui Malcolm planul şi revolverul şi să fug de el, îmi era totuna că îl ajutase pe Toussaints să-l omoare pe bețivul acela, asta nu mă făcea să simt pentru el nici mai mult dispreț şi nici mai multă scârbă, nu era mai murdar să sugrume un om decât să se întindă deasupra mea fără să mă privească nicio clipă în ochi şi să fugă apoi la baie, cu capul în pământ... Voia să avem un fiu. De când apăruse Portughezul nu-mi vorbea decât de asta, avea să câştige mulți bani, ne puteam retrage şi să avem un fiu şi să nu mai muncim tot restul vieții, mi se făcea greață numai gândindu-mă, o casă cu grădină şi un copil al lui Malcolm, şi Toussaints şi Daphne venind să mănânce cu noi în fiecare duminică. Îmi amintesc de noaptea în care l-au adus pe Portughez, sprijinindu-l amândoi ca să nu cadă, tot atât de mare ca un copac, blond, roşu, cu ochii atât de tulburi şi înfundați în cap ca ai unui porc, îmbuibat de bere, cu tatuajele acelea pe brațe, l-au trântit pe canapea şi a rămas acolo respirând

zgomotos şi zicând tot felul de lucruri cu limba împleticită. Toussaints a adus din maşina lui o ladă cu cutii de bere şi i-a pus-o lângă el, şi Portughezul le desfăcea şi le bea una câte una, ca şi cum ar fi fost un automat, şi apoi le îndoia cu mâna de parcă erau de hârtie şi le arunca pe jos. Eu îl auzeam repetând un cuvânt, Burma, care uneori părea a fi un loc şi alteori numele unei amante sau al unei conspirații. Toussaints şi Daphne nu se mişcau de lângă el, îi puneau la îndemână o cutie cu bere şi Daphne îl asculta şi lua notițe, cu mapa pe genunchi, „unde se găseşte *Burma*" îl întreba Toussaints pe Portughez, „în ce parte a Lisabonei", şi într-una din acele dăți Portughezul s-a ridicat de parcă dintr-o dată ar fi fost treaz şi a spus: „Nu voi vorbi, nu-mi voi călca promisiunea pe care i-am făcut-o lui dom Bernardo Ulhman Ramires când era pe moarte". Deschise larg ochii şi ne privi pe toți, încercă să se scoale, dar căzu din nou pe canapea şi adormi pe dată ca un bou.

„Îl vedeți pe ultimul soldat al unei armate învinse", a spus Toussaints Morton, cu solemnitatea celui care ține un discurs funebru. Lucreția îşi amintea că vorbindu-le de dom Bernardo Ulhman Ramires şi de imperiul său spulberat, şi-a şters zgomotos nasul cu o batistă mare în carouri şi i-au țâşnit lacrimile: lacrimi adevărate, zise Lucreția, lacrimi mari şi strălucitoare care-i curgeau pe față ca broboanele de mercur. În timp ce Portughezul dormea, păzit de Daphne, Toussaints Morton le-a explicat ce era Burma şi de ce aveau ei posibilitatea să se

îmbogățească pentru totdeauna, folosind numai un strop de minte şi de viclenie, „fără forță brutală, Malcolm”, îl preveni, va fi de ajuns să aibă răbdare şi să nu-l lase niciodată singur pe Portughez şi să nu lipsească din frigider cutiile de bere, „toată berea de pe lume”, zise întinzându-şi mâinile, „ce-ar gândi bietul dom Bernardo Ulhman Ramires dacă ar vedea în ce s-a transformat cel care a fost cel mai bun dintre ostaşii săi”.

— O armată secretă, spuse Lucreția. Tipul acela îşi pierduse plantațiile de cafea şi palatul din mijlocul unui lac şi aproape toate tablourile şi trebuise să fugă din Angola după independență. Se întorsese pe ascuns în Portugalia şi cumpărase cel mai mare magazin din Lisabona, ca să-şi stabilească acolo sediul conspirației sale. Asta a fost ceea ce i-a povestit Portughezul lui Morton: că dom Bernardo a vândut puținele tablouri care-i rămăseseră ca să cumpere arme şi să plătească mercenari, şi că, după moartea lui, *Burma* se fărâmița, nu mai rămăsese aproape nimic din magazin, de aceea plecase el din Lisabona, nu pentru că i-ar fi fost frică de poliție. Dar a mai spus încă ceva: că în biroul lui dom Bernardo era un calendar vechi şi un tablou foarte mic care nu valora desigur nimic de vreme ce nu fusese vândut.

— Prieteni – Toussaints Morton se asigură că Portughezul dormea încă în cealaltă cameră. Credeți că un *amateur* de inteligența lui dom Bernardo Ulhman Ramires şi-ar atârna în biroul său un tablou fără valoare? Eu, care l-am cunoscut bine, zic că nu. „E un peisaj”, zice

animalul ăla, „se vede un munte şi un drum”. Am tremurat când l-am auzit. Cu multă discreție l-am întrebat dacă se vede şi o casă între copaci, jos, în dreapta. Eu şi ştiam că va răspunde că da... Cunosc acel tablou, mi l-a arătat dom Bernardo acum cincisprezece ani, la Zürich. Şi acum stă agățat lângă un calendar, umplându-se de praf în magazinul acela din Lisabona, unde nimeni nu se uită la el. L-a pictat Paul Cézanne în o mie nouă sute şase. Cézanne, Malcolm! Îți spune ceva numele ăsta? Dar e în zadar, nu sunteți în stare să vă imaginați câți bani ni s-ar da pentru el dacă l-am găsi...

— Dar nu ştiau unde se află Burma, zise Lucreția. Doar că era un magazin de cafea şi de coloniale şi că pentru a coborî în subsoluri trebuia să spui cuvântul *Burma.* Îl îmbătau pe Portughez şi nu îndrăzneau niciodată să-l întrebe de-a dreptul de teamă că n-ar mai avea încredere, dar trebuie că şi-au pierdut răbdarea, bănuiesc că Malcolm a zis ceva care l-a făcut să intre la bănuială, pentru că în ziua aceea, la cabană, când s-au încuiat cu el, eu l-am auzit că striga şi l-am văzut ieşind şi băgând ceva în buzunar, o hârtie mototolită, dar cădea din picioare, a intrat în baie şi a rămas înăuntru multă vreme, când urina făcea tot atât de mult zgomot ca un cal...

Toussaints l-a strigat, foarte nervos, eu cred că se temea ca Portughezul să nu fi aruncat planul în closet. „Ieşi de acolo”, îi spunea, „o să-ți dăm jumătate, tu n-ai şti unde să-l vinzi de unul singur”. Atunci l-am văzut băgând în buzunar firul acela de nilon, m-a privit şi mi-a spus: „Lucreția,

dragă, la toți ne este foarte foame, n-ai vrea s-o ajuți pe Daphne să pregătească prânzul?”

Biralbo se ridică şi ațâță focul. Cartea era încă deschisă şi sprijinită de maşina de scris. Îi trecu prin minte că acel peisaj avea aceeaşi gingăşie netulburată ca privirea şi vocea Lucreției: şi-l închipui ascuns în penumbră, invizibil pentru cei care treceau pe lângă el şi nu îl vedeau, aşteptând nemişcat, cu fidelitatea statuilor, tot atât de străin de vreme ca şi de lăcomie şi de crimă. Un singur cuvânt ar fi fost de-ajuns ca să-l capeți: dar nu l-a putut spune decât cine îl merita...

— A fost atât de uşor... – spuse Lucreția. A fost ca trecutul unei străzi sau urcatul într-un autobuz. Am ajuns la magazin şi era aproape gol, erau acolo oameni care încărcau mobile vechi şi saci de cafea într-un camion. Am intrat şi nimeni nu mi-a spus nimic, de parcă nici nu mă vedeau... În fund era una din acele mese de scris vechi şi un bărbat foarte înalt, cu părul alb, care scria într-un registru foarte mare, de parcă nota lucrurile pe care ceilalți le luau... M-am oprit în fața lui, îmi bătea inima şi nu ştiam ce să-i spun. Şi-a scos ochelarii ca să se uite mai bine la mine, i-a lăsat pe carte şi a pus tocul în călimară, cu multă grijă, pentru a nu murdări ceea ce scrisese. Purta un halat cenuşiu. M-a întrebat ce voiam, foarte politicos, ca ospătarii aceia vechi de la cafenele, zâmbindu-mi. Eu am zis: „Burma”, am crezut că nu m-a auzit, pentru că zâmbea ca şi cum nu m-ar fi putut vedea bine. Dar a dat din cap şi mi-a spus coborând vocea mult: „Burma nu mai există. A încetat să existe cu mult înainte ca poliția să fi

sosit”... Şi-a pus din nou ochelarii, a luat tocul şi a început iar să scrie, oamenii aceia urcau de la subsol cu saci de cafea în spinare şi cu lăzi pline de lucruri ciudate, felinare de vapor, curele, obiecte de cupru, parcă erau aparatură de navigație. M-am luat după unul dintre ei printr-un coridor şi apoi pe nişte scări metalice. Tabloul era acolo jos, într-un birou foarte mic. Erau şi cărți şi hârtii aruncate pe jos. Am închis uşa şi l-am scos din ramă. L-am pus într-o pungă de plastic. Am ieşit de acolo de parcă n-aş fi atins pământul. Bărbatul cu părul alb nu mai era la masa de lucru. Am văzut tocul, cartea deschisă, ochelarii, unul dintre cei care încărcau în camion mi-a zis ceva, iar ceilalți au pufnit în râs, dar eu nu m-am uitat la ei. Am stat două zile încuiată în camera unui hotel, privind tabloul, atingându-l cu vârfurile degetelor, de parcă l-aş fi mângâiat. N-aş fi vrut să încetez să-l privesc niciodată.

— L-ai vândut la Lisabona?

— La Geneva. Acolo ştiam unde să mă duc. Mi l-a cumpărat unul dintre acei americani din Texas care nu pun întrebări. Presupun că-l va fi pus imediat într-un seif. Bietul Cézanne.

— Dar eu puteam să pierd acea scrisoare, zise Biralbo, după o lungă tăcere. Sau s-o fi aruncat după ce am citit-o.

— Tu ştii că atunci aceasta era imposibil. Şi eu o ştiam.

— Ai luat planul în acea noapte, în hotelul de pe şosea, aşa-i? Când am ieşit să ascund maşina lui Floro.

— Era un motel. Îți mai aminteşti cum se

numea?

— Eram pierdut de tot. Cred că nici nume nu avea.

— Dar n-ai ieşit ca să ascunzi maşina. Lucreției îi făcea plăcere să atace memoria lui Biralbo. Ai spus că mergeai să cumperi nişte sandviciuri.

— Am auzit un motor. Nu-ți mai aminteşti? Te-ai făcut albă de frică. Ai crezut că Toussaints Morton ne-a şi găsit.

— Ție îți era frică, şi nu că ne-ar fi putut găsi Toussaints. Frică de mine. Cum am rămas singuri în cameră, mi-ai spus să coborâm să bem un pahar. Dar era acolo un frigider plin cu băuturi. Atunci ți-a venit în minte să te duci să cauți sandviciuri. Erai mort de frică. Ți se vedea în ochi, în gesturile pe care le făceai.

— Nu era teamă. Nu era decât dorință.

— Îți tremurau mâinile când te-ai întins lângă mine. Mâinile şi buzele. Ai stins şi lumina.

— Dar tu ai stins-o. Şi sigur că tremuram. N-ai simțit niciodată că ți se taie răsuflarea de cât de tare doreşti pe cineva?

— Ba da.

— Să nu-mi spui pe cine.

— Pe tine.

— Dar asta a fost la început. În prima noapte când ai fost cu mine. Atunci tremuram amândoi. Nici în întuneric nu îndrăzneam să ne atingem. Dar nu era frica. Era pentru că nu credeam că meritam ceea ce ni se întâmpla.

— Şi nici nu o meritam. Lucreția îşi sublinie cuvintele cu gestul le a aprinde o țigară. Dar nu o făcu: cu ea deja în gură, îi oferi bricheta lui

Biralbo, în podul palmei, ca el s-o ia şi s-o aprindă. Acest unic gest refuza nostalgia şi preamărea prezentul. Nu eram mai buni ca acum. Eram prea tineri. Şi prea nemernici. Ceea ce făceam ni se părea neîngăduit. Credeam că ne scuza întâmplarea. Aminteşte-ți de acele întâlniri în hoteluri, de teamă că ne-ar putea descoperi Malcolm sau că ne-ar vedea împreună prietenii tăi.

Biralbo refuză: nu voia să-şi amintească de teamă şi nici de orele meschine, zise, la capătul atâtor ani îşi ştergea din minte tot ce putea murdări sau tăgădui cele două sau trei nopți astrale ale vieții lui, pentru că nu-l interesa să-şi amintească, ci să aleagă ceea ce îi aparținea de-acum pentru totdeauna: noaptea de neuitat în care ieşise de la *Lady Bird* împreună cu Lucreția şi cu Floro, şi oprise un taxi şi se urcase în el, înciudat de atâta gelozie şi laşitate, şi Lucreția deschisese uşa şi se aşezase lângă el şi spusese: „Malcolm e la Paris. Vin cu tine”. De pe trotuar, Floro Bloom, gras şi zâmbitor, apărat de frig de scurta lui vătuită de vânător cu harponul, le făcea la revedere cu mâna.

— Şi tu aveai o jachetă cu guler foarte mare, zise Biralbo. Neagră, dintr-o piele foarte fină. Aproape că-ți acoperea fața.

— Am lăsat-o la Berlin. Acum Lucreția era tot atât de aproape ca înăuntrul acelui taxi. Nu era piele adevărată. Mi-o dăruise Malcolm.

— Bietul Malcolm. Biralbo îşi aminti într-o străfulgerare cele două mâini deschise care căutau în aer un imposibil mâner. Falsifica şi haine?

— Voia să fie pictor. Iubea pictura tot atât de

mult cât poți tu să iubeşti muzica. Dar pictura nu-l iubea pe el.

— Era tare frig în noaptea aceea. Aveai mâinile înghețate.

— Dar nu din pricina frigului. Şi acum Lucreția îi căuta mâinile în vreme ce îl privea; simți în ele aceeaşi răceală pe cate o aveau ale lui când se ducea să cânte şi-şi aşeza pentru prima oară mâinile pe claviatură. Îmi era teamă să te ating. Trupul tău întreg şi al meu le atingeam în mâinile tale. Ştii când mi-am amintit de clipa aceea? Când am ieşit din acel magazin cu tabloul lui Cézanne într-o pungă de plastic. Totul era în acelaşi timp imposibil şi nesfârşit de uşor. La fel, să mă ridic din pat şi să-i iau lui Malcolm planul şi revolverul şi să plec pentru totdeauna...

— De-aceea nu erau puternici, zise Biralbo – acum amețeala nedomolită de viteza trenului se confunda cu aceea din taxiul care-i dusese spre sfârşitul acelei nopți pe străzile îndepărtate de la San Sebastian. Pentru că nu căutam decât lucruri imposibile. Ne scârbea mediocritatea şi fericirea celorlalți. De prima oară când ne-am văzut, ți-am citit în ochi că mureai de dorință să mă săruți.

— Nu ca acum.

— Mă minți. Niciodată nu va putea fi nimic mai bun decât ceea ce am avut atunci.

— Va fi, pentru că este imposibil.

— Vreau să mă minți, spuse Biralbo. Să nu-mi spui niciodată adevărul. Dar zicând acestea, atingea deja buzele Lucreției.

Capitolul XVIII

Când deschise ochii, crezu că dormise doar câteva minute. Îşi amintea albastrul abstract al ferestrei, recile raze sure care îmblânzeau lumina lămpii şi înapoiau încet-încet lucrurilor forma lor, nu însă şi culorile, amestecate sau dizolvate în albastrul palid al penumbrei, în albul cearceafurilor, în strălucirea obosită şi caldă a pielii Lucreției. Avusese sau visase senzația că cele două trupuri ale lor creşteau şi ocupau lacom integritatea spațiului şi răscoleau cutremurându-se umbrele lipite între ele: în hotarele râvnitei alunecări în leşin a amândurora, îi readucea la simțiri o recunoştință calmă de complici. Poate nimic nu le-a fost înapoiat în acea noapte: poate în acea lumină stranie ce nu părea venită de nicăieri au căpătat, văzându-se, ceva ce nu bănuiau, ceva ce nici măcar n-au ştiut să-şi dorească până atunci, străfulgerarea prin care le era posibil să se descopere în timp, în urma dezlegării de păcate a memoriei.

Dar nu dormise numai câteva minute: lumina soarelui bătea în perdelele translucide. Nici nu-şi amintea vreun vis, căci Lucreția era cea care dormea atât de liniştită lângă el, goală sub cearceaful întins în jurul coapselor ei, cu părul răvăşit, cu gura întredeschisă, zâmbind parcă, cu profilul atât de aproape de Biralbo, ca şi cum ar fi adormit când era pe punctul s-o sărute.

Fără să se mişte încă, de teamă să n-o trezească, privi în jur încăperea, amintindu-şi vag lucrurile, căpătând de la fiecare dintre ele detalii

risipite din ceea ce îşi amintea: pantalonii lui, aruncați pe jos, cămaşa, pătată de mici picuri întunecați, tocurile înalte ale Lucreției, biletele de tren pe noptieră, lângă scrumieră, semne ale unei nopți devenită dintr-o dată îndepărtată ireală doar, şi nu de temut sau prielnică. Încet şi cu grijă, începu să se ridice: Lucreția respiră mai adânc şi spuse ceva în somn, în vreme ce-i îmbrățişa mijlocul. Se gândi că era foarte târziu, că Billy Swann o fi sunând deja la hotelul lui. Se gândi în grabă cum să se scoale fără ca ea să bage de seamă. Se întoarse foarte încet: mâna Lucreției îl atinse delicat pe coapse când se dădu la o parte şi apoi rămase aproape nemişcată, căutând orbeşte în cearceafuri. Ghemuită, zâmbi ca şi cum l-ar fi îmbrățişat încă, şi-şi vârî fața în pernă, fugind de deşteptare şi de lumină.

Biralbo întredeschise obloanele. Îi trebui o bucată de vreme până să-şi dea seama că senzația de uşurare care-i făcea mişcările atât de tainice n-o datora orelor de somn, ci pur şi simplu absenței trecutului. Pentru prima oară după mulți ani nu se deştepta împins de teama vreunui necaz sau de un chip pe care trebuia neapărat să şi-l amintească. Nu îşi ceru sieşi socoteală de noaptea de dinainte în oglinda de la baie. Avea încă buza de jos crăpată şi o cicatrice subțire îi brăzda fruntea, dar nici măcar aerul fioros al obrajilor lui neraşi nu-i păru chiar atât de condamnabil. De la geam se vedea marea: soarele strălucea în coamele subțiri ale valurilor cu reflexe metalice. Un singur lucru îl înduioşă: pe agățătoarea prosoapelor era halatul roşu al Lucreției, care

mirosea delicat a pielea ei şi a săruri de baie.

În alte vremuri ar fi căutat, cu ciudă geloasă, urme ale vreunei prezențe bărbăteşti: acum, ieşind de la duş, îl nemulțumea posibilitatea că n-ar găsi cu ce să se radă. Examină cu nespusă plăcere flacoanele de cosmetice, mirosind cutiile de pudră roz, săpunuri, parfumuri. Se rase cu mare greutate cu o lamă de ras mică şi ascuțită, care-i aminti de mârşăvia pistolului unui trişor. Apa caldă şterse aproape complet petele de sânge de pe cămaşă. Îşi puse cravata: strângând-o, simți o durere intensă la gât şi-şi aminti fugar de Malcolm: fără nicio părere de rău, cu singura dorință de a uita şi de a fugi a celui care-şi aminteşte la trezire că a băut prea mult cu o noapte înainte.

În salon, pe maşina de scris, era încă deschisă cartea despre Cézanne, lângă două pahare cu puțină apă şi o sticlă goală. Privi drumul, muntele vioriu, casa dintre copaci, i se părură imune la pierderea încet-încet a oricărui prestigiu, de care se îmbolnăveau toate, până şi lumina în ceață a mării. Era ca şi cum ar fi întârziat peste măsură până să se întoarcă în patria căreia-i aparținea: în pofida voinței lui, îl inunda treptat o senzație blajină de straniu şi de minciună, de libertate, de uşurare.

Pe când căuta bucătăria, pentru că îi făcea plăcere să-şi pregătească el cafeaua, nimeri într-o cameră care avea trei ferestre mari ce dădeau înspre țărmul stâncos. Se găsea acolo o masă plină de cărți şi pagini scrise de mână şi o altă maşină de scris cu un sfert de coală albă.

Scrumiere, alte cărți pe jos, cutii de țigări goale, un bilet de avion vechi de câteva luni: *Lisabona-Stockholm-Lisabona.* Paginile, scrise cu cerneală verde, erau pline de ştersături. Pe perete văzu fotografia unui necunoscut: el însuşi, cu trei sau patru ani în urmă, cu ochii ațintiți asupra a ceva ce nu se găsea în camera aceea, nici în vreun alt colț al lumii, cu mâinile întinse deasupra claviaturii unui pian care era cel de la *Lady Bird.* Umbra ascundea jumătate din acea față: în cealaltă, în privirea şi în gestul buzelor, era teamă şi duioşie şi un instinct pur de prezicător. Se întrebă ce va fi gândit şi simțit Lucreția privind în flecare noapte ochii aceia care păreau întotdeauna să zâmbească celui aflat în fața lor, dar şi să se lepede de el, să nu-l vadă..

Casa nu era atât de mare pe cât i se păruse la sosire: o dilatau spațiul gol şi orizontul mării din ferestre. Căutase zadarnic în ea semne ale vieții Lucreției: tăcerea, pereții albi, cărțile erau singurele răspunsuri la toate întrebările lui. În capătul unui coridor descoperi bucătăria, atât de curată şi de anacronică, de parcă mulți ani se scurseră de când nimeni n-o mai folosise. Pe fereastră, deasupra copacilor, văzu turnul conic al farului. Rămase tot atât de uimit să-l vadă aşa de aproape, ca atunci când descoperea mărimea neadevărată a vreunui loc din copilărie. Făcu cafeaua: îi simți cu recunoştință mirosul ca pe o dovadă de fidelitate regăsită. Când se întoarse în salon să caute o țigară, Lucreția era acolo şi îl privea. Fără îndoială că îi ascultase paşii pe culoar şi se oprise să aştepte ca el să apară în prag.

Văzându-l, închise radioul: îl privea de parcă, la trezire, se temuse că nu-l va mai găsi. În lumina zilei figura ei nu mai era atât de dominatoare, ci mai primitoare sau mai fragilă, dintr-o dată gravă, docilă în fața bănuielii unui pericol, înălțată împotriva ei.

— Au găsit trupul lui Malcolm, zise. Te caută. Tocmai am auzit la radio.

— Au spus numele meu?

— Numele şi prenumele şi hotelul unde locuiai. Un controlor a declarat că v-a văzut bătându-vă pe platforma trenului.

— Vor fi găsit paltonul meu, zise Biralbo. Tocmai voiam să mi-l pun când a apărut Malcolm.

— Ți-ai lăsat în el paşaportul?

Biralbo se căută prin buzunare: paşaportul era în haină. Atunci îşi aminti.

— Recipisa de la hotel, zise. O aveam în palton, de aceea îmi ştiu numele.

— Măcar nu au şi fotografia ta.

— Au spus că eu l-am omorât?

— Doar că te caută. Controlorul îşi amintea foarte bine de Malcolm şi de tine. Se pare că nu mai era nimeni în tren.

— Şi pe el l-au identificat?

— Au spus până şi ocupația pe care şi-o trecea în paşaport: restaurator de tablouri.

— Trebuie să plecăm de aici chiar azi, Lucreția. Toussaints Morton acum ştie unde să ne caute.

— Nimeni nu ne poate găsi dacă nu ieşim din această casă.

— Ştie numele gării. O să înceapă să pună întrebări. N-o să-i trebuiască nici două zile ca să

ajungă aici.

— Dar o să-ți dea numele la postul de poliție de la aeroport. Nu mai poți să te întorci la hotel şi nici să pleci din Portugalia.

— O să merg cu trenul.

— Există poliție şi prin trenuri.

— O să mă ascund câteva zile în hotelul lui Billy Swann.

— Aşteaptă. Cunosc pe cineva care ne poate ajuta. Un spaniol care are un club aproape de *Burma.* Îți va căuta el un paşaport fals. M-a ajutat să falsific documentația tabloului.

— Spune-mi unde locuieşte şi o să merg să-l văd.

— El va veni aici. O să-i dau un telefon.

— N-avem timp, Lucreția. Trebuie să pleci de aici.

— Vom pleca împreună.

— Sună-l pe tipul ăla şi spune-i că merg să-l văd. Eu singur.

— Nu cunoşti pe nimeni în Lisabona. Nu ai bani. Peste câteva zile putem pleca fără niciun pericol.

Dar el aproape că nu simțea nicio amenințare: totul, până şi bănuiala că maşinile poliției ar patrula pe aleile umbroase ale fermelor, i se părea îndepărtat, fără legătură cu el, tot atât de indiferentă vieții sale ca priveliştea mării şi grădina părăsită care înconjurau casa, precum casa însăşi şi ardoarea îndepărtată a nopții trecute, curat de orice fel de cenuşă, asemeni focului diamantelor. Nu mai voia, ca-n alte dăți, să prindă timpul ca să nu-i fie smulsă apropierea Lucreției, ca să deguste

până în ultima clipă nu numai încântarea, ci şi durerea, ca atunci când căuta şi ocolea ultimele note, de teamă că liniştea ar putea aboli pentru veşnicie în închipuirea şi în mâinile sale domnia muzicii. Poate că ceea ce îi fusese dat sub lumina nemişcată a zorilor nu îngăduia durata, nici comemorarea şi nici revenirea: va fi veşnic a sa dacă refuza să întoarcă privirea înapoi.

Fără să spună niciunul nimic, Lucreția ştia la ce se gândea şi înțelese nemărginita duioşie a despărțirii sale în tăcere. ÎI sărută uşor pe buze şi se întoarse spre dormitor. Biralbo o auzi formând un număr de telefon. În timp ce ea întreba de cineva în portugheză, el îi aduse o ceaşcă de cafea şi o țigară. Cu un fel de clarviziune a viitorului, ştiu că în aceste gesturi stătea fericirea. Cu fața întoarsă într-o parte, ca să țină receptorul pe umărul gol, Lucreția spunea cuvinte foarte repezi pe care el nu reuşi să le înțeleagă şi îşi nota ceva într-un carnețel sprijinit de genunchi. N-avea pe ea decât o cămaşă mare şi un pic bărbătească, pe care n-o terminase de încheiat. Avea părul ud şi câteva picături de apă încă-i străluceau pe pulpe. Închise telefonul, lăsă carnetul şi creionul pe noptieră, apoi sorbi încet cafeaua, privindu-l prin fum pe Biralbo.

— Te aşteaptă în după-amiaza aceasta, la ora patru, zise, dar privirea ei era complet străină de cuvintele sale. La adresa aceasta.

— Sună chiar acum la aeroport. Biralbo îi puse o țigară între buze. Se aşează lângă ea. Rezervă-ți un bilet pentru primul avion care pleacă din Portugalia.

Lucreția îndoi perna şi se sprijini de ea, scoțând fumul printre buzele de-abia dezlipite în lente fire cenuşii şi albastre, vărgate, ca penumbra şi lumina. Îşi îndoi genunchii şi-şi sprijini picioarele lipite şi desculțe de marginea patului.

— Eşti sigur că nu vrei să vii cu mine?

Biralbo îi mângâie călcâiele: dar nu era atât o dezmierdare, cât o delicată recunoştință. Îi dădu puțin la o parte cămaşa, simțind încă cu vârful degetelor umezeala pielii. Se priviră din nou: părea că ceea ce ar face mâinile sau ar spune vocile lor le împrejmuia intensitatea privirii tot atât de zadarnic ca fumul țigărilor.

— Gândeşte-te la Morton, Lucreția. De el şi nu de poliție trebuie să ne temem.

— Acesta este singurul motiv? Lucreția îi scoase țigara din gură şi-l trase spre ea atingându-i cu vârfurile degetelor buzele şi rana din frunte.

— Mai este ceva.

— Ştiam eu. Spune-mi-o.

— Billy Swann. Pe doisprezece trebuie să cânt cu el.

— Dar va fi foarte periculos. Cineva poate să te recunoască.

— Nu şi dacă folosesc un alt nume. Mă voi strădui ca luminile să nu-mi vină în față.

— Nu cânta la Lisabona. Lucreția îl împinse puțin câte puțin până ce îl întinse lângă ea şi îi luă fața în mâinile ei pentru ca el să nu o poată privi. Billy Swann o să înțeleagă. Nu va fi ăsta ultimul lui concert.

— Ba poate că da, zise Biralbo. Închise ochii, îi sărută colțurile buzelor, umerii obrajilor, începutul

părului, într-o beznă mai râvnită decât muzica şi mai dulce ca uitarea.

Capitolul XIX

— N-ai mai văzut-o de atunci? i-am zis. Nici măcar n-ai căutat-o?

— Cum era s-o caut. Biralbo mă privi, provocându-mă aproape să-i răspund. Spune-mi.

— La Lisabona, presupun, după câteva luni. Casa era a ei, nu? Avea să se întoarcă acolo.

— Am sunat o dată la telefon. N-a răspuns nimeni.

— Sigur că te caută.

— Nu pe mine, ci pe Santiago Biralbo. Îşi căută paşaportul în noptieră şi mi-l întinse, deschis la prima pagină. Nu pe Giacomo Dolphin.

Părul creț şi foarte scurt, ochelarii fumurii, o umbră răzleață, de la mai multe zile de neras în obraji, lungindu-i fața prelungă şi foarte palidă, care era deja a altui om, el însuşi, el, cel care petrecuse câteva zile ascuns într-un loc care nu era tocmai un hotel, aşteptând să-i crească barba ca să fie la fel cu bărbatul din fotografie, pentru că acel spaniol, Maraña, mai înainte să i-o facă, îi umbrise cu un creion dermatograf şi o mică perie dată prin pudră cenuşie bărbia şi umerii obrajilor, întinzându-i-le pe față cu degetele lui umede, în fața oglinzii, ca unui actor neîndemânatic, şi îi ridicase apoi părul, înmuindu-i-l cu fixativ, spunându-i pe urmă, mulțumit de opera sa, atent să refacă mici detalii în vreme ce pregătea aparatul de fotografiat, „nici maică-ta nu te-ar recunoaşte;

nici Lucreția”.

Vreme de trei zile, închis în camera aceea cu o singură fereastră de la care se vedeau o cupolă albă, acoperişuri roşietice şi un palmier, aşteptând mereu să se întoarcă Maraña cu paşaportul fals, s-a transformat treptat în altul, cu încetineala unei metamorfoze invizibile, tot atât de încet precum îi creştea barba, mânjindu-i fața, fumând cu ochii la becul din tavan, privind cupola unde lumina era mai întâi galbenă şi apoi albă, şi pe urmă era cenuşie şi albastră, privindu-se în oglinda de la lavoar unde picura un robinet cu regularitatea unui ceas, aducându-i când îl deschidea de tot un damf ca de gură de canal. Îşi trecea mâna peste obrajii țepoşi, căutând parcă semne ale unei transformări care încă nu se vedea şi număra orele şi picuratul apei şi murmura cântece imitând sunetul trompetei şi al contrabasului, în vreme ce din stradă ajungeau până la el vocile unor chinezoaice care chemau bărbații şi râdeau ca nişte păsărele, şi mirosuri de carne friptă pe jar, şi mâncăruri cu mirodenii. Una din tinerele chinezoaice, micuță şi fardată, înzestrată cu o obscenă politețe infantilă, îi aducea cu punctualitate de infirmieră cafea şi mâncăruri de orez cu peşte, şi vin verde, şi ceai, şi rachiu, şi țigări americane de contrabandă, pentru că domnul Maraña îi poruncise aşa mai înainte să plece, şi o dată chiar se întinse lângă el şi începu să-l sărute ca o pasăre care ciuguleşte din apă, râzând apoi cu ochii în jos când Biralbo o făcu să priceapă cu blândețe că prefera să stea singur. Spaniolul, Maraña, se întoarse în a treia zi cu

paşaportul vârât într-o pungă de plastic care era udă când Biralbo o atinse, pentru că lui Maraña îi asudau rău mâinile şi ceafa, şi urca scările de la stradă răsuflând din greu, ca o balenă, cu costumul său ca din in colonial şi cu ochelarii cu lentile verzi care ascundeau ochii de albinos şi apăsătoarea lui ospitalitate de satrap. Ceru cafea şi rachiu, le izgoni cu câteva pălmuțe pe chinezoaice, nu-şi scoase ochelarii când vorbi cu Biralbo: îi ridică doar puțin şi-şi şterse ochii cu vârful unei batiste.

— Giacomo Dolphin, zise, mânuind paşaportul ca şi cum ar fi vrut ca Biralbo să bage de seamă meritul flexibilității lui. Născut la Oran, în o mie nouă sute cincizeci şi unu, din tată brazilian, deşi născut în Irlanda, şi din mamă italiancă. De azi înainte ăsta eşti tu, camarade. Ai văzut ziarele? Nici nu mai pomenesc de iankeul pe care l-ai lichidat acum câteva zile. Treabă curată, păcat că ți-ai lăsat paltonul în tren. Un brânci şi drum bun, nu?

— Nu-mi amintesc. De fapt nici nu ştiu dacă n-a căzut singur.

— Stai calm, omule. Suntem compatrioți sau nu? Maraña bău o înghițitură de rachiu şi transpirația îi acoperi fața. Eu mă simt ca un consul al spaniolilor la Lisabona. Ori merg la ambasadă, ori vin la mine. Cât despre mulatrul ăla din Martinica ce umblă pe urmele tale, i-am spus deja Lucreției: nicio grijă. O să mă ocup personal de el până ce pleci din Lisabona. O să te duc la teatrul ăla unde o să cânți. Chiar cu maşina mea. Umblă înarmat mulatrul?

— Cred că da.

— Şi eu. Maraña, gâfâind, scoase de la brâul lui umflat cel mai mare pistol pe care Biralbo îl văzuse vreodată, chiar şi în filme. Trei sute cincizeci şi şapte. Numai să-mi iasă în față.

— Obişnuieşte să se aşeze în spate. Cu un fir de nilon.

— Păi să n-ajung să mă întorc. Maraña se sculă în picioare şi vârî la loc revolverul. Trebuie să plec. Să te duc undeva?

— La teatru, dacă poți. Trebuie să repet.

— La dispoziția ta. Pentru Lucreția sunt în stare să mă fac falsificator, gorilă şi taximetrist. Astea-s afacerile: azi pentru tine, mâine pentru mine. Mare noroc ai, camarade. Asta înseamnă să trăieşti de pe urma femeilor…

În fiecare noapte Maraña venea după el, vârât într-o maşină neverosimilă care se cățăra pe străduțe ca un gândac, unul din acele *Morris* care au fost teribil de sportive acum douăzeci de ani şi în care Biralbo s-a întrebat mereu cum putea să intre şi să se mişte Maraña. În timp ce conducea, strivit parcă de capotă, pufnea sub mustața ca de animal marin care-i acoperea gura şi mânuia volanul cu bruşte răsuciri fără rost: uneori era un exilat politic din vremurile de demult şi alteori fugarul din pricina unei nedrepte acuzații de delapidare. Nu avea nostalgia Spaniei, acest pământ al nerecunoştinței şi al invidiei, care-i condamna la surghiun pe toți cei care se ridicau împotriva mediocrității: nu era şi el, Biralbo, un exilat, n-a trebuit să plece în străinătate ca să triumfe în muzică? În timpul repetițiilor, aşezat în

rândul întâi al fotoliilor, ca un Buda de seu, Maraña zâmbea şi adormea liniştit, iar când un răpăit al bateriei sau năpustirea liniştii îl deşteptau, schița gestul iute de a căuta pistolul şi examina penumbra teatrului gol, draperiile roşii întredeschise. Biralbo n-a îndrăznit niciodată să întrebe cât îi plătise Lucreția şi nici ce datorie îşi achita apărându-l pe el. „În exil, noi, spaniolii, trebuie să ne ajutăm unii pe alții", zicea Maraña, „uitați-vă la poporul evreu..." Dar în după-amiaza concertului, Biralbo nu aşteptă să audă claxonul maşinii lui şi nici zgomotul catastrofal cu care se rostogolea pe pavaj şi se oprea la uşa casei, lângă ferestrele unde se rezemau uneori pe coate chinezoaicele. Se sculă din pat ca un bolnav împins de datoria de a fi curajos, bău o înghițitură de rachiu, se privi în oglindă, pupilele dilatate excesiv şi barba de opt zile îi dădeau un aer de petrecăreț şi de nopți albe, îşi luă paşaportul de parcă ar fi ascuns o armă, îşi puse ochelarii fumurii şi coborî pe o scară foarte strâmtă care avea treptele îmbrăcate în muşama murdară şi dădea în stradă. Auzi în spatele lui scurte râsete ascuțite şi nu voi să se întoarcă. Dintr-o crâşmă din apropiere ieşea un fum gros cu mirosuri de grăsime, de clei şi de mâncăruri asiatice. În spatele lentilelor de la ochelari, lumea avea o opacitate de amurg sau de eclipsă. Coborând pe drumul înspre Oraşul de Jos, simțea aceeaşi uşurare aproape involuntară ca atunci când îi dispărea teama de muzică, pe la jumătatea unui concert, în acea clipă în care mâinile sale nu mai transpirau şi ascultau de un instinct al vitezei şi al orgoliului, tot atât de

străin de conştiință ca şi bătăile inimii lui. Dând colțul unei străzi, văzu oraşul întreg şi golful, vapoarele îndepărtate şi macaralele din port, podul roşu şi şters, peste ape, de o brumă de opal. Numai instinctul muzicii îl călăuzea şi îl împiedica să se piardă, ajutând să recunoască locuri pe care le văzuse pe când o căuta pe Lucreția, îmbrâncindu-l prin gangurile umede şi străduțe înfundate înspre largile piețe ale Lisabonei şi columnele cu statui, spre acel teatru cam murdar unde străluciseră luminile şi umbrele sincopate ale primelor filme la sfârşitul celuilalt secol din care numai la Lisabona se mai puteau găsi semne: îmi spuse că localul concertului avea pe fațadă o firmă cu alegorii şi nimfe şi litere sinuoase care formau un cuvânt ciudat, *Animatograf,* şi că mai înainte de a ajunge la străzile drepte şi egale ale Oraşului de Jos începuse să vadă afişele în care noul său nume era scris sub cel al lui Billy Swann, cu litere mari şi roşii, *Giacomo Dolphin, la pian.*

Văzu pe dealuri galbene case încălecate, răceala luminii de decembrie, scara monumentală şi turnul subțire de metal şi ascensorul care într-o noapte îndepărtată îl salvase pentru moment de urmărirea lui Malcolm, văzu portalurile întunecoase ale magazinelor şi ferestrele luminate deja ale birourilor, mulțimea zgomotoasă şi nemişcată, adunată la căderea serii sub luminile albastre, aşteptând sau asistând parcă la ceva, poate la invizibilitatea sau destinul tainic al acestui bărbat cu ochelari fumurii şi gesturi făcute pe furiş, care nu se mai numea Santiago Biralbo şi care se născuse din nimic la Lisabona.

Ajunse la teatru şi era deja lume la ghişeu, mi-a zis că la Lisabona mereu e lume multă peste tot, chiar şi la W.C.-urile publice şi la uşile cinematografelor indecente, în locurile cele mai condamnate la singurătate, în colțurile din apropierea gărilor, mereu bărbați singuri, în costume întunecate, bărbați singuri şi prost raşi parcă de-abia coborâți dintr-un accelerat de noapte, albi cu pielea arămie şi privire piezişă, negri tăcuți sau asiatici care îndură cu nesfârşită melancolie şi dor de casă viitorul care i-a adus în oraşul acesta de la marginea lumii. Dar acolo, la uşa acelui cinema sau teatru care se numea animatograf, văzu aceleaşi fețe palide pe care le cunoscuse în nordul Europei, aceleaşi gesturi de răbdare cultă şi de şiretenie şi se gândi că nici el şi nici Billy Swann nu cântaseră niciodată pentru acel fel de oameni, că era vorba de o greşeală, pentru că, în ciuda faptului că erau acolo şi îşi cumpăraseră cuminți bilete, muzica pe care urmau s-o asculte nu-i va putea niciodată mişca.

Dar asta era ceva ştiut întotdeauna de Billy Swann şi poate că nici nu-i păsa, pentru că atunci când ieşea să cânte era ca şi cum ar fi fost singur, protejat şi izolat de către reflectoarele care scufundau publicul în beznă şi marcau o graniță de netrecut la marginea scenei. Billy Swann era în cabină, indiferent la luminile oglinzii şi la umezeala murdară a pereților, cu o țigară în colțul gurii, cu trompeta pe genunchi, cu o sticlă de suc la îndemână, străin şi singur, ascultător, ca în sala de aşteptare a unui doctor. Părea să nu-l mai recunoască nici pe Biralbo, nici pe nimeni, nici

măcar pe Oscar, care-i aducea îndoielnice doctorii în capsule şi pahare cu apă şi se străduia să nu se rupă nicicând în jurul lui un cerc de singurătate şi de linişte.

— Billy, spuse Biralbo. Sunt aici.

— Eu, nu. Billy Swann îşi duse ţigara la gură într-un fel ciudat, cu mâna ţeapănă, de parcă s-ar fi prefăcut că fumează. Vocea lui era mai domoală şi mai întunecată şi mai greu de descifrat ca niciodată. Ce vezi cu ochelarii ăia?

— Mai nimic. Biralbo şi-i scoase. Lumina becului gol îi răni ochii şi cabina se făcu mai mică. Tipul ăla mi-a spus să-i port mereu.

— Eu văd totul în alb şi negru. Billy Swann îi vorbea peretelui. Cenuşiu şi cenuşiu. Mai închis şi mai deschis. Nu ca-n filme. Aşa cum văd lucrurile insectele. Am citit o carte despre asta. Nu văd culorile. Când eram tânăr, eu chiar le vedeam. Când fumam iarbă vedeam o lumină verde în jurul lucrurilor. Cu whisky-ul era altfel: mai gălbui şi mai roşu, mai albastru, ca atunci când se aprind reflectoarele alea.

— Le-am spus să nu ţi le pună în faţă, zise Oscar.

— Ea va veni în noaptea asta? Billy Swann se întoarse cu încetineală şi oboseală spre Biralbo la fel cum îi vorbea: în fiecare cuvânt pe care-l rostea era cuprinsă o poveste.

— A plecat, spuse Biralbo.

— Unde? Billy Swann bău o înghiţitură de suc cu un aer de scârbă şi de cumineţenie, aproape de nostalgie.

— Nu ştiu, zise Biralbo. Eu am vrut să plece.

— O să se întoarcă. Billy Swann îi întinse mâna şi Biralbo îl ajută să se ridice. Îl simți că nu avea nicio greutate.

— Ora nouă, zise Oscar. E timpul să ieşim. Foarte aproape, dincolo de scenă, se auzea rumoarea sălii. Lui Biralbo îi era tot atât de teamă ca atunci când auzea marea în întuneric.

— De patruzeci de ani aşa îmi câştig pâinea. Billy Swann mergea sprijinit de brațul lui Biralbo, strângând trompeta la piept, de parcă i-ar fi fost teamă să n-o piardă. Dar tot nu pricep la ce vin ei să ne asculte, nici de ce cântăm noi pentru ei.

— Noi nu cântăm pentru ei, Billy, zise Oscar. Erau toți patru împreună cu bateristul blond şi francez, Buby, strânşi la capătul unui culoar de draperii, luminile scenei le luminau deja fețele.

Biralbo avea gura uscată şi îi transpirau mâinile. De cealaltă parte a cortinei auzea voci şi fluierături rătăcite. „În teatrele astea este ca şi cum ai ieşi în arena unui circ", îmi spuse o dată, „fiecare se bucură dacă altul iese întâi, ca să-l sfâşie leii". Primul ieşi Buby, bateristul, cu capul plecat, zâmbind, mişcându-se în felul iute al anumitor animale nocturne, lovindu-şi ritmic în părți *blue-jeans*-ii. Un ropot scurt de aplauze îl întâmpină. Oscar apăru în urma lui, gras şi şovăielnic, cu un gest calm de dispreț. Contrabasul şi bateria se auzeau deja când ieşi Biralbo. Îl orbiră reflectoarele, rotunde focuri galbene dincolo de lentilele ochelarilor săi, dar el nu vedea decât înşiruita albeață şi lungimea claviaturii. Să-şi aşeze pe ea cele două mâini a fost ca şi cum s-ar fi prins de cea din urmă scândură

într-un naufragiu. Laş şi neîndemânatic, începu un cântec foarte vechi, privindu-şi mâinile încordate şi albe care se mişcau de parcă ar fi fugit. Buby făcu să răsune tobele cu o violență ca a zidurilor semețe ce se prăbuşesc şi apoi atinse circular talgerele şi obținu liniştea. Biralbo văzu că Billy Swann trecea chiar pe lângă el şi se opri chiar la marginea scenei ridicându-şi foarte puțin picioarele de pe podium, de parcă ar fi înaintat pe bâjbâite sau s-ar fi temut să nu trezească pe cineva. Înălță trompeta şi-şi puse muştiucul în gură. Închise ochii: avea fața roşie şi contractată, încă nu începuse să cânte. Părea să se pregătească pentru a primi o lovitură. Cu spatele la ei, le făcu un semn cu mâna, de parcă ar fi mângâiat un animal. Pe Biralbo îl cutremură o sfântă presimțire a inevitabilului. Îl privi pe Oscar, care ținea ochii închişi şi se aplecase în față, cu mâna stângă deschisă pe gâtul contrabasului, aşteptând lacom şi atoateştiutor. I se păru atunci că asculta susurul unei voci imposibile, că vedea din nou îngânduratul peisaj al muntelui vioriu şi drumul şi casa ascunsă între copaci. Mi-a spus că în acea noapte Billy Swann nu a cântat nici măcar pentru ei, martorii şi complicii săi: a cântat pentru el însuşi, pentru întuneric şi tăcere, pentru capetele în umbră, lipsite de trăsături, care se agitau, nemişcate aproape, de cealaltă parte a cortinei de lumini, ochi şi auzuri, şi ritmice inimi ale nimănui, profiluri aliniate ale unui senin abis unde doar el, Billy Swann, înarmat cu trompeta lui, sau nici măcar cu ea, căci o mânuia de parcă n-ar fi existat, cuteza să se arate. El, Biralbo, a vrut să-i

conducă în continuare pe ceilalți, înaintând spre ei, care era singur şi foarte departe, şi le întorcea spatele, învăluindu-i într-un curent cald şi puternic căruia părea să i se supună pentru o clipă şi Billy Swann, ca şi cum l-ar fi oprit oboseala, şi de care fugea mai apoi ca de minciună sau de resemnare, căci era poate minciună şi laşitate ceea ce cântau ei: ca un animal care ştie că cei ce-l urmăresc nu-l vor putea prinde, îşi schimba deodată direcția fugii sau se prefăcea că rămâne în urmă şi, potolit, adulmecând aerul, trăgând cu muzica lui o linie neauzită care-l înconjura ca un clopot de sticlă, un timp numai al lui înăuntrul timpului domesticit de ceilalți.

Când Biralbo înălța ochii de pe pian, îi vedea profilul stacojiu şi contractat şi pleoapele strânse ca o cicatrice dublă. De mult nu-l mai puteau urma, şi se împrăştiau, fiecare dintre ei trei rătăcindu-se plini de sârguință în urmărirea lui. Doar Oscar pipăia corzile contrabasului cu o încăpățânare străină de orice ritm, fără să se lase învins de tăcere şi de îndepărtarea lui Billy Swann. După câteva minute şi mâinile lui Oscar încetară să se mişte. Atunci Billy Swann îşi luă trompeta de la gură şi Biralbo crezu că trecuseră mai multe ore şi că se termina concertul, dar nimeni nu aplaudă, nu se auzi niciun zgomot în bezna înspăimântată în care ultima notă ascuțită a trompetei încă nu se stinsese. Billy Swann, atât de aproape de microfon încât i se putea auzi respirația ca un ecou greu, cânta. Eu ştiu cum cânta, l-am auzit pe discuri, dar Biralbo spunea că nu-mi voi putea imagina niciodată modul în care a răsunat vocea lui în

noaptea aceea: era un murmur dezbrăcat de muzică, o lentă psalmodie, o stranie rugăciune de asprime şi dulceață, sălbatică şi profundă şi domolită ca şi cum, pentru a o asculta, ar fi fost nevoie să-ți lipeşti urechea de pământ. El îşi înălța mâinile, mângâia claviatura căutând parcă o fisură a tăcerii, începu să cânte, călăuzit de voce ca un orb, acceptat de către ea, imaginându-şi deodată că Lucreția îl asculta în umbră şi-l putea judeca, dar nici de asta măcar nu-i mai păsa, doar de delicata forță hipnotică a vocii care-i arăta în sfârşit soarta şi senina şi singura justificare a vieții sale, explicația a toate, a ceea ce nicicând nu va pricepe, lipsa de sens a fricii şi dreptul la mândrie, la întunecata certitudine a ceva ce nu era suferință, nici fericirea, şi care le închidea în ea într-un fel de neînțeles, şi totodată vechea-i dragoste pentru Lucreția, şi singurătatea lui vreme de trei ani, şi recunoştința amândurora în zorii zilei, în casa de pe țărmul stâncos. Vedea acum totul într-o lumină nemişcată şi înaltă, ca de dimineață rece de iarnă pe o stradă din Lisabona sau din San Sebastian, ca şi cum s-ar fi deşteptat, şi îşi dădu seama că nu mai auzea vocea lui Billy Swann: cânta singur şi Oscar şi bateristul îl priveau. Lângă pian, în fața lui, Billy Swann îşi ştergea lentilele de la ochelari, lovind uşor podeaua cu piciorul şi dând din cap, fiind parcă de acord cu ceva ce asculta de foarte de departe.

— A reînceput să bea?

— Niciun strop. Biralbo se ridică din pat şi se duse să deschidă balconul: se vedea deja o geană de lumină pe acoperişurile clădirilor, în ferestrele

cele mai înalte ale Telefoanelor. Apoi se întoarse spre mine, arătându-mi o sticlă goală. Pentru că nu el a renunțat la băutură şi la muzică. I s-au sfârşit la Lisabona. La fel ca sticla aceasta. De-aceea îi era totuna dacă era viu sau mort.

Trase de tot draperiile şi aruncă sticlă goală într-un coş de hârtii. Părea că nu ne mai cunoaştem în lumina dimineții. M-am uitat la ei gândindu-mă că trebuie să plec fără să ştiu ce să spun. Dar eu niciodată nu am ştiut să spun adio.

Capitolul XX

În zilele următoare am făcut o scurtă călătorie într-un oraş nu foarte departe de Madrid. La întoarcere m-am gândit că venise vremea să-i scriu lui Floro Bloom, despre care nu mai ştiam nimic de când plecasem din San Sebastian. Nu-i cunoşteam adresa: m-am hotărât să i-o cer lui Biralbo. Am sunat la hotelul lui şi mi-au spus că nu era acolo. Dintr-un motiv pe care nu mi-l amintesc, am întârziat câteva zile până să merg să-l caut la *Metropolitan.* Nu mă mişcă de obicei revenirea în locuri unde am fost cu zece sau douăzeci de ani în urmă, dar dacă mă duc într-un bar pe care-l frecventam în mod obişnuit după doar două săptămâni sau o lună, simt un gol insuportabil în timpul care a continuat să treacă peste lucruri în absența mea şi le-a supus fără ştirea mea la schimbări nevăzute, aidoma celui care-şi lasă casa pentru o vreme unor chiriaşi incorecți.

La uşa de la intrare la *Metropolitan* nu mai era

afişul lui *Giacomo Dolphin Trio.* Era încă devreme: un chelner pe care nu-l cunoşteam mi-a spus că Monica intră în tură pe la opt. Nu l-am întrebat de Biralbo şi de cântăreții lui: mi-am amintit că era ziua din săptămână în care ei nu cântau. Am cerut o bere şi m-am aşezat s-o beau în tihnă la o masă din spate. Monica a venit cu câteva minute înainte de ora opt. Nu m-a văzut la început: s-a uitat la mine când i-a spus ceva ospătarul de la bar. Era nepieptănată şi se fardase foarte în grabă. Dar ea mereu părea să ajungă peste tot la capătul ultimului minut. Fără să-şi scoată paltonul se aşează în fața mea: din felul cum mă privea am înțeles că mă va întreba despre Biralbo. În gura ei nu-mi părea ciudat că se numea Giacomo.

— A dispărut de-acum zece zile, îmi spuse. Niciodată nu vorbiserăm numai noi doi. Am băgat pentru întâia oară de seamă că în culoarea ochilor ei erau tonuri violete. A dispărut fără să-mi spună nimic. Dar Buby şi Oscar, ei ştiau că urma să plece. S-au dus şi ei.

— A plecat singur?

— Credeam că tu ştii. Mă privi fix, şi culoarea ochilor ei se făcu mai întunecată. Nu avea încredere în mine.

— Nu-mi povestea de planurile lui.

— Părea să nici nu le aibă. Monica îmi zâmbea într-un fel înțepenit, aşa cum zâmbeşte cineva care simte pierdut. Dar eu ştiam că avea să plece. E adevărat că a fost bolnav?

Am spus că da: am născocit minciuni pe jumătate pe care ea s-a prefăcut că le acceptă, am inventat detalii aproximativ false, nu întru totul

pioase, poate inutile, aşa cum se povestesc unui bolnav de a cărui durere nu ne pasă. Cu neîncredere şi dispreț, sfârşi prin a mă întreba dacă era la mijloc vreo altă femeie. Am răspuns că nu, străduindu-mă s-o privesc în ochi, am asigurat-o că voi continua să îl caut, că se va întoarce, i-am scris telefonul meu de acasă pe un şervețel şi ea l-a băgat în geantă. Luându-mi rămas bun, mi-am dat seama fără părere de rău că nici nu mă vedea.

Începuse să burnițeze când am ieşit de la Metropolitan. Privind înaltele firme luminoase, m-am străduit să-mi închipui cum era în aceeaşi clipă noaptea la Lisabona: m-am gândit că poate Biralbo se întorsese acolo. Mi-am continuat drumul spre hotelul său. Pe trotuarul din față, sub ferestrele mari de la Telefoane, începuseră deja să se adune femeile nemişcate, cu țigara în colțul gurii, cu largi paltoane şi gulere ridicate până sub bărbie, pentru că un vânt înghețat sufla pe trotuarele în beznă. Am zărit deasupra marchizei, lângă firma verticală şi încă stinsă, fereastra camerei lui Biralbo: nu era lumină înăuntru. Am traversat strada şi m-am oprit în fața intrării hotelului. Doi bărbați care semănau între ei, cu scurte negre şi ochelari de soare şi mustăți la fel, vorbeau cu recepționerul. N-am făcut pasul la care s-ar fi deschis uşile automate ale vestibulului. Recepționerul mă privi: continua să le explice ceva celor doi bărbați cu scurte negre şi privirea lui neutră aluneca peste mine, studia cu indiferență uşile de cristal, reveni la ei. Le arătă registrul şi, dând fiecare foaie, privea pieziş insigna pe care

unul dintre ei o lăsase desfăcută pe tejghea. Am intrat în vestibul şi m-am prefăcut că privesc afişul unde erau notate preţurile camerelor. Din spate, cei doi bărbaţi erau exact la fel: printre ei privirea recepţionerului se opri iarăşi asupra mea, dar nimeni în afară de mine nu putea băga de seamă. Am auzit că unul dintre ei spunea, în timp ce-şi punea insigna în buzunarul de la spate al pantalonilor *blue-jeans,* deasupra căruia strălucea lanţul unor cătuşe: „Anunţaţi-ne dacă mai apare omul acela".

Recepţionerul închise dintr-o mişcare paginile late ale registrului. Cei doi bărbaţi cu scurte schiţară în acelaşi timp gestul excesiv de a-i strânge mâna. Apoi ieşiră în stradă: automobilul care staţiona pieziş pe trotuarul din faţa hotelului porni motorul mai înainte ca ei să se urce. Eu fumam şi mă prefăceam că aştept liftul. Recepţionerul mă strigă pe nume, arătând spre uşă cu un gest de uşurare: „În sfârşit, au plecat", spuse, dându-mi o cheie pe care nu o luă de la panou. Trei sute şapte. Cerându-şi parcă scuze pentru o stângăcie pe care n-ar fi trebuit niciodată s-o facă îmi explică cum Toussaints Morton – „bărbatul acela de culoare" şi femeia blondă care-l însoţea au răscolit în camera domnului Dolphin, iar când el a chemat poliţia era prea târziu: au putut să fugă pe la ieşirea de incendiu.

— Dacă soseau cu zece minute mai devreme i-ar fi găsit, – zise. Trebuie că s-au încrucişat în lifturi.

— Dar domnul Dolphin nu a plecat?

— N-a venit toată săptămâna. Recepţionerul

găsea un motiv de oarecare mândrie în a-mi arăta complicitatea lui cu Biralbo. Dar eu i-am păstrat camera, nici măcar nu şi-a luat bagajul. S-a întors în după-amiaza aceasta. Era foarte grăbit. Mi-a spus să îi comand un taxi mai înainte de a urca în cameră.

— Nu ştiți unde a plecat?

— Nu prea departe. Nu şi-a luat decât o sacoşă. Mi-a spus că dacă veniți dumneavoastră să vă dau cheia de la camera lui.

— V-a mai spus ceva?

— Dumneavoastră îl ştiți pe domnul Dolphin. Recepționerul surâse îndepărtându-se puțin. Nu e omul care să vorbească mult.

Am urcat în cameră: faptul că recepționerul îmi dăduse cheia era doar un semn de politețe, pentru că broasca era smulsă. Patul era desfăcut şi sertarele dulapului – răsturnate pe podea. Era în aer un parfum de lemn umed ars, un miros delicat şi precis care m-a făcut pe dată să mă întorc la noaptea de la San Sebastian în care am văzut-o pe Daphne. Pe mochetă, între haine şi hârtii, mucul unei țigări strivite arsese împrejur, lăsând un cerc întunecat ca o pată. Am găsit o fotografie în alb şi negru a Lucreției, o carte în engleză despre Billy Swann, vechi partituri cu marginile zdrențuite, romane ieftine de senzație, o sticlă întreagă de burbon.

Am deschis balconul. Burnița şi frigul m-au lovit dintr-o dată în față. Am închis obloanele şi draperiile şi am aprins o țigară. Pe polița de la baie am găsit un pahar, aşa de opac încât părea murdar. Am încercat să uit că arăta la fel de

mizerabil ca acele pahare în care se păstrează în apă dantura falsă şi l-am umplut cu burbon. Ascultând de o veche superstiție, îl umpleam din nou mai înainte ca el să fie gol. Auzeam ca prin ceață zgomotul automobilelor, al liftului care uneori se oprea foarte aproape, paşi şi voci pe coridoarele hotelului. Am băut fără grabă, fără convingere, fără motiv, aşa cum se priveşte o stradă într-un oraş necunoscut. Aşezat pe pat, țineam paharul între genunchi. Burbonul roşu strălucea în sticlă în lumina lămpii de pe noptieră. Băusem o jumătate când se auziră lovituri pline de băgare de seamă în uşă. Nu m-am mişcat: dacă cineva intra, să mă vadă din spate, eu n-aveam de gând să mă întorc. A bătut încă o dată: trei lovituri, ca un fel de semnal. Năucit de burbon şi de nemişcare, m-am ridicat şi m-am dus să deschid, fără să-mi dau seama că țineam în mână sticla. Acesta a fost primul lucru pe care Lucreția l-a privit intrând, nu fața mea, pe care nici n-a recunoscut-o, poate doar ceva mai târziu, când mi-a spus pe nume.

Alcoolul îmi micşora surpriza de-a o vedea. Nu mai era aşa cum o cunoscusem eu, nici măcar cum mi-o imaginasem din vorbele lui Biralbo. Avea aerul de lacomă însingurare şi de grabă al celui ce de-abia a coborât dintr-un tren. Avea o gabardină albă şi descheiată şi cu umerii uzi şi aducea cu ea frigul şi umezeala străzii. A privit mai înainte de a pătrunde în camera goală dezordinea, sticla pe care eu o țineam în mână. I-am spus să intre. Cu o dorință absurdă de ospitalitate, am ridicat puțin sticla şi i-am oferit un pahar. Dar n-avea unde să

se aşeze. Rămasă în picioare, în mijlocul camerei, cu fața la mine, fără să-şi scoată mâinile din buzunarele gabardinei, m-a întrebat de Biralbo. Cerându-mi parcă scuze pentru absența lui, i-am spus că plecase, că eu eram acolo ca să-i strâng lucrurile. Se arătă de acord privind sertarele deschise, lumina tulbure de pe noptieră. Iluminată de ea, de ardoarea pustie a burbonului, fața Lucreției avea acea calitate de perfecțiune şi de îndepărtare pe care o au femeile din reclame în revistele de lux. Părea mai înaltă şi mai singură decât femeile din realitate şi nu privea asemenea lor.

— Şi tu trebuie să pleci, i-am spus. Toussaints Morton a fost aici.

— Nu ştii unde s-a dus Santiago?

Mi s-a părut că numele acela nu se referea la Biralbo: niciodată nu auzisem pe nimeni care să-i spună aşa, nici măcar pe Floro Bloom.

— Au plecat şi cântăreții lui, am zis. Am simțit că ar fi fost de ajuns un singur cuvânt ca s-o mai rețin o clipă pe Lucreția, dar eu nu-l ştiam: era ca şi cum mi-aş fi mişcat buzele în tăcere în fața ei. Fără să mai spună nimic, se întoarse şi am auzit foşnetul gabardinei ei în aer, şi apoi zgomotul lent al ascensorului.

Am închis uşa şi am umplut din nou paharul cu burbon. De la geamurile de la balcon am văzut-o apărând pe trotuar cu spatele, un pic aplecată, cu gabardina albă desfăcută de vântul rece de decembrie, sclipitoare în ploaie sub luminile albastre ale hotelului. I-am recunoscut mersul în vreme ce trecea strada, transformată de acum într-

o pată albă, departe, în mulțime, pierdută în ea, nevăzută, ştearsă deodată în spatele umbrelelor deschise şi al maşinilor, de parcă nici n-ar fi existat vreodată.